

Šiuolaikinis Europos romanas

Edward St Aubyn

Motinos pienas

MINTIS

Šiuolaikinis Europos romanas

Edward St Aubyn

Motinos pienas

Iš anglų kalbos vertė
Kristina Gudelytė

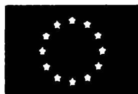

MINTIS

UDK 820-3
Au-05

Versta iš:

Edward St Aubyn
Mother's Milk
Picador, London, 2006

Švietimo ir kultūros GD

Programa „Kultūra"

„With the support of the
Culture Programme (2007–2013) of the European Union"

ISBN 978-5-417-00973-0
ISSN 1822-721X

LUCIANUI

2000-ųjų rugpjūtis

1

Ir kodėl jie dėjosi jį žudą, kai jis jau buvo pakeliui į šį pasaulį? Diena iš dienos neduodami ramybės be paliovos daužė galvą į uždarą gimdos kaklelį; dusino virve; vėliau šaltomis žirklėmis net perrėžė motinos pilvą; suspaudę galvą trūkčiojo kaklą čia į vieną, čia į kitą pusę; paskui plėšte išplėšę iš namų dar smarkiai pridaužė; akino ryškia šviesa ir atlikinėjo įvairiausius bandymus; galiausiai atskyrė nuo motinos, kai ši leisgyvė tysojo ant stalo. Galbūt taip jie tarėsi sunaikinsią senojo pasaulio ilgesį: pirmiausia jį įkalinę, kad ištrokštų erdvės, o vėliau neva žudydami, kad tik pajustų dėkingumą už pagaliau įgytą erdvę, tiesą sakant, vien triukšmingą dykumą, pilną vystyklų, kuriais jį pančiojo motinos rankos. Daugiau niekuomet nebeteks pajusti anos pilnatvės, kurią dabar atstojo kaži koks šiltas daiktas, į kurį jis buvo įvyniotas.

Užuolaidos alsavo šviesa į ligoninės palatą. Čia išsipūsdamos nuo popiečio tvankumos, čia vėlei atslūgdamos jos nutūpdavo tiesiai prieš prancūziškus langus, slopindamos akinantį lauko spindesį. Kažkam pravėrus

duris, užuolaidos ūmai stryktelėjo į viršų ir jų kraštai nuvilnijo; sušiugždėjo palaidi popieriaus lapai, palata prašvito ir šiek tiek pagarsėjo iš gatvės sklindantis kelio darbų triukšmas. Durims užsivėrus, užuolaidos atsiduso ir palata vėl apsiblausė.

– Ak, ne, pakaks tų gėlių, – prašneko jo mama.

Pro permatomas akvariumą primenančias vaikiškos lovytės sienas jis viską kuo puikiausiai galėjo matyti. Tiesa, ir jį patį apžiūrinėjo lipni nulinkusios lelijos akis. Kartkartėmis vėjelio gūsis atpūsdavo aštroką frezijų kvapą, ir tuomet jam be galo panūsdavo nučiaudėti jį šalin. Ant mamos naktinių marškinių prasisunkusios kraujo dėmės mišo su tamsiai oranžinių žiedadulkių juostelėmis.

– Kokie malonūs žmonės... – šaipėsi ji iš savo pačios silpnumo ir bejėgiškumo. – Na, turiu galvoje, ar vonioje dar liko kiek vietos?

– Tiesą pasakius, ne. Ten jau pilna rožių ir kitų daiktų.

– Ak, Dieve, nepakenčiu viso šito. Šimtai gėlių nuskinta ir subrukta į šias baltas vazas vien tam, kad mums būtų linksmiau. – Mama niekaip nesiliovė juokusis. Jos skruostus vilgė ašaros. – Gėles būtų buvę geriau palikti ten, kur jos ir augo – kur nors sode.

Seselė apžiūrinėjo diagramą.

– Pats metas gerti voltareną, – pastebėjo ji. – Privalai suvaldyti skausmą, kol šis dar visai neįsisiautėjo.

Kai seselė žvilgtelėjo į Robertą, blausus vaiko žvilgsnis stipriai įsikibo į mėlynas moters akis.

– Jis nepaprastai guvus. Atrodo, mane tyrinėja.

– Juk jam viskas bus gerai, tiesa? – prakalbo staiga kaži ko išsigandusi mama.

Ūmai ir Robertą užvaldė baimė. Juodu nebebuvo drauge, kaip kad buvo pratę, tačiau abu jautėsi visiški bejėgiai. Abu buvo išmesti į laukinę pakrantę. Abu pernelyg pavargę, kad pajėgtų bent pašliaužti paplūdimiu, tad viena, kas jiems beliko – tik drybsoti, bejėgiškai šaukti ir nepaliauti stebėtis čia atsidūrus. Šiaip ar taip, jis privalėjo pažvelgti tiesai į akis – dabar juodu atskirti vienas nuo kito. Tik dabar jis sumojo mamą ir anksčiau buvus išorėje. Vadinasi, visa ši laukinė pakrantė jai tebuvo naujas vaidmuo, o štai jam – visiškai naujas pasaulis.

Keista, tačiau jam kažkodėl pradėjo dingotis, kad jis jau yra čia buvęs. Visuomet žinojo, kad anapus egzistuoja išorės pasaulis. Vaizdavosi jį esant prislopusį ir pavandenijusį, o pats tarėsi gyvenąs pačioje daiktų širdyje. Dabar, sienoms sugriuvus, gavo progą išvysti, kokioje sumaištyje iš tiesų leido laiką. Ir kaip jis galėjo išsisukinėti, kad tik nepatektų į šią naują maišatį – šią akinamai ryškią vietą? Kaip tokioje ankštoje aplinkoje, kur oras svilinte svilino odą, apskritai galėjo spardytis ir vartytis, kaip buvo pratęs?

Dar vakar buvo kone tikras, kad miršta. Gal iš tiesų ir neklydo, gali būti, jog kaip tik tai ir atsitiko. Dabar jam viskas kėlė abejonių, išskyrus tai, kad yra atskirtas nuo mamos.

Kai suvokė, kad juodu skirtingi, jo meilė jai įgijo naują kvėpavimą. Pernelyg jau įprato būti šalia. Štai ir dabar ūmai užvaldė neapsakomas troškimas prie jos pri-

glusti. Pirmasis ilgesio skonis pasirodė besąs liūdniausias dalykas pasaulyje.

– Ak, mielasis, kas gi nutiko? – kalbino jį seselė. – Bene praalkome ar šiaip išsiilgome glamonių?

Iš lovytės, primenančios akvariumą, iškėlusi jį virš tarpo, skiriančio nuo lovos, seselė išsyk patikėjo jį pamėlusioms mamos rankoms.

– Pamėgink jį priglausti prie krūtinės, o tuomet pati pabandyk pailsėti. Per pastarąsias dienas judviem teko išties nemažai ištverti.

Tačiau jis pasirodė besąs nenumaldomas verksnys. Tikrai nelengva pakelti šitiek abejonių ir įtampos. Akimirksniu išvemta priešpienio čiurkšlė tykštelėjo tiesiai ant mamos; paskui įsiviešpatavo tuštumos akimirka ir jo akys užkliuvo už užuolaidų, kuriomis žaismingai straksėjo švieselės. Šios beregint prikaustė jo dėmesį. Tad štai kaip čia viskas surėdyta! Jie neriasi iš kailio mėgindami tave apžavėti, kad tik greičiau pamirštum esąs atskirtas.

Tačiau jis anaiptol nesistengė sureikšminti savojo nuopolio. Mat senajame pasaulyje buvo pasidarę pernelyg jau ankšta. Pabaigoje ir pats nekantravo išsiveržti lauk; tiesa, save vaizdavosi besiplečiantį į bekraštį jaunystės vandenyną ir nė nenumanė būsiąs ištremtas į tokią šiurkščią žemę. Galbūt šį vandenyną buvo aplankęs sapne, jei, po teisybei, tai nebuvo vien prievartos šydas, atskyręs jį nuo praeities.

Jis leidosi nešamas į saldžiuosius miego paribius, nėmaž nenumanydamas, kur bus nublokštas – į plūduriuojantį pasaulį ar atgal į gimdyklos skerdyklą.

– Vargšas vaikelis, veikiausiai bus susapnavęs blogą sapną, – glostydama jį kuždėjo mama. Pradėjęs silpti verksmas galop ir visai nutilo.

Mama pabučiavo jį į kaktą ir beregint atsirado nuojauta, kad, nors jiedu ir nebesidalina vienu kūnu, jų mintys ir jausmai liko tie patys. Virptelėjęs iš palengvėjimo ir akimis įsisiurbęs į užuolaidą jis stebėjo šviesos antplūdį.

Matyt, ir vėl bus kiek nusnūdęs, nes nepastebėtai atvykęs tėvelis jau buvo suspėjęs kaži ko įsiaudrinti. Niekaip negalėjo liautis plepėjęs.

– Šiandien apžiūrėjau dar keletą butų ir galiu pasakyti – išties liūdnas reikalas. Nekilnojamasis turtas Londone visiškai nebevaldomas. Vis labiau linkstu prie C plano.

– Kas tas C planas? Būsiu pamiršusi.

– Likti senoje vietoje, o iš virtuvės kaip nors išspausti dar vieną kambarėlį. Padalinus ją pusiau, spintelė su šluota galėtų tapti jo žaislų spintele, o lovą būtų galima perkelti į šaldytuvo vietą.

– O kur pastatytume spinteles?

– Na, nežinau, kur nors.

– O šaldytuvą?

– Galėtume jį įsprausti į spintą šalia skalbyklės.

– Jis ten netilps.

– Iš kur žinai?

– Tiesiog žinau.

– Šiaip ar taip... kaip nors susitvarkysime. Tiesiog bandau būti praktiškas. Juk atsiradus kūdikiui, viskas keičiasi iš esmės.

Palinkęs arčiau tėvelis sušnabždėjo:

– Blogiausiu atveju visuomet lieka Škotija.

Tėtis išties tapo itin praktiškas. Puikiai suvokdamas, kad žmona su sūnumi pamažu ima skęsti sumaišties ir jautrumo liūne, jis nusprendė juos išgelbėti. Robertas galėjo jausti tą patį, ką jautė jis.

– Dieve, kokios smulkutės jo rankytės, – stebėjosi tėtis. – Tikra laimė, iš tiesų.

Mažuoju pirštu kilstelėjęs Roberto rankytę tėvelis ją pabučiavo.

– Ar galiu jį palaikyti?

Mama ištiesė jį tėčio pusėn.

– Atsargiai, jo kakliukas labai silpnutis. Prilaikyk jį.

Ūmai visus užvaldė jaudulys.

– Šitaip? – imančio Robertą tėčio ranka pamažu slydo jo nugara, kol ši atsidūrė po galva.

Robertas kaip įmanydamas mėgino išlikti ramus, mat labai jau nesinorėjo liūdinti tėvelių.

– Panašiai. Aš irgi ne itin išmanau.

– Aaa... kaip čia atsitiko, kad apskritai mums leista tai daryti be jokio leidimo? Net šuns ar televizoriaus negali įsigyti be leidimo. Galbūt galėtume pasimokyti iš auklės. Kuo ji vardu?

– Margareta.

– Tiesa, o kur Margareta miegos, kol nepersikelsime pas mano motiną?

– Ji tvirtino, esą jai puikiai tinkanti sofa.

– Tik kaži, ar sofa tą patį mano?

– Nebūk bjaurus, ji laikosi „cheminės dietos“.

– Kaip įdomu. Nė nežinojau, kad jai tai rūpi.

– Ji turi daug patirties.

– O mudu ne?

– Prižiūrėti kūdikius.

– Ak, kūdikius. – Barzdos šeriais prigludęs prie Roberto skruosto tėvelis ausies pusėn pasiuntė oro bučinį.

– Tačiau juk mudu jį dieviname, – kalbėjo motina, o jos akys pritvinko ašarų. – Ar to neužtenka?

– Būti dievinamam dviejų nepatyrusių tėvų, neturinčių net tinkamų gyvenimo sąlygų? Ačiū Dievui, yra pastiprinimas – močiutės, iš kurių viena nuolat atostogauja, o kita pernelyg užsiėmusi planetos gelbėjimu, kad apsidžiaugtų dar viena papildoma žemės išteklių besigviešinčia našta. Motinos namai kimšte prikimšti įvairiausių šamaniškų barškučių, „galios gyvūnų" ir „sielos vaikų", kad ten dar galėtų apsistoti šis tas panašaus į augantį vaiką.

– Viskas bus gerai, – ramino mama. – Mudu nebe vaikai – mudu tėvai.

– Ir viena, ir kita, – neatlyžo tėtis, – štai kur visa bėda. Ar žinai, ką motina man anądien pasakė? Ekonomiškai stipriose šalyse augdamas vaikas sunaudoja du šimtus keturiasdešimt kartų daugiau išteklių nei, tarkime, Bangladeše. Jei būtume santūresni ir susilauktume, tarkime, dviejų šimtų trisdešimt devynių vaikų, kaip Bangladeše, ji tikrai mums parodytų didesnį svetingumą, tačiau šis gargantiueliškas vakarietis, kurio sunaudotiems vystyklams prireikia daugybės hektarų ir kuris netrukus būtinai pareikalaus asmeninio kompiuterio, tiesa, pakankamai galingo, kad galėtų vienu metu susisiekti su Marsu ir su virtualiu draugužiu iš Dubrovniko žaisti „kryžiukų

ir nuliukų“, vargu ar galėtų tikėtis jos palankumo, – tėtis pagaliau nutilo. – Ar tau viskas gerai? – paklausė jis.

– Dar niekuomet nebuvau tokia laiminga, – atsakė mama, viršutine plaštakos puse šluostydama žvilgančius skruostus. – Tiesiog jaučiuosi tokia tuščia.

Ji priglaudė vaiko galvytę prie krūties spenelio, ir šis bematant įniko jį žįsti. Iš senųjų namų trykštelėjusi plonytė srovelė užtvindė vaiko burnytę; taip juodu ir vėl buvo drauge. Jis jautė, kaip daužosi mamos širdis. Ūmai abu apgaubusi ramybė tapo tarsi naujosiomis įsčiomis. Gal tai ne tokia jau ir bloga vieta, tiesiog sunkoka čia patekti.

Štai kone ir viskas, ką Robertas įstengė atsiminti iš pirmųjų savo gyvenimo dienų. Per pastarąjį mėnesį, gimus broliui, šie prisiminimai ir vėl atgijo. Robertas nebuvo tikras, ar dar liko šis tas nepasakyta, tačiau net jei ir liko, tai jam priminė ligoninės laikus; nebuvo abejonių – prisiminimai priklausė jam.

Robertą iš tiesų, sakytumei, buvo apsėdusi praeitis. Dabar jam buvo penkeri, vadinasi, toli gražu nebe kūdikis kaip Tomukas. Jis jautė, kaip pamažu tolsta kūdikystė, o kasmet skambant sveikinimams mažyčio žingsnelio pilnametystės link proga, girdėjo kuždant netektį. Kai Robertas pradėjo kalbėti, šis tas nutiko. Pradėję trupėti ankstyvieji prisiminimai tartum atplyšę už nugaros stūksančių oranžinių skardžių luitai staiga griūte griuvo į godžią ir visa ryjančią jūrą. Jei Robertas pamėgindavo žvilgtelėti atgal, jį tučtuojau perverdavo neapsakomai rūstus jos žvilgsnis. Vaikystė pražudė kūdikystę. Tiesa,

Robertui vis dar magėjo susigrąžinti ją, kitaip ji visa galėjo atitekti broliui.

Palikęs tėvelius, mažąjį Tomuką ir Margaretą, vienoje rankoje spausdamas apsitrynusį plastikinį kibirėlį su šokančiais delfinais Robertas uolomis pasileisdavo prie apačioje plytinčio paplūdimio barškančių akmenėlių. Tiesa, visi šie žvilgantys vandens žėručiai, kurie, skubant juos kam parodyti, blukdavo tiesiog akyse, Roberto daugiau nebeviliojo. Dabar jo akį traukė nugludinti stiklo gabalėlių ledinukai, besislapstantys po juodai gelsvu paplūdimio žvirgždu. Net ir išdžiūvę jie nepraranda spindesio. Tėtis pasakojo, kad stiklas gaminamas iš smėlio, vadinasi, ledinukai – pusiaukelėje atgalios, iš kur yra kilę.

Robertas ir vėlei paplūdimyje. Palikęs kibirėlį ant didžiulės uolos jis įniko ieškoti bangų nulaižytų stikliukų. Prie kulkšnių suputodamas vanduo, pasiekęs krantą, gludino burbuliuojantį smėlį. Robertas labai nustebo, kad atslūgus pirmajai bangai pasirodė ne žali ar blausiai balti karoliukai, o tikras geltonasis perlas. Pastvėręs jį iš smėlio, Robertas antrąja banga nuplovė nuo jo žvyrą. Mažuliuką gintaro inkstelį spausdamas tarp smiliaus ir nykščio iškėlė prieš šviesą. Grįžtelėjęs į paplūdimį, jis tikėjosi pasidalinti savo susižavėjimu, tačiau tėveliai visą dėmesį sutelkė kūdikiui, o Margareta knaisiojosi krepšyje.

Kai Margareta pasirodė antrą kartą, Robertas kuo puikiausiai galėjo ją prisiminti: mat prižiūrėjo jį, kai šis dar buvo kūdikis. Tuomet viskas buvo visiškai kitaip – Robertas buvo vienintelis mamos vaikas. Margareta tvir-

tindavo, esą ji tikra „pokalbių asė“, tačiau, po teisybei, vienintelė jos tema buvo ji pati. Tėtis vadindavo ja „teorinės dietos“ eksperte. Pats Robertas ne itin išmanė, kas tai galėtų būti, tačiau, atrodo, kad būtent tai ir padėjo jai smarkiai sustorėti. Mėgindami sutaupyti pinigų šįsyk tėvai buvo nusprendę nebesamdyti auklės, tačiau prieš vykdami į Prancūziją jie staiga ėmė ir pakeitė savo sprendimą. Tiesa, jau buvo beketinantys ir vėl jį atšaukti, kai agentūroje buvo pranešta, kad šiuo metu vienintelė laisva auklė yra Margareta.

– Kad ir kaip ten būtų, man rodos, tai papildoma pora rankų, – dvejojo mama.

– Žiūrėk, kad tik nebūtų papildoma burna, – pastebėjo tėtis.

Robertas pirmą kartą išvydo Margaretą, kai vos gimęs atvyko iš ligoninės. Tąsyk jis pabudo tėvelių virtuvėje aukštyn žemyn čiūčiuojamas jos rankų.

– Pakeičiau jo Didenybei vystyklus, todėl dabar nuostabusis jo užpakaliukas sausut sausutėlis, – tarškėjo ji.

– Ak, – tarė mama, – ačiū.

Robertas išsyk pajuto, kad Margareta skiriasi nuo mamos. Jai iš burnos tarsi pro atkimštą vonią liete liejosi žodžiai. Atvirai pasakius, mama ne itin mėgo plepėti, o štai kai užsivesdavo anoji, rodės, lyg ją kas būtų apsėdęs.

– Ar jam patinka lovytė? – pasiteiravo Margareta.

– Tiesą sakant, nė nežinau, mat praeitą naktį jis miegojo su mumis.

Margareta tyliai suniurnėjo.

– Mmmm, – numykė ji, – niekam tikę įpročiai.

– Savo lovytėje jis nebūtų nurimęs.

– Jie niekuomet to taip ir neišmoks, jei visą laiką guldysite prie savęs.

– „Niekuomet“ yra pernelyg ilgas laikotarpis. Iki trečiadienio vakaro jis buvo su manimi. Manau, dar kiek laiko privalau jį jausti šalia – viskas ne taip greitai.

– Na, tavaisiais instinktais nėmaž neabejoju, brangute, – meilikavo Margareta, tučtuojau išspjaudama žodžius, vos tik šie atsirasdavo burnoje, – tačiau turėdama keturiasdešimties metų *patirtį* galiu tvirtai pasakyti, kad motinos man būdavo neapsakomai dėkingos, kai jų kūdikius įpratindavau miegoti lovytėse. Pamenu, viena mama (arabė, bet, tiesą sakant, labai simpatiška moteris) jau kitą dieną paskambinusi man į Botlėjų skundėsi: „O kad būčiau jūsų, Margareta, paklausiusi ir neguldžiusi Džazmin prie savęs. Dabar jau šaukštai po pietų.“ Ji maldaute maldavo, kad grįžčiau, tačiau aš pasakiau: „Apgailestauju, brangute, tačiau kitą savaitę pradedu naują darbą, o liepą važiuoju į Prancūzijos pietus paviešėti pas kūdikio močiutę“.

Krestelėjusi galva Margareta išdidžiai vaikštinėjo po virtuvę, o pasipylusi trupinių kruša kuteno Roberto veidą. Mama ničnieko neatsakė, tačiau Margareta niurnėjo toliau:

– Be to, tikrai nemanau, kad ir kūdikių atžvilgiu tai teisinga – jų mažosios lovytės jiems išties prie širdies. Žinoma, ir man pasitaikė keletas panašių auklėtinių. Tačiau naktimis paprastai jie miegodavo su *manimi*.

Kambaryje pasirodė tėtis ir pabučiavo Robertą į kaktą.

– Labas rytas, Margareta, – pasisveikino jis. – Tikiuosi, jums pavyko kiek snustelėti, nes visiems kitiems – nelabai.

– Taip, ačiū, tiesą sakant, jūsų sofa pakankamai patogi. Tačiau kai jūsų mamytės namuose gausiu dar ir atskirą kambarį, išties nebebus kuo skųstis.

– Labai tikiuosi, – atsakė tėtis. – Ar jau viską susikrovėte ir esate pasiruošusios? Po minutės kitos mūsų paimti atvažiuoja taksi.

– Na, po teisybei, nebuvo daug laiko susikrauti, argi ne taip? Pasiėmiau tik skrybėlaitę nuo saulės. Ji bus tikrai neprošal, jei aname gale spigins saulė.

– Aname gale spigina be paliovos. Mano motina dėl nieko taip nesijaudina kaip dėl katastrofiško atmosferos atšilimo.

– Mmmm, na, man rodos, net ir Botlėjuje mums teko ištverti šiokį tokį atšilimą.

– Jumis dėtas, tikrai pasistengčiau susilaikyti nuo panašių pastabų, jei toje įstaigoje tikitės geresnio kambario.

– Kokioje įstaigoje, mielasis?

– Ai, kalbu apie motinos įsteigtą „Transpersonalinį fondą".

– Vadinasi, jūs nebegalėsite paveldėti jos namo?

– Nebegalėsiu.

– Tu tik paklausyk, – šūktelėjo Margareta. Jos vaško blyškumo veidas šmėsčiojo tiesiai virš Roberto, o jį patį su nauju smarkumu ir vėl užpuolė duonos trupinių kruša.

Robertas pajuto tėčio susierzinimą.

– Jis pernelyg ramus, kad jaudintų panašūs dalykai, – pastebėjo mama.

Visi vienu metu suskubo kraustytis. Užsimaukšlinusi skrybėlaitę nuo saulės Margareta žygiavo priekyje, o jai įkandin tempdami lagaminus sliūkino Roberto tėveliai. Jie nešė jį laukan, iš kur sklido šviesa. Robertas buvo sužavėtas. Jo pasaulis buvo gimdymo namai, kuriuose šaukte šaukė ambicingas gyvenimas. Į viršų kopė šakos, mirgėjo lapai, o virš kalnų, kurių viršūnės tirpo šviesos užlietame danguje, pamažu slinko audros debesys. Robertas jautė mamos mintis, jautė tėčio mintis, jautė Margaretos mintis.

– Jam patinka debesys, – prabilo mama.

– Brangute, jis dar negali matyti debesų, – paprieštaravo Margareta. – Tokio amžiaus kūdikiai dar nesugeba susikaupti.

– Tačiau, matyt, sugeba į juos žiūrėti, nors ir nemato jų taip, kaip juos matome mes, – įsiterpė tėtis.

Ropšdamasi į urzgiantį taksi automobilį Margareta niurnėjo.

Už lango slinko žemė ir dangus, o Robertas ramiai gulėjo mamos glėbyje. Jei tik būtų pamėginęs įsitraukti į visą šį judantį vaizdą, neabejotinai būtų pagalvojęs, kad juda ir pats. Visų pakeliui pasitaikiusių namų languose akimirksniui švystelėdavo automobilio šviesos, buvo juntama iš visų pusių sklindanti vibracija. Staiga priešpriešiais iškilus pastatų virtinei, Roberto veidą persmelkė šviesos spindulys, nuo kurio jo akių vokai nušidažė oranžine spalva.

Jie buvo pakeliui į močiutės namus, juose apsigyveno ir praėjus vos savaitei po brolio gimimo.

2

Įsitaisęs ant palangės savo kambaryje Robertas žaidė jūros stikliukais – dėliojo juos įvairiausiomis įmanomomis kombinacijomis. Pro tinklelį nuo vabzdžių (jame buvo įpjova) matėsi prikritusių lapų kilimas, patiestas po didžiuliu terasoje augančiu platanu. Nuvilnijus vėjo šuorui, pasigirsdavo į čepsėjimą panašus garsas. Kilus gaisrui, šiomis patogiomis šakomis Robertas be jokio vargo galėtų nusiropšti žemyn. Tačiau, kita vertus, jomis taip pat nesunkiai galėtų užsiropšti ir koks vaikų grobėjas. Anksčiau Robertui į galvą niekuomet nebuvo šovusi panaši mintis. O štai dabar jau kiek laiko jo neapleidžia. Mama pasakojo, kad dar kūdikis Robertas itin mėgdavo snausti lovytėje po šiuo platanu. Dabar po juo gulėjo Tomukas, o aplink be paliovos šokinėjo tėveliai.

Margareta kitą dieną turėjo juos palikti, kaip sakė tėtis, ir ačiū Dievui. Tėveliai jai buvo davę papildomą poilsio dieną, tačiau vos spėjusi grįžti iš kaimo ji be jokio gailesčio jiems į veidą pradėjo mosuoti nedarbingumo lapeliu. Mėgdžiodamas Margaretą Robertas krypavo

po kambarį, o paskui ir vėl patraukė lango pusėn. Visi nesiliovė stebėjęsi, kaip puikiai jis moka pamėgdžioti žmones. O mokyklos direktorius net buvo pareiškęs, esą „tai išties tikras talentas, kurį, tikiuosi, aš sugebėsiu pakreipti tinkama linkme“. Ir iš tiesų, sudomintas vienos ar kitos situacijos, tarkime, Margaretos grįžimo į šeimą, Robertas galėdavo įsiminti viską, ką tik panorėdavo. Panūdęs išsiaiškinti, kas dedasi lauke, jis prisispaudė prie tinklelio nuo vabzdžių.

– Ak, koks neapsakomas karštis, – dejavo Margareta, vėdindamasi susuktu laikraščiu. – Bandolyje neaptikau jokio kaimiško sūrio. Prekybos centre jie nemoka nė žodelio angliškai. – Kaimiškas sūris (bandžiau paaiškinti, rodydama į kaimą anapus kelio), na, kaimiškas sūris, panašiai kaip kaime, tik kiek mažesnis, – tačiau, rodos, jiems tai tebuvo paukščių kalba.

– Regis, jie išties menko protelio, – šaipėsi tėtis, – šitokia gausybė užuominų ir visos tokios nepaprastai aiškios.

– Mmm. Galiausiai nebeliko nieko kita kaip nusipirkti kažkokį prancūzišką sūrėką, – tauškėjo Margareta ir sėsdamasi ant žemos sienelės atsiduso. – Kaip laikosi vaikas?

– Atrodo, bus labai pavargęs, – atsakė mama.

– Nesistebiu – tokiame karštyje, – postringavo Margareta. – Tiesą sakant, manau, kad ir mane bus ištikęs saulės smūgis. Esu visiškai nusivariusi nuo kojų. Duok jam gerti daug vandens, meilute. Tai – vienintelis būdas jį atvėsinti. Tokio amžiaus vaikai dar neprakaituoja.

– Dar vienas iš koto verčiantis pastebėjimas, – šūktelėjo tėtis. – Neprakaituoja, nevaikšto, nekalba, neskaito, nevairuoja, nepasirašinėja čekių. Kumeliukai atsistoja ant kojų vos kelios valandos po gimimo. Jei arkliai turėtų sąskaitą banke, nepraėjus nė savaitei, jie jau galėtų imti paskolą.

– Tačiau arkliams nereikia bankų, – atrėžė Margareta.

– Tiesa, – pritarė išvargęs tėtis.

Akimirką, kai Margaretos balsą nustelbė cikadų čirpimas, Robertas prisiminė, kai sodriame platanų pavėsyje gulėdamas toje pačioje lovytėje jis klausydavosi, kaip pratisa cikadų giesmė staiga atsimuša į vienišą šauksmą, o vėliau ir vėl perauga į šaižų siautulį. Visiems reiškiniams – garsams, vaizdams, įspūdžiams – Robertas leido pasilikti toje pačioje vietoje, kur juos ir aptiko. Patys reiškiniai išsisklaidė dar aname sodrios žalumos pavėsyje. Ir toli gražu ne todėl, kad jis žinojo jų prigimtį, o veikiau todėl, kad pažinojo savo mintis ir jausmus, nejausdamas poreikio jų aiškinti. Vos Robertas užsimanydavo pažaisti mintimis, jo niekas nepajėgdavo sustabdyti. Kai jis lovytėje, niekam nė nešaudavo į galvą, kad galėtų daryti ką pavojinga. Retsykiais Robertas vaizdavosi, kad jis ir yra tas daiktas, kurį pats stebi, kartais jam dingodavosi, esą jis – tarpinėje erdvėje, tačiau labiausiai Robertui patiko tiesiog žiūrėti – nei būnant kuo nors konkrečiu, nei ką konkretaus stebint. Tokiomis akimirkomis jis tiesiog plūduriuodavo savo žiūrėjime tarsi lengvutis vėjelio dvelksmas, nejaučiantis jokio poreikio smarkiau įsisiautėti ar pasukti kokia aiškia kryptimi.

Galbūt ir broliukas senojoje jo lovytėje kaip tik šią akimirką panašiai plūduriuoja. Suaugusieji nebeišmano, kaip derėtų elgtis su tuo plūduriavimu. Ir čia tikra jų bėda: jiems nuolat reikia būti dėmesio centre, jie tampa tikrais valgio taranuotojais, juos ištinka miego priepuoliai, apsėda manija versti kitus mokytis to, ką patys moka, ir pamiršti viską, ką patys yra pamiršę. Miegas Robertui kėlė baimę. Juk miegodamas dar imsi ir ką praleisi: geltonųjų stikliukų paplūdimį ar žiogo sparnus, kurie, vaikštinėjant pieva, it žiežirba švysteli nuo kojos ir nuskrenda tolyn.

Čia, močiutės namuose, Robertas jautėsi gerai. Dabar visa šeima atvyksta pas ją paviešėti vos kartą per metus, tačiau nuo pat jo gimimo jie lankosi čia kasmet. Tiesa, močiutės namai jau buvo virtę Transpersonaliniu fondu. Po teisybei, nei jis, nei, atrodo, kas nors kitas, net ir pats jo vadovas Simusas Durkė, ne itin gerai išmanė, ką tai galėtų reikšti.

– Tavo močiutė – nuostabi moteris, – tauškė jis Robertui, įsikibdamas į jį savo drumzlinomis žybsinčiomis akutėmis. – Daugybei žmonių ji padėjo surasti ryšį.

– Su kuo?

– Su kita tikrove.

Retsykiais Robertas nedrįsdavo klausti suaugusiųjų, ką šie turėję galvoje, būgštaudamas jų akyse pasirodyti tikras kvailys; tačiau kartais vengdavo tą daryti, nes žinojo, kad jie ir patys yra kvailiai. Šiuo atveju buvo ir viena, ir kita. Ilgai mąstęs apie tai, ką pasakė Simusas, Robertas niekaip neįstengė suprasti, kaip gali būti daugiau nei viena tikrovė. Juk esama tik skirtingų proto bū-

senų, kurias apima viena tikrovė. Būtent tai jis ir pasakė mamai, o ji atsakė „Tu nuostabus, mielasis“, tačiau, kaip paprastai, į jo teorijas ji nekreipė jokio dėmesio. Dabar mama nuolatos pernelyg užsiėmusi. Ji niekaip neįstengė suprasti, kad Robertas visuomet norėjo sulaukti atsakymo.

Po platanu miegojęs brolis ūmai pratrūko rėkti. Robertas visa širdimi troško, kad kas nors jį numaldytų. Jis jautė, kad dar akimirka ir brolio kūdikystė jo paties atmintyje sprogs lyg povandeninė bomba. Tomuko riksmas Robertui priminė jo paties bejėgiškumą: bedantės burnos niežulį, nevalingus galūnių trūkčiojimus, minkštą momenėlį, kuriame tūnančias smegenis buvo galima pasiekti mažiausiu nykščio spustelėjimu. Robertas prisiminė, kaip kadaise įsimindavo daiktus nė nežinodamas jų pavadinimo ar pavadinimus be pačių daiktų, puldinėjančių jį kiaurą dieną; tiesa, buvo ir dar šis tas, kas tik miglotai iškilo jo galvelėje: pasaulis prieš laukinį vaikystės banalumą, prieš tai, kol dar nebuvo privalu pirmajam išpuolus laukan būtinai sugadinti sniegą, pasaulis, prieš tampant stebėtoju, pro miegamojo langą įbedusiu žvilgsnį į nubalintą kraštovaizdį, kai protas susilieja su tyliųjų kristalų laukais, vis dar laukiančiais didžiojo uogų antplūdžio.

Robertas pastebėjo, kad Tomuko akyse atsispindi proto būsenos, kurių jis anaiptol nebuvo išsigalvojęs. Tarsi neaukštos piramidės jos kyšojo nederlingoje jo patirties dykynėje. Iš kur jos apskritai galėjo atsirasti? Kartkartėmis brolis virsdavo nedideliu šniurkščiojančiu gyvūnėliu, tačiau jau po sekundės imdavo spinduliuoti

senovine ramybe, į viską žvelgdamas neapsakomai lengvai. Robertas žinojo, kad nei jis pats, nei broliukas tikrai neišsigalvoja šių proto būsenų įvairovės. Tomas nebūtų sužinojęs, ką iš tiesų žinojo, jei nebūtų pradėjęs pasakoti sau istorijų apie tai, kas jam yra nutikę. Bėda ta, kad jis buvo tik kūdikis, dar neįstengiantis ilgesnį laiką išlaikyti dėmesio, kurio prireikia pasakojant sau istoriją. Todėl Robertas pats nusprendė jam ją papasakoti. O ir kam dar reikalingas vyresnysis brolis? Robertą jau buvo spėjusi pagauti pasakojimo nuotaika, todėl galbūt ja būtų galima užkrėsti ir mažąjį broliuką. Juk šiaip ar taip, ir Tomukas jam yra padėjęs sudėlioti savąją.

Robertas ir vėl išgirdo, kaip lauke į kovą su cikadomis stojusi Margareta po truputį ima viršų.

– Maitindama krūtine privalai atgauti jėgas, – pradėjo ji gana protingai. – Ir kodėl tau nenusipirkus kokių trupininių pyragaičių? Ar neišgėrus arbatos su vitaminais? Tiesą sakant, keletą jų galėtume tučtuojau ir sukrimsti. O po to privalai sušlamšti sočius pietus su gausybe angliavandenių. Ir, žiūrėk, nepersistenk su daržovėmis, mat jos angliavandenius naikina. Be to, tau tikrai būtų neprošal koks jautienos kepsniukas ar Jorkšyro pudingas su keletu pakepintų bulvyčių, o prie arbatos dar galėtum sušlamšti vieną ar porą gabalėlių biskvitinio pyrago.

– Gerai jau gerai, nors išties nemanau, kad man tiek pavyktų. Mano knygoje rašoma, kad tinka kepta žuvis ir keptos daržovės, – atsikalbinėjo pavargusi, liekna ir elegantiška Roberto mama.

– *Truputėlis* daržovių gal ir nepakenks, – suniurnėjo Margareta. – Tik žiūrėk, kad nebūtų svogūno su čes-

naku ar šiaip ko nors pernelyg aštraus. Viena mama, kai turėjau laisvą dieną, sušlamštė troškinį su aštriais prieskoniais. Kai grįžau, vaikas žviegė, rodėsi, plyš pusiau. „Gelbėk, Margareta! Mama norėjo sudeginti mano vargšą skranduką!" Šiaip aš visuomet sakau: „Ruošiesi valgyti mėsą ir porą trejetą daržovių, nemanyk, kad pastarosios tokios jau būtinos".

Po marškinėliais pasikišęs pagalvę ir mėgdžiodamas Margaretą Robertas šlitinėjo po kambarį. Kai jo galvą imdavo spausti kieno nors žodžių gausa, jis būtinai turėdavo jų atsikratyti. Robertas buvo taip įsijautęs į savo vaidmenį, kad nė nepastebėjo, kaip kambaryje pasirodė tėtis.

– Ką darai? – paklausė jis, iš dalies jau žinodamas atsakymą.

– Aš ką tik buvau Margareta.

– Tik to mums ir trūko – dar vienos Margaretos. Nusileisk į apačią gerti arbatos.

– Aš jau ir taip pernelyg pilnas, – teisinosi Robertas, plekšnodamas pagalvę. – Tėti, kai Margareta mus paliks, likęs čia aš imsiu dalinti mamytei niekam tikusius patarimus, kaip prižiūrėti kūdikį. Tiesa, aš neprašysiu, kad tu man už tai dar ir sumokėtum.

– Regis, reikalai taisosi, – džiaugėsi tėtis, tempdamas Robertą už rankos ir mėgindamas jį pakelti. Jis dūsavo ir voliojosi ant grindų, o jau netrukus paslaptyje laikydami bendrą pokštą jiedu nusileido žemyn.

Išgėręs arbatą Robertas nėmaž nepanoro drauge su visais traukti laukan, mat visa kalba sukosi tik apie brolį, o visas užsiėmimas – atspėti jo norus. Lipant laiptais, su kiekviena pakopa jo apsisprendimas tik stiprėjo, ta-

čiau pasiekus laiptinę, Robertą staiga apniko dvejonė. Galiausiai puolęs ant grindų ir įsispitrijęs pro laiptų turėklus Robertas mąstė, ar tėveliai pagaliau pastebės, kad jis liūdnas ir įžeistas pasitraukė.

Prieškambaryje nuožulniai krisdamos ant grindų žaismingai strykčiojo kampuotos vakaro šviesos formos, nutįsdamos iki pat sienos. Atsimušusi į veidrodį ir atsiskyrusi nuo kitų viena šviesėlė virpčiodama bėgiojo po lubas. Tomukas mėgino suprasti, kas čia vyksta. Pagavusi jo mintis mama beregint prinešė jį prie veidrodžio ir parodė vietą, kur šviesa atsimuša į stiklą.

Prieškambaryje pasirodė tėtis ir pasiūlė Margaretai ryškiai raudonos spalvos gėrimo.

– Oi, labai ačiū, – dėkojo Margareta. – Persikaitinusi saulėje tikrai greit įkaušiu. Jei atvirai, tai čia aš daugiau poilsiauju nei dirbu – jūs tokie paslaugūs. Tik pažvelkite, kūdikis niekaip negali atsidžiaugti savimi veidrodyje. – Įraudusį savo veidą ji grįžtelėjo Tomuko pusėn.

– Atrodo, nebesupranti, kuris čia tikrasis tu – čia ar ana ten, tiesa?

– Man rodos, jis puikiai suvokia, kad yra savo kūne, o ne aname stiklo gabale, – svarstė Roberto tėtis. – Jis juk dar nespėjo perskaityti Lakano esė apie veidrodžio poveikį – štai tuomet iš tiesų kyla tikra sumaištis*. – Na, tokiu atveju geriau likti ištikimam triušiukui Petriu-

* *Žakas Marija Emilis Lakanas (Jacques Marie Emile Lacan, 1901–1981) – garsus prancūzų psichoanalitikas. Pagal jo garsiojo „veidrodžio etapo" teoriją šis etapas turi lemiamą įtaką kūdikio raidoje, kai jis ima atskirti save veidrodyje; kita vertus, tai – suaugusiojo libido santykis su savo paties kūnu. – Vert. past.*

kui, – sukikeno Margareta, gurkštelėdama raudonojo skysčio*.

– Kad ir kaip čia miela su jumis būti, – pradėjo teisintis tėtis, – deja, privalau atsakyti į visą milijoną laiškų.

– Vaje, mūsų tėvelis rengiasi atsakinėti į savo svarbiuosius laiškus, – šaipėsi Margareta, kvėptelėdama raudonojo kvapu tiesiai Tomukui į veidą. – Deja, dabar tau teks tenkintis tik mamytės ir Margaretos draugija.

Ji nukrypavo iki laukujų durų. Lubose trumpam pradingęs šviesos rombelis netrukus ir vėlei sušvito. Roberto tėveliai tylėdami susižvalgė.

Kai visi išėjo laukan, Robertas ėmė vaizduotis, kaip broliuką staiga užlieja didžiulė erdvė. Nusileidęs laiptais jis pažvelgė pro duris. Auksinė šviesa kopinėjo pušų viršūnėmis ir baltais alyvmedžių giraičių akmenimis. Vis dar basomis mama nušlepsėjo pieva ir atsisėdo po mėgstamu jų pipirmedžiu. Sukryžiavusi kojas ir iš lėto keldama kelius ji įkurdino brolį sijono hamake, vis dar viena ranka jį laikydama, o kita glostydama jo šoną. Smulkučių virš galvos mirguliuojančių ir virpčiojančių lapelių metami šešėliai netruko numarginti jos veidą.

Kankinamas abejonių Robertas išėjo laukan, taip ir nesuvokdamas, kur iš tiesų jo vieta. Niekas jo nepašaukė, todėl, pasukęs už namo, tarytum seniai tai būtų nusprendęs, patraukė tiesiai prie baseino, kuriame plaukiojo auksinė žuvelė. Grįžtelėjęs pastebėjo lazdelę su blizgančiais ratukais – tai Margareta ją buvo

* *Peteris Rabitas (Peter Rabbit) – anglų rašytojos Beatričės Poter (Beatrix Potter) knygelių serijos vaikams personažas (1902). – Vert. past.*

nupirkusi Tomukui nedidelėje Lakosto žaislų parduotuvėje. Lazda buvo įsmeigta į žemę šalia pipirmedžio. Vėjyje sukosi rateliai – auksiniai, rausvi, mėlyni ir žali. „Čia bus ir spalvų, ir judesio, – kalbėjo Margareta, nupirkusi žaislą, – o vaikams tai patinka." Pritykinęs iš už brolio vežimėlio kampo Robertas staiga įsismagino lakstyti aplink karuselę, priversdamas ratelius suktis. Paskui iškėlęs lazdelę į viršų jis švytavo ja ore, kol ši ėmė staiga ir sulūžo. Visi sutartinai puolė apgailestauti dėl brolio, esą vargšeliui taip ir netekę pasidžiaugti šiuo žvilgančiu malūnėliu. Tėtis apibėrė Robertą gausybe klausimų, o tiksliau, įvairiomis vieno klausimo formomis, sakytum, jam patvirtinus, esą jis padaręs tai tyčia, tėčiui nuo to imtų ir nepaprastai palengvėtų. Ar tau neatrodo, kad tai iš pavydo? Ar nemanai, jog niršti, kad jam – visas dėmesys ir nauji žaislai? Ar tau neatrodo? Ar neatrodo? Ar neatrodo? Tačiau Robertas atkakliai tvirtino padaręs tai netyčia ir nė nemėgino nusileisti. Nes tai juk iš tikrųjų buvo netyčia, nors, kita vertus, tai buvo tiesa – jis iš tiesų nekentė brolio, nors ir labai to nenorėjo. Nejau jo tėvai neatmena tų laikų, kai jie gyveno trise? Anuomet jie taip vienas kitą mylėjo, kad, rodos, imdavo skaudėti, kai kuris vienas išeidavo iš kambario. Nejau buvo bloga su juo vienu? Nejau nepakako jo vieno? Nejau jis nebuvo pakankamai geras? Būdavo, jie sėdi vejoje, kur dabar brolis, ir žaidžia raudonuoju kamuoliu (dabar Robertas jį paslėpė; Tomas nieku gyvu jo negaus), ir visiškai nesvarbu, sugaudavo jį ar ne, – visi pratrūkdavo juoku, ir viskas atrodė išties puiku. Nejaugi jie panoro visa tai sugadinti?

Galbūt jis jau buvo per senas. Galbūt kūdikiai yra geriau. Mat kūdikiams kone viskas daro įspūdį. Štai kad ir žuvų baseinas, į kurį jis dabar svaido akmenukus. Robertas matė, kaip prinešusi Tomuką prie jo krašto ir rodydama į žuvytę mama kalbėjo: „Žuvytė!“ Panašūs triukai Roberto jau išties nebebūtų sužavėję. Tiesa, vieno jis niekaip neperstojo svarstęs: kaipgi brolis galėjo suprasti, ką ji turinti galvoje – baseiną, vandenį, dumblius, vandenyje atsispindinčius debesis ar žuvį, jei jis apskritai juos matė? Kaip Tomukas galėjo žinoti, kad „žuvis“ yra daiktas, o ne spalva ar koks nors veiksmas? Kartais, kai pradedi galvoti, pasirodo, kad išties yra apie ką.

Išmokus žodžius, susidaro įspūdis, kad tik jais ir galima viską apibūdinti, tačiau juk yra dalykų, kurių neįmanoma paaiškinti žodžiais. Tam tikra prasme dalykai lieka tobulesni, kol dar nesiimi jų apsakyti. Atsiradus broliui, Robertas pradėjo mąstyti, ką reiškia būti, kai vienintelis tavo vedlys – tavo paties mintys. O vos užsidaręs tarp žodžių, viena, ką gali daryti, tai dėlioti tuos pačius keletą tūkstančių žodžių, traukdamas juos iš to paties riebaluoto maišo, kurį prieš tave naudojo jau milijonai žmonių. Tiesa, retsykiais pasitaiko ir šviežumo akimirkų, tačiau anaiptol ne todėl, kad pasaulio gyvenimą pavyko sėkmingai paaiškinti, o todėl, kad iš šio minčių bagažo gimė nauja gyvybė. Tačiau prieš mintims susimaišant su žodžiais, anaiptol neatsitiko taip, kad pasaulio žavesys nebūtų patekęs į jo dėmesio centrą.

Staiga Robertas išgirdo mamos riksmą.

– Ką tu jam padarei? – šaukė ji.

Pripuolęs prie terasos kampo Robertas išvydo tėtį, išnyrantį pro laukujes duris. Margareta gulėjo ant vejos, prie krūtinės spausdama suglebusį Tomuką.

– Viskas gerai, viskas gerai, mieloji, – ramino Margareta. – Tik pažiūrėk, jis net nustojo verkęs. Matai, aš sudribau ant užpakalio. Tai dėl mano treniruočių. Regis, būsiu susilaužiusi pirštą, tačiau dėl kvailos senos Margaretos išties neverta jaudintis, juolab kad kūdikiui nieko neatsitiko.

– Pirmą sykį girdžiu jus protingai kalbant, – pastebėjo mama, paprastai nesisvaidanti nemandagiais žodžiais.

Išplėšusi Tomuką iš Margaretos rankų Marija vaiko kaktytę apipylė bučiniais. Nuo pykčio ji buvo įsitempusi, tačiau bučiuodama sūnų pamažėl atlyžo, leisdama švelnumui po truputį numaldyti pyktį.

– Ar jam viskas gerai? – paklausė Robertas.

– Tikiuosi, kad taip, – atsakė mama.

– Nenoriu, kad jis būtų susižeidęs, – kalbėjo Robertas ir jie visi drauge patraukė namo, niekaip nesiliaujančią tauškėti Margaretą palikę drybsoti ant žemės.

Kitą rytą nuo Margaretos visi pasislėpė tėvelių kambaryje. Popietę Roberto tėtis turėjo nuvežti ją į oro uostą.

– Man rodos, turime nusileisti žemyn, – pasiūlė mama, segdama Tomuko kombinezoną ir keldama jį ant rankų.

– Ne, – stūgtelėjo tėtis, sudribdamas į lovą.

– Nebūk vaikas.

– Nejau nepastebėjai, kad augindamas vaiką ir pats suvaikėji?

– Matai, man nėra laiko suvaikėti. Tai – tėtukų privilegija.

– Turėtum daugiau laiko, jei būtum turėjusi geresnę pagalbą.

– Nagi, – ragino Roberto mama, laisva ranka siekdama tėtės.

Jis švelniai ją spustelėjo, tačiau nepasijudino iš vietos.

– Niekaip negaliu nuspręsti, kas blogiau: kalbėtis su Margareta ar jos klausytis?

– Klausytis, – įsiterpė Robertas. – Štai kodėl nesiliausiu ją mėgdžiojęs, vos ji dings iš čia.

– Labai ačiū, – atsiliepė mama. – Tik pažiūrėk, net Tomukas šaiposi iš tokios beprotiškos minties.

– Tai anaiptol ne šypsena, meilute, – sukikeno Robertas, – mažyčiuose jo viduriuose susikaupė oras.

Visi pratrūko kvatotis, tačiau staiga mama pradėjo visus maldyti:

– Tšššš, ji gali mus išgirsti, – tačiau jau buvo per vėlu, tad buvo nuspręsta, kad Robertas dabar juos linksmins.

Prieš atlikdamas kitą judesį Robertas įniko į šonus siūbuoti kūną, kol galiausiai stryktelėjo prie mamos šono.

– Jokios prasmės mėginti užliūliuoti mane mokslinėmis teorijomis, meilute, – kalbėjo jis, – galiu be paliovos tvirtinti, kad jam išties nepatinka jūsų pieno mišinėlis, nors jis ir iš tikros ožkos pieno. Gyvendama Saudo Arabijoje (tiesą sakant, tąsyk mano auklėtinė buvo princesė)

aš jiems kartodavau: „Negaliu jai duoti šio birzgalo. Privalau žūtbūt gauti geriausio karvės ir ožkos pieno mišinio“, į ką jie man atsakydavo: „Su tavąja patirtimi, Margareta, mes visiškai tavimi pasitikime“. Taip nuosavu lėktuvu jie kartkartėmis parskraidindavo to mišinio iš Anglijos.

– Ir kaip tu visa tai atsimeni? – stebėjosi mama. – Net šiurpas ima. Pamenu, jai pasakiau, kad mes neturime nuosavo lėktuvo.

– Ak, jie, būdavo, visiškai neskaičiuoja pinigų, – pergalingai tęsė Robertas. – Sykį pastebėjau, žinoma, visiškai *atsitiktinai*, kad princesė mūvi nuostabias šlepetes, ir viena galiu pasakyti, jau netrukus tokių pora manęs laukė mano kambaryje. Panašiai atsitiko ir su princo fotoaparatu. Po teisybei, mane tai kiek trikdė, todėl kiekvieną sykį, vos tai atsitikdavo, būdavo, sau kartoju: „Margareta, privalai išmokti laikyti liežuvį už dantų“.

Mostelėjęs pirštu ir atsisėdęs ant lovos šalia tėčio Robertas liūdnai atsiduso.

– Tačiau vėliau pati nepastebėdavau, kaip imdavo ir netyčia išsprūsdavo, na, patys suprantate „Vaje, koks mielas šalis, meilute; tokia miela ir minkšta medžiaga“, ir, žinoma, jau tą patį vakarą vieną tokį rasdavau ant savo lovos. Galiausiai turėjau įsigyti naują lagaminą.

Roberto tėveliai kaip įmanydami stengėsi pernelyg netriukšmauti, tačiau kikenimas išsprūsdavo savaime. Kol Robertas vaidino, atrodo, visi pamiršo net Tomuką.

– Dabar dar sunkiau nulipti žemyn, – pastebėjo mama ir prisijungdama prie vyrų atsisėdo ant lovos.

– Net neįmanoma, – atsakė tėtis, – prie durų justi didžiulis spaudimas.

Pribėgęs prie durų Robertas neva pabandė nugara išstumti jas.

– A! Tai Margaretos laukas. Jokio praėjimo, kapitone.

Pasiraičiojęs ant žemės Robertas ir vėl įsirangė į lovą šalia tėvelių.

– Mes lyg kokie pokylio svečiai iš *Keršto angelo*, – pastebėjo tėtis. – Gal net nebe pirmą dieną čia. Galbūt mus išgelbės kariuomenė*.

– Privalome pamėginti visi drauge, – nusprendė mama. – Turime kaip nors mandagiai ją išlydėti.

Tačiau nė vienas nepajudėjo.

– Kaip manai, kodėl mums visiems taip sunku iš čia išeiti? – paklausė tėtis. – Ar tau neatrodo, kad Margareta mums – kaip atpirkimo ožys? Jaučiamės kalti, nes negalime apsaugoti Tomuko nuo didžiausių gyvenimo kančių, tad dedamės, esą čia Margaretos kaltė ar šis tas panašaus.

– Prašau, mielasis, neverta dar labiau apsunkinti padėties, – nutraukė jį mama. – Ji – išties nuobodžiausias žmogus, kokį kada nors esame sutikę, be to, tikrai prastai prižiūri vaiką. Štai kodėl nebenorime jos daugiau matyti.

Įsivyravo tyla. Tomukas staiga užsnūdo, todėl visuotinai buvo nuspręsta laikytis tylos. Visi patogiai įsitaisė

* *„Keršto angelas" („El angel exterminador", 1962) – Luiso Bunuelio (Luis Bunuel) filmas, kurio siužetas – paslaptingai vieno kilmingojo namuose įstrigę svečiai, niekaip negalintys iš ten ištrūkti. – Vert. past.*

ant lovos. Išsitiesęs Robertas galvą pasidėjo ant sunertų rankų ir pasinėrė žvilgsniu į lubose išdykaujančius šviesos spindulius. Medžio lentose pamažu pradėjo ryškėti pažįstamos mazgelių ir dėmelių formos. Iš pradžių Robertas dar galėjo nuspręsti – sugauti ar paleisti smailianosio vyro su šalmu profilį, tačiau jau netrukus figūra griežtai atsisakė išnykti bendroje struktūroje, įgydama dar ir laukines akis bei įdubusius skruostus. Robertui buvo puikiai pažįstamos šios lubos: mat kai šis kambarys dar buvo močiutės miegamasis, jis buvo pratęs gulėti čia užversta galva. Kai močiutė apsigyveno slaugos namuose, į jį persikėlė jo tėveliai. Robertas dar puikiai atsiminė ant stalo stovinčią senuose sidabro rėmuose įrėmintą fotografiją. Ši nuotrauka jį ypač viliojo, mat joje močiutei buvo vos kelios dienos. Nuotraukoje kūdikis buvo užtušuotas atlasu ir nėriniais, o galvytė įsprausta į kepuraitę iš karoliukų. Močiutės akys atrodė ypač ryškios ir žvelgė į jį baimės kupinu žvilgsniu tarsi bijotų paskęsti motinos pirkinių gausybėje.

– Laikau ją čia, – anuomet kalbėjo močiutė, – kad primintų laikus, kai ką tik atėjau į šį pasaulį ir buvau gerokai arčiau ištakų.

– Kokių ištakų? – paklausė Robertas.

– Arčiau Dievo, – droviai atsakė ji.

– Bet tu ten neatrodai labai laiminga, – pastebėjo jis.

– Mano galva, atrodau ten lyg dar nebūčiau jų pamiršusi. Tačiau iš dalies tu teisus. Rodos, man taip niekuomet ir nepavyko prisitaikyti prie šios materialios plotmės.

– Kokios materialios plotmės?

– Žemės, – atsakė močiutė.

– Nejau tau labiau patiktų gyventi Mėnulyje? – stebėjosi Robertas.

Nusišypsojusi ir plekštelėjusi jam per skruostą močiutė tarė:

– Vieną dieną suprasi ir tu.

Dabar vietoj fotografijos ant stalo buvo užtiesta staltiesė, ant kurios gulėjo kupeta servetėlių ir stovėjo grafinas vandens.

Robertas vis dar mylėjo močiutę, nepaisant jos sprendimo atimti iš jų namą. Jos veidas buvo gyvas raukšlių voratinklis nuo pastangų būti gerai ir rūpesčio tokiais dideliais dalykais kaip planeta, Visata, milijonai kenčiančių žmonių, kurių ji niekuomet nebuvo sutikusi, arba Dievo valia, kurią esą ji privalanti vykdyti. Robertas žinojo, kad tėtis anaiptol nemano, jog močiutė gera, ir nekreipė nė mažiausio dėmesio į tai, kaip ji stengiasi tokia būti. Jis nesiliovė Robertui kartojęs, esą „nepaisydami nieko", jie ir toliau privalo ją mylėti. Taip Robertas suprato, kad tėtis jos nebemyli.

– Ar šį kritimą jis atsimins visą gyvenimą? – paklausė Robertas, įbedęs žvilgsnį į lubas.

– Aišku, kad ne, – atsakė tėtis. – Negali atsiminti, kas nutiko, kai tau vos kelios savaitės.

– Galiu, – prieštaravo Robertas.

– Visi privalome jį paguosti, – įsiterpė mama, pakeisdama temą ir tarsi mėgindama nekreipti dėmesio į Roberto paistalus. Tačiau jis nemelavo.

– Jam nereikia paguodos, – tikino tėtis. – Juk iš tiesų jis nė neužsigavo ir net nesuvokė, kad galėjo atšokti nuo

liulančio Margaretos kūno. Tiesą sakant, mes čia vieninteliai jaudinamės, nes galime numanyti, koks pavojus jam grėsė.

– Būtent todėl jam ir reikia paguodos, – svarstė mama, – nes jis puikiai supranta, kad mes nusiminę.

– Na, dėl šito – taip, – sutiko tėtis, – tačiau apskritai kūdikiai yra gana demokratiški jiems nepažįstamų dalykų atžvilgiu. Juk viskas kada nors būna pirmą kartą – labiau stebina pasikartojantys reiškiniai.

Kūdikiai nuostabūs, galvojo Robertas. Apie juos gali prasimanyti įvairiausių dalykų, juk jie vis viena tau nieko neatsako.

– Jau dvylika, – atsiduso tėtis.

Visi kaip įmanydami grūmėsi su juos užvaldžiusiu nenoru, tačiau pastanga nuo to pasprukti, rodos, tik dar giliau gramzdino į čiužinio klampynę. Robertas panūdo dar kiek užlaikyti tėvelius.

– Retkarčiais, – pradėjo jis užsisvajojusiu Margaretos balsu, – kai tenka kelioms savaitėms užtrukti namuose, man beregint pradeda niežėti pirštai. Tuomet, regis, taip knieti uždėti rankas ant kokio kūdikio. – Sugriebęs Tomo kojytę Robertas išleido valdingą garsą.

– Švelniau, – išsigando mama.

– Robertas teisus, – pastebėjo tėtis, – ji pratusi prie kūdikių. Jai reikia jų labiau nei jiems – jos. Kūdikiams leidžiama būti nesąmoningiems ir godiems, todėl ji naudojasi jais kaip priedanga.

Po visų vidinių pastangų dar valandėlei patikėti savo gyvenimą Margaretos rankoms staiga jie pasijuto gerokai apgauti supratę, kad ši anaiptol nelaukia jų apačioje.

Mama išėjo iš virtuvės, o Robertas su tėte įsitaisė ant sofos – tarp judviejų buvo įspraustas Tomukas. Vaikas buvo nurimęs, o jo dėmesį prikaustė virš sofos ant sienos kabantis paveikslėlis. Nuleidęs galvą iki brolio galvos lygmens Robertas irgi į jį įsispitrijo, kol galiausiai suprato, kad paties paveiksliuko dėl jį dengiančio stiklo Tomukas tikrai negali matyti. Robertas prisiminė, kad kūdikystėje šis daiktas jį taip pat buvo pakerėjęs. Ir dabar stebėdamas stikle atsispindintį vaizdą, jis pasinėrė į anapus jo plytinčią erdvę. Atspindyje buvo matyti tarpduris, spindinti ir tobula miniatiūra, o tuojau už durų augo mažesnis (nors tikrovėje didesnis) oleandro krūmas, kurio smulkučiai rausvi lapeliai švytėjo stiklo paviršiuje. Tačiau Roberto dėmesį iššsyk nesunkiai patraukė mažytis dangaus taškelis, prasimušantis pro oleandro šakas, ir jo vaizduotė išsiplėtė iki tikros anapus jų besidriekiančios dangaus platybės, todėl pamažu jo protas pradėjo skilti į du vienodo dydžio kūgius. Robertas nusigavo ten drauge su Tomuku ar veikiau šis ten bus su juo nukakęs, nedideliu šviesos lopinėliu stačia galva nerdamas į begalybę. Staiga Robertas pastebėjo, kaip kažkur dingsta gėlės, o tarpduryje iškyla naujas vaizdas.

– Margareta atėjo, – pasakė jis.

Kai Robertas pastebėjo, kaip jos didelis kūnas graudžiai ritasi jų pusėn, grįžtelėjo ir tėtis. Likus keletui metrų, Margareta ūmai sustojo.

– Juk nieko neatsitiko, – tai buvo pusiau tvirtinimas, pusiau klausimas.

– Rodos, jam viskas gerai, – atsakė tėtis.

– Tikiuosi, mano reputacijai tai pernelyg neatsilieps?

– Kokiai reputacijai? – nustebo tėtis.

– Ak, taip, – sulemeno Margareta pusiau įžeidžiai, pusiau piktai, tačiau nepaprastai oriai.

– Ar papietausite su mumis? – pasiteiravo tėtis.

– Tikrai nesinori jokių pietų, labai ačiū, – atšovė Margareta.

Patraukusi laiptų link ji pradėjo jais sunkiai ropštis aukštyn.

Ūmai Robertui trūko kantrybė.

– Vargšė Margareta, – išsprūdo jam.

– Vargšė Margareta, – pritarė tėtis. – Ir ką mes be jos darysime?

3

Robertas stebėjo skruzdėlytę, pradingstančią už prakaituojančio balto vyno butelio, pūpsančio ant akmeninio stalo. Staiga butelio šonu perbėgo susikaupę garai, išjudindami putotą paviršių. Vėl išnirusi skruzdė ropojo blyškiai žaliu paviršiumi, o paskanavus blizgančių cukraus kruopelyčių, kurias po pietų saldindama kavą čia buvo išbarsčiusi Julija, vargšelei siaubingai pradėjo pintis kojos. Juos buvo apgaubęs cikadų čirpimas, kurį kartkartėmis persmelkdavo tyliai virš jų galvų plevenantis brezentas. Mama su Tomuku buvo atsigulusi popiečio miego, Liusė žiūrėjo vaizdo filmus, o Robertas liko nuošalyje, nors Julija kone prievarta mėgino jį priversti prisijungti prie Liusės.

– Dauguma žmonių tėvų mirties laukia su baisiu liūdesiu, tačiau tuo pat metu rezga planus apie naują baseiną, – tėtis kalbėjo Julijai. – Atsisakęs baseino, pamaniau, kad galbūt ne pro šalį būtų atsisakyti ir liūdesio.

– Tačiau ar ne geriau būtų apsimesti šamanu ir šitaip pamėginti išsaugoti vietą? – svarstė Julija.

– Deja, aš – vienas iš nedaugelio šios planetos žmonių, kurie neturi jokių gydomųjų galių. Žinau, kad visi kiti jau seniai savyje atradę šamaną, tačiau aš taip ir nesugebėjau išsivaduoti iš materialiosios Visatos sampratos spąstų.

– Ar žinai, kad esama tokių dalykų kaip veidmainystė? – kurstė Julija. – Štai tuojau už kampo yra parduotuvė „Vaivorykštės takas“, kurioje galėčiau tau nupirkti būgnelį ir keletą plunksnų.

– Regis, pirštų galiukuose jau imu jausti galią, – šaipėsi žiovaudamas tėtis. – Aš taip pat turiu ypatingą dovaną genčiai. Iki šiol tiesiog nebuvau pastebėjęs, kad esu apdovanotas antgamtinėmis aiškiaregio galiomis.

– Taip elgdamasis, – ragino jį Julija, – niekad taip ir neatgausi šios vietos.

– Man pakanka rūpesčių ir su šeima, tad negalėčiau užsiimti pasaulio gelbėjimu.

– Vaikų priežiūra yra subtili pasidavimo forma, – samprotavo Julija, mestelėdama Roberto pusėn griežtą šypseną. – Jie tampa vieninteliais, geriausiais, savosios laimės atidėliojimo priežastimi, tais, kurie nepiktnaudžiaus alkoholiu, niekad nepasiduos, nesiskirs ir nesusirgs kokia psichine liga. Savo dalį, kovojančią su gedimu bei depresija, nukreipiame saugodami juos nuo gedimo ir depresijos. Tačiau kas nors neišvengiamai sugenda ar pasigauna depresiją.

– Nesutinku, – prieštaravo tėtis, – kova vien už save yra negailestinga gynyba.

– Itin naudingos savybės, – pertraukė jį Julija. – Štai kodėl ypač svarbu nebūti apie vaikus pernelyg geros

nuomonės – antraip susidūrę su tikrove jie paprasčiausiai nesugebės už save pakovoti. Jei nori, kad tavo vaikas taptų, tarkime, televizijos prodiuseriu ar generaliniu direktoriumi, išties neverta mažosios galvelės kvaršinti kalbomis apie pasitikėjimą, teisybę ir patikimumą. Tuomet didžiausias jo pasiekimas – būti kieno nors sekretoriumi.

Robertas nusprendė paklausti mamos, ar tai išties teisybė, ar tiesiog Julija – na, kaip ir Julija. Ji kasmet atvažiuodavo paviešėti kartu su Liuse, savo pasipūtėle dukra, vos metais vyresne už Robertą. Jis žinojo, kad mamai ne itin patinka Julija: mat ši buvusi tėčio mergina. Mama jai ne tik mažumėlę pavydėjo, bet ir būdama drauge jautė šiokį tokį nuobodulį. Julija degė nežabotu noru priversti žmones manyti, jog ji išties protinga.

– Išties protingi žmonės tik galvoja garsiai, – aiškino jam mama, – o štai Julija galvoja tik apie tai, kokį įspūdį kitiems daro jos kalbos.

Julija nuolat stengėsi, kad Robertas kaip nors susidraugautų su Liuse. Vos prieš dieną Liusė pabandė jį pabučiuoti. Štai todėl dabar Robertas ir nepanoro su ja žiūrėti vaizdo filmų. Jis labai abejojo, ar priekiniai jos dantys galėtų ištverti dar vieną panašų susikirtimą. Buvo paskleista teorija, esą Robertui išties neprošal būtų praleisti daugiau laiko su bendraamžiais, net jei jis jų ir nemėgsta. O ar tėtis kviestųsi moterį arbatos vien todėl, kad ši yra keturiasdešimt dvejų?

Julija ir vėl žaidė cukrumi – čia pakeldama, čia vėl supildama jį į indą.

– Po skyrybų su Ričardu, – aiškino ji, – mane nuolat ištinka siaubingi galvos svaigimo priepuoliai. Būna, jaučiuosi, tarsi manęs nė nebūtų.

– Puikiai tai suprantu! – sušuko Robertas iš jaudulio, kad jie pradėjo kalbėti jam šiek tiek žinoma tema.

– Tavo amžiaus, – nustebo Julija, – man rodos, tai pernelyg pretenzinga. Ar nemanai, kad tiesiog girdėjai suaugusiuosius apie tai kalbant?

– Ne, – prieštaravo Robertas, o jo balsas dėl šitokios neteisybės nuskambėjo kiek prislopintai, – patyriau tai savo kailiu.

– Man atrodo, tu neteisi, – tėtis taip pat prieštaravo Julijai. – Robertas visad ne pagal amžių buvo linkęs pasiduoti slogiai nuotaikai. Tačiau tai anaiptol netrukdo jam džiaugtis laiminga vaikyste.

– Na, tiesą sakant, trukdo, – pataisė jis tėtį, – kai tai užsitęsia pernelyg ilgai.

– Kai užsitęsia, galbūt, – nežymiai šyptelėjęs nusileido tėtis.

– Suprantu, – guodė Julija, uždėdama ranką ant Roberto rankos. – Taigi būk pasveikintas atvykęs į klubą, mielasis.

Tačiau Robertui nekilo nė menkiausio noro tapti Julijos klubo nariu. Staiga jis pajuto, kaip visą kūną tarsi kas ėmė badyti spygliais, – jam labai knietėjo ištraukti savo ranką, tačiau tuo pat metu jis bijojo pasirodyti šiurkštus.

– Visuomet buvau tikra, kad vaikai gerokai paprastesni už mus, – tauškė Julija ir patraukusi ranką perkėlė ją ant tėčio dilbio. – Esame tarsi ledlaužiai, besiskinantys kelią dar vieno troškimų objekto link.

– O kas gali būti dar paprasčiau nei skintis kelią dar vieno troškimų objekto link? – stebėjosi tėtis.

– Jo nesiskinti.

– Tai – pasiaukojimas, be to, ne toks paprastas, kaip atrodo.

– Pasiaukojimas tik tokiu atveju, jei troškimas – svarbiausias, – pastebėjo Julija.

– Vaikai turi daugybę svarbiausių troškimų, – tęsė tėtis, – tačiau, man regis, tu teisi: iš tiesų tėra vienintelis – būti arčiau mylimų žmonių.

– Normalūs vaikai dar neatsisakytų pažiūrėti ir *Prarastos Sandoros skrynios ieškotojų*, – pridūrė Julija*.

– Mus galima kur kas lengviau sugluminti, – samprotavo tėtis, dėdamasis neišgirdęs paskutinės pastabos, – mat esame labiau susigyvenę su pakaitalų kultūra, labiau susipainioję, ką iš tiesų mylime.

– Nejaugi? – paklausė Julija šypsodamasi. – Tai puiku.

– Tam tikru mastu, – pritarė tėtis.

Iš tiesų Robertas nelabai suprato, apie ką jiedu dabar kalbėjosi, tačiau Julijai, regis, tai patiko. Pakaitalas turėtų būti šis tas nuostabaus. Tačiau Robertui nesuspėjus paklausti, ką tai galėtų reikšti, ūmai nuaidėjo globėjiškas balsas su airišku akcentu:

– Sveiki! Sveiki!

– Jėzau, – sumurmėjo tėtis, – bosas pasirodė.

* *„Prarastos Sandoros skrynios ieškotojai" („Raiders of the Lost Ark", 1981) – Styveno Spylbergo (Steven Spielberg) nuotykių filmas, dar žinomas Indianos Džounso pavadinimu. – Vert. past.*

– Patrikai! – vilkėdamas palmėmis bei vaivorykštėmis mirguliuojančiais marškinėliais ir artėdamas jų link šiltai kreipėsi Simusas. – Robertai, – jis pasisveikino ir su Robertu, energingai šiaušdamas jo plaukus. – Labai malonu su jumis susipažinti, – kreipėsi jis į Juliją, tyrinėdamas ją šviesiai mėlynomis akimis ir stipriai purtydamas jos ranką.

Niekas nebūtų galėjęs Simusui prikišti mandagumo stokos.

– Ak, čia išties labai miela, – pastebėjo jis, – labai miela. Po užsiėmimų mes neretai susirenkame čia pasėdėti: kas pasijuokti, kas paverkti ar tiesiog pabūti savimi. Tai – išties galinga vieta, kur galima visiškai atsipalaiduoti. Tiesa, – atsiduso jis tarsi pritartų kieno nors išmintingiems pastebėjimams, – savo akimis mačiau, kaip žmonės čia atsikrato daugybės nereikalingų dalykų.

– Kalbant apie „atsikratymą daugybės nereikalingų dalykų“, – tėtis atkartojo Simuso žodžius taip, tarsi laikytų už kraštelio kažkieno panaudotą nosinaitę, – lovos stalčiuje aptikau visą gausybę „Gydančių būgnų“ brošiūrų, nebegalėjau ten įkišti net savo paso. O štai spintoje batų vietoje radau keletą „Šamanų kelių“ kopijų.

– „Batų keliai“, – leptelėjo Simusas, pratrūkdamas didžiule juoko banga, – būtų puikus naujos knygos, kalbančios apie pernelyg didelį prisirišimą prie žemiškų dalykų, pavadinimas.

– Ar jums neatrodo, kad visus šiuos įstaigų gyvenimo pėdsakus, – šaltai ir paskubomis tęsė tėtis, – būtų buvę galima kur nors ir paslėpti, prieš mums čia atvykstant

atostogų? Šiaip ar taip, tai motinos valia kiekvieną rugpjūtį namas tampa šeimos namų inkarnacija.

– Žinoma, žinoma, – neprieštaravo Simusas. – Aš atsiprašau, Patrikai. Matyt, tai Kevinas su Anete. Prieš išvažiuojant į Airiją atostogauti, jiems teko išgyventi sunkų asmeninį procesą, todėl paprasčiausiai pristigo laiko kruopščiai viską sutvarkyti.

– Ar jūs taip pat grįžtate į Airiją? – paklausė tėtis.

– Ne, vasarnamyje praleisiu visą rugpjūtį, – atsakė Simusas. – *Pegaso* leidykla paprašė manęs parašyti nedidelę knygą apie šamanų veiklą.

– Ak, iš tiesų? – nustebo Julija, – kaip įdomu. O jūs pats irgi šamanas?

– Peržvelgiau knygą, kurią aptikau batų vietoje, – kalbėjo tėtis, – ir man, atvirai šnekant, beregint iškilo keletas klausimų. Ar buvote dvidešimt metų Sibiro raganiaus mokiniu? O trumpomis vasaromis pilnaties metu ar rinkote retus augalus? Buvote palaidotas gyvas ir numiręs šiam pasauliui? O jūsų akys ar peršėjo nuo stovyklos laužų dūmų, kai meldėte dvasių pagalbos išgelbėti mirštantį žmogų? Ar, išgėręs šiaurinio elnio, priėdusio *Amanita muscaria* ūglių, šlapimo, buvote nukeliavęs į kitus pasaulius išsiaiškinti sudėtingos ligos? O Brazilijoje ar mokėtės drauge su Amazonės *ajahuaskarais*?

– Na, – pradėjo Simusas, – Valstybinėje Airijos medicinos mokykloje mokiausi slaugo profesijos.

– Nė neabejoju, kad tai – kone tas pats, kas būti palaidotam gyvam, – įgėlė tėtis.

– Daugelį metų dirbau slaugos namuose, ir man buvo tekę visi pagrindiniai darbai, na, žinote: maudyti

po savimi darančius pacientus; pamaitinti senelius, kurie jau nebeįstengė patys pavalgyti.

– Atsiprašau, – pastebėjo Julija, – tačiau mes ką tik po pietų.

– Tąsyk tai buvo mano kasdienybė, – tęsė Simusas. – Kartais svarstau, kodėl nesimokiau universitete ir neįsigijau medicininio išsilavinimo, tačiau dabar esu dėkingas už metus, praleistus slaugos namuose, – jie man padėjo nusileisti ant žemės. Atradęs holotropinį brustverą ir nuvykęs į Kaliforniją mokytis pas Steną Grofą, sutikau ten keletą išties nuostabių svetimšalių. Pamenu vieną moterį, vilkinčią saulėlydžio spalvos suknele; atsistojusi ji išpyškino: „Esu Tamara iš Vega sistemos, į Žemę atvykau gydyti ir mokyti“. Tąsyk mano galvoje sukosi mintys apie senelius Airijos senelių prieglaudoje ir jaučiau jiems neapsakomą dėkingumą, kad neleidžia mano kojoms atsiplėšti nuo žemės.

– Ar tas holo... na, kad ir kas ten bebūtų, yra šamanų naudojamas daiktas? – paklausė Julija.

– Ne, tiesą sakant, ne. Būtent tuo aš užsiiminėjau prieš pasinerdamas į šamanų paslaptis, tačiau, žinote, visa vienas su kitu susiję. Tai padeda žmonėms užmegzti ryšį su kažkuo anapus, kita dimensija. Kai žmonės su tuo susiduria, jų gyvenime tai gali lemti išties radikalius pokyčius.

– Tačiau nelabai įstengiu suprasti, kodėl jūs vadinate tai labdaringa veikla. Juk čia atėję žmonės privalo susimokėti, tiesa? – paklausė Julija.

– Taip, tiesa, tiesa, – neprieštaravo Simusas, – tačiau iš gaunamo pelno skiriame stipendiją studentams, pavyzdžiui, Kevinui su Anete, kurie dabar gilinasi į

šamanizmo paslaptis. Be to, iš šių lėšų Dubline jiedu jau pradėjo burti senamiesčio vaikų grupeles. Leidome jiems už dyką lankyti paskaitas, ir dabar išties nuostabu stebėti pokyčius. Jiems patinka transo muzika ir būgnų ritmas. Man jie yra sakę: „Simusai, tai – neįtikėtina, tai – tarsi „išsijungti" be narkotikų". Šią žinią jie mėgina perduoti ir savo miestui, kur jau pradėjo burti savas šamanų grupeles.

– Nejau „išsijungimui" dar reikia labdaros? – stebėjosi tėtis. – Palyginti su kitomis pasaulio ligomis, susidariusi padėtis, kai vos keletas žmonių dar nepiktnaudžiauja „išsijungimu", yra beveik nebevaldoma. Be to, jei jau žmogus panoro „išsijungti", ar ne geriau jam būtų tiesiog pasiūlyti didžiulę LSD dozę, užuot kvailiojus su būgnais?

– Matyti, kad šis žmogus – advokatas, – draugiškai pastebėjo Simusas.

– Aš visuomet už tai, kad žmonės turėtų kokį hobį, – kalbėjo tėtis. – Tiesiog man atrodo, kad kiekvienas tuo turi užsiiminėti savo namuose.

– Deja, Patrikai, – atsakė Simusas, – ne visuomet namai būna tokie jaukūs.

– Suprantu, – pritarė tėtis. – Tiesiog man šovė į galvą mintis: ar negalėtume dabar pasiaiškinti, ką reiškia keletas šių knygų, skelbimų, brošiūrų ir panašių niekučių?

– Kodėl gi ne, – sutiko Simusas, – žinoma.

Kai tėtis su Simusu jau rengėsi išeiti, Robertas suvokė, kad jam teks pasilikti vienu du su Julija.

– Aš padėsiu, – pasakė jis, įgriūdamas jiems įkandin į terasą.

Patraukęs prieškambario link tėtis kone beregint sustojo.

– Visos šios besimėtančios skrajutės, – kalbėjo jis, – su įvairiausių centrų, institutų, gydomųjų ratelių, būgnų kursų pažengusiesiems reklama – visa tai mums tikrai nereikalinga. Tiesą sakant, šios skelbimų lentos, – tęsė tėtis, plėšdamas ją nuo sienos, – nepaisant nuostabaus jos kamščiamedžio paviršiaus ir įvairiaspalvių segtukų, taip pat galėtų čia nebūti.

– Jokių problemų, – neprieštaravo Simusas, apkabindamas skelbimų lentą.

Nors tėčio elgesys atrodė valdomas, Robertas pajuto, kad jį bus apnuodijęs pyktis ir panieka. Kol jis mėgino suvokti, kas dedasi tėvelio galvoje, staiga į jo mintis įsiveržė Simusas, tačiau galiausiai Robertas priėjo siaubingos išvados – Simusas gailisi tėčio. Įsitvirtinęs vadovo kėdėje jis galėjo atleisti apgauto vaikiščio įniršį. Staiga prasiveržęs Simuso gailestis jį patį ir apsaugojo nuo Patriko įniršio, tačiau Robertas ūmai pasijuto tarsi atsidūręs tarp kabančio boksininko maišo ir kumštinės, todėl kiek įbaugintas bejėgiškai išsliūkino pro laukujes duris, kai tėtis jau buvo parengęs Simusui dar vieną įžeidimą.

Lauke namo šešėlis buvo nutįsęs iki gėlynų terasos pakraštyje, tad kažkuri pastangų pernelyg nereikalaujanti proto dalis Robertui pakuždėjo, kad jau vidurdienis. Čirpavo cikados. Robertas matė nežiūrėdamas, girdėjo neklausydamas ir buvo tikras, kad pagaliau nustojo net galvojęs. Jo dėmesys, paprastai šokinėjantis nuo vieno daikto prie kito, dabar buvo nurimęs. Robertas pamėgino, kiek atkakliai jis galėtų jam pasipriešinti, tiesa, per-

nelyg neperlenkdamas lazdos: mat puikiai jautė, kad jei dar sykį pabandytų, veikiausiai šis ir vėl pradėtų pašėlusiai strykčioti it koks kiniško biliardo kamuoliukas. Po truputį protas pradėjo blaustis tarsi dangų atspindintis tvenkinys.

Tiesa, įvyko juokingas dalykas – mintyse regimas tvenkinys sudrumstė Roberto ramybę, su kuria yra paprastai siejamas. Dabar jam magėjo pirštų galiukais nutipenti prie tvenkinio, akmeninio vandens pusapskritimio, tyvuliuojančio prie pat įvažiavimo, kur dangstydamasi atspindžiu plaukioja auksinė žuvelė. Ir tai atrodė teisinga. Užuot su tėte ir Simusu sukęs ratus aplink namą, Robertas nusprendė priberti į vandenį duonos trupinių ir kantriai tykoti, kada gi pagaliau mirguliuojantys oranžinės žuvytės paskleisti ribuliai staiga ims ir sudrums vandens paviršių. Prieš pasileisdamas laiptais prie tvenkinio Robertas skriete nuskriejo į viršų ir pagriebė gabalėlį senos duonos.

Tėtis yra pasakojęs, kad žiemą išsiliejęs šaltinis pasipila pro vamzdį ir pasileidžia žemyn kartu su ištaškytomis žuvimis. Žemesnius vandens telkinius užliejęs vanduo galiausiai pasiekia upelį, tekantį slėnio pakraščiu. Robertui labai knietėjo vieną dieną savo akimis visa tai pamatyti. Rugpjūtį tvenkinyje paprastai likdavo vos pusė vandens. Iš dumbliais apaugusio vamzdžio jis lašėdavo į pažaliavusį telkinį. Šiltą ir dulkėtą jo paviršių apspitusios vapsvos, širšės ir žiogai, mėgindami saugiai atsigerti, tūpdavo ant plūduriuojančių vandens lelijų lapų. Auksinės žuvelės nebuvo matyti tol, kol jos nesuviliodavo koks gardesnis kąsnelis. Geriausia buvo pora

sužiedėjusios duonos gabalėlių, kurie sutrinti vienas į kitą virsdavo puikiais sausais gumulėliais: mat paprastos duonos riekelės paprasčiausiai panirdavo po vandeniu, o šie gniutulėliai it dulkės plūduriuodavo paviršiuje. Pačios gražiausios žuvelės, kurią Robertui išties smagu matyti, oda buvo išmarginta raudonomis ir baltomis dėmėmis. Visos kitos buvo blankios oranžinės spalvos, išskyrus keletą nedidelių juodų žuvyčių, kurios vėliau augdamos arba tapdavo oranžinėmis, arba tiesiog išstipdavo, mat didelių juodų žuvų čia apskritai nebuvo matyti.

Perlaužęs duoną ir sutrynęs du gabalėlius vienas į kitą Robertas stebėjo, kaip pasipylęs lengvučių trupinėlių lietus pasklinda vandens paviršiumi. Nieko neįvyko.

Tiesą pasakius, jam vos vieną vienintelį kartą buvo pavykę regėti siautulingą žuvies verpetą, o vėliau arba apskritai niekas nepasirodydavo, o jei ir pasirodydavo, tai nebent vieniša žuvis, tingiai gaudanti skęstančius trupinėlius.

– Žuvie! Žuvie! Žuvie! Nagi! Žuvie! Žuvie! Žuvie!

– Atrodo, kvieti savo galios gyvūną? – staiga Robertui už nugaros pasigirdo balsas.

Ūmai stabtelėjęs jis grįžtelėjo atgal. Už Roberto geraširdiškai šypsodamasis stovėjo Simusas, o saulėje švytėjo jo tropikų marškinėliai.

– Žuvie! Žuvie! Žuvie! – pašaukė Simusas.

– Aš jas tik maitinau, – sumurmėjo Robertas.

– Galbūt jauti ypatingą ryšį su žuvimi? – palinkęs prie jo pasiteiravo Simusas. – Žinai, būtent tai ir yra tavo galios padaras. Jis tau padeda gyvenimo kely.

– Man tiesiog patinka, kad jos – žuvys, – atsakė Robertas. – Jos tikrai neprivalo nieko dėl manęs daryti.

– Pavyzdžiui, dabar iš pačių gelmių, iš po daiktų paviršiaus, žuvis mums atnešė paslaptį. – Simusas mostelėjo ranka ore. – Ak, tai išties stebuklinga žemė, – jis niekaip nesiliovė tauškėjęs ir atmetęs atgal alkūnes užmerktomis akimis sukiojo į šalis kaklą. – Žinai, asmeninė mano galia man rodo ana ten, nedidelio miškelio pusėn, šalia paukščių maudynių vietos. Ar žinai, kur tai yra? Pirmą kartą ją man parodė tavo močiutė. Jai tai irgi buvo ypatinga vieta. Pirmoji mano kelionė prasidėjo kaip tik ten, ten ir užmezgiau ryšį su nekasdiene tikrove.

Staiga Robertas pajuto, kad nebenori daugiau matyti Simuso, tačiau kartu ir suvokė, kad tai neįmanoma.

Pridėjęs delnus prie burnos Simusas pradėjo šaukti:

– Žuvie! Žuvie! Žuvie!

Robertui kilo noras jį nužudyti. Jei būtų turėjęs automobilį, jis būtinai jį būtų pervažiavęs. Jei būtų laikęs kirvį, būtinai jam būtų vožęs.

Staiga Robertas išgirdo, kaip atsidarė viršutinio namo aukšto durys, o po sekundės cyptelėjo tinklelio nuo vabzdžių durelės, kol galiausiai laikydama rankose Tomuką tarpduryje pasirodė mama.

– Ak, tai jūs. Sveiki, Simusai, – mandagiai pasisveikino mama. – Buvome užsnūdę, todėl nesupratau, kodėl keliaujantis žuvų pardavėjas stūgavo mums po langais.

– Suprantate, tai mudu šaukėme žuvį, – atsakė Simusas.

Robertas pribėgo prie mamos. Kartu juodu atsisėdo ant žemos sienelės, supančios tvenkinį, kiek atokiau

nuo likusio stovėti Simuso. Mama pasodino Tomuką taip, kad šis galėtų matyti vandenį. Robertas nuoširdžiai tikėjosi, kad kaip tik šią akimirką žuvis staiga neišnirs į vandens paviršių, nes kitaip Simusas būtinai pamanytų, kad tai – dėl jo ypatingų galių. Vargšelis Tomas, galbūt jam niekuomet taip ir neteks išvysti oranžinio sūkurio bei didžiulės žuvies, išmargintos raudonomis ir baltomis dėmėmis. Tiesą sakant, kai pagalvoji, jam jau nuo pat gimimo nuolat kenkė jo paties močiutė. Anokia ji ten močiutė; veikiau jau iš pasakų atklydusi pamotė, keikianti jį nuo pat lopšio. Ir kaip ji galėjo parodyti Simusui paukščių maudyklę miške? Robertas globėjiškai paplekšnojo broliukui per galvą. Tomukas pradėjo juoktis – keista, tačiau pratrūko giliu gargaliuojančiu juoku, ir Robertas suprato, kad iš tiesų brolis nė nenutuokia apie dalykus, kurie jį patį tiesiog varyte varė iš proto. Po teisybei, Tomukui ir nereikia jų žinoti, nebent Robertas pats nuspręstų apie tai jam papasakoti.

4

Džošas Pakeris buvo Roberto klasės draugas. Džošas buvo nusprendęs (tiesa, pats vienas), kad jiedu su Robertu yra geriausi draugai. Niekas negalėjo suprasti, o labiausiai pats Robertas, kodėl esą jie buvo tokie neišskiriami. Tiesa, jei Džošui ilgesnį laiką tektų nematyti Roberto, geriausiu jo draugu, be abejonės, taptų kas nors kitas, tačiau dabar Džošas kaži kodėl sekiojo Robertui įkandin žaidimų aikštelėje, kopijavo jo rašybos pratimus ir tempdavosi į namus gerti arbatos. Visas Džošo užsiėmimas po pamokų buvo žiūrėti televizorių. Jis turėjo šešiasdešimt penkis kanalus, o Robertas – tik tris. Džošo tėvai buvo labai turtingi, todėl jam niekad netrūko nuostabiausių žaislų, apie kuriuos kiti dar nebuvo nė girdėję. Per paskutinįjį savo gimtadienį jis gavo tikrą elektrinį džipą su DVD grotuvu ir miniatiūriniu televizoriumi. Važinėdamas juo sode Džošas niokojo gėles ir net mėgino pervažiuoti savo šunį Arnį. Galiausiai jis įvažiavo į krūmus, todėl dabar, lietui pliaupiant, jiedu su Robertu žiūrėjo miniatiūrinį televizorių. Sykį atėjęs

pas Robertą į svečius Džošas pasiskundė, esą jo žaislai tiesiog beviltiški ir kad jam be galo nuobodu. Robertas mėgino su juo žaisti, tačiau nėmaž neišmanė kaip. Vos trejetą sekundžių pamėgdžiojęs vieną televizijos personažą jis krito ant lovos šaukdamas:

– Esu visiškai pribaigtas.

Prieš dieną Džilė, Džošo mama, paskambinusi pranešė, kad juodu su Džimiu visam rugpjūčiui užsisakė nuostabų namą Sen Tropeze, tad kodėl gi ir Roberto šeimai kurią dieną taip pat neatvykus pasilinksminti bei pažaisti. Tėveliai nusprendę, esą Robertui būsią išties naudinga praleisti laiką su bendraamžiu. Dar jie pasvarstę, kad ir jiems patiems tai būsiąs tikras nuotykis: mat su Džošo tėvais jie buvo susitikę vos vieną kartą – mokyklos sporto šventėje. Bet ir tąsyk Džimis su Džile buvo pernelyg užsiėmę filmuodami Džošo varžybas ir neturėjo laiko pokalbiui. Tuomet Džilė jiems rodė, kaip jų filmavimo kamera galinti visą veiksmą parodyti sulėtintai, kas, atvirai šnekant, nebuvo taip jau būtina, mat, šiaip ar taip, finišą Džošas pasiekė paskutinis.

Kai jie jau susiruošė vykti, sėsdamasis prie vairo Roberto tėtis pradėjo murmėti. Atrodo, Julijai išvykus, jis tapo didesnis bambeklis nei įprastai. Pasirodo, jam buvo sunku patikėti, kad tokią neapsakomai brangią atostogų dieną jie ruošiasi praleisti eismo spūstyje ir, alinant siaubingam karščiui, šliaužte šliaužti į miestą, „tikrą pasaulinio garso pajuokos objektą“.

Robertas sėdėjo šalia Tomuko, įsitaisiusio senojoje jo kėdutėje ir atsukto atgal, tad vienintelė jo pramoga buvo dėmėta užpakalinė automobilio sėdynė. Straksėdamas

Tomo kojyte nedideliu žaisliniu šuneliu Robertas mėgdžiojo lojimo garsus. Atrodo, kad labiau nesidomėti vaikas jau nebegalėjo. „O ir kodėl turėtų?“ – mąstė Robertas. Jam dar nebuvo tekę matyti gyvo šuns. Kita vertus, jei jis domėtųsi vien matytais dalykais, jam ir dabar dar nebūtų pavykę išsivaduoti iš gimdymo palatos šviesų sūkurio.

Kai galiausiai jie išsigavo į reikiamą gatvę, vienintelis Robertas pastebėjo pakrypusį užrašą „Mimozos“, pakeverzotą ant kaimiškos plytelės. Dardėdami rantytu betonu jie įvažiavo į automobilių stovėjimo aikštelę, prigrūstą asmeninių Džimio automobilių: ten stovėjo juodas *Range Rover*, raudonas *Ferrari* ir senutėlė kreminės spalvos mašina sutrūkinėjusiomis odos sėdynėmis bei svogūno formos chromo sparnais. Vietą savo *Peugeot* tėtis šiaip ne taip surado šalia didžiulio kaktuso, kurio aštrūs spygliai stirksojo atsikišę į visas puses.

– Neoromėniško stiliaus vila, išpuošta Gogeno mokinio, atėjus genijaus sifilitinio saulėlydžio metui, – svaidėsi žodžiais tėtis. – O ko dar būtų galima tikėtis? – staiga jis prabilo savo auksiniu reklamuotojo balsu, – įsikūrusi vienoje prestižiškiausių uždarų Šv. Torpeto bendruomenių teritorijoje, vos šešios valandos kelio iki garsiųjų Bridžit Bardo gyvūnėlių kapinių...

– Mielasis, – staiga pertraukė jį mama.

Kažkas pabeldė į automobilio langą.

– Džimi! – nuleidęs automobilio langą draugiškai šūktelėjo tėtis.

– O mes jau ruošėmės važiuoti pirkti žaislų baseinui, – aiškino Džimis, nuleisdamas kamerą, kuria filmavo jų atvykimą.

– Galbūt ir Robertas norėtų vykti drauge?

Robertas žvilgtelėjo į Džošą, sudribusį galinėje *Range Rover* sėdynėje. Jis pastebėjo, kaip anas žaidžia žaisliniu berniuku.

– Ne, dėkui, – nesutiko jis. – Padėsiu iškrauti automobilį.

– Jis puikiai išauklėtas, tiesa? – pastebėjo Džimis. – Džilė kaitinasi saulėje prie baseino. Eikite tiesiai sodo takeliu.

Jie praėjo pro baltai dažytas kolonas, išteplìotas Ramiojo vandenyno freskomis, o paskui išsigavę į sodrią veją patraukė tiesiai prie baseino, tyvuliuojančio už ištisos pripučiamų žirafų, ugniagesių mašinų, futbolo, lenktynių automobilių, mėsainių, mikių, minių ir gufų flotilės. Tėtis persikreipęs tempė vaikišką kėdutę, kurioje vis dar miegojo Tomukas, o mama kaip koks mulas apsikrovusi nešė sunkius nešulius. Išsitiesusi ant baltai gelsvo gulimojo krėslo tylėdama deginosi Džilė, o jai iš šonų drybsojo pora žvilgančių nepažįstamųjų. Visas trejetas buvo apsivyniojęs *Walkmano* ir mobiliųjų telefonų laidais. Kai įdegusiu Džilės veidu perbėgo tėvelio šešėlis, ji nubudo.

– Ak, sveiki! – šūktelėjo ji, iš ausų išsiimdama ausines. – Prašau man atleisti – buvau nugrimzdusi į savo pasaulį.

Ji atsistojo pasveikinti svečių, tačiau po akimirkos įbedusi akis į Tomuką ir spausdama ranką prie širdies apstulbusi atšoko atgal.

– Ak, Dieve brangus, – aiktelėjo Džilė, – jūsų jaunėlis – gyvas grožis. Aišku, Robertai, aš atsiprašau, – mėgindama paguosti Robertą Džilė į jo pečius suleido ilgus

blizgančius nagus, – tikrai nenorėčiau kurstyti broliško pavydo, tačiau tavo mažasis broliukas – išties šis tas ypatinga. Ar tu mūsų ypatingasis? – nesiliaudama tarškėti Džilė pripuolė prie Tomo. – Dar pamatysite, kaip jo jums teks pavydėti merginoms, – įspėjo ji mamą, – kai jos pradės karte kartis jam ant kaklo. Tik pažvelkite į šias blakstienas! Ar neplanuojate dar vieno? Jei maniškiai būtų panašūs į jį, būtinai susilaukčiau mažiausiai šešių. Na, ir godumas, tiesa? Tačiau niekaip negaliu nesižavėti – jis toks neapsakomai mielas. Matote, net užsimiršau – nepristačiau jums Kristinos ir Rodžerio. O jiems, pasirodo, tai nė motais – jiedu savo pasaulyje. Nagi, pabuskite! – Džilė neva įspyrė Rodžeriui. – Rodžeris – Džimio verslo partneris, – pristatinėjo ji, – o Kristina atvyko iš Australijos. Jai jau ketvirtas nėštumo mėnuo.

Ji papurtė Kristiną, kad ši pabustų.

– Ak, sveika, – kalbėjo Kristina, – ar jie jau atvyko?

Džilė visus supažindino.

– Ką tik papasakojau jiems apie tavo nėštumą, – paaiškino ji Kristinai.

– Ak, taip. Tiesą sakant, mes nėmaž nekreipiame į tai dėmesio, – prisipažino Kristina. – Jaučiuosi kiek sunkesnė ir tiek, tarsi būčiau išpliaupusi ketvertą litrų *Evian* ar panašiai. Rytais manęs net nepykina. Kurią čia dieną Rodžeris paklausė: „Ar nenorėtum sausį važiuoti slidinėti? Šiaip ar taip, man reikia vykti į Šveicariją verslo reikalais.“ Aš jam ir sakau: „Žinoma, kodėl gi ne?“ Mums buvo visai iš galvos išgaravę, kad kaip tik tą mėnesį man teks gimdyti!

Net spygtelėjusi iš juoko Džilė pakėlė akis aukštyn.

– Nežinau, ar tai – išsiblaškymas, ar šis tas panašaus? – tęsė Kristina. – Reikia būti kiek atidesniems! Nėštumas priverčia smegenis nustoti dirbus.

– Tik pažvelk į juodu, – tauškėjo Džilė, rodydama į Roberto mamą ir tėtį, – jie visiškai priblokšti: juk juodu – mylintys tėvai.

– Mes taip pat, – paprieštaravo Kristina. – Puikiai žinai, kaip dieviname Megan. Mūsų Megan dabar dveji, – paaiškino ji svečiams. – Palikome ją pas Rodžerio mamą. Ji jau pradeda rodyti kaprizus – na, suprantate, kaip vaikai, vos pažinę vieną jausmą, mėgina jį suvokti iki galo, kol jų neužplūsta koks naujas.

– Įdomu, – susidomėjo Roberto tėtis, – vadinasi, jūs nemanote, kad vaiko savijautą būtent jausmai ir nulemia – ar tai lyg kokie archeologiniai sluoksniai? O kada tuomet jie atranda džiaugsmą?

– Kai nuveži juos į Legolendą, – išpyškino Kristina.

Svirduliuodamas pabudo ir Rodžeris, rankoje spausdamas mobilųjį telefoną.

– Aa, sveiki. Atsiprašau, turiu paskambinti.

Atsikėlęs jis nužingsniavo pievele.

– Ar atsivežėte auklę? – pasiteiravo Džilė.

– Kad mes jos neturime, – atsakė Roberto mama.

– Na, tai išties drąsu, – nustebo Džilė. – Pavyzdžiui, aš nė neįsivaizduoju, ką būčiau dariusi be Džo. Vos po savaitės ji jau tapo šeimos nare. Gali jai išties daug ką patikėti – ji tiesiog nuostabi.

– Mums patiems patinka prižiūrėti vaikus, – atšovė mama.

– Džo! – sušuko Džilė. – Džo-o-o!

– Pasakykite jiems, kad tai – akcijų paketų rinkinys, – kalbėjo Rodžeris. – Šiuo metu nebeteikite jiems jokios informacijos.

– Džo! – vėl šūktelėjo Džilė. – Tingi kalė. Visą dieną ji varto *Hello!* žurnalus ir šlamščia *Ben&Jerry* ledus. Na, galima pamanyti, didelio čia daikto, hm... hm, tačiau man tai juk kainuoja, nors ji dar gauna ir atlyginimą.

– Man nusispjaut, ką jie pasakė Nigel, – audrinosi Rodžeris, – tai – ne jų suknistas reikalas. Būtų geriau, jei apskritai jie ten nekištų nosies.

Švytėdamas iš džiaugsmo dėl sėkmingų pirkinių pievele žingsniavo Džimis. Jam įkandin vilkdamas kojas žergliojo mažasis Džošas. Džimis išėmė kojinę pompą, o šalimais ant grindinio iš plastikinio maišelio išpakavo dar vieną pripučiamą žaislą.

– Ką tu jam nupirkai? – paklausė Džilė, piktai įbedusi akis į namą.

– Pati žinai, kad jis negali ramiai praeiti pro ledus, – kalbėjo Džimis, pumpuodamas braškių spalvos guminį *Cornetto*. – Nupirkau ir *Liūtą Karalių*.

– Ir kulkosvaidį, – pedantiškai pasigyrė Džošas.

– Valstybinių mokesčių departamentas, – mostelėdamas smakru Rodžerio pusėn Džimis paskelbė Roberto tėčiui, – jam lipa ant kulnų. Galbūt prie pietų stalo jam neprošal būtų ir keletas teisinių patarimų.

– Atostogaudamas nedirbu, – atšovė tėtis.

– Neatostogaudamas taip pat nepersidirbi, – pataisė jį mama.

– Mieloji, nejau užuodžiu šeimyninį konfliktą? – pajuokavo Džimis, filmuodamas braškinį *Cornetto*, jau spėjusį išsitiesti ant grindinio.

– Džo! – nesiliovė šaukusi Džilė.

– Aš čia, – išlindusi iš namo atsiliepė didelė strazdanota mergina chaki spalvos trumpikėmis.

Merginai striuoksint pievele, ryškėjo jos marškinėlių užrašas „Aš pasiruošęs“.

Pabudęs Tomukas paleido gerklę. Ir kas galėjo jam ką prikišti? Prieš užmigdamas jis buvo automobilyje su savo namiškiais, o štai dabar vargšelis apsuptas plyšaujančių nepažįstamųjų išsprogusiomis akimis. Ištisa banda nervingų pabaisų, besistumdančių chloruotame vandenyje, o viena – dar įsitaisiusi šalia kojų. Robertui tai irgi nepatiko.

– Matyt, praalkome? – lenkdamasi prie Tomuko kalbino jį Džo. – Koks jis gražutis, tiesa? – tauškėjo ji Roberto mamai. – Atrodo, tarsi jame būtų apsigyvenusi sena siela.

– Nuvesk juodu pažiūrėti vaizdo filmų, – nurodinėjo Džilė, – bus kiek ramiau. Ir atsiųsk Gatsoną su *rose* buteliu. Pamatysite, Gatsonas jums patiks, – ji kreipėsi į Roberto mamą. – Jis – tikras genijus. Senamadiškas prancūzų virėjas. Nuo tada, kai čia atvykome, jau spėjau priaugti maždaug dvidešimt kilogramų, o tai buvo vos prieš savaitę. Tačiau nesvarbu. Šiandien per pietus mūsų gelbėti ateis Heinrichas – asmeninis treneris, aukštas gražus vokietis, kuriam padedant galima išties puikiai pasimankštinti. Tau irgi derėtų prie manęs prisijungti – tai padės susigrąžinti iki nėštumo buvusias formas. Tik

nepamanyk, kad norėjau pasakyti, jog atrodai siaubingai.

– Ar nori žiūrėti vaizdo filmų? – paklausė mama Roberto.

– Žinoma, – atsakė šis, mat jam kuo greičiau knietėjo iš čia dingti.

– Sunku įsivaizduoti, kad jis galėtų čia maudytis, – pritarė Roberto tėtis, – kai baseinas kimšte prikimštas pripučiamų žaislų.

– Nagi! – paragino Džo, tiesdama rankas į šalis. Rodos, ji buvo tikra, kad Džošas su Robertu įsikibs jai į ranką ir visi drauge patrauks į kalvelę.

– Ar niekas nenori įsikibti man į ranką? – sustūgo Džo, regis, tuoj tuoj pratrūksianti ašaromis.

Džošas ištiesė jai savo riebų delną, tačiau Robertui pavyko išsaugoti savo laisvę. Laikydamasis šiokio tokio atstumo ir pakerėtas nukarusio chaki spalvos Džo užpakalio Robertas stūmėsi jiems įkandin.

– Tuojau pateksime į vaizdo filmų olą, – baugino Džo, leisdama vaiduokliškus garsus. – Puiku! Ką juodu norite žiūrėti? Ir kad man nebūtų jokių peštynių.

– *Sinbado nuotykius*, – šaukė Džošas.

– Ir vėl! Vaje! – stebėjosi Džo, o Robertas neįstengė susilaikyti jai nepritardamas.

Gerus filmus Robertas taip pat mėgo žiūrėti po penketą ar šešetą kartų, tačiau kai visi pokalbiai žinomi jau kone mintinai, o visi kadrai atrodo it stalčius, prigrūstas vienodų kojinių, paprastai tokiu atveju jį nusmelkdavo baisus nepasitenkinimo dieglys. Džošas buvo kitoks. Naują filmą jis pradėdavo žiūrėti su niūriu godumu,

tačiau tikrasis entuziazmas apimdavo tą patį filmą žiūrint kokį dvidešimtą kartą. Toks jausmas kaip meilė, kurį jis išties retai kada parodydavo, dabar buvo skirtas *Sinbado nuotykiams*, matytiems šimtus kartų, iš kurių ne vieną – drauge su Robertu. Vaizdo filmai buvo tikra Džošo svajonė, o Roberto svajonė buvo vienatvė. Ir kaip jam ištrūkus iš šios nelemtos vaizdo filmų olos? Kai esi vaikas, niekas nenori palikti tavęs ramybėje. Jei jis dabar paspruktų, jie būtinai pasiųstų visą paieškos komandą, kuri jį apsupusi galiausiai pasmerktų myriop. Galbūt jam derėtų tiesiog čia pagulėti, kol ant sienos mirguliuos skolinta Džošo vaizduotė. Kai persukama magnetofono juostelė sulėtinusi greitį ėmė švilpti pabaigą, susmukęs į pusryčių metu išspaustą sėdynės įdubą Džošas įniko šlamšti apelsininius sūrio pyragaičius, padėtus ant priešais stūksančio staliuko. Paleidusi kasetę ir užgesinusi šviesą Džo taktiškai pasitraukė. Džošas nebuvo koks vandalas, turintis polinkį persukinėti į priekį juostelę: įspėjimas dėl autorinių teisių pažeidimo, reklaminiai jau matytų filmų anonsai, jo paties jau išmestų žaislų reklama ir autorinės teisės – visa tai tarsi siaubingi priemiesčiai, iš kurių išsigavęs traukinys pagaliau patenka į melancholišką nuostabaus kaimo kraštovaizdį, niekaip neleido paskubėti. Visiems šiems dalykams buvo atiduotos jų teisės ir parodyta pagarba, puikiai tinkanti ir pačiam Robertui: mat iš ekrano pasipylęs šlamštas buvo pernelyg jau pažįstamas, kad galėtų dar kaip nors patraukti jo dėmesį.

Užmerkęs akis Robertas leido išgaruoti baseino pragarui. Po keleto bendravimo su nepažįstamaisiais valan-

dų jam buvo tiesiog būtina vienaip ar kitaip atsikratyti susikaupusių įspūdžių – įsikūnyti į kokį asmenį, išsiaiškinti, kas iš tiesų dedasi, arba tiesiog ištuštinti galvą. Kitaip įspūdžių galėjo prisikaupti pavojingai daug, ir tuomet Robertas pasijusdavo tarytum tuoj tuoj sprogs.

Retsykiais, kai Robertas gulėdavo lovoje, iš lubų išniręs koks žodis, tarkime, *baimė* ar *begalybė*, įsukdavo jį į naktį ir imdavo skraidinti pro žvaigždes, susispietusias į Didžiuosius ir Mažuosius Grįžulo ratus, kol galiausiai panardindavo visiškoje tamsoje, kur išnykdavo viskas, išskyrus patį išnykimo jausmą. Kai mažulytė proto kapsulė skildavo pusiau, Robertas staiga pajusdavo skausmingai į jį sminganˇčius jausmų ašmenis ir jų skeveldras; kapsulėlei dingus, jis ir pats imdavo skilti į gausybę gabalėlių, o kai ir pastarieji pasidalindavo iki atomų, Robertas pradėdavo tolti pats nuo savęs, tačiau užuot visiškai išnykęs, tik sustiprėdavo tarsi kokia demoniška energija, niekaip neapleidžianti ir mintanti išsekimu; neilgai trukus jau ir visa erdvė virsdavo kurą švaistančiu srautu, kuriame žmogaus protui tiesiog nelieka vietos. Tačiau ten būdavo jis – ir vis dar jaučiantis.

Tokiomis akimirkomis dūstantį Robertą apimdavo neapsakomas noras leistis koridoriumi į tėvų miegamąjį. Rodės, galėtų padaryti viską, kad tik užkirstų tam kelią – pasirašytų bet kokią sutartį, bet kuo prisiektų, tačiau jis puikiai žinojo, kad tai beprasmiška. Robertas suvokdavo išvydęs kaži ką tikrą, ko nebegalima pakeisti, nebent tam tikram laikui mėginti tai užmiršti, įsikniaubus motinai į glėbį, kuri būtinai sugrąžintų jį į vietą ir užliūliuotų maloniausiais žodžiais.

Ne, Robertas toli gražu nebuvo nelaimingas. Jam tik kartais tekdavo pamatyti šį tą, kas pasirodydavo teisingiau už viską. Pirmą kartą jam teko su tuo susidurti, kai močiutę ištiko širdies smūgis. Tąsyk Robertą užvaldė neapsakomas noras sprukti, tačiau ji vos beįstengė kalbėti, tad jam prireikė nemažai laiko, kad suprastų, ką ji dabar jaučianti. Visi sako, kad privalai būti ištikimas, ir jam tai įstrigo giliai į širdį. Ilgą laiką Robertas laikė močiutės ranką, o ji buvo įsitvėrusi jo. Nors jam tai labai nepatiko, jis pasiliko. Robertas netgi galėtų prisipažinti, kad buvo išsigandęs. Močiutės akys stingsojo. Viena jos dalis pajuto palengvėjimą: ji visuomet turėjo bendravimo problemų, o dabar niekas nebesitikėjo, kad ji dar dėtų kokias pastangas. Kita jos dalis jau buvo pasitraukusi, matyt, atgal prie savo ištakų ar bent jau toli toli nuo materialios plotmės, dėl kurios ją kamavo didžiulės abejonės. Robertas galėjo priartėti tik prie tos močiutės dalies, kuri buvo atsidūrusi anapus nuostabos, kad nebeįstengianti jų išlaikyti, jei apskritai jai tai berūpėjo. Močiutė buvo skilusi į visą gausybę dalelių tarsi vėjo išpūsti pienės pūkeliai. Tąsyk Robertą apniko mintys, kad ir jį ištiks panašus galas – beliks tik kelios sėklelės, prilipusios prie nulūžusio stiebo.

– Tai mano mėgstamiausias gabalas, – džiūgavo Džošas, pagautas entuziazmo.

Piratai pradėjo pulti Sinbado laivą. Tačiau laivo papūga rėžėsi į nemaloniausios išvaizdos pirato veidą. Netekęs pusiausvyros šis ėmė svirduliuoti, todėl be didelių pastangų Sinbado vyrai jį nesunkiai išstūmė už borto. Ir visa tai dėl klykaujančios papūgos.

– Hmm, – neliko itin sužavėtas Robertas, – klausyk, sugrįšiu po minutės.

Džošas, rodos, nė nepastebėjo, kad jis išėjo. Tikrindamas, ar kur netoliese nesimato Džo, Robertas permetė koridorių akimis, tačiau, atrodo, jos ten nebuvo. Patraukęs tuo pačiu keliu, kuriuo jie atėjo, ir priėjęs prie sodo durų Robertas pastebėjo, kad suaugusieji nebešurmuliuoja prie baseino. Išpuolęs laukan jis patraukė už namo. Kruopščiai prižiūrimos pievelės pakraštyje augo pušis ir stūksojo keletas didžiulių šiukšliadėžių. Visų pamirštas Robertas atsisėdo ir atsilošė į gūbriuotą pušies kamieną.

Staiga jis ėmė svarstyti, kas daugiausia laiko švaisto svečiuodamasis pas Pakerius, aišku, neskaitant pačių Pakerių, kurie ir šiaip be perstojo jį švaisto daugiau nei kas kitas, o puikiausias to įrodymas – jų pačių filmuota medžiaga. Tomukui buvo vos šešiasdešimt dienų, vadinasi, jam tai ir bus didžiausias laiko švaistymas, nes viena jo diena sudaro vieną šeštąją jo gyvenimo, o štai jo keturiasdešimt dvejų tėtis švaistė mažiausią savo laiko dalį. Robertas mėgino apskaičiuoti, kokią proporciją viena diena sudaro kiekvieno gyvenime. Viską apskaičiuoti mintyse pasirodė kiek sudėtinga, tad jo vaizduotėje iškilo skirtingų dydžių laikrodžių rodyklės. Vėliau dar prisidėjo abejonės, kaip būtų galima pasielgti su priešingais dydžiais: štai broliui prieš akis – dar visas gyvenimas, o jų tėvelių nemažą jo dalį jau buvo nušinešusi praeitis, vadinasi, išeitų, kad viena diena mažesnis praradimas yra Tomui, nes jo sąskaitoje buvo likę daugiau dienų. Prieš akis iškilo naujos laikrodžio rodyklės (vietoj

sidabrinių dabar jos buvo raudonos): tėčio sukosi ratu, o štai broliuko – retai ir iškilmingai spragsėdamos. Dar Robertas privalėjo atsižvelgti į skirtingą kančios kokybę bei skirtingą kiekvieno iš viso šito gaunamą naudą. Tačiau jo mechanizmas tapo pernelyg sudėtingas, todėl galiausiai vienu ypu nusprendė, esą visi kenčia vienodai ir niekas anaiptol negauna iš to jokios naudos, todėl diena neabejotinai virsta apvaliu nuliu. Tarsi nusikračius naštos, Robertui prieš akis iškilo visas tas rodykles valdantys krumpliaračiai. Visa tai priminė didžiulį garo variklį, saugomą Mokslo muziejuje, o vienoje pusėje dar iškilo ir simboliai, reiškiantys eikvojimo vienetus. Juos skaitant, paaiškėjo, kad daugiausia laiko iš visų gaišta pats Robertas. Pasibaisėjęs rezultatu, tuo pat metu jis buvo juo patenkintas. O tuomet staiga nuaidėjo siaubingas Džo balsas – ji plyšavo jo vardą.

Kiek laiko Robertą stingdė dvejonė. Bėda ta, kad mėginant slėptis, paieškos komanda tik dar labiau įsiustų ir sustiprėtų. Nusprendęs elgtis nerūpestingai Robertas galiausiai išniro iš už kampo, kai Džo jau buvo vėl bepratrūkstanti šaukti.

– Labas, – pasisveikino jis.

– Kur tu slapstaisi? Visur tavęs ieškojau.

– Negali būti, nes tikrai būtum radusi, – nesutiko Robertas.

– Negudrauk su manimi, vyruti, – įspėjo Džo. – Susipešėte su Džošu?

– Ne, – atsakė Robertas. – Kas apskritai galėtų su juo peštis? Juk jis tikras skystablauzdis.

– Jis – ne skystablauzdis. Jis – geriausias tavo draugas, – pataisė Džo.

– Ne, tai netiesa, – atsakė jis.

– Jūs iš tiesų susipešėte, – nusprendė Džo.

– Ne, mes nesipešėme, – laikėsi savo Robertas.

– Šiaip ar taip, negali šiaip sau imti ir dingti.

– Kodėl ne?

– Nes mes visi jaudinomės dėl tavęs.

– Aš taip pat jaudinuosi dėl tėvų, kai šie išeina, tačiau tai jų nėmaž nesustabdo, – pastebėjo Robertas. – O ir neturėtų.

Jo argumentas buvo aiškiai pranašesnis. Jei prireiktų, galėtų užimti tėčio vietą teisme. Robertas jau ėmė įsivaizduoti save su peruku, atsivedantį prisiekusiuosius atpažinti daiktų, tačiau kaip tik tą akirmirką priešais atsitūpusi Džo žvilgsniu įsikibo jam į akis.

– Ar tavo tėveliai dažnai išeina iš namų? – paklausė ji.

– Ne itin, – atsakė Robertas, tačiau nespėjęs pridurti, kad drauge iš namų jie nebuvo išėję daugiau nei trims valandoms, jis staiga pasijuto įkalintas jos glėbyje ir prispaustas prie žodžių *Visad pasiruošęs*, ne itin suprasdamas, ką iš tiesų jie reiškia.

Robertui teko susikišti marškinius, kai po guodžiančio Džo pasistumdymo šie išsprūdo iš kelnių.

– Ką reiškia *Visad pasiruošęs*? – paklausė jis, atgavęs kvapą.

– Nesvarbu, – vartydama akis atsakė ji. – Nagi! Laikas pietauti!

Džo nusivedė Robertą į namą. Dabar jam niekaip nebepavyko išvengti jos rankos, mat juodu juk buvo tapę kone meilužiais.

Už pietų stalo stoviniavo vyras su prijuoste.

– Gastonai, jūs visiškai mus sugadinsite, – priekaištingai pliauškėjo Džilė. – Vien matydama šiuos tortus jau būsiu priaugusi keletą kilogramų. Privalai vesti savo televizijos laidą. *Vous sur le television*, Gastonai, tai jums atneštų *beaucoup de monnaie. Fantastique!**

Stalas lūžo nuo rausvo vyno butelių, kurių pora jau buvo tušti, bei įvairiausių pyragaičių: pyragaitis su kumpiu, pyragaitis su svogūnų įdaru, pyragaitis, papuoštas pomidorų skiltelėmis, pyragaitis, ant kurio raitėsi cukinijos griežinėliai.

Saugus, regis, liko vienintelis Tomukas, kuriam rūpėjo tik motinos pienas.

– Tai sakai, buvai kažkur nuklydęs, – tarškėjo Džilė. Švystelėdama ranką ore ji praplyšo dainuoti: „Aukštyn! Žemyn! Kairėn! Dešinėn! Kaip mudu abu“.

Robertas pajuto, kaip nuo sumišimo jam pradėjo diegti kūną. Rodos, Džile būti išties siaubinga.

– Jis pratęs nemažai laiko praleisti vienas, tiesa? – paklausė Džo su iššūkiu.

– Taip, kai pats to užsimano, – atsakė mama, nesuprasdama, kad Džo svarsto, ar tik jis neįgrūstas į vaikų namus.

– Bandžiau įtikinti tavo tėvelius, kad nuvežtų tave pas tikrą Kalėdų Senelį, – plepėjo Džilė, dalindama patiekalų porcijas. – Ryte iš Gatviko išskristumėte su *Konkordu* tiesiai į Laplandiją, kur jūsų jau lauktų sniegomobilis. O tuomet ir nepastebėsite, kaip po dvidešimties

* *Jūs televizijoje... daug pinigų. Fantastika! (pranc.)*

minučių jūs jau būsite Kalėdų Senelio urve. Vaikams jis įteiktų dovanėlių, o paskui – ir vėl *Konkordas*, ir, žiūrėk, per pietus jūs jau namuose. Na, suprantate, tai – Šiaurės ašigalis, tačiau patikėkite, tai kur kas realiau nei bastytis po Harodą.

– Na, kad ir kaip tai būtų pedagogiška, – kalbėjo tėtis, – tačiau mokykla, šiaip ar taip, turėtų būti svarbiau.

– Jei kartu nepasiimtume Džošo, jis mus tikrai užmuštų, – pastebėjo Džimis.

– Nesistebiu, – atsakė tėtis.

Džošas išleido galingą į sprogimą panašų garsą ir sudavė kumščiu į orą.

– Skriejame greičiau už garsą, – šūktelėjo jis.

– Kurio pyragaičio labiausiai norėtum? – paklausė Džilė Roberto.

Po teisybei, visi jie atrodė vienodai šlykštūs.

Žvilgtelėjęs į mamą variniais plaukais, palinkusią prie žindančio Tomuko, Robertas pajuto, kaip juodu tarsi šlapias molis liejasi į viena.

– Noriu to paties, ką valgo Tomas, – atsakė jis. Robertas tikrai nemanė pasakyti to garsiai – savaime išsprūdo.

Tarsi asilų banda Džimis, Džilė, Rodžeris su Kristina, Džo su Džošu pratrūko kvatotis. Juokdamasis Rodžeris atrodė dar piktesnis.

– Štai mano motinos pienas, – keldama taurę įkaušusi šaipėsi Džilė.

Tėveliai su užuojauta šyptelėjo Robertui.

– Bijau, kad dabar tau, vyruti, labiau pritiktų tirštesnis maistas, – aiškino tėtis. – Man taip pat kartais kyla noras būti jaunesniam, tačiau nė į galvą nebuvo šovę,

kad ir tu to paties norėtum. Tau vis dar labiau pritiktų troškimas greičiau užaugti.

Leidusi Robertui atsisėsti ant savo kėdės krašto mama pabučiavo jį į kaktą.

– Tai visiškai natūralu, – tikino tėvelius Džo, žinodama, kad jie retai pastebi savo vaiką. – Tiesiog vaikai paprastai nėra tokie atviri – štai ir viskas. – Tačiau neištvėrusi ji dar sykį paspringo juoku.

Robertas, ištrūkęs iš jį apsiautusio klegesio, įsispitrijo į brolį. Tomuko burna čia prisipildydavo, čia ištuštėdavo, čia vėl prisipildydavo, siurbdama pieną iš judviejų mamos krūtinės. Robertui nepaprastai knietėjo atsidurti jo vietoje, susiraityti savo jausmų įvorėje dar prieš susipažįstant su reiškiniais, kurių jam niekuomet neteko matyti – Nilo ilgiu, mėnulio dydžiu, tuo, ką žmonės vilki Bostono arbatos vakarėlyje, – prieš tai, kol ant galvos dar nebuvo pasipylusi suaugusiųjų propaganda, ir palyginti anuometinę savo patirtį su dabartine. Tiesa, nors Robertui ir be galo magėjo ten atsidurti, tačiau jis nenorėjo prarasti ir savojo aš – to niekšiško visų reiškinių, anksčiau neturėjusių jokių liudytojų, liudytojo. Tomukas dar nebuvo savųjų veiksmų liudytojas – jis tiesiog veikė. Deja, nebeįmanoma prie jo prisijungti: mat Robertas jautėsi taip, tarsi versdamasis kūlvirsčia tuo pat metu būtų likęs vienoje vietoje. Jam neretai į galvą šaudavo panaši mintis, ir nors jis niekuomet negalvojo, kad tai įmanoma, vis dėlto puikiai jautė, kad kelio atgal nebėra – jo vaizduotės raumenys darėsi vis labiau įtempti tarsi prie vandens krašto stypsančio nardytojo, kuris jau po akimirkos turėtų nerti į vandenį. Viena, ką Rober-

tas dar galėjo dabar padaryti, – nebent nerti į Tomuko aplinką, tolti nuo polinkio stebėti ir mėginti priartėti prie brolio pasaulio, kuriame jam taip pat kadaise teko pabuvoti. Tiesa, šiuo metu tai pasirodė pernelyg sudėtinga, mat priešais ir vėl iškilo Džilė.

– Robertai, kodėl tau nelikus su mumis, – pasiūlė ji. – Rytoj Džo galėtų tave parvežti namo. Tau tikrai būtų smagiau pažaisti su ja, nei būti namuose, kur tave ir vėl ištiktų pavydo mažajam broliukui priepuolis.

Robertas beviltiškai suspaudė mamos koją.

Galiausiai pasirodė ir Gatsonas, nešinas desertu, kuris išsyk patraukė Džilės dėmesį. Tai buvo glitus kreminio pyrago gabalas, aplietas karameliniu glaistu.

– Gatsonai, jūs galutinai mus pribaigsite, – aimanavo Džilė, pliaukštelėdama per jo riešą, nuolat plakantį kiaušinius.

Pasilenkęs prie mamos ausies Robertas sušnabždėjo:

– Labai *prašau*, ar negalėtume dabar pat važiuoti namo?

– Iškart po pietų, – atsakė ji taip pat pašnibždomis.

– Maldauja tavęs? – raukydama nosį pasiteiravo Džilė.

– Tiesą sakant, taip, – atsakė mama.

– Nagi, palikite jį nakvoti, – neatlyžo Džilė.

– Čia tikrai bus juo pasirūpinta, – pridūrė Džo, tarsi tai būtų buvę kas nors neįprasta.

– Bijau, kad nelabai yra galimybių. Turime aplankyti močiutę globos namuose, – aiškino mama, nė neužsimindama, kad jie ten planuoja vykti po trejeto dienų.

– Tai išties keista, – įsiterpė Kristina, – nepastebėjau, kad Megan būtų pradėjusi jausti panašų pavydą.

– Dar šiek tiek palūkėkite, – pasiūlė tėtis, – ji tik dabar pradeda suvokti, kas tai yra pyktis.

– Tiesa, – nusijuokė Kristina. – Galbūt todėl, kad nėštumas, atvirai šnekant, man pačiai nė nepriklauso.

– Matyt, tai ir turi įtakos, – atsiduso tėtis. Robertas pastebėjo, kad tėtį buvo užvaldęs neapsakomas nuobodulys. Vos papietavę jie paliko Pakerių namus taip skubiai, kaip paprastai skuba nebent gaisrininkų komanda.

– Mirštu iš alkio, – pasiguodė Robertas, kai mašina jau riedėjo autostrada.

Visi drauge pratrūko juoku.

– Tikrai nenoriu kritikuoti tavo skonio renkantis draugus, – pradėjo tėtis, – tačiau ar ne geriau būtų buvę tiesiog įsigyti vaizdo kamerą?

– Aš jo nesirinkau, – teisinosi Robertas, – jis... pats prie manęs prilipo.

Robertas pastebėjo pakelės restoraną, kuriame jie ir sukirto vėlyvus pietus. Pica, salotos ir apelsinų sultys – visa čia atrodė neapsakomai skanu. Vargšelis Tomas ir vėl turėjo tenkintis vienu pienu. Tai buvo viskas, ką jis nuolat gaudavo, – pienas, pienas, pienas.

– Mano mėgstamiausias – namas Londone, – prabilo Roberto tėtis. Jo balsas nuskambėjo gana kvailai, ne visai kaip Džilės, tačiau panašiai. – Kai jį pirkome, rodėsi neapsakomai didelis, tačiau kai įrengėme svečių kambarį, treniruočių salę, sauną, namų kabinetą ir kino salę, pasirodė, kad iš tiesų ten ne tiek jau tos ir vietos.

– Vietos kam? – paklausė nustebęs tėtis. – Vietos vietai. Štai vieta vietai, kur galima įrengti kambarį. Kitąsyk

Londone sukibsime ant paltų pakabų, kur pūsim į akį lyg kokia šikšnosparnių šeimynėlė. Turėsime prisiminti, kad nuo civilizacijos mus skirs ne tik keli miegamieji, bet ir vieta vietai.

– Aš ir sakiau Džimiui, – tėtis nesiliovė mėgdžiojęs Džilės balsą, – tikiuosi, įstengsime jį išlaikyti, nes mano gyvenimo būdas – restoranai, atostogos, parduotuvės, tikrai neketinu šito atsisakyti. Džimis mane patikino, kad galėsime sau leisti ir viena, ir kita.

– O paskutiniai žodžiai pribloškė galutinai, – nerimo tėtis, – „jis puikiai žino, kad jei to neįstengsime, tikrai pareikalausiu skyrybų". Velniai rautų, nė trupučio ja netikiu. Ji netgi nėra patraukli.

– Ji išties stulbina, – sutiko mama. – Tačiau, rodos, ir Rodžeris su Kristina ne iš kelmo spirti. Kai jiems papasakojau, kad būdama nėščia kalbėdavausi su savo vaikais, Kristina atšovė, – staiga mama prašneko su australietišku akcentu, – „Na, jau ne! Kūdikis yra kūdikis tik po gimdymo. Nė neketinu tauškėti su savo nėštumu. Rodžeris nepriverstų manęs to daryti."

Roberto vaizduotėje iškilo vaizdas, kaip mama kalbasi su juo, plūduriuojančiu įsčiose. Aišku, jis tikrai nesuprato, ką reiškia tie neaiškūs garsai, tačiau buvo tikras jaučiantis, kaip jais teka srovė, rimsta baimė ir auga noras. Tomukas ir dabar visai netoliese visų šių persipynusių jausmų. O štai Robertui vietoje jų dabar tenka paaiškinimai. Tomukas vis dar supranta tyliąją kalbą, kurią Robertas kone visai pamiršo: mat nereikalingi proto priedai akimirksniu atsidūrė žodžiams po padu. Robertas stypčiojo ant kalvagūbrio, nuo kurio, po teisybei,

turėjo netrukus pulti žemyn, greityn ir greityn, didyn ir didyn, daugėjant žodžių, gausėjant aiškinimų, visą kelią liejantis džiaugsmui. Tomukas jį privertė pažvelgti atgal ir tam tikram laikui nuleisti kardą, tačiau galiausiai suprato visa tai negrįžtamai praradęs. Pasirodo, kad kurdamas vis naujus ir naujus sakinius Robertas buvo taip įsijautęs, jog kone pamiršo tas barbariškas dienas, kai mąstymas labiau priminė šlakelį spalvos baltame lape. Dabar žvilgtelėjęs atgal jis dar galėjo visa tai prisiminti: gyvenimą, labiau panašų į akimirkos stabtelėjimus: kai pirmą kartą, atitraukus užuolaidas ir prieš akis išnirus sniegu padengtam kraštovaizdžiui, tau atima žadą ir užgniaužia kvapą, o prieš iškvėpdamas tu dar kartelį akimirksnį padvejoji. Tiesa, Robertas nebeįstengė visko atsiminti, tačiau galbūt jau netrukus jis pasileis nuo šlaito ir atsisėdęs atidžiau įsižiūrės į vaizdą.

– Nešdinkimės kuo greičiau iš šio apgailėtino miesteliūkščio, – ragino tėtis, palikdamas nedidelį puodelį kavos.

– Pirmiausia turiu jam pakeisti vystyklus, – pasakė mama, kraudama išsipūtusį krepšį, apipintą dangaus mėlynumo kaspinais.

Žvilgtelėjęs į Tomuką, susmukusį kėdutėje ir žvilgsniu pasinėrusį į paveikslėlį, vaizduojantį vandenyje plūduriuojantį laivą (tiesa, jis tikrai dar neišmanė nei kas tas paveikslas, nei kas tas laivas), Robertas pasijuto besąs milžinas, įkalintas mažame ir neveiksniame kūne.

5

Įsisiūbavusi Roberto šeimos tyla regėjosi dar isteriškesnė, kai jie sliūkino ilgais lengvai plaunamais močiutės globos namų koridoriais, o netoliese cypsėjo guminiai sanitarės padai. Kai jie lenkė pravirą poilsio kambarį, iš jo išsiveržė baisus televizinis riaumojimas, dangstantis dar vieną tylos rūšį. Išsirikiavę eilėmis jame kiūksojo visiškai palūžę ir balti it popieriaus lapas šių namų gyventojai. Ir kas mirtį priverčia taip ilgai delsti? Keli jų atrodė labiau išsigandę nei nuobodžiaujantys, kiti gi atvirkščiai – labiau nuobodžiavo nei buvo išsigandę. Po pirmojo apsilankymo Roberto atmintyje išliko tik ryškios geometriniais raštais papuoštos sienos. Robertas puikiai prisiminė, kaip tąsyk jam ėmė vaidentis, kad ilgo geltono trikampio viršūnė sminga tiesiai į krūtinę, o aštrus raudono pusapskritimio kraštas perrėžia kaklą.

Šįmet pirmą kartą močiutės aplankyti jie atvežė ir Tomuką. Močiutė neįstengė daug kalbėti, tačiau ne ką daugiau tegalėjo pasakyti ir jis. Juodu galėjo išties neblogai sutarti.

Kai jie sugužėjo į kambarį, močiutė buvo įsitaisiusi fotelyje prie lango. Lauke, labai arti lango, tįsojo storas jau geltonuoti pradėjusios tuopos kamienas, o tuojau už jo driekėsi melsvų kiparisų gyvatvorė, slepianti automobilių stovėjimo aikštelės dalį. Pastebėjusi šeimą močiutė stengėsi pasipuošti šypsena, tačiau jos akys taip ir liko toli nuo įvykių – sustingusios sumišime ir skausme. Prasivėrus jos lūpoms, Robertas pastebėjo pajuodusius ir aplūžusius dantis. Tikrai nebeatrodė, kad jie dar galėtų sukramtyti ką kieta. Gal dėl to ir visas kūnas regėjosi gerokai labiau išsekęs nei paskutinį kartą.

Visi paeiliui pabučiavo jos minkštą, kiek plaukuotą veidą. Tuomet parodžiusi Tomuką prabilo mama:

– Čia Tomas.

Močiutės veide įsimetė dvejonė, o vaiko buvimas šalia privertė joje susigrumti svetimumo ir artumo jausmus. Robertas pastebėjo, kad jos akys, sakytum, skriete skrieja pro apniukusį dangų, o vos atsimušusios į giedrą erdvę, jau po akimirkos ima skverbtis pro tankų šydą, kol galiausiai nieko nepešusios ir vėl pranyksta aklinamе pieno baltumo debesyje. Nors močiutė nepažino Tomuko, o vaikas – jos, atrodė, kad ji pajuto su juo kaži kokį ryšį. Akys ir grimzdo, tačiau ji prisivertė grįžti atgal. Močiutė jau buvo bepraverianti lūpas kažką sakyti, tačiau pastangos galvojant, ką tokiomis aplinkybėmis derėtų kalbėti, ją visiškai išsekino. Ji sunkiai beįstengė prisiminti, koks jos ryšys su visais šiais į kambarį sugužėjusiais žmonėmis. Nepadėjo nė atkaklumas. Kuo labiau ji mėgino suvokti, kas čia dedasi, tuo labiau supratimas sklaidėsi į šalis.

Galiausiai kankinama abejonių močiutė pirštais į kažką įsitvėrė ir grįžtelėjusi į tėtį paklausė:

– Ar... jis... mane myli?

– Taip, – akimirksniu atsakė Roberto mama, tarsi tai būtų buvęs įprasčiausias pasaulyje klausimas.

– Taip, – pakartojo močiutė, o jos akyse viešpatavusi neviltis pasklido visame veide. Ji tikrai neketino šito klausti, tačiau klausimas pats sprūste išsprūdo jai iš lūpų. Ji bejėgiškai susmuko atgal į krėslą.

Po to, ką Robertui teko girdėti šįryt, šis klausimas, dargi skirtas tėčiui, jį tiesiog pribloškė. Kita vertus, jis nėmaž nenustebo, kad vietoj jo puolė atsakyti mama.

Šįryt Robertas žaidė virtuvėje, o mama viršuje krovė Tomuko krepšį. Jis buvo nepastebėjęs, kad monitorius liko įjungtas, kol neišgirdo, kaip virkčiodamas ima šlepsėti brolis, o į miegamąjį įpuolusi mama jį apiberia paguodos žodžiais. Kol Robertas mėgino įvertinti, ar, kai jo nėra šalia, Tomukui ji nepradeda rodyti daugiau švelnumo, iš imtuvo staiga išsiveržė tėčio balsas:

– Negaliu patikėti šiuo sumautu laišku.

– Kokiu laišku? – paklausė mama.

– Tas niekšas Simusas Durkė mėgina prikalbinti Eleonorą, kad šioji dar iki mirties perrašytų jam savo turtą. Buvau gi pasirūpinęs, kad įgaliotinis jį paverstų lanksčiais paskolų paketais. Vėliau jos valia skola buvo panaikinta, o namas negrįžtamai atiduotas labdaros fondui. Tiesa, kol ji gyva, nekilnojamasis turtas fondui buvo tik paskolintas, ir jei ji būtų pareikalavusi grąžinti skolą, turtas beregint būtų grįžęs į jos rankas. Tačiau dabar ta kvailė sutiko viską sutvarkyti taip, kad pasiligojus jai

tiesiog būtų skiriami pinigai priežiūrai. Manau, nereikia nė sakyti, kaip viliuosi, kad ji dar sugrįš į protą ir suvoks, jog šis sumautas labdaros fondas padarė didžiulę žalą mums visiems ir niekam, visiškai niekam, išskyrus vienintelį Simusą, nebuvo naudingas. Štai tau ir airiška sėkmė. Tik pagalvok, kas jis buvo anksčiau, – kažkoks sumautas Mido grafystės valstybinės ligoninės slaugas, keičiantis ligoniams antis, kol vieną gražią dieną iš Airijos dangaus nenusileido mano motušėlė ir nenusprendė, kad būtent jis ir bus vienintelis paveldėtojas visų neapmokestinamųjų pajamų, gaunamų iš labdaringa organizacija apsimetusio *New Age* viešbučio. Visa tai mane verčia vemti.

Tėtis pratrūko šaukti.

– Mielasis, tu šauki, – mėgino jį suvaldyti mama. – Tomukas tai jaučia.

– Nieko kita ir nelieka, tik šaukti, – neatlyžo tėtis, – juk ką tik perskaičiau šį prakeiktą laišką. Ji visuomet buvo siaubinga motina, tačiau dar tikėjausi, kad, gyvenimui baigiantis, pagaliau nuspręs atsipūsti, suvoks, kad dėl savo nerūpestingumo jau ir taip bus priėjusi liepto galą, o ir šiaip atėjo metas pažaisti su vaikaičiais, mums leisti ramiai gyventi ir taip toliau. Kas mane iš tikrųjų gąsdina – tai suvokimas, kaip neapsakomai jos nekenčiu. Vos perskaitęs laišką, griebiausi marškinių apykaklės, nes pamaniau, kad tikrai uždusiu, tačiau supratęs, kad ji prasegta, pajutau tarsi mano kaklą būtų apsivijusi virvė – neapykantos virvė.

– Ji tik sumišusi sena moteris, – ramino jį Roberto mama.

– Žinau.

– Ir šiandien važiuojame jos aplankyti.

– Žinau, – atsakė tėtis, šįsyk gerokai tyliau, vos girdimai. – Ko išties nekenčiu – tai nuodų, varvančių iš kartos į kartą. Motina taip pat neteko viso jai turėjusio priklausyti turto, mat jos patėvis susišlavė visus jos motinos pinigus, o štai dabar po trisdešimties sąmonės lavinimo bei asmenybės ugdymo metų patėvio vietą užėmė Simusas Durkė. Jis – stebėtinai puikiai motinos pasąmonę veikiantis instrumentas. Ši nesibaigianti monotonija mane tiesiog varo iš proto. Verčiau jau persipjausiu gerklę nei leisiu, kad panašūs dalykai atsitiktų ir mano vaikams.

– Neleisi, neleisi, – pritarė mama.

– Kad tu tik galėtum įsivaizduoti...

Mėgindamas nepaleisti staiga nutolusio tėvelio balso Robertas palinko arčiau monitoriaus, tačiau jau netrukus išgirdo, kaip balsas pradeda augti jam už nugaros, mat tėveliai leidosi laiptais žemyn.

– ...rezultatas būtų mano motina, – vis labiau niuro tėtis.

– Karalius Lyras ir ponia Dželibej, – nusijuokė mama*.

– Būtent, – pritarė tėtis, – trumpalaikė silpstančio tirono ir fanatiškos filantropės ruja.

Robertas spruko iš virtuvės nenorėdamas, kad tėveliai pastebėtų, jog monitoriuje klausėsi jų pokalbio. Visą

* *Ponia Dželibej – Čarlzo Dikenso (Charles Dickens) romano „Nykus miestas" („Bleak House") veikėja, „teleskopinė filantropė", dėl tolimų ir miglotų rūpesčių svetimais žmonėmis pamiršusi net savo pačios šeimą. – Vert. past.*

rytą jis neišsidavė, kad tai žino, tačiau kai įsispitrijusi į tėtį (tarsi jį patį ir būtų turėjusi galvoje) močiutė staiga paklausė: „Ar jis mane myli?“, Robertą užvaldė beprotiška mintis – galbūt ir ji bus girdėjusi šį pokalbį.

Nors Robertas anaiptol ne viską suvokė, ką šįryt kalbėjo tėtis, tačiau pakankamai, kad po kojomis imtų vertis žemė. O štai dabar, kai po močiutės gudraus lyg netyčia išsprūdusio klausimo stojo spengianti tyla, Robertas pajuto jos kančią, mamos harmonijos troškimą ir tariamame tėčio santūrume slypinčią įtampą. Robertui neapsakomai knietėjo ką nors padaryti, kad tik viskas būtų gerai.

Močiutei prireikė kone pusvalandžio paklausti, ar Tomukas jau pakrikštytas.

– Ne, – atsakė mama, – ir neketiname formaliai krikštyti. Reikalas tas, kad, tiesą sakant, nemanome, jog vaikai turi prigimtinę nuodėmę: mat didžioji apeigų dalis remiasi nuostata, esą jie yra puolę ir juos reikia gelbėti.

– Taip, – atsakė močiutė. – Ne.

Tomukas pradėjo žaisti nedidele sidabro spalvos spyruokle, pastebėta kėdės raukšlėse. Kai trūkčiodamas jis įsismagino mojuoti ja virš galvos, ši skleidė keistus žvangančius garsus. Neilgai trukus spyruoklė spragtelėjo vaikui į kaktytę. Po akimirkos, kurios metu Tomukas, rodės, mėgino įvertinti, kas įvyko, staiga jis pratrūko raudoti.

– Vaikas nesuprato, ar pats sau sudavė, ar spyruoklė, – svarstė Roberto tėtis.

Mama palaikė Tomuką ir pradėjo „barti“ spyruoklę.

– Fu, kokia negera spyruoklė, – kalbėjo ji bučiuodama Tomuko kaktą.

Pliaukštelėjęs sau per galvą vaikas teatriškai sudribo ant močiutės lovos. Tačiau jis anaiptol nebuvo toks patenkintas kaip tikėjosi.

Užjausdama močiutė išskėtė rankas, tarsi Tomukas būtų išreiškęs kažką panašaus, ką jautė ir ji, tik nenorėjo prisiminti. Švelniai pakėlusi vaiką ant rankų Roberto mama glaudė jį savo glėbyje. Suviliotas naujos padėties Tomukas galiausiai liovėsi verkęs ir tiriamai įsistebeilijo į močiutę. Atrodo, kad jo artumas ją ramino. Vaikas įsitaisė jos sterblėje, suteikdamas jai visa, ko troško, ir juodu drauge nugrimzdo į bežadę vienybę. Likusieji šeimos nariai taip pat nuščiuvo, nenorėdami išsiskirti iš tylinčiųjų. Robertas jautė, kaip sukiodamasis prie močiutės tėtis kaip įmanydamas mėgina susilaikyti neišsakęs, kas sukasi jo galvoje. Galop tylą nutraukė močiutė, prabildama nors ir ne sklandžiai, tačiau kur kas geriau nei anksčiau, tarsi iki šiol kalėjusiai beviltiškai užtvertame ilgesio kelyje kalbai, prisidengusiai tamsa ir tyla, galiausiai pavyko pasprukti.

– Noriu, kad žinotumėte, – švebeldžiavo ji, – jaučiuosi ypač... nelaiminga... negalėdama bendrauti.

Ištiesusi ranką mama palietė jos kelį.

– Tau tai turėtų būti siaubinga, – pastebėjo tėtis.

– Tiesa, – atsakė močiutė, mąsliai įsmeigusi akis į grindis.

Robertas neišmanė, kaip elgtis. Tėtis degė neapykanta tikrai motinai. Jis negalėjo jam nei pritarti, nei pasmerkti. Močiutė šeimai yra padariusi kaži ką bloga,

tačiau, kita vertus, ji ir pati neapsakomai kentėjo. Dabar Robertas galėjo tik prisiminti, kaip buvo anksčiau, kol visko dar nebuvo aptemdęs tėčio nusivylimas; anas giedrąsias dienas, kai pakako tik mylėti močiutę. Tiesą sakant, Robertas nebebuvo toks tikras, ar apskritai jos kada buvo, tačiau viena, kuo tikrai neabejojo, kad jų nebėra. Iki šiol jam buvo be galo keista dėtis prie išsigandusios močiutės nekenčiančiųjų komandos, net jei ji ir dovanoja Simusui namą.

Pašokęs iš lovos ir atsisėdęs ant močiutės krėslo atramos Robertas paėmė jos ranką, kaip buvo pratęs daryti jai sergant. Taip net ir nekalbėdama močiutė galėjo jam papasakoti daugybę dalykų – jos mintys plūdo į jį paveikslų pavidalu.

Tačiau tiltai buvo sudeginti ir sulaužyti, o viskas, ką ji norėjo pasakyti, tvenkėsi vienoje daubos pusėje – be mažiausio pavidalo ar judesėlio. Tarsi vidun besiprašantis šuo ją kankino nuolatinis spaudimas ir niežulys, susimetęs už akies obuolio. Be to, ji jautė pilnumą, kurio atsikratyti įmanoma tik ašaromis, atodūsiais ir gestais.

Tiesa, po žaizda slypėjo gyvuliškas troškimas gyventi, panašus į sutraiškytą sraigę, mėginančią šliaužti keliu, ar šaknis, traukiančias sultis į bejėgį rąstigalį.

Kodėl ją taip kankino? Kodėl sugrūdę į maišą nutrenkė laivo apačion, kojas dar surakinę grandinėmis? Ji turėjo padaryti ką nors labai negera, jei plukdydami į krantą irkluotojai šitaip galėjo iš jos tyčiotis. Ką nors labai negera, ko ji pati niekaip neįstengė prisiminti.

Robertas pabandė visa tai pagaliau nutraukti. To jau buvo per daug. Jis nepaleido jos rankos, tik mėgino vis-

ką užbaigti, tačiau visiškai nutraukti ryšio nebuvo įmanoma.

Robertas pastebėjo, kad močiutė verkia. Ji spustelėjo jo ranką.

– Aš... ne. – Močiutė neįstengė nieko pasakyti. Rūpestingai suadyta mintis nutrūko ir pabiro ant grindų. Ji niekaip nepajėgė jos susigrąžinti. Visą laiką kažkas nematomas jos nepaleido. Jos galva buvo sugrūsta į nešvarų plastikinį maišelį. Ji nepaprastai norėjo jį suplėšyti, tačiau jos rankos buvo surištos.

– Aš..., – ji pabandė iš naujo. – Taip. Drąsi.

Vakaro šviesa krito kitoje pastato pusėje, todėl kambarys pamažu ėmė blaustis. Visi sėdėjo tarytum netekę žado, išskyrus Tomuką, kuris neturėjo ką prarasti. Palinkęs priešais močiutės rankas jis įsmeigė į ją ramų bešališką žvilgsnį. Vaiko dėka aplinkui įsiviešpatavo ramybė. Visi sėdėjo tamsiame ir kone taikiame kambaryje, užvaldyti užuojautos ir šiokio tokio nuobodulio. Nugrimzdusi į dar tylesnę kančią, giliai giliai tarsi trūkus krėslo spyruoklėms, Roberto močiutė stebėjo, kaip nespalvotame filme pasaulį apgaubia dulkių debesis.

Pabeldusi į duris ir nelaukdama atsakymo vežina girgždančiu vežimaičiu į kambarį įdardėjo slaugė ir ant šalimais lovos stūksančio staliuko su rateliais terkštelėjo padėklą. Roberto mama vėl paėmė Tomuką ant rankų, o tėtis, stumtelėjęs staliuką į tinkamą vietą, nuo pagrindinio patiekalo nukėlė skardinį dangtį. Garuojanti pilkšva žuvis su daržovių troškiniu ne vieną būtų privertusi akimirkai stabtelėti, tačiau močiutei, kuri, šiaip ar taip, buvo linkusi badauti iki mirties, bet koks patiekalas

atrodė vienodai nemielas, todėl tik spustelėjusi Roberto ranką, taip sudaužydama ratą, kuriame jo vaizduotė šėlo nuo visos gausybės audringiausių vaizdų, ir užvaldyta beviltiško monotoniško nuolankumo, galop ji vargais negalais pakėlė šakutę. Pasmeigusi gabalėlį žuvies močiutė jau buvo bekelianti ją prie burnos, tačiau žvilgsniu užkliuvusi už tėčio stabtelėjo ir nuleido ją.

– Nebesugebu... rasti burnos, – aiškiai tardama žodžius pasiskundė ji.

Tėtis atrodė visiškai sužlugdytas, tarsi motina būtų radusi būdą, kaip priversti jį ant jos nebepykti, tačiau nieko nelaukusi šakutę pakėlė Roberto mama ir nusišypsojusi prakalbo, o jos balsas nėmaž neatrodė apsimestinis:

– Gal galėčiau jums padėti, Eleonora?

Močiutės pečiai dar labiau susigūžė nuo minties, kad tai įvyko. Ji linktelėjo galvą ir mama pradėjo ją maitinti, kita ranka tebelaikydama Tomuką. Kiek laiko, sakytum, sustingęs tėvelis galiausiai atsikvošėjo ir paėmė iš mamos vaiką.

Po keleto kąsnių purtydama galvą ir tarusi griežtą *ne* išsekusi močiutė susmuko atgal į krėslą. Spengiant mirtinai tylai, Tomuką atidavęs mamai tėtis galiausiai atsisėdo šalia močiutės.

– Vis delsiau tau šį tą pasakyti, – prabilo jis, traukdamas iš kišenės laišką.

– Man rodos, būtų geriau, jei delstumei ir toliau, – paskubomis nukirto močiutė.

– Tačiau, – nesutiko jis, – ilgiau delsti nebegaliu. Braunas su Stounu man parašė, kad Sen Nazerą keti-

ni padovanoti fondui. Man rodos, taip elgtis išties nutrūktgalviška. Tu vos įstengi čia išsilaikyti, o jei dar prireiktų papildomos medicininės pagalbos, akimirksniu palūžtum.

Robertui atrodė, kad nelaimingiau atrodyti jau nebeįmanoma, tačiau jos bruožuose pradėjo ryškėti nauji siaubo atspaudai.

– Aš... iš tiesų... iš tiesų... ne.

Įkniaubusi veidą į delnus močiutė staiga pratrūko šaukti.

– Aš iš tiesų nesutinku... – kūkčiojo ji.

Nė nežvilgtelėjusi į tėtį mama apkabino močiutę. Įkišęs laišką atgal į kišenę šis paniekinamai įsispitrijo į batus.

– Viskas gerai, – ramino mama. – Patrikas tik nori jums padėti. Jis nerimauja, kad jau netrukus galite pernelyg daug netekti, tačiau tikrai niekas nemano kištis, ir su ta organizacija turite teisę elgtis kaip tinkama. Jam tik advokatai taip patarė, mat kadaise buvote prašiusi jo pagalbos.

– Dabar... man... reikia pailsėti, – pareikalavo močiutė.

– Na, tai mes jau ir eisime, – nuramino ją mama.

– Taip.

– Man labai gaila, kad tave nuliūdinau, – atsiduso tėtis. – Tiesiog nematau reikalo taip skubėti: šiaip ar taip, vis viena tavo valia Sen Nazeras atiteks tam fondui.

– Man regis, baikime šia tema, – pasiūlė mama.

– Puiku, – sutiko jis.

Močiutė leido, kad visi iš eilės ją pabučiuotų. Robertas paskutinis ištarė jai *sudie*.

– Nepalik... manęs, – maldavo ji.

– Dabar? – nustebęs paklausė jis.

– Ne... nepalik... ne. – Atrodo, ji pasidavė.

– Nepaliksiu, – patikino jis.

Bet koks pokalbis apie apsilankymą slaugos namuose būtų pernelyg pavojingas, todėl kelionę į namus kiek laiko lydėjo tyla. Tiesa, jau netrukus tėtis nebeištvėrė ir noras apie tai išsikalbėti paėmė viršų. Jis pamėgino išsakyti gana bendrus pastebėjimus, nė neužsimindamas apie močiutę.

– Tos ligoninės – siaubingi reiškiniai, – garsiai mąstė jis, – perpildytos iliuzijomis mintančių kvailių, nesivaikančių šlovės ar krūvos pinigų, tačiau įsitikinusių, esą gyvenimo tikslas – padėti kitiems. Ir kaip jiems į galvą šauna panašios mintys? Reikėtų juos nusiųsti į savaitgalio seminarą pas Pakerius.

Roberto mama šyptelėjo.

– Nėmaž neabejoju, kad visa tai galėjo sutvarkyti Simusas – viską nukreipti šamanistinėn pusėn, – audrinosi tėtis, negrįžtamai išmuštas iš vėžių. – Apsaugok, Dieve, net jei ligoninių sienas ištapytų visų linksmų šventųjų paveikslais, verčiau jau nusišaučiau, užuot kentėjęs tokį susinaikinimą, su kokiu teko susidurti šią popietę.

– O aš maniau, kad Eleonora puikiai jaučiasi, – atsakė mama. – Buvau tokia sujaudinta, kai ji pareiškė turinti drąsos.

– Labiausiai žmogų iš proto varo jausmas, kurį jis priverstas išgyventi, tačiau tuo pat metu jam uždrausta tai daryti, – kalbėjo tėtis. – Motinos klasta verčia mane

ant jos niršti, tačiau tuo pat metu jos liga verčia mane jos gailėtis. Dabar vėl siaubingas jos atsainumas be galo mane įsiutino, tačiau, kita vertus, jos drąsa bet kokį pyktį, rodos, turėtų paversti susižavėjimu. Ką gi, esu tik paprastas žmogus, todėl dabar jaučiu vien sumautą pyktį, – šaukė tėtis, trankydamas vairą.

– Kas tas Karalius Lyras? – iš užpakalinės sėdynės ūmai paklausė Robertas.

– Klauseisi rytinio pokalbio? – paklausė mama.

– Taip.

– Slapta klausaisi, – nusprendė tėtis.

– Ne, – paprieštaravo Robertas. – Patys palikote įjungtą monitorių.

– Ak, tiesa, – sutiko mama, – tai aš palikau. Šiaip ar taip, vargu, ar dabar tai svarbu, tiesa, mielasis? – ji švelniai kreipėsi į tėtį. – Mat vis viena kiek išgalėdamas šauki, esą tave užvaldęs „sumautas pyktis".

– Karalius Lyras, – aiškino tėtis, – irzlus vieno Šekspyro kūrinio karalius, kuris, viską iššvaistęs, labai nustebo, kai Generilas su Reganu – arba, tiksliau sakant, Simusas Durkė – staiga atsisakė klausyti jo įsakymų ir dargi išmetė jį lauk.

– O kas ta ponia Dželibyn?

– Dželibej. Nepataisoma filantropė, rašanti pasipiktinimo laiškus dėl Afrikoje kenčiančių našlaičių, kai jos pačios vaikai kitame svetainės gale įkrenta į židinį.

– O kas yra ruja?

– Kai abu šiuos personažus sudėjus į viena, gauni šį tą panašaus į Eleonorą.

– Aaa, – nutęsė Robertas, – tai pernelyg sudėtinga.

– Tiesa, – sutiko tėtis. – Bėda ta, kad aukodama visus savo pinigus „labdarai“ Eleonora tarėsi įsigijusi vietą priešakinėje dangaus eilėje, tačiau, kaip turbūt ir patys pastebėjo, iš tikrųjų gavo tik bilietą į pragarą.

– Nemanau, kad itin išmintinga mėginti Robertą nuteikti prieš močiutę, – pastebėjo mama.

– O mano galva, būtų labai išmintinga paversti visa tai neišvengiama būtinybe.

– Esi vienintelis, kuris jaučiasi išduotas, – ji gi tavo motina.

– Ji mus visus apmulkino, – niekaip neatlyžo tėtis. – Nuolat man tvirtino, esą visa tai – Robertui, tačiau pamažu išplėšti visi šeimos kąsneliai buvo sumesti į visa ryjančią fondo skylę.

Kiek laiko patylėjusi Roberto mama tarė:

– Na, šiemet bent jau mano mama su mumis negyvena.

– Tu teisi, – pritarė tėtis, – turėtume būti už tai dėkingi.

Po šios harmoningos akimirkos galiausiai įsivyravo ramybė. Jie pasiekė kelią, vedantį tiesiai į namus. Tą vakarą saulėlydis pasitaikė paprastas: nebuvo matyti debesų, kurie grūsdamiesi virstų kalnais, rūmais ar laiptais. Kalnų viršūnes gaubė tik ryški rausva šviesa, o tamsėjančiame danguje kybojo mėnulio pjautuvas. Kai jie leidosi grublėtu keliu, Robertą staiga persmelkė namų ilgesys, į kurį (tai jis jau puikiai suprato) privalėjo kaip galima labiau nekreipti dėmesio. Ir kodėl močiutė kelia šitiek rūpesčių? Jam atrodė, kad grumtynės dėl vietos priešakinėje dangaus eilėje neapsakomai brangiai kainuoja.

Pažvelgęs į kūdikio kėdutėje sėdintį Tomuką Robertas pradėjo svarstyti, ar šis iš tiesų buvo arčiau „ištakų“ nei visi kiti, o jei ir buvo, ar tai išties buvo taip jau gerai. Močiutės nekantrumas pasinerti į švytintį anonimiškumą netikėtai jam sukėlė priešingą norą – gyventi kuo savičiau, kol laikas prirakins prie ligoninės lovos ir plėšte išplėš liežuvį.

2001-ųjų rugpjūtis

6

Kai dieną Patrikas girdėdavo anapus slėnio skalijant nelaimingą šunį, jam išsyk prieš akis stodavosi gauruotas kaimynų aviganis, besiblaškantis pirmyn atgal nendrių tvora aptvertame kieme, tačiau dabar vidurnaktį jo vaizduotėje iškilo erdvė, kurioje staugimas po truputį ima sklisti ir plėstis. Žmonių pilnutėlis namas tik dar labiau išryškino Patriko vienatvę. Nebuvo nė vieno, prie ko jis galėtų prieiti, nebent gal (o gal ir ne, o gal ir taip) prie Julijos, vėl atvykusios čia lygiai po metų.

Kaip visuomet, Patrikas buvo pernelyg pavargęs skaityti, tačiau tuo pat metu apimtas pernelyg didelio nerimo, kad galėtų užmigti. Knygų krūva, pūpsanti ant staliuko prie lovos krašto, rodos, iš anksto buvo paruošta bet kokiai nuotaikai, žinoma, išskyrus neviltį, šiuo metu tapusią nuolatine jo palydove. *Elegantiškoji Visata* jį nervino*. Kai

* *„Elegantiškoji Visata" („Elegant Universe", 1999) – Brajano Gryno (Brian Green) knyga, kurioje aiškinama stygių teorija ir pateikiamas išsamus, nors ir ne techninis, jos įvertinimas. – Vert. past.*

išvargusios akys klaidžiojo lubų įtrūkimais ir išsirietimais, nebebuvo jokio noro gilintis dar ir į erdvės išlinkimą. Nesužavėjo nė mintis domėtis kūnu srūvančiu neutrinu – to jau regėjosi per daug. Pradėjęs Ruso *Išpažintį* Patrikas netrukus numetė į šalį ir ją. Ir taip jis valdomas įvairių persekiojimo manijų, kad pajėgtų suvaldyti dar vieną. Dar vienas romanas, tariamas kapitono Kuko pavaldinio dienoraštis, parašytas pirmosios kelionės į Havajus metu, buvo pernelyg perkrautas informacija, kad su jo gyvenimu turėtų ką bendra. Persisotinęs kruopščia Karališkajam britų laivynui pristatinėjamų sausainių įvairove Patrikas pasijuto prislėgtas, tačiau kai antrasis pasakojimas, neva parašytas pirmojo pasakotojo palikuonio, gyvenančio jau dvidešimt pirmojo amžiaus Pleimaunte, o atostogas leidžiančio Honolulu, pirmojo atžvilgiu sudarė absurdišką priešpriešą, Patriką persmelkė nuojauta, kad dar truputėlis ir jis išsikraustys iš proto. Dvi istorijos – viena druskos, kita pasaulio, pradedant 1500 metais prieš Kristų, – varžėsi dėl vietos pačiame knygų krūvos gale.

Marija, kaip visad, nuėjo miegoti su Tomuku ir paliko sutrikusį Patriką kautis su užplūdusiais nuostabos bei vienišumo jausmais. Marija buvo be galo atsidavusi motina: mat puikiai žinojo, ką reiškia, kai nieko nėra šalia. Patrikui tai irgi buvo puikiai pažįstamas jausmas, nes jau pirmojo jos motinystės proveržio metu jis ne sykį turėjo sau pripažinti, kad jis jau anaiptol nebe kūdikis vien tam, kad įsitikintų, jog namuose esama ir tikrų vaikų, dar neparengtų tikrajam siaubui. Tiesa, tuo save įtikinti Patrikui neretai prireikdavo išties nemažai laiko. Jis veltui vylėsi ir savyje aptikti pribren-

dusių tėvystės jausmų. Vaikų supamas jis tik dar labiau priartėjo prie savo vaikiškumo. Patrikas jautėsi tarsi žmogus, bijantis palikti uostą, nes puikiai žino, kad po didžiulės jachtos deniu tūno tik nedidelis purvinas variklėlis: taip sumišai jį kankino ir baimė, ir noras, baimė ir noras.

Per pietus atvykusi Marijos motina Ketl, kaip visuomet, netruko surasti trinties su dukra priežastį.

– Kaip skrydis? – mandagiai pasiteiravo Marija.

– Siaubingas, – atsakė Ketl. – Lėktuve šalimais įsitaisė siaubinga moteris, neapsakomai besididžiuojanti savo krūtimis ir be perstojo smaigstanti jomis kūdikiui į veidą.

– Tai vadinama maitinimu krūtimi, mama, – pastebėjo Marija.

– Dėkui, mieloji, – atsakė Ketl. – Žinau, kad už mane dabar kalba įniršis, tačiau kai pati auginau vaikus, buvo išties svarbu sugebėti to viešai nerodyti. Protinga moteris buvo laikoma ta, kuri atėjusi į vakarėlį niekam nesukeldavo įtarimo, kad ji nėščia, ir jau tikrai ne kyšančiomis krūtimis, o ką jau kalbėti apie žindymą visų akivaizdoje.

Kaip visuomet, ant Patriko staliuko pūpsojo buteliukas temazepano. Tiesą sakant, su juo vienas vargas: mat vaistai pasirodė pakankamai stiprūs. Šalutinis poveikis – atminties nusilpimas, dehidratacija, pagirios, košmarų grėsmė – visa tai kuo puikiausiai pasiteisino. Trūko tik miego. Patrikas paskubomis išgėrė tabletę, kad tik nepajustų staigaus vaistų vartojimo nutraukimo požymių. Jis prisiminė, kaip kadaise informaciniame lapelyje buvo skaitęs, esą temazepaną galima vartoti ne ilgiau kaip

trisdešimt dienų. Tačiau praėjo jau trejetas metų, o jis kas vakarą jį maukė vis didesnėmis ir didesnėmis dozėmis. Patrikas turėjo jaustis „lyg devintam danguj“, kaip neretai yra šaipomasi, turint galvoje priešingą – siaubingas kančias, tačiau tam jis, regis, niekad neturėjo laiko. Tai jis priverstas dalyvauti kurio vaiko gimtadienyje, tai pagiringas atsidurdavo teisme, tai užgriūdavo dar kokia siaubinga pareiga, nieku gyvu nepateisinanti haliucinacijų ar didžiulio nerimo. Štai, tarkime, rytoj, pas juos pietauti ateina jo motina. Abi motinos vienu metu: išties ne geriausias metas dar vienai papildomai psichozei.

Patrikas dar ir šiandien su ilgesiu prisimena dienas, kai papildoma psichozė buvo jo gražiausios praeities dalis. Antrus metus Oksforde jis leido stebėdamas augančias ir žiedus mezgančias gėles. Tai buvo anoji jaudinančių bandymų vasara, kai Patrikas sutiko Juliją. Ji buvo jaunesnioji sesuo ano nuobodaus vyruko, su kuriuo Šv. Trejybės koledžo bendrabutyje teko dalintis viena laiptine. Jau ankstyvaisiais savo haliucinogeninių kelionių etapais Patrikas paskubomis atsisakydavo jo pakvietimų išgerti arbatos, kol sykį pro pusiau praviras duris jis pastebėjo dailią išlinkusiu kaklu mergaitę, sėdinčią ant palangės rankomis apkabinusią kelius. Tąsyk Patrikas nedvejodamas užsuko „puodelio arbatos“ ir neatitraukdamas akių nuo mielos rausvų skruostų ir tamsiai mėlynų akių Julijos išsėdėjo net pora valandų. Tąsyk ji vilkėjo avietinės spalvos marškinėliais, pro kuriuos švietėsi krūtų speneliai, ir nutrintais mėlynais džinsais, nuspurusiais keletą centimetrų žemiau užpakalinės kišenės ir virš dešiniojo kelio. Patrikas sau prisiekinėjo, esą

kai ji sulauks pilnametystės, būtinai ją suvilios, tačiau nedrąsiam jo sprendimui Julija užbėgo už akių ir jau tą patį vakarą pati jį sugundė. Tai buvo laiko sąvokos nepaisanti, sulėtinta ir techniškai nelegali (šešiolika jai turėjo sukakti tik kitą savaitę) meilė. Jie gulėdavo užvertę galvas į dangų, slapstydavosi triušių olose, stebėdavo laikrodžius, laiką skaičiuojančius prieš laikrodžio rodyklę, ir bėgdavo nuo policininkų, kurie nė nemanė jų vytis. Kai jiedu nusigavo į Graikiją, Patrikui pavyko pervežti LSD; tabletes jis paslėpė mėgstamiausioje savo slėptuvėje – tarp Julijos kojų. Anuomet Patrikas buvo tikras, kad gyvenimas tęsis šokinėdamas nuo vieno nuotykio prie kito, tačiau dabar jų mikčiojanti meilė regėjosi lyg koks tolimas laisvės stebuklas, priklausantis prarastajam pasauliui. Niekas nebevyko taip spontaniškai intymiai, ypač (jis nuolat tai sau primindavo) pokalbiai su dabar gerokai griežtesne ir sausesne Julija, šiuo metu gyvenančia pas jį. Kaip tik dabar ji buvo čia – laiptinės apačioje: išmarginta mėlynių, tačiau vis dar graži. Galbūt jam vertėtų nueiti? Galbūt vertėtų surizikuoti? Galbūt pabandyti prisiminti judviejų praeitį? Ar grįžtų toji pati įtampa, jų kūnams susipynus į viena? Mintis pasirodė absurdiška. Neišvengiamai tektų patykoti, ką veikia nemigos kankinamas keistuolis Robertas, negailestingoji Ketl, Marija, lyg laumžirgis plevenanti sparneliais pačiame miego paviršiuje, kad šiukštu neliktų nepastebėtas mažiausias jos kūdikio sielvarto judesėlis, kol galiausiai jam pavyktų prisikasti iki Julijos kambario (jos durų kampas buvo subraižęs grindis), kuriame, šiaip ar taip, veikiausiai jau viešpatavo jos duktė Liusė.

Kaip visuomet, Patrikas grūmėsi su priešiškomis, tačiau lygiavertėmis galiomis.

Viskas kaip įprastai. Patriką kankino depresija: įstrigęs vienoje vietoje jis kaip įmanydamas kabinosi į save tokį, kokio, tiesą sakant, jau seniai nebėra. Dienomis, kurias Patrikas praleisdavo su vaikais, jam bemaž pasisekdavo tapti tuo, kas iš tiesų yra, – tėveliu, žaidžiančiu su savo vaikais, tačiau naktimis jį užvaldydavo baisi nostalgija arba imdavo kankinti savęs neigimas. Jaunystė, avinti *Airmax Nike* sportiniais bateliais, jau buvo spėjusi nustraksėti kažkur toli toli (tik Ketl jaunystė tebeavėjo sparnuotais sandalais), įkandin palikusi tik dulkių debesį ir suklastotų senienų kolekciją. Patrikas pamėgino prisiminti, į ką iš tiesų ji buvo panaši, tačiau pasiknaisiojus pavyko aptikti tik nepasotinamą seksą ir neregėtą seksualinį pajėgumą, kurių vietą dabar pakeitė visiškas pirmojo nebuvimas ir išeikvota seksualinė galia. Baimė ir noras, baimė ir noras sumišai. Galbūt dar gurkštelėti dvidešimt miligramų temazepano? Keturiasdešimt miligramų, susimaišę su nemaža raudono vyno doze, išgerta prie pietų stalo, neretai padėdavo bent keletui valandų nusnūsti. Tiesa, tai anaiptol nebūdavo Patriko taip trokštamas gilus nugrimzdimas, tačiau tik šis tas panašaus į prakaituotą, neramią būseną kažkur tarp būdravimo ir miego, neišvengiamai lydimą košmarų. Patrikas mažiausiai troško užmigti, jei jį aplankydavo košmaras: tai jis sėdi pririštas prie kėdės, stovinčios kambario kampe, tai stebi, kaip kankinami jo vaikai, svaidydamas prakeiksmus jų kankintojui arba maldaudamas liautis. Tiesa, buvo ir kiek lengvesnis variantas: jo paties artile-

rijos ugnies subjaurotas ar negailestingai eismo avarijoje sudarkytas kūnas numestas vaikams po kojomis. Jei ir nepabusdavo nuo šių siaubingų vaizdų, dar kiek laiko pasnūduriavęs netrikdomas sapnų Patrikas galiausiai šokdavo giliai į krūtinę traukdamas orą. Įtraukus keletą gurkšnių, avarinis jo pasąmonės padalinys į priekinę dalį pasiųsdavo žviegiantį greitosios pagalbos automobilį, kuris kratydamasis prisikasdavo iki pat sąmonės.

Patriko sapnus, kurie neatsitiktinai buvo tokie siaubingi, kone be paliovos lydėjo apsauginis analitinis tęsinys. Jo draugas Džonis, vaikų psichologas, nusprendęs, esą tai – ne kas kita kaip „ryškūs sapnai", kurių metu sapnuotojas suvokia sapnuojantis. Ir nuo ko Patrikas mėgino apsaugoti savo vaikus? Žinoma, nuo jį persekiojusio jausmo būti kankinamam. Sapnų seminaruose visuomet prieinama prie panašių išvadų.

Tiesa, Patriką buvo užvaldžiusi mintis trūks plyš sustabdyti iš kartos į kartą varvančius nuodus, tačiau jam jau pradėjo dingotis, kad jis neišvengiamai pralaimėjo. Pasiryžęs neužkarti vaikams savo paties kančios priežasčių, Patrikas neįstengė apsaugoti jų nuo jos padarinių. Tėvo jis neteko prieš gerus dvidešimt metų ir vargu ar apskritai kada jį prisimindavo. Net ir apimtas geriausių norų Deividas buvo šiurkštus, šaltas, sarkastiškas ir kiek nuobodokas žmogus; būdavo, paskutinę akimirką jis būtinai kilsteli kliūtį, kad tik Patrikas nusilaužtų koją. Išties siaubinga, jei ir jis būtų tapęs tokiu netikusiu tėvu, išsiskyręs ar atėmęs iš vaikų paveldėjimo teisę. Tiesa, vietoj to jie turi kęsti tūžmingus ir bemiegius visų šių dalykų padarinius. Patrikas puikiai jautė, kad Robertas

paveldėjo jo vidurnakčio baimę, tačiau nenorėjo patikėti, kad to priežastis – vidurnakčio baimės genas. Jis prisiminė, kaip be perstojo verkšleno apie savo nemigą kaip tik tuomet, kai Robertui knietėjo visame kame jį mėgdžioti. Apimtas kaltės bei pasitenkinimo ir kaltės dėl pasitenkinimo Patrikas suprato, kaip pamažu visi Roberto įsijautimai ir ištikimybė virsta neapykanta bei panieka Eleonorai ir visam jos filantropiškam žiaurumui.

Tiesa, buvo vienas didelis palengvėjimas – šiemet jiems nebeteks susitikti su Pakeriais. Trejetą savaičių nesilankęs mokykloje Džošas be didesnio vargo pamiršo, kad juodu su Robertu yra geriausi draugai. Kaip tik šios svaiginančios laisvės metu Patrikas su Robertu Olandijos parke susitiko Džilę, kuri, kaip paaiškėjo, ruošėsi skirtis su Džimiu.

– Brangakmenis neteko savo blizgesio, – prisipažino Džilė. – Tačiau bent jau aš privalau išlaikyti brangakmenį, – pergalingai pridūrė ji. – Siaubinga, tačiau Rodžeris pateko į kalėjimą. Tikriausiai girdėjote? Tai atviras kalėjimas – vienas prabangiausių. Šiaip ar taip, tai nėra malonu, tiesa? Jie uždarė jį neva už vengimą mokėti mokesčius. Trumpai tariant, už tai, ką daro visi, arba veikiau už nesugebėjimą nuo to išsisukti. Kristiną užpuolė bėdos – du vaikai ir taip toliau. Ji net negali pasisamdyti auklės. Aš jai sakiau: „Pareikalauk skyrybų. Pamatysi, bus geriau.“ Tik pamanykit, visai buvau pamiršusi, kad tuomet negautų didelės dalies. Nė nežinau, kiek tau priklauso, jei prieš vedybas buvai plikas kaip tilvikas. Bet, rodos, savo tauškalais pernelyg įsismarka-

vau, tiesa? Tačiau jei nebūsi realistas, nieko nebus. Gydytojas prirašė man šių tablečių. Niekaip negaliu liautis plepėjusi. Verčiau jau eikite, kitaip jums teks visą dieną klausytis mano paistalų. Tiesiog juokinga, kai pagalvoji, kad dar pernai visi sėdėjome aplink Sen Tropezo baseiną ir mėgavomės gyvenimu, o štai dabar kiekvienas einame savo keliais. Na, šiaip ar taip, mums dar liko vaikai, tiesa? O tai svarbiausia. Nepamiršk, kad Džošas – vis dar geriausias tavo draugas, – jiems pavymui Džilė šūktelėjo Robertui.

Šiemet Tomukas jau pradėjo kalbėti. Pirmasis jo ištartas žodis buvo *šviesa*, po kurio netrukus sekė *ne*. Visas buvusias nuotaikas taip įtikimai pakeitė naujos, kad sunku bebuvo prisiminti pradžią, kai jis dar kalbėjo ne tam, kad ką papasakotų, o veikiau kad suprastų, į ką panašu, kai tyla virsta žodžiais. Nuostaba pamažu virto troškimu. Tomuko jau nebedomino tai, ką jis regėjo aplinkui, dabar jis troško matyti tai, ko pats užsimanydavo. Jau iš tolo jam pavykdavo įžvelgti šluotą, kai kiti vos pastebėdavo šviečiantį šlavėjo apsiaustą. Veltui už durų buvo slepiami dulkių siurbliai. Troškimas tarsi rentgeno spinduliai viską peršviesdavo kiaurai. Niekas negalėdavo ilgesnį laiką dėvėti diržo, jei Tomukas sukiodavosi kambaryje, – jau netrukus diržas tapdavo kaži kokio neaiškaus žaidimo priemone: išdidžiai burgzdamas lyg mašina vaikas sukdavo sagtį ratu. Jei jie nusigaudavo už Londono, tėveliai puldavo uostyti gėlių ir gėrėtis vaizdu, Robertas dairydavosi medžių, į kuriuos būtų galima įsiropšti, o Tomukas, dar pernelyg nenutolęs nuo gamtos, kad paverstų ją garbinimo objektu, lakstydavo pievoje

kliuvinėdamas už laistymo žarnų, kurios kone nematomos tysodavo nepjautoje žolėje.

Tomuko vienų metų gimtadienio šventės metu praeitą savaitę jį pirmą kartą užpuolė berniukas, vardu Eliotas. Kitame kambario gale kilęs bruzdesys staiga patraukė Patriko dėmesį. Kai netvirtu žingsneliu žingsniuodamas Tomukas už virvutės traukė medinį triušiuką, staiga jį užpuolęs mušeika iš to paties vaikų darželio plėšte išplėšė virvutę iš rankų. Išleidęs pasipiktinimo šūksnį netrukus jis apsipylė ašaromis. Plėšikas pergalingai važinėjosi dviratuku, už kurio ant nelygių ratukų dardėjo iš paskos tempiamas triušelis.

Puolusi žemyn Marija pakėlė Tomuką nuo žemės. Robertas nuskubėjo įsitikinti, ar jam viskas gerai, ir pakeliui dar prigriebti triušiuką.

Įsitaisęs Marijai ant kelių Tomukas netrukus nustojo verkęs. Jis atrodė susimąstęs tarsi mėgintų suvokti užpulties naujovę. Tuomet nusirangęs nuo Marijos kelių jis ir vėl atsidūrė ant žemės.

– Kas šis bjaurus vaikėzas? – paklausė Patrikas. – Rodos, nebuvau matęs grėsmingesnio veido. Jis panašus į steroidų prisirijusį pirmininką Mao.

Marija nespėjo atsakyti, kai pasirodė chuligano mama.

– Atsiprašau dėl to, kas nutiko, – prakalbo ji. – Eliotas – labai kovingas vaikas, visai kaip tėvelis. Labai nesinori slopinti jo trykštančios energijos ir jėgos.

– Tuomet dėl to būsite patraukta baudžiamojon atsakomybėn, – pastebėjo Patrikas.

– Tik tegu pamėgina mane įveikti, – pagrasino Robertas, rodydamas savo karinio meno judesius.

– Bala nematė, dėl triušio neverta kelti pasaulinės tragedijos, – nusileido Patrikas.

– Eliotai, – pernelyg jau dirbtinu balsu paliepė chuligano mama, – atiduok Tomukui jo triušį.

– Ne, – sugriaudėjo Eliotas.

– Ak, mielasis, – tarė vaiko mama, sujaudinta jo atkaklumo.

Tačiau Tomuko dėmesį jau buvo suspėję patraukti ugnies liežuvėliai, kuriuos jis triukšmingai traukė iš krepšio. Įtikintas, kad buvo pastvėręs netinkamą daiktą, Eliotas pametė triušį ir patraukė liežuvėlių pusėn. Pakėlusi triušelį už virvutės ir palikusi Eliotą prie krepšio (šįsyk sunku buvo apsispręsti, dėl ko jam reikėtų kautis), Marija atidavė jį Tomukui. Jis išsyk pasiūlė Eliotui triušelį, o šis, atsisakęs ir iš apmaudo paleidęs gerklę, nukrypavo motinos link.

– Nenori tų liežuvėlių? – paklausė ši.

Patrikas vylėsi, kad daiktų atžvilgiu su Tomuku jis elgėsi gerokai protingiau nei su Robertu: mat stengėsi pernelyg nežadinti jo užgaidų ir norų. Paskutinę akimirką visuomet buvo užkertamas kelias. Visuomet užkertamas kelias... žinoma... jis taip galvojo... Dabar jis vaikėsi savo uodegos... anapus slėnio viauksėjo šuo... susiliejo vidaus ir išorės pasauliai... jį kone buvo užvaldęs miegas... galbūt net sapnas... kad jį kur galas. Atsisėdęs Patrikas užbaigė mintį. Iš tiesų net ir pačios rūpestingiausios priežiūros pavymui velkasi šešėlis. Net ir Džonis (jis buvo vaikų psichologas) priekaištavo sau, esą privertęs savo vaikus jaustis taip, neva jis iš tikrųjų juos suprantantis, neva suvokęs jų jausmus anksčiau, nei jie patys juos

suprato, neva galintis nuspėti visus jų impulsus. Visi gyveno jo užuojautos ir kompetencijos nelaisvėje. Džonis buvo pagrobęs jų vidinį gyvenimą. Galbūt geriausia, ką Patrikas galėjo padaryti šeimos labui, – ją išardyti, pasiūlydamas vaikams žiaurią ir nesibaigiančią katastrofą. Juk, šiaip ar taip, galų gale kiekvienas vaikas turi išsilaisvinti. Tad kodėl nepastačius sienos, kurią reikėtų įveikti, ar aukštos užtvaros, nuo kurios reikėtų nušokti. Dieve brangus, jam iš tiesų reikia šiek tiek pailsėti.

Po vidurnakčio Patriko mintyse visuomet apsilankydavo nuostabusis gydytojas Zemblarovas, bulgaras, vietos kaime atliekantis praktiką. Angliškai jis kalbėjo labai greitai ir su dideliu akcentu. „Mūsų kultūroje yra tik (būdavo, aiškina jis, pasirašydamas ant recepto) *la pharmacologie.* Jei gyventume Ramiojo vandenyno pakrantėse, galbūt užtektų šokio, tačiau tenka pasitenkinti tik cheminėmis manipuliacijomis. O štai grįžęs į Bulgariją būtinai išgersiu *de l'amphetamine.* Važiuosiu, važiuosiu, važiuosiu, aplankysiu savo šeimą, važiuosiu, važiuosiu, važiuosiu ir vėl sugrįšiu į Lakostą." *(Vaistai... amfetaminas (pranc.))*

Kai paskutinį kartą Patrikas, kankinamas abejonių, paprašė didesnės temazepano dozės, gydytojas Zemblarovas jam prikišo, esą jis pernelyg drovus. *„Mais il faut toujours demander.* Kelionėse ir pats jį nuolat vartoju. *L'administration* mėgina apriboti jį iki tridešimties dienų, todėl „vieną susipilu vakare, o kitą – naktį". Tiesą sakant, tai nėra itin gerai, tačiau tokiu atveju bent jau nereikia čia taip dažnai lankytis. Dar išrašysiu ir kitos rūšies *stillnox* migdomųjų! Turime dar barbitūratų", –

pridūrė jis prasmingai šypsodamasis ir virš lapelio švytuodamas rašikliu. *(Valdžia... Betgi visuomet reikia reikalauti... Valdžia (pranc.))*

Nenuostabu, kad Patrikas jautė nuolatinį nuovargį, todėl protrūkis prižiūrėti vaikus pasitaikydavo išties retai. Šiandien Tomuką kankino skausmas. Pro jautrias dantenas kalėsi dar keli nauji dantukai. Vaiko žandukai buvo raudoni ir patinę, todėl jis be paliovos nerimo ieškodamas kokios pramogos. Vakare Patrikas galiausiai jam pasiūlė nedidelę išvyką po namus. Pirmasis jų sustojimas – po veidrodžiu sienoje kyšantis elektros lizdas. Ilgesingai varstydamas jį akytėmis Tomukas užbėgo tėčiui už akių:

– Ne, ne, ne, ne.

Vaikas atkakliai purtė galvą, tarp savęs ir elektros lizdo paberdamas kiek įmanoma daugiau *ne*, tačiau trumpalaikį jo sąžinės proveržį netruko įveikti smalsumas. Mažais drėgnais piršteliais mėgdžiodamas kištuką jis puolė prie lizdo. Pagriebęs Tomuką už kojos Patrikas vilkte nuvilko jį koridoriumi. Priešindamasis vaikas pratrūko šaukti ir į tėčio sėklides paleido keletą aštrių smūgių.

– Eime pažiūrėti kopėčių, – žiopčiojo Patrikas, suprasdamas, kad dabar tiesiog beprasmiška jam siūlyti ką nors mažiau pavojinga nei mirtis nuo elektros srovės. Kiek pasvarstęs Tomukas nurimo suvokęs, kad dažytos aliumininės kopėčios boilerio kambarėlyje gali pasiūlyti ne ką mažiau galimybių susižeisti ar numirti. Patrikas atsargiai laikė vaiką už juosmens, o šis lyg beždžionė ropštėsi kopėčiomis, kol jos vos neužgriuvo ant jų abiejų.

Nuleistas žemyn ir svirduliuodamas Tomukas pasileido boilerio link. Suspėjęs jį pagriebti Patrikas užkirto jam – dar kiek ir būtų rėžęsis į vandens katilą. Staiga Patrikas pasijuto nepaprastai išsekęs. Jam jau buvo per daug. Šiaip ar taip, nebeprikiši, esą jis visiškai neskiria dėmesio vaikų priežiūrai. Tačiau dabar jis turėjo pailsėti. Nešdamas spurdantį sūnų Patrikas nusvirduliavo atgal į svetainę.

– Kaip sekasi? – pasiteiravo Marija.

– Nusikamavau, – atsakė Patrikas.

– Nesistebiu, juk su juo praleidai net minutę su puse.

Pasileidęs mamos link paskutinę akimirką Tomukas staiga sukniubo. Kol galva nespėjo trinktelėti į grindis, Marija suspėjo jį sučiupti ir pastatyti ant kojų.

– Negaliu įsivaizduoti, kaip tu išsiverti be auklės, – stebėjosi Julija.

– Neįsivaizduoju, ką daryčiau, jei viena tokia čia pasirodytų. Visuomet norėjau vaikus auginti pati.

– Motinystė pasiglemžė ne vieną, – postringavo Julija. – Žinoma, tik jau ne mane: mat gimus Liusei, buvau dar visai jaunutė.

Mėgindama įrodyti, kad saulės kepinamuose pietuose ne ką mažiau išsikraustė iš proto nei kiti, valgyti pietų Ketl nusileido vilkėdama žalsvai melsvos spalvos šilkiniu švarkeliu ir citrinos spalvos lininėmis kelnėmis. Likusieji namiškiai, vis dar dėvintys prakaituotus marškinėlius ir chaki spalvos kelnes, paliko ją ten, kur ji ir norėjo likti, – vieniša kankinė su dideliais reikalavimais.

Ketl pasirodžius, Tomukas delnais užsidengė veidą.

– Ak, koks mielas, – prakalbo ji. – Ką jis čia daro?

– Slepiasi, – atsakė Marija.

Patraukęs rankas išsižiojęs Tomukas perbėgo visus žvilgsniu. Priblokštas jo pasirodymo Patrikas atšlijo atgal. Tai buvo naujasis Tomuko žaidimas. Tiesa, Patrikui jis atrodė seniausias žaidimas pasaulyje.

– Keista, kad jis slepiasi ten, kur visi jį gali matyti, – pastebėjo Patrikas. – Bijau, kad jau netrukus jis ims slapstytis ne kambaryje.

– Jam atrodo, kad jo nematome, mat jis nemato mūsų, – paaiškino Marija.

– Turiu pripažinti, kad puikiai jį suprantu, – pasakė Ketl. – Tikrai norėčiau, kad kiti matytų tą patį, ką ir aš.

– Tačiau tu puikiai žinai, kad taip nėra, – pastebėjo Marija.

– Tikrai ne visuomet, brangute, – nesutiko Ketl.

– Nesu tikras, ar tai tik nebus istorija apie egoistišką vaiką ir puikiai prisitaikiusį suaugusįjį, – atrodo, kad pradėjęs teorizuoti Patrikas padarė klaidą. – Tomas kuo puikiausiai suvokia, kad matome viską kitaip nei jis, kitaip jis neimtų juoktis. Juokas yra požiūrio kaita. Užsidengdamas veidą jis tikisi, jog imsime matyti jo akimis, o kai jį atidengia, – ir vėl savosiomis. Tai mes čia viską matome vienaip.

– Jei atvirai, Patrikai, tu visuomet apie viską samprotauji pernelyg intelektualiai, – pasiskundė Ketl. – Jis – tik mažas žaidžiantis berniukas. Slėpynių, – aiškino ji tarsi žmogus, iš girto vairuotojo atimantis automobilį. – Prisimenu, kaip prieš vestuves mudu su tavo tėčiu nuvykome į Veneciją. Turėjome būti ypač atsargūs: mat visi

tikėjosi, kad tokiomis dienomis pastangas privalome telkti kitur. Ir, žinoma, pirmiausia oro uoste susidūrėme su Sintija ir Ludu. Tąsyk nusprendėme elgtis panašiai kaip Tomas, įsivaizduodami, esą jei nežiūrėsime į juos, jie mūsų taip pat nematys.

– Ar pasisekė? – paklausė Patrikas.

– Atvirkščiai. Per visą oro uostą jie šaukė mūsų vardus. Man regėjosi, jog aišku kaip dieną, kad nėmaž nenorime būti pastebėti, tačiau, deja, taktas – anaiptol ne stipriausia Ludo vieta. Šiaip ar taip, visus reikiamus ėjimus atlikome puikiai.

– Bet Tomukas nori, kad jį matytume. O tai ypač tinkama proga, – kalbėjo Marija.

– Na, aš ir nenoriu pasakyti, kad tai – visiškai tapati situacija, – kiek susierzinusi atsakė Ketl.

– Kas yra tie „reikiami ėjimai"? – prieš pietus Robertas paklausė Patriko.

– Visa, kas susiję su Ketl, – atsakė jis, net kiek vildamasis, kad ši jį išgirs.

Nebuvo gerai, kad Julija buvo kiek priešiška Marijai, tačiau ne ką geriau būtų buvę ir tuomet, jei ji būtų rodžiusi jai draugiškumą. Dėl Patriko ištikimybės Marijai abejoti nereikėjo (o gal reikėjo?), tačiau viena, kuo išties derėjo abejoti, – ar dar nors akimirką jis galės ištverti be sekso. Kitaip nei nežaboti paauglystės geismai, dabartiniai jo geiduliai turėjo šį tą tragiška – veikiau tai buvo geismas būti apimtam geismų, daugiau negu geismas, paprasčiausias noras norėti. Tačiau didesnė problema atrodė tai, ar Patrikas apskritai galėtų patirti erekciją, nei tai, ar kada nors sugebėtų atsikratyti tuo prakeiksmu. Jį

užvaldę geismai nuolat privalėjo ugdyti paprastumą ar sudužti atsimušę į savo objektus, kad tik kaip nors paslėptų savo tragišką prigimtį. Tai nebuvo geismas to, ką jis nesunkiai galėjo gauti, veikiau negrįžtamai prarastų galimybių. Ką darytų, jei staiga suerzintų Juliją? Žinoma, atsiprašytų, esą yra visiškai išsekęs. Atsiprašytų, esą labai užimtas. Esą jį ištikusi (nusimesk, mieloji, šią naštą nuo krūtinės – tau tai tikrai patiks) vidutinio amžiaus krizė, nors iš tiesų nieko panašaus nebuvo, nes vidutinio amžiaus krizė tebuvo klišė, žodinis temazepanas, sugalvotas miegui, o jo miegas vis dar būdravo – juk dabar pusė ketvirtos sumauto ryto.

Patrikas su niekuo negalėjo susitaikyti: nei su blėstančiais horizontais, nei su mažėjančiomis galimybėmis. Jis atsisakė rožinių akinių, kurių taip maldavo jo trumparegės pono Magu akelės*. Patrikui daugiau nesinorėjo haliucinogenų, kurie, regis, skverbte įsiskverbė į kraują, viską užteršdami. Kartkartėmis trumpam švystelėjęs aštrumo pojūtis tebuvo paprasčiausia vaizduotė. Patriko kalba buvo panaši į šimtus kartų dėtą ir perdėtą sudedamąjį paveikslėlį – prisiminimas to, ką kada nors yra padaręs. Jo galvoje nebekilo naujų sąsajų. Visa tai liko praeityje.

Patrikas išgirdo, kaip koridoriaus gale pradeda virkčioti Tomukas. Šis garsas tarsi švitrinis popierius sutrikdė jo nervus. Užplūdo neapsakomas noras jį paguosti. Dar

* *Ponas Kvinkis Magu (Mr. Quincy Magoo) – „United Productions of America" animacinės studijos animacinio filmo vaikams herojus. Magu yra turtingas pensininkas, dėl savo užsispyrusiai negydomos trumparegystės patenkantis į gausybę keblių situacijų. – Vert. past.*

Patrikui panūdo, kad jį patį paguostų Julija, o Mariją – guodžiamas Tomukas. Jį užplūdo nenusakomas noras, kad visiems būtų gerai. Patrikas nebegalėjo ilgiau to ištverti. Nusimetęs antklodę pradėjo žingsniuoti po kambarį.

Tomukas netrukus nurimo, tačiau jo verksmas buvo suspėjęs sukelti nebevaldomą reakciją. Jis jau buvo pasiruošęs patraukti Julijos kambarin; nedidelę savo gyvenimo dalį paversti žydinčių aguonų lauku. Keldamas už vyrių duris, kad šios šiukštu nesumanytų suinkšti, Patrikas tylutėliai jas atidarė. Jas verdamas jis nuspaudė rankeną žemyn, kad netyčia nespragtelėtų užraktas, o tuomet atsargiai rankenos liežuvėlį įkišo į griovelį. Koridorius švietė vaikiškai draugiška šviesa. Ji buvo tokia ryški tarsi kalėjimo kieme. Visą kelią ant pirštų galiukų Patrikas nutapsėjo prie pusiau pravirų Liusės kambario durų. Pirmiausia jis norėjo įsitikinti, ar ši savo kambaryje. Taip. Puiku. Stabtelėjęs Patrikas sugrįžo prie Julijos kambario. Širdis daužėsi it pašėlusi. Jis jautėsi gąsdinančiai gyvybingas. Palinkęs prie durų Patrikas įtempė ausis.

Ką jis ketino daryti toliau? Kaip elgsis Julija, jei staiga jis įsiveržtų į jos kambarį? Pultų skambinti policijai? O gal stumte įstūmusi jį į lovą imtų šnabždėti: „Ir kas tave taip ilgai laikė?“ Gal kiek per įžūlu žadinti ją ketvirtą valandą ryto. Gal geriau susitarti susitikti kitą vakarą? Mindžikuodamas ant šešiakampių plytelių Patrikas staiga pajuto, kad šąla kojos.

– Tėveli.

Grįžtelėjęs savo kambario tarpduryje jis išvydo išblyškusį ir susiraukusį Robertą.

– Sveikas, – sušnabždėjo Patrikas.

– Ką čia veiki?

– Geras klausimas, – atsakė jis. – Išgirdau verkiant Tomą... – Iš dalies tai buvo tiesa. – Nusprendžiau įsitikinti, ar jam viskas gerai.

– O kodėl stovi prie Julijos durų?

– Bijojau ją sutrikdyti, jei kartais užmigtų, – aiškino Patrikas. Deja, Robertas buvo pernelyg protingas, kad patikėtų visais šiais paistalais, tačiau galbūt per mažas, kad išdrįstų pasakyti, jog tai – netiesa. Jau po keleto metų pasiūlydamas jam cigarą Patrikas nebesivaržys pasakyti: „Žinai, mane užplūdo baisus *mezzo del camin*, todėl trūks plyš privalau užmegzti kokį romanėlį – reikia prasiblaškyti“*. Plekštelėdamas jam per nugarą Robertas atsakys: „Puikiai tave suprantu, vyruti. Sėkmės ir laimingos medžioklės.“ Tačiau dabar jam buvo vos šešeri, todėl tiesą vis dar reikėjo slėpti.

Tarsi gelbėdamas tėtį iš keblios padėties Tomukas ir vėl skausmingai pravirko.

– Gal verčiau eisiu, – pasakė Patrikas. – Vargšė mama visą naktį nesumerkė akių.

Jis stoiškai šyptelėjo Robertui.

– Gal pasistengtum kiek numigti, – pasiūlė Patrikas, pabučiuodamas sūnų į kaktą.

Nėmaž neįtikintas Robertas nukiūtino atgal į kambarį.

Spragtelėjo elektros jungiklis ir užversto Tomuko kambario grindys nušvito blyškia oranžine šviesa. Patrikas patraukė prie lovos, kurioje Marija kasnakt migdydavo Tomuką. Iškėlusi iš nekenčiamos vaikiškos lovytės

* *Kelio vidury (it.) – pirmosios Dantės Aligjerio (Dante Alighiery) „Pragaro“ („Inferno“) eilutės žodžiai. – Vert. past.*

guldydavo jį ant čiužinio, nuo kurio krisdama ant grindų pabirdavo visa gausybė minkštų žaisliukų. Raičiodamasis ir sukiodamasis Tomukas mėgino surasti patogią padėtį. Prigludęs prie lovos krašto Patrikas įsitaisė savo pusėje. Jis neturėjo jokių vilčių, kad šioje nesaugioje sardinių skardinėje jam pavyktų užmigti, tačiau jei bent įstengtų nuraminti mintis, tikrai šiek tiek pailsėtų. Jei pavyktų išsivaduoti iš sapnų tironijos, tai jau išties būtų šis tas. Iš galvos jau buvo kone išgaravęs nuotykis su Julija. Koks nuotykis su Julija?

Galbūt užaugusiam Tomui pavyks išvengti nevykėlio dalios. Ir ko daugiau būtų galima norėti?

Patrikas pradėjo rimti nešamas pusiau minčių... ketvirčio minčių.

Staiga jis pajuto stiprų smūgį į veidą. Iš nosies paplūdusi šilta ir žvilganti kraujo srovė nutįso iki burnos.

– Viešpatie, – sušuko jis, – rodos, iš nosies pasipylė kraujas.

– Vargšelis, – sušnabždėjo Marija.

– Geriau grįšiu į savo kambarį, – suvapėjo Patrikas, risdamasis ant grindų. Sudėliojęs į vietą aksominius Tomuko sargybinius jis atsistojo ant kojų. Diegė keliai. Veikiausiai dar bus užpuolęs artritas. Gal ir jam derėtų persikelti į slaugos namus, kur gyveno motina? Ar nebūtų jaukiau?

Smiliumi spausdamas šnervę Patrikas koridoriumi nugūrino atgal. Ant pižamos švietė kraujo dėmės: štai tau ir aguonų laukas. Buvo penkta ryto: vienam gyvenimo tarpsniui per vėlu, kitam – per anksti. Jokių vilčių numigti. Matyt, teks leistis į apačią, išmaukti didelį puodelį sveikos kavos ir apmokėti kai kurias sąskaitas.

7

Užsimaukšlinusi neapsakomo dydžio šiaudinę skrybėlę ir užsidėjusi tamsius akinius prie akmeninio stalo jau buvo įsitaisiusi Ketl. Kelionės bilietą pavertusi knygos žymekliu ji užvertė Džeimso Popo Henesio *Karalienės Marijos biografiją* ir padėjo ją šalia lėkštės*.

– Tai tarsi sapnas, – tarė Patrikas, užleisdamas motinos kėdę su ratukais, – vienu metu jus čia abi matyti.

– Tarsi... sapnas, – tarsi apibendrindama lemeno Eleonora.

– Kaip tu laikaisi, mieloji? – abejingai pasiteiravo Ketl.

– Ačiū...

Pastangos, kurių Eleonorai prireikė po kiek laiko ištarti emocingą *puikiai*, iš tiesų darė įspūdį, tarsi ji būtų norėjusi pasakyti *siaubingai* arba *prastai*, tačiau paskutinę akimirką staiga persigalvojo. Spinduliuojanti Eleonoros šypsena atvėrė bedantės burnos karo lauką, kurį

* *Džeimsas Popas Henesis (James Pope-Hennessy, 1916–1974) – britų biografas ir kelionių rašytojas. – Vert. past.*

Patrikas be perstojo maldavo susitvarkyti. Tačiau visa atrodė beprasmiška: ji nė neketino švaistyti pinigų sau, kai vis dar galėjo švystelėti labdaringu mostu. Paskutinės nedidelės jos pajamų atsargos jau netrukus pateks į vangų ir bejausmį Simuso katilą. O Eleonora ir toliau sėkmingai atsispyrinėjo poreikiui valgyti. Raičiodamasis ir sukiodamasis tarp šen bei ten išsibarsčiusių uolų jos liežuvis beviltiškai ieškojo sveiko danties. Burnoje jau žiojėjo net kelios aklavietės, ypač jautrios bet kokiam maistui.

– Privalau pagelbėti gaminant pietus, – apgailestaudamas ir rūpesčių prislėgtas atsiprašė Patrikas, leisdamasis veja lyg koks plaukikas, pernelyg ilgai pratūnojęs po vandeniu ir kuo greičiau skubantis vandens paviršiun.

Patrikas staiga pajuto, kad turi sprukti ne tiek nuo motinos, kiek nuo nuodingos nuobodulio ir pykčio priemaišos, nuolatos jį užplūstančios, vos tik jis ima apie ją galvoti. Šiaip ar taip, tai buvo ilgalaikis projektas. „Tam gali prireikti daugiau nei vieno gyvenimo“, – įspėdavo save Patrikas, murmėdamas apsimestinės užuojautos balsu. Vien per keletą pastarųjų minučių tarp motinos ir savęs jis turėjo pastatyti kaip galima daugiau įsivaizduojamų užtvarų. Šįryt slaugos namuose jis aptiko ją sėdinčią prie durų su lagaminu ant kelių. Regėjosi, kad taip laukusi ji būtų dar ilgai. Eleonora įbruko jam neaiškų pieštuku brūkštelėtą raštelį. Jame buvo rašoma, kad jos valia jau dabar, o ne po mirties, kaip buvo kalbėta anksčiau, Sen Nazeras atitenka fondui. Praeitais metais Patrikui buvo pavykę viską atidėti tam tikram

laikui, tačiau ar pavyks ir vėl? Dar raštelyje buvo rašoma, esą ji trokšta viską „užbaigti“ ir prašo jo pagalbos bei „palaiminimo“. Visas raštelis alsuote alsavo Simuso retorika. Nekyla abejonių, kad būtent jis ir bus surengęs šį „pabaigos“ ritualą – vietos indėnų transo šokį, užbaigiantį savo paties pabaigą su savuoju makrokosmosu ir mikrokosmosu, tėvu dangumi ir motina žeme, simbolinį ir ypač tikrą, greitą bei amžiną Patriko ir jo šeimos išvarymą iš Sen Nazero. Apimtą prieštaringų jausmų Patriką ir patį neretai užvaldydavo neapsakomas noras atsikratyti šios sumautos vietos. Buvo metas, kai jam nepaprastai knietėjo viską palikti, o į Sen Nazerą užsukti tik dėl gydomųjų būgnų seansų savaitgaliais. Jis net ketino paraginti Simusą, kad šis padėtų jam atsikratyti vaikystės namais ir užleistų „transą“ ant to, kas atrodė itin asmeniška.

Palikęs terasą ir nusigavęs iki alyvmedžių giraitės Patrikas ėmė įsivaizduoti save liaupsinantį grupelę neošamanų ir neošamanių, kokie esą jie puikūs ir nebijantys iššūkių ir kaip, girdi, nė pats „nemaniau, jog tai apskritai įmanoma, tačiau dabar nebetveriu nešūktelėjęs *„tikras puikumėlis*, kad turtas grąžintas ir pagaliau pavyko užbaigti procesą“ (pritarimo atodūsiai). Kadaise iš tiesų piktinausi ir, turiu pripažinti, nekenčiau Simuso, viso šio fondo ir net savo paties motinos, tačiau įvyko kažkoks stebuklas ir mano neapykanta virto padėka, todėl iš visos širdies galiu patvirtinti (jis kiek užspringo), kad Simusas – ne tik nuostabus mokytojas ir puikus būgnų vadovas, bet ir geriausias mano draugas (pasigirsta plojimai ir barškučiai).

Sarkastišku šūksniu Patrikas nuginė šalin savo kiek įsiaudrinusią vaizduotę ir, atsisėdęs žolėje nugara į namą, atšlijo į gumbuotą pilkšvą medžio kamieną. Tai buvo senas išsišakojęs alyvmedis – visą gyvenimą jo „pasislėpimų“ ir pamąstymų vieta. Patrikas nuolat turėjo sau priminti, kad Simusas nebuvo paprastas sukčius, apmulkinęs tik seną moteriškę ir išviliojęs iš jos visus pinigus. Eleonora ir Simusas vienas kitą sugadino apimti kilnių ketinimų ekstravagancijos. Simusas ir toliau galėjo užsiiminėti naudinga veikla Navane, keisdamas ligoniams „antis“ (beje, tai – vienintelis Airijos miestas, kurio pavadinimas, perskaičius jį iš kitos pusės, lieka toks pat), o štai Eleonora, ramiai krimsdama *Ryvitos* duonos traškučius, savo dalį galėjo paaukoti akliesiems, medicinos tyrimams ar kankinimų aukoms, tačiau, užuot tai padarę, jiedu sujungė savo pajėgas, kad iškeltų siaubingą pretenzijų ir išdavysčių paminklą. Kartu juodu tarėsi išgelbėsią pasaulį. Kartu juodu rengėsi pakelti sąmonės lygį, atimdami žadą jau ir taip pavojingai tylintiems klientams. Visas Simuso gerąsias savybes negrįžtamai sunaikino patologinis Eleonoros kilnumas, o štai bet kokią Eleonoros dorybę pasiglemžė vidinė Simuso vizija.

Ir kas pastūmėjo Eleonorą tapti tokia nepataisoma geruole? Patriko galva, šio itin pretenzingo Eleonoros altruizmo šaknys – jos neapykanta savo pačios motinai. Kadaise Eleonora jam buvo pasakojusi, kaip sykį motina nusivedė ją į pirmąjį didžiulį pokylį. Tai vyko Romoje, tuojau po Antrojo pasaulinio karo. Tąsyk Eleonora, vos penkiolikos sulaukusi mergina, buvo grįžusi atos-

togų iš internatinės mokyklos Šveicarijoje. Jos motina, turtinga amerikietė ir užkietėjusi snobė, buvo išsiskyrusi su pasileidusiu, žaviu, bet jokio titulo neturinčiu Eleonoros tėvu ir ištekėjusi už žemaūgio irzlaus prancūzų kunigaikščio Žano de Valensės, kurį, sakytumei, buvo apsėdusi manija dėl rango bei genealogijos. Žlugus vilčiai įkurti pusiau komunistinę valstybę, kunigaikščiui, visiškai priklausomam nuo žmonos iš pramonės susikrauto turto, užvirė dar didesnės ambicijos trūks plyš įrodyti senąsias savo giminės šaknis. Pokylio naktį Eleonora sėdėjo didžiuliame motinos *Hispano-Suiza* markės automobilyje, stovinčiame šalimais susprogdinto pastato, priešais šviečiančius kunigaikštienės Kolonos rūmų langus. Tąsyk jos patėvis buvo kiek pasiligojęs, tačiau kankindamasis puošnioje Renesanso laikų lovoje (šeimos nuosavybe ji tapo tuomet, kai vos prieš mėnesį jam ją padovanojo žmona) jis privertė žmoną prisiekti, kad šioji nežengs į kunigaikštienės rūmus pirmiau Dučesos di Dinos, nors turėjo tokią pirmenybės teisę. Pasirodo, tos pirmenybės įrodymas – pavėluotas motinos atvykimas. Visi buvo priversti laukti automobilyje. Priekyje, šalia vairuotojo, sėdėjo liokajus, kartkartėmis siunčiamas patikrinti, ar žemesnio rango Dučesa dar neatvykusi. Eleonora anuomet buvusi drovi mergaitė ir tikra idealistė, mieliau šnekučiuodavusis su virėju nei su svečiais, kuriems šis ruošdavo pietus, tačiau, kita vertus, tąsyk jai ne ką mažiau magėjo ir pokylis.

– Ar negalėtume tiesiog eiti? Juk mes – net ne italai.

– Džinas mane užmuštų, – paprieštaravo motina.

– Jis neišdrįstų, – nekantravo Eleonora.

Staiga motiną apėmė baisus įniršis. Tąsyk Eleonora gerokai pasigailėjo, kad nesusilaikė tai leptelėjusi, tačiau, kita vertus, ją užvaldė ir paaugliškas pasididžiavimas, kad pirmumą atidavė ne taktui, o sąžinei. Žvilgtelėjusi pro stiklinį motinos automobilio narvą staiga ji išvydo jų pusėn atklibinkščiuojantį valkatą sudriskusiais rudais skarmalais. Benamiui vis artėjant, pamažu pradėjo ryškėti kaulėti jo veido bruožai ir akyse įsismelkęs alkis. Prisliūkinęs prie automobilio valkata pabeldė į langą, čia maldaudamas maisto ir rodydamas į burną, čia pamaldžiai sudėdamas rankas, čia vėl rodydamas į burną.

Eleonora žvilgtelėjo į motiną. Laukdama atsiprašymo ši nė nepasuko priekin įsmeigtos galvos.

– Reikia jam duoti šiek tiek pinigų, – paragino Eleonora. – Jis miršta iš bado.

– Aš taip pat, – nė negrįžtelėjusi atkirto motina. – Jei ši italė tučtuojau nepasirodys, prisiekiu – aš išprotėsiu.

Pabeldusi į stiklą, skyrusį ją nuo automobilio priekio, motina mostelėjo liokajui.

Kai jos galiausiai pateko į rūmus, viso pokylio metu Eleonorą persekiojo pirmą sykį ištiktas filantropijos priepuolis. Atmetusi motinos vertybes ji buvo iškėlusi tikslą – sukurti neužnuodytą savo pačios basakojės šventosios viziją: gyvenimą Eleonora nusprendė paaukoti kitiems, visiškai jai nepažįstamiems žmonėms. Po keleto metų motina ją dar labiau paskatino žengti savęs neigimo keliu, kai sirgdama vėžiu kone visą didžiulį savo turtą užrašė patėviui. Mat šis paprieštaravo pirminiam žmonos testamentui, pagal kurį jos turtu turėjęs teisę naudotis tik būdamas gyvas. Esą toks testamentas žeidžia orumą:

mat jis galintis apgauti podukras, atimdamas iš jų paveldėtą turtą. Patėvis, žinoma, sulaužė mirštančiai žmonai duotą pažadą ir visą turtą užrašė mažajam sūnėnui. Anuomet Eleonora jau buvo spėjusi pernelyg įsitraukti į dvasines paieškas, kad pripažintų, jog labai suglumo dėl prarasto turto. Ši nuoskauda, rūpestingai išpuoselėta tarsi vienas iš tų senovinių daikčiukų, kuriuos Džinui taip patiko kolekcionuoti žmonos sąskaita, buvo perduota ir Patrikui. Eleonoros motinai patiko kunigaikščiai, o jai – tariami raganiai, todėl, nepaisant socialinio nuosmukio, esminė formulė liko nepakitusi: apiplėšti vaikus dėl abejotino, tačiau uoliai puoselėjamo savo pačios, nesvarbu, ar *grande dame*, ar šventos kvailės, įvaizdžio. Vaikams Eleonora perdavė savo patirties dalį, kuria pati taip nepaprastai troško atsikratyti (skyrybas, išdavystę, neapykantą motinai, paveldėto turto netektį), ir įsitvėrusi laikėsi savo, kaip pasaulio gelbėtojos, įvaizdžio. Aukso amžius, ankstyvoji krikščionybė, šamanizmo atgaivinimas – amžiams bėgant, visa tai keitėsi, tačiau Eleonoros vaidmuo liko tas pats: didvyrė, optimistė, svajotoja, kuri žeminama dargi didžiavosi. Eleonoros psichologinio apartheido rezultatas – atstumtoji ir trokštančioji jos dalis taip ir liko užšaldyta. Tąsyk naktį Romoje iš šeimos draugo pasiskolinusi šiek tiek pinigų ji išskubėjo ieškoti badu mirštančio valkatos, kurio gyvenimą žūtbūt prisiekė išgelbėti. Praslinkusi keliais skersgatviais Eleonora pastebėjo, kad po šešerius metus siautėjusio karo gatvės dar nebuvo spėjusios taip greitai atsigauti kaip anie ką tik palikti linksmuoliai. Tarp žiurkių ir griuvėsių išnirusi mergaitė, pasipuošusi žydros spalvos baline suknele

ir kumštyje spausdama didelį banknotą, vargu ar galėjo likti nepastebėta. Tarpduryje sušmėžavo šešėliai ir drebėdama iš baimės ji akimirksniu atsidūrė prie motinos automobilio.

Tačiau net ir praėjus penkiasdešimt penkeriems metams, Eleonora dar nebuvo atradusi praktiško būdo, kaip išpildyti troškimą daryti gera. Ir dabar ji ilgėjosi pokylių ir niekaip neįstengė sumažinti pasaulinio skurdo. Užklupus nesėkmei (o ši buvo nuolatinė jos palydovė) aistringoji paauglė nenorėjo priimti netikusios patirties. Pastaroji būdavo nedelsiant išsiunčiama į prastos patirties sąvartyną. Slaptoji Eleonoros pusė ėjo vis kartyn ir darėsi įtaresnė, kad matomoji išliktų patikli ir trokštanti. Dar prieš Simusą buvo suspėjusi pražygiuoti ilga sąjungininkų procesija. Savo gyvenimą Eleonora visiškai patikėdavo jiems, tačiau paskutinėmis jų tobulėjimo akimirkomis ji staiga imdavo ir labai netikėtai juos atstumdavo, niekuomet daugiau nė neužsimindama. Eleonora niekada neaiškino, kodėl vargšeliai taip ūmai užsitraukdavo jos nemalonę. Jos liga paskatino siaubingą susiliejimą dalių, kurias ji kaip įmanydama stengėsi išlaikyti atskirai. Patrikui knietėjo išsiaiškinti, ar tas pasitikėjimo ir atmetimo ratas išliks nepaliestas. Jei Simusas staiga patektų į jos nemalonės šešėlį, Eleonora veikiausiai išvaikytų visą jo fondą su tokia pat aistra, kokia degė jį kurdama. Galbūt Patrikui pavyktų viską atidėti dar metams. Dar ruseno mažutė viltis išsaugoti šią vietą.

Patrikas puikiai prisiminė, kaip ne sykį klaidžiojo daugybės pavyzdinių močiutės namų kambariais ir sodais. Tiesa, jam teko tapti liudytoju ir to, kaip pasaulinio

garso turtas virsta vidutiniu motinai ir tetai Nensei tekusiu palikimu, kurį juodvi suspėjo gauti dar anuomet, kol jų motina nebuvo galutinai įsipainiojusi į melo žabangas ir ne iki galo pasidavusi antrojo vyro bauginimams. Kai kam galėjo net pasirodyti, kad Eleonora su Nense gyvena prabangiai: turi net dvejus namus – Londone ir Niujorke; abi užima aukštą padėtį šalyje, nė viena nėra priversta pati dirbti, apsipirkinėti, skalbti, lenkti nugaros sode ar gaminti pietus, nes sukūrusios savo šeimą gyveno tik iš palikimo. Ir šiandien Niujorke vis dar gyvenanti Nensė ne sykį šukuodavo pasaulinės rinkos namų katalogus, ieškodama juose nuotraukų su namų pavyzdžiais, kuriuos, jos galva, būtų verta įsigyti. Kai paskutinį kartą Patrikas lankėsi 69-ojoje gatvėje, nespėjusi nė pasiūlyti puodelio arbatos, Nensė įbruko jam žvilgantį juodą Ženevos *Christie* katalogą. Tai buvo šviežut šviežutėlis leidinys, kuriame puikavosi dvi švininės žardinjerės su aukso bitelėmis, kurias, regis, taip ir girdi dūzgiant tarp sidabrinių žydinčių šakų. Jos buvo pagamintos pačiam Napoleonui.

– Apie jas net nedrįsdavome ką pasakyti, – karčiai skundėsi Nensė. – Tikiuosi, supranti, ką turiu galvoje? Ten buvo visa gausybė nuostabiausių dalykėlių, o štai jos, pliaupiant lietui, būdavo, tupi terasoje ir viskas. Milijonas su puse dolerių – nei daugiau, nei mažiau – mažajam sūnėnui atiteko už mamytės sodo geldas. Na, man tiesiog įdomu, nejau kažko panašaus nenorėtum padovanoti ir savo vaikams? – smalsavo ji nešdama dar vieną fotografijų albumų ir katalogų kolekciją, kainas sinkopiuodama su sentimentalia negrįžtamai prarastų dalykų reikšme.

Ištisas dvi valandas Nensė be perstojo pylė ant Patriko savo pagiežos nuodus.

– Bet tai juk buvo prieš trisdešimt metų, – kartkartėmis neištverdavo Patrikas.

– Tačiau mažasis sūnėnas kiekvieną savaitę ką nors parduoda iš mamytės kolekcijos, – nesiliovė niurnėjusi Nensė tarsi teisindama savo apsėdimą.

Nesiliaujanti melo ir saviapgaulės drama Patriką neapsakomai slėgė. Jis pasijuto išties laimingas, kai su paprastos meilės proveržiu, nuoširdžiai tiesdamas rankytes jį pasitiko Tomukas. Tą patį rytą Patrikas nešiojo sūnų po terasą ir jiedu po langinėmis ieškojo gekonų. Kai juodu lenkdavo kokią langinę, Tomukas ūmai jos įsitverdavo ir nepaleisdavo tol, kol Patrikas neatkabindavo kabliuko ir ši girgždėdama neatsidarydavo. Kartkartėmis ten tūnojęs gekonas šaudavo siena tiesiai į viršų, kur rasdavo prieglobstį po viršutinio aukšto langinės pastoge. Išsižiojęs iš nuostabos Tomukas baksnodavo į jį pirštu. Gekonas buvo tikras nuotykis – judviejų susižavėjimo priežastis. Palenkdamas galvą tiek, kad akys susitiktų su Tomuko akimis, Patrikas vardijo pakeliui pasitaikančius dalykus.

– Valerijonas, japoniškas krūmas... figmedis, – aiškino jis.

Visą laiką tylėjęs Tomukas netikėtai šūktelėjo:

– Grėblys!

Patrikas pamėgino įsivaizduoti pasaulį sūnaus akimis, tačiau tai pasirodė beviltiškai sunku. Mat kone visą laiką sunkoka jį buvo stebėti savo akimis. Patrikas vylėsi, kad nusileidusi prieblanda padės jam ištverti neviltį, temdančią senąsias, rodos, tokias tolimas ir tokias

neapsakomai mielas dienas. Tomukas buvo tikras antidepresantas, tačiau ir jo teikiamas poveikis netruko išsikvėpti: mat Patrikui nugaroje įsismelkė baisus dieglys ir jį apėmė ankstyvos mirties siaubas; esą vaikai nespės pakankamai suaugti, kad galėtų patys užsidirbti duoną ar pakelti tokią netektį. Tiesa, nebuvo jokios priežasties manyti, kad jis mirs anksčiau laiko. Tai tebuvo baisiausias ir labiausiai nežabotas būdas nuliūdinti vaikus. Tomukas buvo tapęs didžios vilties simboliu, kitiems nepalikdamas jokios galimybės.

Dėkui Dievui, šį mėnesį ruošėsi atvykti Džonis. Patrikas buvo tikras, kad visa, kas jam neaišku, Džonis būtinai galėtų paaiškinti. Nebuvo sunku suvokti, ką reiškia sirgti, tačiau kur kas sunkiau – ką reiškia būti sveikam.

– Patrikai!

Atrodo, jie sekė jį. Patrikas išgirdo, kaip Julija šaukia jo vardą. Galbūt prisijungusi prie jo už alyvmedžio ji galėtų suduoti staigų smūgį, kad prie pietų stalo būtų ramesnis. Puiki mintis. Praėjusią naktį stypsoti prie jos durų. Gėdos ir bėjėgiškumo sampyna. Patrikas puolė ant kelių. Senatvė ir mirtis. Vėžys. Iš savo erdvės tiesiai į kitų žmonių sumaištį arba iš sumišusios savo erdvės – į pastangų nereikalaujančius santykius su kitais. Patrikas niekad nenujautė, kuriuo keliu viskas pasisuks.

– Julija, sveika, aš čia.

– Buvau pasiųsta tavęs ieškoti, – aiškino Julija, atsargiai žengdama nelygia alyvmedžių giraitės žeme. – Slapstaisi?

– Tik jau ne nuo tavęs, – teisinosi Patrikas. – Nagi, eikš čia, prisėsk minutėlei.

Julija atsisėdo šalia. Nugaros atšlijo į šakotą kamieną.

– Čia jauku, – pastebėjo Julija.

– Slapstausi čia nuo vaikystės. Stebiuosi, kaip dar neįdubo žemė, – juokavo Patrikas. Pritilęs jis, regis, dvejojo, ar nepavojinga jai apie tai pasakoti.

– Praeitą naktį ketvirtą ryto stypsojau prie tavo durų.

– Kodėl neužėjai? – paklausė Julija.

– Nejau būtum apsidžiaugusi mane išvydusi?

– Aišku, – užtikrino Julija ir palinkusi pliaukštelėjo jam į lūpas.

Patriką staiga užplūdo nuostabos banga. Jis netgi galėjo įsivaizduoti save jauną, besiraičiojantį aštriais akmenimis ir prikritusiomis šakomis ir nepaliaujamai kvatojantį, nors uodai negailestingai kandžiojo apnuogintas kūno vietas.

– Ir kas tave sustabdė? – paklausė Julija.

– Robertas. Jis užklupo mane svarstantį koridoriuje.

– Tad kitą sykį verčiau nesvarstyk.

– O tas kitas kartas bus?

– O kodėl gi ne? Tave užvaldė nuobodulys ir vienatvė; aš taip pat nuobodžiauju ir jaučiuosi vieniša.

– Apsaugok, Viešpatie, – kalbėjo Patrikas, – jei būtume drauge, kambaryje įsiviešpatautų nepakeliamas nuobodulys ir siaubinga vienatvė.

– O gal jie turi priešingus elektros krūvius, todėl akimirksniu vienas kitą sunaikintų.

– Tai tu nuobodžiauji teigiamai ar neigiamai?

– Teigiamai, – atsakė Julija. – Esu visiškai ir teigiamai vieniša.

– Tuomet galbūt tu ir teisi, – šyptelėjo Patrikas. – O štai *mano* nuobodulyje esama šio to neigiamo. Laikydamiesi griežtų sąlygų turėtume atlikti bandymą, kad įsitikintume, ar pavyko visiškai atsikratyti nuobodulio ir vienatvės pertekliaus.

– Tačiau dabar esu priversta nutempti tave prie pietų stalo, – teisinosi Julija, – kitaip visi dar pagalvos, kad mudu užmezgėme romaną.

Jie pasibučiavo. Liežuviais. Patrikas buvo visai pamiršęs bučiuotis liežuviu. Jis jautėsi it paauglys, besislapstantis už medžio ir mėginantis suprasti, kas yra tikras bučinys. Užplūdęs gyvybės jausmas išmušė jį iš vėžių – kone iki skausmo. Staiga Patrikas pajuto rankomis srūvantį kruopščiai slėptą artumos ilgesį, kai šios atsargiai nugulė ant Julijos pilvo.

– Neversk manęs dabar, – priešinosi ji, – tai būtų neteisinga.

Dūsaudami jiedu pakilo.

– Tiesa, pasirodė Simusas, kai išėjau tavęs ieškoti, – pranešė Julija, purtydama dulkes nuo sijono. – Jis aiškino Ketl, kas vyks likusią metų dalį.

– Nejau Ketl visa tai įdomu?

– Man rodos, ji nusprendė susižavėti Simusu vien tam, kad suerzintų judu su Marija.

– Aišku, kad taip. Žinai, net sugluminai mane, kad pačiam tai neatėjo į galvą.

Juodu patraukė prie medinio stalo, stengdamiesi pernelyg nesišypsoti ir nutaisyti rimtus veidus. Patrikas vėl pasijuto patekęs po šeimos dėmesio mikroskopu. Marija jam nusišypsojo. Nudžiugęs Tomukas išskėtė rankytes.

Robertas jį varstė savo bauginančiu ir protingu žvilgsniu. Pakėlęs Tomuką ir nusišypsojęs Marijai Patrikas pagalvojo: „Žmogus gali šypsotis ir šypsotis, ir vis viena būti niekšas“. Atsisėdęs šalia Roberto jis jautėsi taip, tarsi gerai žinomo teisėjo akivaizdoje gintų aiškiai kaltą klientą. Robertas viską suprato. Patrikas žavėjosi sūnaus protu, nors elgėsi kitaip nei su Tomuku: jis anaiptol nemaldė jo depresijos, mat Robertas jį vertė aiškiau suvokti tą vos apčiuopiamą pražūtingos tėvų įtakos vaikams – jo paties poveikio savo sūnums – įtampą. Net jei Patrikas ir buvo mylintis tėvas, net jei jis nekartojo tėvų padarytų klaidų, jo budrumas sukūrė dar vieną įtampos formą, kurią buvo perėmęs ir Robertas. Su Tomuku jis jautėsi kitaip – laisviau, mažiau suvaržytas, jei apskritai įmanoma būti laisvam ir mažiau suvaržytam, kai iš tiesų visuomet taip jautiesi. Visa atrodė taip neapsakomai beviltiška. Nieko taip netrūko kaip gero nakties miego. Patrikas įsipylė taurę raudono vyno.

– Malonu tave matyti, Patrikai, – pasakė Simusas, plekšnodamas jam per nugarą.

Patrikas pajuto neapsakomą norą jam smogti.

– Simusas man viską papasakojo apie užsiėmimus, – džiūgavo Ketl. – Turiu pripažinti, visa tai iš tiesų atrodo žavingai.

– Ir kodėl jums neužsirašius į vieną jų? – pasiūlė Patrikas. – Tai – vienintelis būdas čia pasilikti užderėjus vyšnioms.

– Ak, vyšnios, – įsiterpė Simusas. – Šiuo metu jos iš tiesų nuostabios. Visuomet atliekame ritualą aplink vyšnias – na, suprantate, gyvenimo vaisiai.

– Be galo gili mintis, – įgėlė Patrikas. – Tačiau ar dėl to vyšnios pasidaro skanesnės nei tuomet, kai jas tiesiog laikai paprasčiausiais vyšnios vaisiais?

– Vyšnios... – prakalbo Eleonora. – Taip... ne... – mostelėjusi abiem rankomis ji, sakytumei, nuvijo pradėjusią megztis mintį.

– Jai labai patinka vyšnios. Jos nuostabios, tiesa? – paklausė Simusas, raminamai delne gniauždamas Eleonoros ranką. – Visuomet jų nunešu į slaugos namus – ką tik priskintų.

– Neregėtai dideli nuompinigiai, – nenustojo kandžiotis Patrikas, ištuštindamas taurę vyno.

– Ne, – ištikta panikos nukirto Eleonora. – Jokių nuompinigių.

Patrikas suprato gerokai nuliūdinęs motiną. Jis net nebeturėjo teisės pasikandžioti. Visi keliai užkirsti. Jis įsipylė dar vieną taurę vyno. Jau nusprendė vieną dieną iš tiesų viską mesti, tačiau dabar dar knietėjo pakovoti – sunku buvo save sustabdyti. Tačiau kovoti su kuo? Kad tik dabar nebūtų prisiviręs tiek košės, kad motina imtų ir oficialiai įteisintų savo kvailystę. Be mažiausios ironijos ji patikėjo Patrikui užduotį atimti iš savęs paveldėjimo teisę, ir jis uoliai ją įvykdė. Neretai Patrikas mąstydavo, kaip būtų galima užkirsti tam kelią. Vėlėsi į ginčą su įvairaus plauko notarais ir advokatais, dalyvavo ne viename teismo posėdyje, kur buvo svarstoma, kaip galima apeiti jėga primestą Napoleono kodeksą ir kaip geriausia įsteigti labdaros fondą, kad vėliau galėtum jį apkrauti nepakeliamais mokesčiais ir painiomis sąskaitų tvarkymo procedūromis, tačiau jam taip nieko

ir nepavyko pasiekti, nebent patobulinti planą, kaip tą nelemtą fondą dar labiau sustiprinti ir padaryti veiksmingesnį. Vienintelė išeitis buvo tie lankstūs paskolų paketai, kuriuos Eleonora dabar kaip tik siūlė panaikinti. Iš tiesų Patrikas tai buvo padaręs jos labui. Tiesa, jis visuomet stūmė viltį į šalį, kad motina sugebės tuo pasinaudoti, tačiau dabar, kai viltis slyste slydo iš rankų, jis suvokė puoselėjęs ją slapčia ir laikęsis nuošaly nuo tiesos, tiesa, nedideliu atstumu. Jau visai netrukus Patrikas amžiams neteks Sen Nazero ir niekaip nebegalės tam pasipriešinti. Jo motina – paprasčiausia motiniškus jausmus praradusi kvailė, o žmona jį iškeitė į Tomą. Tiesa, jam dar buvo likęs vienas patikimas draugas – tyliai sukūkčiojęs Patrikas į taurę šliūkštelėjo raudono vyno. Nebuvo abejonių – jis prisigers ir pradės užgaulioti Simusą, o gal ir ne. Juk galiausiai būti bjauriam buvo netgi sunkiau nei būti geram. Čia ir visa bėda, kad nesi visiškas psichopatas. Visi keliai užkirsti.

Aplinkui pamažėle brendo scena, tačiau Patrikas buvo toks išsiblaškęs, kad vargu ar įstengė suvokti, kas iš tiesų čia dedasi. Jei įsikibęs nagais jis mėgintų ropštis aukštyn slidžiu kamienu, ar galėtų tikėtis pamatyti šį tą daugiau nei karalienės Marijos vaikų auginimo metodus liaupsinančią Ketl ar keltiška charizma spinduliuojantį Simusą? Patrikas įsistebeilijo į slėnį – prisiminimų ir asociacijų vietą. Akiratyje atsidūrė šlykštus Mauduitų ūkis, kurio priešakiniame kieme ir dabar tebeaugo dvi didžiulės akacijos. Vaikystėje jis dažnai žaisdavo su stačioku Marseliu Mauduitu. Iš pilkšvų bambukų, kerojančių prie upeliūkščio, slėnio pakraštyje, juodu mėgdavo

gamintis žeberklus. Laidydavo juos į paukštelius, spėjusius pasprukti iš medžio, kuris jau netrukus virsdavo apgailėtinu stagaru. Kai Patrikui buvo vos šešeri, Marselis pakvietė jį pažiūrėti, kaip jo tėvas kerta vištai galvą. Marselis patikino, esą nieko nėra įdomiau ir juokingiau už savo galvos ieškančią ir pašėlusiai ratus sukančią vištą. Esą būtinai reikia pačiam tai pamatyti. Berniukai tykojo akacijų šešėlyje. Senas kirvukas buvo įsmeigtas į parudavusio platano kelmo kampą. Jame skersai išilgai buvo matyti kirčio žymės. Lyg koks koks indėnas su tomahauku Marselis strypčiojo aplinkui įsivaizduodamas, kad kerta priešams galvas. Iš tolo Patrikas išgirdo vištidėje kilusią paniką. Kai pasirodė Marselio tėvas, laikydamas už kaklo vištą, beviltiškai tabaluojančią sparnais į išsprogusį jo pilvą, Patrikas akimirksniu stojo vištos pusėn. Ūmai jam kilo neapsakomas noras, kad ji kaip nors pasprukty. Patrikas pastebėjo, kad vargšelė suvokia, kas jos netrukus laukia. Marselio tėvas vištą pasuko šonu ir jos kaklas atsidūrė ant kelmo krašto. Užsimojęs kirviu ponas Mauduitas vienu kirčiu nukirto vargšelės galvą ir ši nusirito tiesiai jam po kojomis. Likusį kūną krestelėjęs ant žemės Mauduitas pliaukštelėjo jį delnu, paskatindamas paklaikusiam laisvės proveržiui. Marselis pradėjo tyčiotis, kvatotis ir baksnoti pirštu. Tąsyk vištos akys buvo įbestos į dangų, o Patrikas įsistebeilijo į jos akis.

Tuštindamas ketvirtą taurę vyno, Patrikas leido vaizduotei nukrypti Viktorijos laikų melodramų link. Prieš akis stojo niūrūs vaizdai, tačiau jis nesiėmė jokių priemonių, kad juos sustabdytų. Patrikas regėjo išpampusį

Temzėje plūduriuojantį Simuso kūną, o staiga nebevaldomu tapęs motinos vežimėlis pasileidžia dardėti pakrantės keliu Dorsečio skardžio pusėn. Kai ji krenta žemyn, prieš akis iškyla įspūdingas Nacionalinio parko kraštovaizdis. Vieną dieną Patrikas būtinai turi mesti visa tai į šalį ir susitaikyti su esama padėtimi, tačiau dabar ant suklastotos valios jis ir toliau vaizduotėje dėlios paskutinius taškus, kol prie stalo krašto įsitaisiusi Julija jį ir toliau glumins savo painiais apatiniais drabužiais. Tačiau dabar jis dar truktelės mažumėlę vyno.

Įsitaisęs Marijos sterblėje Tomukas palinko į priekį ir, kaip paprastai, įspėta tobulos intuicijos ji akimirksniu ištiesė jam sausainį. Vaikas atslūgo jai ant krūtinės, kaip šimtus kartų per dieną įtikintas, esą šiuo metu jam tikrai nieko nereikia, ko dar nėra gavęs. Patrikas pamėgino apčiuopti savyje sukilusį pavydą, tačiau jo ten neaptiko. Tiesa, ten tūnojo kita gausybė tamsių jausmų, tačiau nė mažiausių konkurencijos savo jaunėliui pėdsakų. Visa paslaptis – stipri neapykanta motinai, nė trupučio vietos nepaliekanti pavydui Tomukui, turinčiam tvirtą pagrindą, kurio stygių Patrikas taip gerai jautė. Vaikas dar kartą palinko į priekį ir klausiamai niurnėdamas ištiesė sausainį Julijai, siūlydamas jai atsikąsti. Žvilgtelėjusi į drėgną apkramsnotą sausainį susiraukusi Julija tarė:

– Fe! Ne, labai ačiū.

Patrikas staiga suprato, kad jis negalėtų mylėtis su moterimi, paniekinusia Tomuko dosnumą. O gal galėtų? Nepaisant staiga jį užplūdusio pasibjaurėjimo, kitaip nei galvos netekusi višta, Patrikas suvokė, kad jo aistra vis dar verda. Jis buvo pasiekęs tą ribą, kai alkoholis ta-

riamai jį buvo atjungęs nuo išorės, – tą nedidelį kauburėlį, paprastai stūksantį prieš savęs gailesčio ir atminties praradimo liūną. Patrikas suprato būtinai turintis išgyti ir nebegalintis toliau eiti šiuo keliu. Vieną dieną jis viską mes, tačiau negali to padaryti, kol nėra tam pasirengęs, o ir pasirengęs ne itin sugeba tai valdyti. Kad ir kaip ten būtų, jis bent galėtų pasiruošti būti pasirengęs. Atšlijęs į kėdės atlošą Patrikas prisiekė sau, kad likusią mėnesio dalį jis pasiruoš būti pasirengęs.

8

– Kaip laikaisi? – pasiteiravo Džonis, prisidegdamas pigų cigarą.

Plykstelėjusi degtuko liepsna trumpam nutvieskė bespalvį mėnulio šviesoje skendintį kraštovaizdį. Papietavę abu vyrai išėjo laukan – pasišnekučiuoti ir parūkyti. Žvilgtelėjęs į pilkšvą žolę Patrikas pakėlė akis į žvaigždžių ir stiprios mėnulio šviesos nubalintą dangų. Jis nežinojo, nuo ko pradėti. Praėjusį vakarą, šiaip ne taip, sugebėjęs peržengti nuotykį su *Fe!*, netrukus po vidurnakčio Patrikas įsliūkino į Julijos lovą, kurioje išbuvo iki penkių ryto. Su Julija jis permiegojo gaubiamas rizikingos miglos, kurios dėl savo impulsyvumo ir godumo jam taip ir nepavyko nusikratyti. Patrikas buvo pernelyg užsiėmęs, kad dar turėtų laiko paklausti savęs, ką reiškia neištikimybė, be to, kone pamiršo pasidomėti, ką jaučia Julija. Jis svarstė, ką galėtų reikšti ir vėl mylėtis su moterimi, kuri, nepaisant savo palyginti blankios kūno ir odos tikrovės, pirmiausia buvo tapusi nostalgijos vieta. Tiesa, tai

anaiptol nebuvo Atrastas laikas*. Veikiau tai priminė kiaulę, šiaip ne taip prisigavusią prie lovio abejotinų jausmų, kuriems, kaip paaiškėjo, taip ir nepavyko pasiekti ano spontaniško nesąmoningos atminties ir asociatyvaus mąstymo belaikiškumo. Ir kur visi jo paties grublėti grindinio akmenys, kur sidabriniai šaukštai ir sidabriniai durų skambučiai? Jei jam netikėtai pavyktų juos atrasti, staiga atgytų nutiesti tiltai, turintys keistą galią, nepriklausančią nei autentiškumui, nei pasikartojimui, nei praeičiai, nei lėkte lekiančiai dabarčiai, o tik kaži kokiai praturtintai dabarčiai, sugebančiai išgaubti linijinį laiką. Nebuvo jokios priežasties šitaip mąstyti. Patrikas pasijuto netekęs ne tik paprastų įsiaudrinusios vaizduotės kerų, bet ir gerokai paprastesnės fizinių pojūčių magijos. Jis nė neketino tyrinėti savęs, kodėl mėgaudamasis seksualiniais malonumais staiga neteko individualumo. Šiaip ar taip, bet koks seksas tėra tik abipusė prostitucija, žinoma, ne visuomet komercine, tačiau gilesne etimologine prasme, kai iš tiesų užimi tik kažkieno kito vietą. Kartais tai taip veiksminga, kad ištisas savaites ar mėnesius tikrasis troškimo objektas ir lovoje atsitiktinai pasitaikęs žmogus atrodo vienas ir tas pats asmuo, tačiau niekaip neįmanoma išvengti to, kad anksčiau ar vėliau tikrasis aistros modelis pasitrauks iš iliuzinių savo namų. Nuotykis su Julija buvo keistas, nes dabar ji buvo vietoj savęs prieš dvidešimt metų, meilužės iki pasibaigiant meilės romanui.

* *Rašytojas turi galvoje Marselio Prusto (Marcel Proust) romaną „Atrastas laikas“. – Vert. past.*

– Kartais cigaras yra tiesiog cigaras, – kalbėjo Džonis, supratęs, kad Patrikui nesinori atsakyti į jo klausimą.

– Kada? – paklausė Patrikas.

– Prieš prisidegant – vėliau jis tampa nebeišvengiama oraline priklausomybe.

– Dabar jo nerūkyčiau, jei būčiau metęs rūkyti, – svarstė Patrikas. – Noriu, kad būtų visiškai aišku.

– Puikiai suprantu, – atsakė Džonis.

– Vaikų psichologų našta, – samprotavo Patrikas, – yra tai, kad pasiteiravęs žmogaus, kaip šis laikosi, jis būtinai ims atverinėti savo širdį. Užuot atsakęs *jaučiuosi puikiai*, privalau pasakyti tiesą – *jaučiuosi prastai.*

– Prastai?

– Sutrikęs, chaotiškas, įbaugintas. Atrodo, kad mano jausmų pasaulis įvairiomis kryptimis visu greičiu ritasi į bežodę erdvę, ir ne vien todėl, kad Tomukas dar nepradėjo kalbėti, o Eleonorą atvirkščiai – apleido žodžiai, tačiau veikiau taip jaučiuosi viduje – suprantu, kokie iš tiesų trapūs yra mano apvaldyti dalykai, gaubiami baisios nevaldomų reiškinių galybės. Tai primityvu, tačiau itin stipru. Regis, nebeliko malkų ugniai, galinčiai atbaidyti laukinius žvėris, ar panašiai. Tačiau yra ir dar šis tas gerokai painesnio – visi tie laukiniai žvėrys yra ne kas kita kaip triumfuojanti mano paties dalis. Negalėčiau jų sustabdyti, kad liautųsi mane naikinę, nesunaikindamas jų pačių, tačiau to padaryti neįstengčiau, nepražudydamas ir savęs. Bet net ir tai gali pasirodyti pernelyg aišku ir sudėliota į vietas. Tiesa tokia, kad veikiau tai primena animacinį filmą su besipešančiais katinais: vien juodas sūkurys ir iš jo sklindantys riksmai.

– Atrodo, kad puikiai suvoki, kas vyksta, – pastebėjo Džonis.

– Tai būtų jėga, tačiau kadangi norėjau pasakyti, kaip iš tiesų menkai tesuvokiu, kas dedasi, tai tėra tik kliūtis.

– Tai – anaiptol ne kliūtis papasakoti man apie savo chaosą. Kliūtis būtų tik tokiu atveju, jei mėgintum trūks plyš tai įrodyti.

– Galbūt aš ir mėginu įrodyti, todėl visa ši apgailėtina proto būsena įgyja tam tikrą pavidalą.

– Neabejoju, kad visa tai turi tam tikrą pavidalą.

– Mmm...

Patrikas pamėgino patyrinėti konkrečius pavidalus: nemigą, girtavimo liūną, persivalgymo proveržius, amžiną vienatvės troškimą, kuriam išsipildžius, užvaldo neapsakomas draugijos poreikis, o ką jau kalbėti (galbūt jam vertėtų apie tai užsiminti? Staiga jis pajuto Džonį gaubiantį stiprų išpažinties gravitacijos lauką) apie praėjusios nakties nuotykį.

Patrikas prisiminė, kaip vos prieš keletą valandų buvo nusprendęs, esą tai buvusi klaida, ir jau vaizdavosi, jo galva, neišvegiamai bręstantį ginčą tarp savęs ir Julijos. Tačiau kylant alkoholio bangai, Patrikui vis labiau ėmė dingotis, kad jis permiegojo turėdamas klaidingą nuostatą. Jis pasiryžo pasitaisyti. Jis ir pasitaisys.

– Privalau pasitaisyti, – pareiškė Patrikas.

– Kame pasitaisyti?

– Na, tiesą sakant, visame kame, – Patriko svarstymai atrodė gana migloti.

Džoniui, žinoma, jis neketino apie tai pasakoti, tačiau staiga užvaldęs nežmoniškas apetitas atsidūrė kaži

kokioje patologinėje erdvėje arba dar blogiau – pateko į gydymo programą. Kita vertus, ko apskritai verta jų draugystė, jei ji nėra tikra? Juk ji tęsiasi jau trisdešimt metų. Džonio tėvai buvo pažįstami su jo tėvais. Jie iki smulkmenų žinojo apie vienas kito gyvenimą. Jei, tarkime, Patrikas svarstytų savižudybės galimybę, iš pradžių jis būtinai paklaustų Džonio nuomonės. Galbūt šį pokalbį apie psichinę jo sveikatą jam pavyktų nukreipti į judviejų vieną mėgstamiausių temų – kad laikas jau nustekeno jų kartą. Sutrumpintai šis procesas buvo vadinamas *Atsitraukimu iš Maskvos**. Judviejų galvose buvo giliai įsirėžęs itin gyvas vaizdas – Napoleono armijos siaubą išgyvenę žmonės, kraujuojantys ir basi pakrikę klibinkščiuoja po sušalusiais žirgais ir negyvais kūnais nusėtą lauką. Iš profesinio smalsumo Džonis neseniai dalyvavo bendraklasių susitikime. Apie jį papasakojo ir Patrikui. XIa klasės vadovas tapo kokaino vartotoju. Anuomet geriausias mokinys – vidutinio rango valstybės tarnautoju. Garetas Viljamsas negalėjo ateiti, nes gydėsi psichiatrinėje ligoninėje. „Didžiausią sėkmę patyręs" jų bendraamžis dabar buvo komercinio banko vadovas, kuriam, pasak Džonio, „taip ir nepavyko patekti į autentiškumo grafiką". Šiuo grafiku Džonis buvo itin susirūpinęs: mat, jo akimis, būtent jis gali įrodyti, ar gyvenimą baigsi pakelės griovyje, ar ne.

– Apgailestauju, kad jautiesi nekaip, – svarstė Džonis, Patrikui dar nespėjus jo nuleisti ant saugaus kolektyvinio nusivylimo, išdavystės ir netekties pagrindo.

* *„Atsitraukimas iš Maskvos" – garsiausias XIX a. vokiečių dailininko Adolfo Norteno (Adolph Northen) paveikslas. – Vert. past.*

– Praeitą naktį permiegojau su Julija, – prisipažino Patrikas.

– Ar tai padėjo pasijusti geriau?

– Tai privertė bent paklausti savęs, ar pasijaučiau geriau. Bet, matyt, tai buvo pernelyg racionalu.

– Tai ir yra tai, kame „privalai pasitaisyti“.

– Visiškai teisingai. Svarsčiau, ar reikėtų tau apie tai pasakoti. Maniau, kad privalau sustoti, jei būtų pavykę išsiaiškinti, kas iš tikrųjų dedasi.

– Tau jau pavyko tai padaryti.

– Tik iš dalies. Jaučiu, kad Tomukas verčia mane grįžti į savo paties kūdikystę taip, kaip Robertas niekuomet nebuvo privertęs pasijausti. Galbūt čia reikšmingas senasis archetipas – motina, kuriai pačiai reikia motiniškos globos. Rodos, šiam mano atsinaujinimui tai turi didžiulę įtaką. Šiaip ar taip, naktimis mane persekioja niūri protėvių tamsa, todėl verčiau jau praleisti jas su Julija, kuri vietoj pirmykščio mane persekiojančio chaoso bent gali pasiūlyti palyginti nežalingą jaunystės mirtį.

– Visa tai skamba pernelyg jau alegoriškai – Pirmykštis chaosas, Jaunystės mirtis. Kartais moteris yra tiesiog moteris.

– Kol jos neprisidegi?

– Ne, ne, ji – ne cigaras, – paprieštaravo Džonis.

– Jei nuoširdžiai, paprastų atsakymų nėra. Vos nusprendi, kad šį tą pavyko išsiaiškinti...

Patrikas išgirdo, kaip prie dešinės ausies suzvimbė uodas. Suktelėjęs galvą ton pusėn jis išpūtė dūmus. Zvimbimas liovėsi.

– Tiesa ta, kad norėčiau išgyventi tikrus, aiškius ir visaverčius jausmus, ypač sekse, – Patrikas aiškino toliau, – tačiau, kaip pastebėjai, mėginu pasislėpti alegorijų pasaulyje, kuriame, rodos, viskas simbolizuoja puikiai pažįstamą sindromą ar konfliktą. Pamenu, kaip mėginau paaiškinti gydytojui, kad vartodamas ribaviriną jaučiu šalutinį poveikį. „Ak, taip, tai žinoma", – atsakė šis, o jo balse nuskambėjo siaubinga ir atstumianti ramybė. O štai kuomet pranešiau apie negirdėtą šalutinį poveikį, jis, rodos, apskritai nenorėjo apie tai girdėti ir tepasakė: „Anksčiau man neteko apie tai girdėti". Man rodos, mėginu elgtis panašiai kaip jis – įgyti imunitetą patirčiai, visą dėmesį sutelkdamas ties reiškiniais. Neperstoju galvojęs, esą „tai žinoma", kai iš tiesų jaučiuosi priešingai, – tai svetima, grėsminga ir nežabota.

Staiga Patrikas pajuto aštrų gėlimą.

– Velniai rautų tuos uodus, – nusikeikė jis, pernelyg stipriai uždroždamas sau per nugarą. – Rodos, gyvą suės.

– Niekuomet dar neteko apie tai girdėti, – skeptiškai pastebėjo Džonis.

– Beje, tai *žinoma*, – patikino jį Patrikas. – Tarp Papua Naujosios Gvinėjos aukštumų gyventojų tai – gana įprastas reiškinys. Viena neaišku, ar jie priverčia tave praryti gyvą žmogų.

Pastarąją galimybę Džonis nuleido negirdomis.

– Klausyk, – tęsė Patrikas, lenkdamasis į priekį ir kalbėdamas greičiau, – nėra abejonės, kad viskas, ką šiuo metu man tenka išgyventi, vienaip ar kitaip yra kūdikystės aidas. Esu tikras, kad visos dabartinės mano vi-

durnakčio baimės atspindi baimes, išgyventas vaikiškoje lovytėje, kai mano paties labui, o gal ir apsisaugodami, kad, gink Dieve, nepavirsčiau maža, kitais manipuliuojančia pabaisa, tėvai elgėsi kaip manė esant geriausia, į mane nekreipdami nė menkiausio dėmesio. Kaip žinai, mano motina gerais norais grindė pragarą, todėl, kaip galima įtarti, tikruoju valią palaužiančio auklėjimo advokatu, ugdančiu tariamus būdo privalumus, buvo tėvas. Tačiau kaip galėčiau visa tai išsiaiškinti ir ar apskritai man to reikia?

– Na, pirmiausia tikrai nesinaudoji savo įtikinėjimo galiomis, kad Mariją atplėštum nuo Tomo. Jei nejaustum jokio ryšio su savo kūdikyste, bemaž neabejoju, kad kaip tik tai ir darytum. Tiesa, sunkiausia braižyti ankstyviausios vaikystės žemėlapius – pirmųjų poros metų. Viena, ką galime padaryti, – tik pamėginti prieiti prie išvadų. Jei, tarkime, žmogus nepakenčia verčiamas laukti, jaučia amžiną alkį, valgymą paversdamas tikra neviltimi, ar yra kankinamas nuolatinės nemigos...

– Palauk! Palauk! – net sukūkčiojo Patrikas. – Visa tai tiesa.

– Visa tai ir parodo ankstyviausios globos kokybę, – nesiliovė tauškęs Džonis, – besiskiriančią nuo visagalės vaizduotės pasaulio, kurį Eleonora visaip mėgina įamžinti savąja „nekasdiene tikrove“ ar „galios gyvūnais“. Paprastai esame tik „šydai, dengiantys save nuo savęs pačių“*, tačiau žvelgiant į kūdikystę, kai dar nėra nei

* *Žymaus škotų psichiatro ir daugelio knygų autoriaus R. D. Laingo (R. D. Laing) žodžiai. Daugiausia jis rašė apie psichozės patirtį. – Vert. past.*

prisiminimų, nei įsitvirtinusio savęs paties jausmo, visa ir atrodo vien *šydas*. Jei stoka pasirodo pernelyg didelė, įžvalgoms nelieka vietos. Kyla klausimas, kaip geriausia sustiprinti netikrąjį save, kurį būtų galima beregint užvaldyti (autentiškumas čia anaiptol neatlieka didelio vaidmens). Tačiau tai, atrodo, ne tavo atvejis. Mano galva, gali sau leisti netekti savivaldos ir leistis pasroviui. Jei praeitis būtų sumaniusi tave sunaikinti, patikėk, ji jau būtų tai padariusi.

– Nebūtinai. Galbūt ji tik tyko tinkamiausios akimirkos. Praeitis pasiglemžusi visą pasaulio laiką. Tik ateitis čia nuolat baigiasi.

Patrikas į taurę susipylė butelyje likusį vyną.

– Vynas taip pat, – pridūrė jis.

– Vadinasi, – kalbėjo Džonis, – šiąnakt tu ketini pamėginti „pasitaisyti“?

– Taip. Skirtingai nei tikėjausi, mano sąmonė nemaištauja. Suguldamas su Julija tikrai nemanau bausti Marijos – tiesiog jaučiu šiokį tokį švelnumo stygių. Man rodos, Marijai netgi palengvėtų, jei ji apie tai sužinotų. Tokiai kaip ji tikra našta – negalėti suteikti to, ko trūksta.

– Tu iš tiesų darai jai paslaugą, – pastebėjo Džonis.

– Regis, taip, – atsakė Patrikas, – nemėgstu dėl to pernelyg didžiuotis, tačiau aš jai padedu. Jai nebereikia jaustis kaltai, kad mane apleido.

– O kad visi žmonės būtų tokie kilnūs, – leptelėjo Džonis.

– Man rodos, pakankamai daug žmonių būtent tokie ir yra, – išpyškino Patrikas. – Šiaip ar taip, panašūs filantropiški proveržiai mano šeimai tikrai nesvetimi.

– Jaučiu, turiu tau pasakyti, – kalbėjo Džonis, – kad tavo nukrypimas į šalį nebūtų nieko vertas, jei nesukeltų jokių įžvalgų. Dabar kaip tik tas metas, kai Tomas turi jaustis saugiai prie ko nors prisirišęs. Jei, kol jam sukaks treji, tau pavyktų išsaugoti santuoką ir nesukelti Marijai depresijos, tai būtų išties didžiulis pasiekimas. Man rodos, Robertas jau turi pakankamą pagrindą. Šiaip ar taip, jis bent turi puikų talentą pamėgdžioti ir visuomet juo pasinaudoja, vos tik kas ima spausti jam galvą.

Patrikas nespėjo nė atsakyti, kai staiga pasigirdo, kaip atsiveria durys, o po akimirkos ir vėl užsidaro, lydimos magnetinių strypų girgždesio. Pritilę vyrai įbedę akis laukė, kas jau netrukus išnirs iš namo.

– Julija, – kai ši jau švytavo pilkšva žole, šūktelėjo Patrikas, – prisijunk prie mūsų.

– Ką tik svarstėme, kur tu galėjai prapulti, – pradėjo tauškėti Julija. – Gal staugi prieš mėnulį, o gal ieškai gyvenimo prasmės?

– Nei viena, nei kita, – atsakė Patrikas, – šiame slėnyje ir taip jau pakanka staugimo, o gyvenimo prasmė paaiškėjo dar prieš daugelį metų: „Eik iškėlęs galvą ir nusispjauk ant savo priešo kapo“. Ar ne taip?

– Ne, ne, – nesutiko Džonis. – Veikiau jau „Mylėk savo artimą kaip pats save“.

– Ką gi, atsižvelgiant į meilę sau, panašiai ir būtų.

– Brangusis, – pasakė Julija, uždėdama rankas ant Patriko pečių, – nejau būsi didžiausias savo paties priešas?

– Labai tikiuosi, – atsakė Patrikas. – Bijau ir pagalvoti, kad kas nors kitas galėtų pasigirti turintis stipresnį jausmą nei mano.

Peleninėje gesindamas cigaretę Džonis kramsnojo spirgus.

– Man jau merkiasi akys, – pasakė jis, – palieku jus vienus aiškintis, kam ant kieno kapo spjaudytis.

– Eni, meni, mini, mo, – pradėjo skaičiuotę Patrikas.

– Ar žinai, kad Liusės karta išsiskaičiuodama jau nebesako *Lipo žydas kopėčiom*, vietoj to – *Lipo meška kopėčiom*. Miela, tiesa?

– Nejau jie perrašė ir *Čiūčia liūlia, katinėlis guli*? Ar lopšinės dar nespėta uždrausti? – šaipėsi Patrikas. – Dieve mano, – pridūrė jis, žvilgtelėjęs į Džonį, – man rodos, tau išties sunku klausytis, kaip su kiekvienu sakiniu prasiveržia žmogaus pasąmonė.

– Stengiuosi to negirdėti, – atsakė Džonis, – atostogaudamas.

– Tačiau tau sunkiai sekasi.

– Sunkiai, – šyptelėjo Džonis.

– Ar jau visi nuėjo miegoti? – paklausė Patrikas.

– Visi, išskyrus Ketl, – atsakė Julija. – Jai užėjo noras dar kiek širdingai paplepėti. Man atrodo, ji įsimylėjo Simusą. Pastarąsias pora popiečių gurkšnojo arbatą jo vasarnamyje.

– Ką? – paklausė Patrikas.

– Ji net nustojo sapalioti apie karalienės Marijos našlystę – dabar ji paisto apie „visų savo galimybių atskleidimą“.

– Šunsnukis. Pasirodo, ir iš Marijos jis mėgina atimti palikimą, – tūžo Patrikas. – Aš tikrai jį užmušiu.

– Ar ne naudingiau būtų pirmiausia atsikratyti Ketl, kol ši dar nespėjo pakeisti savo valios? – patarė Julija.

– Puiki mintis, – sutiko Patrikas. – Mano sprendimą buvo užtemdę jausmai.

– Kas gi čia dabar? – stebėjosi Džonis. – Vakaras su Makbetais? Gal geriau jau leiskite jai atskleidinėti savo galimybes?

– Jėzau, – nustebo Patrikas, – ką pastaruoju metu skaitai? Maniau, esi užkietėjęs realistas, o ne silpnaprotis, kiekvienoje puokštėje įžvelgiantis ištisus kūrybos eldoradus. Net ir patekus į genialiausio psichoterapeuto rankas geriausia, ką Ketl pavyktų pasiekti, tai nebent tango pamokos, tačiau su Simusu bet kokia „jos galimybė" galutinai pražūtų.

– Galimybės, kurių Ketl nebuvo atradusi (o ji ne viena tokia), – kalbėjo Džonis, – nieko bendra neturi su pomėgiais ar net pasiekimais, veikiau tai susiję su tuo, kad dar apskritai sugebi patirti malonumą.

– Ak, tos galimybės, – nusileido Patrikas. – Žinoma, tu teisus, visi privalome jas ugdyti.

Julija nežymiai nagais įsidrėskė šlaunį. Patrikas patyrė dalinę erekciją, o skystis drykstelėjo į pačią nepatogiausią vietą – tiesiai į trumpikių klostę. Nepanoręs Džonio akivaizdoje susikauti su savo kelnėmis, Patrikas viltingai laukė, kol problema išsispręs pati. Laukti ilgai nereikėjo.

Atsistojęs Džonis Patrikui ir Julijai palinkėjo labos nakties.

– Gerai išsimiegokite, – pridūrė jis, artėdamas prie namo.

– Žmogui atskleisti visas savo galimybes gali paprasčiausiai pritrūkti laiko, – kalbėjo Patrikas, mėgdžiodamas Ketl balsą.

Vos Džonis įėjo į vidų, Julija raitomis įsiropštė į Patriko glėbį. Jos veidas atsidūrė tiesiai prieš jo, o rankos nerūpestingai pakibo ant jo pečių.

– Ar jis žino? – paklausė Julija.

– Taip.

– Manai, kad tai buvo gera mintis jam pasakyti?

– Jis niekam nepasakos.

– Galbūt, tačiau dabar jau per vėlu niekam apie tai nepasakoti. Negaliu patikėti – jau spėjome prisivirti košės – štai ir viskas. Mudu tik vieną kartelį pergulėjome, o pasirodo, jau tai žino ir kiti.

– Žinojimas visuomet svarbiausias.

– Kodėl?

– Na, dėl to rojaus, tiesa? Ir tos obels...

– Ak, tai nieko bendra su tuo neturi. Tai – kitos rūšies žinojimas.

– Abu atžygiavo koja kojon. Kai pasitraukia Dievas, pasirodo paskalų visažinystė, verčianti mus domėtis, kas ką žino.

– Tiesą sakant, man nėmaž nerūpi, kas ką žino. Viena, kas man iš tikrųjų rūpi, – ką mudu jaučiame vienas kitam. Man regis, pats čia visa mėgini paversti žinojimu: mat jautiesi jaukiau, kai dirba galva, o ne širdis. Šiaip ar taip, nereikėjo to pasakoti Džoniui.

– Tebūnie, – neprieštaravo Patrikas, staiga netekęs bet kokio noro įrodinėti ar laimėti ginčą. – Neretai pagalvoju, kad turėtų būti toks superherojus, vardu *Tebūniežmogus*. Ne koks nors veikėjas, kaip Supermenas ar Žmogus-voras, o veikiau ne veikėjas – tikras nuolankumo herojus.

– O savo vardą galėtų vartoti kam atsakydamas, kur *žmogus* taptų kreipiniu?

– Tik tuomet, jei jis apskritai nepasivargintų atsakyti, kas, patikėk, išties retai nutinka. Jei kas šūktelėtų *Štai meteoras lekia tiesiai į mus! Baigėsi gyvybė Žemėje!*, jis pasakytų *Tebūnie, žmogau*, – štai tuomet tai būtų atsakymas su kreipiniu. O jei jo būtų šaukiamasi, tarkime, etinio valymo ar paranojinės šizofrenijos metu, tuomet tai *tebūnie kito žmogaus reikalas*. Ir tai jau nebebūtų joks kreipinys.

– Ar jis slepiasi po apsiaustu?

– Dieve brangus, aišku, kad ne. Metų metus jis dėvi tais pačiais nudrengtais džinsais ir marškinėliais.

– Ir visas šis vaizduotės polėkis – vien tam, kad neprisipažintum klydęs visa papasakojęs Džoniui.

– Jis nieko vertas, jei tave nuliūdino, – atsakė Patrikas. – Tačiau kai mano seniausias draugas manęs pasiteiravo, kas dedasi, būtų buvę pernelyg neteisinga praleisti svarbiausią įvykį.

– Mano vargšas mielasis, tu tiesiog pernelyg...

– Autentiškas, – nutraukė Patrikas. – Visuomet tai buvo mano didžiausia bėda.

– Ir kodėl tau lipant į viršų kartu nepasiėmus mažumėlę savo autentiškumo? – pasiūlė Julija ir pasilenkusi ėmė bučiuoti Patriką – lėtai ir ilgai.

Patrikas buvo be galo dėkingas, kad ji nesuteikė galimybės atsakyti į klausimą. Mat, tiesą sakant, nė nebūtų sumojęs ką. Tačiau ar ji nesišaipė iš paviršutiniško ir atsieto jo buvimo praeitą naktį? O gal nepastebėjo? Skirtingų mąstymų problema. Jėzau, jis ir vėl ketino tai

padaryti. Jiedu bučiavosi. Patekti ten. Jo paties atvaizdas ten patenka. Ne, ne atvaizdas, daiktas pats savaime. Tebūnie, kad ir kas ten būtų. Kas yra sakęs, kad būti autentiškam reiškia pamiršti reflektyviąją mąstymo pusę? Regis, jis pasinėrė į spekuliacijas. O ir kodėl tai reikėtų slopinti vien dėl to, kas nutiko: juk galiausiai tai – tik autentiškumo vaizdas, ten-ybės klišė?

Julija staiga nustojo bučiuotis.

– Kur tu nuklydai? – paklausė ji.

– Klaidžioju savo mintyse, – prisipažino Patrikas. – Atrodo, mane bus suglumінęs tavo pageidavimas autentiškumą užsinešti į viršų: tiesiog jo tiek daug, kad nesu tikras, ar sugebėčiau tai padaryti.

– Aš tau padėsiu, – pasiūlė Julija.

Atsiplėšę vienas nuo kito ir susitvėrę už rankų tartum mėnulio veikiami paaugliai jiedu grįžo vidun.

Kai nusigavę iki laiptinės abu jau buvo beketiną šmurkštelėti į Julijos miegamąjį, staiga pasigirdo iš Liusės kambario sklindantis prislopintas kikenimas, o po jo – ir garsėjantis šnypštimas. Iš slapukaujančių meilužių staiga virtę rūpestingais tėvais, turinčiais naujų įgaliojimų, Patrikas su Julija pasileido koridoriumi. Tyliai pabeldusi į duris Julija nedelsiant jas atidarė. Kambaryje viešpatavo tamsa, tačiau iš koridoriaus sklindanti šviesa krito skersai pilnutėlės lovos. Visi, rodės, tokie nepakeičiami Liusės žaislai – baltasis triušiukas, mėlynakis šunelis ir, sunku patikėti, net burundukas, kurį su religiniu užsidegimu ji kramsnojo nuo trečiojo savo gimtadienio, – buvo išmėtyti po visus lovatiesės kampus, o jų vietą pačiame lovos viduryje buvo pakeitęs gyvas berniukas.

– Mieloji? – stebėjosi Julija.

Vaikai neišleido nė garso.

– Nereikia dėtis miegančiais. Išgirdome jau koridoriuje.

– Ką gi, – staiga atsisėdusi atsakė Liusė, – mes nieko blogo nedarome.

– Mes ir nesakome, kad darote, – neprieštaravo Julija.

– Tai – labiausiai piktinanti šalutinė siužeto linija, – pastebėjo Patrikas.

– Na, aš nematau kliūties, kodėl jiedu negalėtų miegoti drauge, jei to nori.

– Kas yra šalutinė siužeto linija? – paklausė Robertas.

– Papildoma pagrindinio pasakojimo dalis, – atsakė Patrikas, – daugiau ar mažiau atskleidžianti pirmąją.

– O kodėl mes – šalutinė siužeto linija? – pasiteiravo Robertas.

– Visai ne, – gynėsi Patrikas. – Jūs – savo pačių siužetas.

– Mudu turime tiek daug apie ką pakalbėti, – įsiterpė Liusė, – tiesiog nebegalėjome laukti iki rytojaus.

– Ar judu taip pat dėl to nemiegate? – paklausė Robertas. – Nes turite tiek daug apie ką pakalbėti. Ar ne todėl pasakei, kad mudu esame šalutinė siužeto linija?

– Klausyk, prašau pamiršti, ką leptelėjau, – paprašė Patrikas. – Visi mes – vieni kitų siužetai, – pridūrė jis, kaip įmanydamas mėgindamas supainioti Robertą.

– Tarsi Mėnulis, besisukantis aplink Žemę, – pastebėjo Robertas.

– Būtent. Kiekvienas galvoja, kad yra Žemėje, net ir tuomet, kai jis – kieno nors Mėnulyje.

– Betgi Žemė sukasi aplink Saulę, – pastebėjo Robertas. – Tuomet kas yra Saulėje?

– Saulė negyvenama, – atsakė Patrikas, nurimęs, kad juodu nuklydo taip toli nuo pirmosios jo pastabos. – Tik siužetas mus verčia judėti toliau.

Robertas atrodė susirūpinęs ir buvo pasiruošęs užduoti dar vieną klausimą, tačiau jį kaipmat nutraukė Julija.

– Ar galėtume minutėlei grįžti į savąją planetą? – įsiterpė ji. – Na, tikrai neprieštarauju, kad judu gulite vienoje lovoje, tačiau nepamirškite, kad rytoj važiuojame į Akvalendą, todėl nedelsiant abu turite eiti miegoti.

– O ką dar mes galėtume veikti? – kikendama paklausė Liusė. – Teptis?

Išleidę pasibjaurėjimo garsą jiedu su Robertu pratrūko juoku.

9

Užsisakęs dar vieną dvigubą ekspreso puodelį Patrikas įsispitrijo į baro link nuvingiuojančią padavėją. Akimirksniui jo vaizduotėje iškilo vaizdas, kaip ji pasilenkusi virš vieno iš stalų įsitveria už jo kraštų, o jis tuo metu „dulkina" ją iš užpakalio. Patrikas buvo pernelyg ištikimas, kad kiek ilgėliau uždelstų prie padavėjos, tad jau netrukus jo vaizduotę prikaustė kitoje kavinės pusėje juodu bikiniu vilkinti mergina – užmerkusi akis ir kiek praskėtusi kojas, sustingusi it driežas ji leidosi glamonėjama rytinės saulės spindulių. Galbūt jam niekuomet nepavyks atsikvošėti po gilaus rimties kupino žvilgsnio, kuriuo ji vedžiojo savo bikinio kontūrus. Bet kokia kita moteris panašią ekspresiją būtų patikėjusi vonios veidrodžiui, tačiau šioji buvo tikras egocentriškumo įsikūnijimas, braukantis pirštu vidiniu bikinio pakraščiu, čia pakeliantis jį, čia vėl nuleidžiantis dar arčiau centro, kad kiek įmanoma mažiau trukdytų visiškam nuogumui, kuris, po teisybei, ir buvo tikroji jos savastis. Rodėsi, Rožės promenadoje besistumdančios atostogautojų spūsties,

lėtai judančios paplūdimio link išsikovoti ten karsto dydžio lopinėlio, apskritai galėjo ir nebūti. Mergina buvo taip susižavėjusi savo įdegiu, savo vaško statula ir taip save įsimylėjusi, kad vargu ar būtų pastebėjusi juos. Patrikas irgi buvo ją įsimylėjęs. Jis prisiekinėjo numirsiąs, jei tučtuojau jos negaus. Jei Patrikui ir buvo lemta žūti (o viskas apie tai bylojo), jis troško pražūti joje, nuskęsti negiliame jos savimeilės baseinėlyje, jei ten apskritai dar likę nors kiek vietos.

Ak, ne, tik ne tai. Maldauju. Prie merginos staliuko staiga prišoko spalvoti sportiniai drabužiai, šalia jos mobiliojo telefono ir *Marlboro Light* pakelio pasidėjo raudoną *Marlborą*, mobilųjį ir, paskubomis pakštelėję į lūpas, atsisėdo šalia, jei apskritai tai tinkamas žodis raumenų šuoliui, po kurio dribtelėjo į šalia stovinčią kėdę, apibūdinti. Širdies smūgis. Pasibjaurėjimas. Įniršis. Peršokęs per staiga jį užplūdusių jausmų dugną Patrikas stryktelėjo aukštyn į melancholišką nuolankumo dangų. Nekyla abejonių – mergina jau buvo užsakyta kokį milijoną kartų. Galų gale tai išėjo tik į gerą. Ir apie ką apskritai galėtų kalbėtis vis dar tvirtai tikintys, esą laikas jų pusėje, ir jau spėję suvokti, kad sprunka šiam iš nasrų tartum pusiau praryti Saturno vaikai. Praryti. Patrikas galėjo tai jausti: vabzdys maldininkas, tarp priešakinių kojyčių spausdamas dar gyvą amarą, vangiai plėšo vargšo kūnelį į gabalus; arba ratu besisukanti antilopė, dar mėginanti priešintis liūtui, tvirtai nasrais įsikibusiam jai į kaklą. Nuopolis, dulkės, paskutinis atodūsis.

Tiesą sakant, viskas tik į gera paaiškėjus, kad bikinį vilkinti mergina užimta. Be to, Patrikui trūko pedagogi-

nės kantrybės ir ypatingos tuštybės, kurios ypač gelbsti pasirinkus pigų sprendimą tapti jaunystės vampyru. Tai Julija savo dviejų savaičių viešnagės metu įpratino jį prie sekso. Meilužės jis turi dairytis tarp savo jau pradėjusios dūlėti kartos moterų, dar mėginančių sustabdyti laiką. Aišku, galimos ir išimtys – štai kad ir padavėja, atgal viksinti užpakaliu jo staliuko link. Jos šypsenoje buvo šis tas nuvalkiota, o tai puikiai atitiko jo nuotaiką. Galbūt tą rūgščią atkakliai patemptų lūpų miną ryškino jos džinsai? Gal jam neprošal užsisakyti taurelę brendžio, kurį su malonumu šliūkštelėtų į kavos puodelį? Buvo vos pusę vienuoliktos ryto, tačiau ant apvalainų staliukų jau švysčiojo keletas aprasojusių šalto alaus bokalų. Patrikui buvo likusios vos dvi dienelės atostogų. Galbūt ir jas praleis ištvirkaudamas. Patrikas užsisakė brendžio. Tuomet padavėja nori nenori turės čia grįžti. Na, bent jau taip jam patiko apie ją galvoti – dėl jo pirmyn atgal vizginanti užpakaliu ir nenuilstamai tenkinanti nevikrias jo paguodos paieškas.

Patrikas suktelėjo galvą jūros pusėn, tačiau jį akimoju apakino ryškus tviskantis vanduo. Beregint nusukęs akis šalin, jis ėmė įsivaizduoti, kaip visus šiuos sausakimšame balto smėlio vingyje besivoliojančius dykinėtojus, blizgančius nuo apsauginių kremų, mirgančius nuo ryškiaspalvių skrybėlaičių ir sviedinių, drybsančius tykioje įlankoje, skaitančius ant rankšluosčių ir čiužinių, – visus iki vieno įsuka ūmai praūžęs smarkus vėjo šuoras ir pakėlęs į orą sumaišo su žėrinčio smėlio šydu. Staiga kilusį balsų klegesį, retsykiais pertraukiamą šūksnių ir riksmų, netrukus pasiglemžia negailestinga tyla.

Aišku, Patrikas tekinas pasileistų į paplūdimį gelbėti Marijos, vaikų ir irstančiu savo kūnu jų gyvenimą pailgintų dar keliomis sekundėmis. Jis dėjo tiek pastangų atsikratyti savo, kaip tėvo ir vyro, vaidmenų vien tam, kad akimirką, kai pagaliau pavyko tai padaryti, pradėtų jų ilgėtis. Patriką užvaldžiusiam nepakeliamam beprasmybės jausmui geriausias priešnuodis pasirodė beprasmiškiausia pasaulyje užduotis – į smėlyje išraustas duobes kibirėliu pilstyti jūros vandenį – mat vaikai jai buvo suteikę ypatingą tikslą. Kol Patrikui dar nebuvo pavykę pasprukti nuo šeimos, jis įsivaizdavo, kaip būdamas vienas taps dėmesio centru ar vienišu stebėtoju, pratinančiu akį prie keleto retesnių įžvalgos rūšių, paprastai užgožiamų visos gausybės prievolių, siūbuojančių prieš akis tarsi spiečius čirškiančių varnėnų. Iš tikrųjų vienatvė primeta vaidmenis, paremtus anaiptol ne pareiga, o veikiau alkiu. Patrikas tapo tikru nuo geismo apsvaigusiu kavinių vujaristu arba skaičiavimo mašinėle, turinčia neįveikiamą potraukį įvertinti nepakankamas savo paties pajamas.

Ar apskritai dar buvo kokia veikla, nespėjusi virsti vaidmeniu? Ar jis galėjo tiesiog klausytis netapdamas klausytoju, mąstyti netapdamas mąstytoju? Nėra abejonių, kad tai – iš paskos griūvančių esamojo laiko dalyvių, klausymosi ir mąstymo pasaulis. Savo niūria alegorinį atspalvį turinčia mąstymo dalimi Patrikui pavyko atsukti nugarą visam šiam tviskančiam srautui ir įbesti žvilgsnį į akmeninį pasaulį. Netgi jo nuotykis su Julija, rodos, labiau panėšėjo į *Neištikimybės sielvartus*, rėžte įsirėžusius pačiame jo grindinyje. Užuot sukrėtęs

savo įžūlumu, šis nuotykis tik priminė, koks menkas iš tiesų jis paliko. Jiems pradėjus miegoti kartu, Patrikas įprato drybsoti gulimajame krėsle šalia baseino, apimtas jausmo, kad, užuot pildęs dievinamų vaikų prašymus, jis mieliau tysotų kokiame pakelės griovyje, nėmaž nežavėdamas alkanų vietos žiurkių. Jo kaltės perpildyti susižavėjimo priepuoliai Marija buvo tokie pat siaubingi kaip ir vienas po kito sekantys argumentai. Mažytė Julijos dovanota laisvė taip pat netruko sustingti į dar vieno vaidmens betoną. Ji buvo jo meilužė, jis – jos vedęs vyras. Julija mielai jį būtų pasiglemžusi, tačiau jis mieliau ją būtų regėjęs meilužės vaidmenyje, neardydamas šeimos. Abu buvo spėję patekti į tobulą struktūrą, tiesa, turėdami visiškai skirtingus tikslus. Ši struktūra vadinosi apgavyste: Marijos, vienas kito, savęs pačių. Juos siejo viena – staigus ir nenumaldomas sekso alkis. Patrikas stebėjosi, kaip greitai judviejų su Julija nuotykį suspėjo apsupti visa gausybė pralaimėjimų ir nepatogumų. Vienintelis išties šventas poelgis dabar būtų tučtuojau jį nutraukti nusprendus, esą tai – tik nedidelis vasaros nukrypimas į šalį, ir šiukštu neleisti, kad visa tai peraugtų į tikrą meilės romaną. Baisiausia buvo tai, kad Patrikas nebevaldė padėties. Jis pasijusdavo geriau tik gulėdamas su ja, joje, įėjęs į ją. Būdavo išties malonu, kai jis klūpėdavo ant grindų, o Julija, pakėlusi ir praskėtusi kojas, sėdėdavo fotelyje. O ta audringoji naktis, kai pašėlusiai siautėjo vėjas, ji stovėjo prie lango ir aikčiojo po kiekvieno žaibo plykstelėjimo, o jis stovėjo už jos ir... o štai ir jo brendis, ačiū Dievui.

Patrikas šyptelėjo padavėjai. Kaip ten prancūziškai *Kaip tu į tai žiūri, mieloji?* Šis tas, šis tas, šis tas panašaus į *cherie**. Tačiau gal prancūziškai užteks ir žodžio p*akartoti* – tiesiog taip saugiau. Patrikas buvo išties sutrikęs, nes Julijai tikrai nebuvo ko prikišti: jos tabaku atsiduodančiam kvapui, menstruacijų kraujo skoniui. Nepavyko rasti nė mažiausio pasišlykštėjimo, kuris padėtų išsivaduoti. Julija buvo maloni, paslaugi, nuolaidi. Patrikas jau buvo visai bepasiduodantis juodu įsukusiam ratui, pasiruošusiam abu sumalti į miltus, kas, kaip jis puikiai suprato, neišvengiamai turėjo nutikti.

– *Encore la meme chose***, – šūktelėjo jis padavėjai, mostelėjęs pirštu virš tuščio stiklo, kai šioji ant kaimyninio staliuko nukrovinėjo padėklą. Padavėja linktelėjo. Ji buvo padavėja, o jis – padavėjos laukiantis lankytojas. Kiekvienas turėjo savo vaidmenį.

Ore tvyrojo *fin de saison****, buvo justi paplūdimių ir restoranų nuovargis – laikas grįžti į mokyklas ir prie darbų, metas atgal į didmiesčius. Vietos gyventojai pagaliau galėjo kiek atsikvėpti, nes gerokai sumažėjo poilsiautojų ir atslūgo karščiai. Visi išvyko ir iš Sen Nazero. Ketl išvažiavo pergalingai, mat puikiai žinojo, kad grįš čia pirmoji. Užsirašiusi į pagrindinius Simuso šamanizmo kursus, vėliau apimta pirkėjo euforijos, ji nusprendė dar pasilikti ir *Chi Gong* užsiėmimuose, kuriuos vedė žemaūgė, karingai nusiteikusi menininkė; jos fotografijas Ketl išklijavo visur, kur tik kas nors galėjo jas pama-

* *Mieloji (pranc.)*

** *To paties (pranc.)*

*** *Sezono pabaiga (pranc.)*

tyti. Simusas padovanojo jai knygą *Dabar galia*, kurią aukštyn kojom ji visad pasidėdavo šalia gulimojo krėslo, žinoma, tikrai ne skaityti, tačiau kaip ženklą ištikimybės šiuo metu Sen Nazere viešpatavusiai valdžiai. Ketl susidraugavo su Simusu dėl labai aiškios priežasties: jai tai buvo labiausiai erzinantis dalykas, apie kokį ji apskritai galėjo pagalvoti. Jis užėmė visą laisvalaikį – metą, kai ji nepersekiojo Marijos su pastabomis apie vaikų auginimą. Marija išmoko pasitraukti – retsykiais pusę dienos nebuvo įmanoma jos rasti. Tuomet Ketl nebeišmanydavo, kur pasidėti, kol galiausiai nusprendė tapti Simuso Transpersonalinio fondo pasekėja. *Dabar galia* trumpam dingo tik tuomet, kai sena Ketl draugė Ana Vitling, nešiojanti plačią šiaudinę skrybėlę ir ryšinti pavojingai už jos tįsantį Izadoros Dunkan šalį, pakeliui į paplūdimį pasakojo jai apie vieną visos gausybės madingų skrybėlaičių modelį. Anos ypatingą nesugebėjimą klausytis kitų kuo puikiausiai papildė ne mažiau isteriškas rūpestis, ką apie ją pagalvos kiti. Kai susijaudinęs Tomukas vapaliojo Marijai apie žarną, besirangančią šalia baseino, nustebusi Ana paklausė: „Ką jis čia kalba? Ką jis čia kalba? Jei jis nori pasakyti, kad mano nosis per didelė, ketinu padaryti ką nors bloga.“ Po tokio mielo pagrasinimo, kokio Patrikui dar nebuvo tekę girdėti, jo vaizduotėje iškilo kruvini straipsniai apie žmogaus baimę padaryti ką bloga. Galbūt ir jis turėtų padaryti ką bloga savo santuokai? Julijai? Galbūt tiesiog padaryti bloga?

Ir kiek jis gali tverti taip šlykščiai jausdamasis? Ir kaip galėtų liautis? Nušvilpti paveikslą iš senos motinos – tai yra vienas iš būdų save pradžiuginti. Paskutiniai jai dar

priklausantys vertingi daiktai – pora Budeno paveikslų viena tematika – Dovilio molas*. Jų vertė siekė apie du šimtus tūkstančių svarų. Patrikas buvo priverstas gerokai save sukritikuoti turėjęs vilčių, kad Budeno paveikslus galės paveldėti „normaliu būdu". Vos prieš trejetą dienų, kai atsisveikindamas su Ketl jai žvaliai pamojavo ranka, jis gavo dar vieną skaudų pieštuku pakeverzotą Eleonoros raštelį, kuriame ši tvirtinusi norinti parduoti Budeno paveikslus, o gautus pinigus investuoti į priestatą, kuriame Simusas galėtų užsiiminėti jausmų šalinimu. Kvailių karalystės Kublai-chanui ne viskas ėjosi taip sklandžiai kaip norėtųsi**.

Patrikas prisiminė, kaip kadaise buvo sau prisiekęs trūks plyš „Budeną išlaikyti šeimoje", jausdamas sentimentus besigrūdantiems debesims, prarastam, tačiau dar taip gyvam pasauliui ir iš normandiškų paplūdimių sklindantiems kultūriniams saitams. Dabar jie galėjo tapti puikiu kasos aparatu, prikaltu prie sienos motinos slaugos namuose. Jei jis privalės išsikraustyti iš Sen Nazero, tai bus tik dar viena puiki proga suvokti, kad parduoti Budeno paveikslai, butas Londone ir naujas gyvenimas Karalienės parke Tomukui padėtų išsivaduoti nuo lova paverstos spintos, ant kurios jis dabar priverstas miegoti, ir padovanotų jam vidutinio dydžio vaikų kambarį vienabučiame name šalia pagrindinio kelio, kur eismo spūstyje jo broliui iki mokyklos būtų ne daugiau kaip pora valandų

* *Eženas Budenas (Eugene Boudin, 1824–1898) – vienas pirmųjų prancūzų peizažistų, marinistas, daugiausia tapė jūros peizažus. – Vert. past.*

** *Kublai-chanas (1215–1294) – penktasis ir paskutinysis Mongolų imperijos chanas. Įkūrė Juanų dinastiją. – Vert. past.*

kelio. Šiaip ar taip, dabar žvelgdamas pro gintarinius jau antrosios konjako taurės lęšius Patrikas be jokių pastangų galėjo žavėtis kancerogeniniu Lė Leko pragaru, todėl dabar mažiausiai jam rūpėjo kažkur Prancūzijos pakraštyje plytinčio paplūdimio vaizdas. „Čia jūra taip pat susitinka su dangum, labai jums dėkoju, pone Budenai", – kiek kauštelėjęs jis murmėjo po nosimi.

Įdomu, ar Simusas žino apie šį raštelį? O galbūt jis ir bus jį parašęs? Patrikas ketino tiesiog nepaisyti Eleonoros reikalavimo – dar jai esant gyvai padovanoti Sen Nazerą, o su Budenu jis nutarė pasielgti dar griežčiau – paveikslus pavogti. Jei Simusas ne pats parašė šį raštelį, esą Eleonora nusprendusi fondui padovanoti paveikslus, bet koks jam iškeltas kaltinimas nueitų šuniui ant uodegos. Laimei, net plika akimi buvo matyti, kad tariamas Eleonoros parašas atrodė kaip nevykusi klastotė. Patrikas buvo tikras, kad aiškiaregį airį jis tikrai galėtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn, net jei ir nepavyktų laimėti populiarumo varžybų, kurių teisėja taptų jo paties motina. Paskubomis užsisakydamas *dernier cognac* Patrikas įtikinėjo save, kad yra žmogus, kuris turi ir kitų rūpesčių nei dar iki pietų mirtinai nusigerti. Tiesa, lieka vienintelis klausimas – kaip šiuos du aliejiniais dažais tapytus pinigų automatus nukrapštyti nuo sienos.

Staiga jį užliejo Rožės promenados šviesos nelyg akimirksniu pasipylusi įkaitintų adatų liūtis. Net užsidėjęs tamsius akinius Patrikas pajuto, kad ima peršėti akys. Jis iš tiesų buvo gerokai... kava ir brendis... nedidelis ūžesys galvoje. „Sugrįžau aš prie jūros / Prie smėlėtų krantų, / Sutikau šviesiaplaukę, / Jos pamiršt negaliu." Iš kur visa

tai? Kaip visuomet, ničnieko nenutiko. Gal Džerardas Menlis Hopkinsas?* Patrikas pratrūko nevaldomu juoku. Jam trūks plyš reikėjo užsirūkyti. Reikia, reikia, reikia reikėti pagrindu. Ir kada rūkyti buvo tiesiog rūkyti? Kol neiškyla būtinybė parūkyti.

Jei pasisektų, jis turėtų grįžti į Taičio paplūdimį (airiškas akcentas) vien tam, kad gautų sumautą butelį vyno. „Telaimina Dievas Simusą", – priėjęs prie bronzinio gatvių žibinto pamaldžiai pridūrė Patrikas, išleisdamas vemiančio žmogaus garsą. Kalambūrai – šizofrenijos kamuojamos asmenybės požymis.

O štai ir *tabac***. Raudonas cilindras. Oi!

– *Pardon, Madame****, – kas čia, velniai griebtų, darosi su tomis aukštomis, įdegusiomis, raukšlėtomis prancūzų moterimis oranžiniais plaukais – jas būtinai slegia stambūs aukso papuošalai, o iš paskos tipena karamelės spalvos pudeliai? Jų pilna *visur*. Išsiveržk iš stiklinės dėžės. – *Celui-la*, – Patrikas bakstelėjo pirštu į *Hoyo de Monterey*****. Mažytė giljotina. Jis gurkštelėjo. Gal parduotuvės sandėlyje slepiasi šis tas rimtesnio? *Un vrai guillotine. Non, non, madame, pas pour les cigars, pour les clients!****** Šioks toks užkandėlis.

Dar truputėlis įkaitusių adatų. Reikia ir vėl ieškoti kokios užuovėjos. Galbūt prieš grįžtant pas šeimą dar

* *Džerardas Menlis Hopkinsas (Gerard Manley Hopkins, 1844–1889) – anglų poetas, vienas garsiausių Viktorijos laikų poetų; atsivertė į Romos katalikų tikėjimą; jėzuitų kunigas. – Vert. past.*

** *Tabakas (pranc.)*

*** *Atsiprašau, ponia (pranc.)*

**** *Šitą (pranc.)*

***** *Tikra giljotina. Ne, ne, ponia, ne cigarams, veikiau klientams (pranc.)*

gurkštelėti mažumėlę brendžio? Marija ir berniukai – jis taip neapsakomai juos myli, jis tuoj tuoj pravirks.

Patrikas užsuko į *Le Dauphin*. Kava, konjakas, cigaras. Tiesiog būtina pašalinti šią kankynę iš kelio ir jis toliau nevaržomai galės mėgautis likusia dienos dalimi. Patrikas prisidegė cigarą, ir kai stambus dūmų debesis išsprūdo iš burnos, jam prieš akis tarsi parduotuvėje išvyniotas kilimas iškilo visas vaizdas. Mariją, šią nuostabią moterį, jis pavertė kankinimo įrankiu – ji tapo Eleonoros lemties prieš keturiasdešimt metų atgarsiu: niekuomet nepasiekiama ir amžiais išsekusi, nes pernelyg atsidavusi savo altruistiniam projektui, kuriame jam neliko vietos. Visa tai Patrikui pavyko pasiekti ironiška likimo užgaida – jis atstūmė moterį, kuri neišvengiamai būtų tapusi prasta motina, visai kaip Eleonora, ir išsirinko tą, kurios motiniški jausmai buvo tokie dideli, kad buvo tiesiog neįmanoma, jog bent vienas jos motiniškos meilės vaikams lašelis nulašėtų į šalį. Patrikas suvokė, kad nuolatinis jo nerimas dėl pinigų stygiaus tebuvo materiali jausmų stokos išraiška. Jis metų metus tai žinojo, tačiau būtent šią akimirką pajuto tai ypač aiškiai, ir šis suvokimas jam leido tapti visišku padėties šeimininku. Ore pakibo dar vienas stambus pilkšvas kubietiško cigaro dūmų debesis. Patrikas pajuto malonų jausmą – ėmė tolti nuo savęs paties, sakytumei, jį būtų išlaisvinusi jo paties nuojauta tarsi jūros paukštis, spėjęs išskleisti sparnus prieš bangai sudūžtant į olą, ant kurios dar vos prieš akimirką tupėjo.

Tačiau jausmas išgaravo. Stiklinė apelsinų sulčių pusryčiams, šeši puodeliai ekspreso kavos ir keturios

brendžio taurės – Patriko pilve kilo triukšmingos peštynės. Ką jis darė? Tiesiog liovėsi rūkęs. Nusviedė cigarą prie nuotekų vamzdžio. Oi!

– *Pardom, Madame*, – Ak, Dieve brangus! Tai buvo toji pati moteris ar bent jau kone ta pati. Atrodo, jis bus netyčia uždegęs jos pudelį. Vargu ar galėtų pasirodyti laikraštis su antraštėmis... *Anglais intoxique... incendie de caniche...**

Reikia paskambinti Julijai. Jis gali be jos ištverti tol, kol jaučia, kad ji negali be jo. Tai buvo itin silpnas sandėris, sudarytas tarp nuolatinių nusivylimų ir laikinų paguodų. Nors Patrikui jis atrodė bjaurus, jis puikiai suprato, kad, nepaisant visko, būtinai jį pasirašys. Štai ir vėl jam reikėjo įsitikinti, kad ji jo laukia, ilgisi, aistringai trokšta, o pirmadienio vakarą tikisi jo sulaukti savo bute.

Artimiausia telefono būdelė, svilinama saulės, išlaužtomis durimis šlapimu trenkianti šiukšlių dėžė stovėjo tuojau už kampo. Kai Patrikas rinko numerį, mėlyna plastmasė degino jam ranką.

– Šiuo metu negaliu atsakyti, tačiau prašyčiau jūsų palikti žinutę...

– Alio, alio, tai Patrikas. Nejau slapstaisi už savo aparato? Puiku, paskambinsiu rytoj. Myliu tave, – jis vos nepamiršo tai pasakyti.

Vadinasi, jos nėra namuose. O gal ji su kitu vyru ir, gavusi žinutę, dabar leipsta juoku? Jei apskritai jis turi ką pasakyti pasauliui, tai nebent tiek: nepradėkite vaikų, kol nespėjote pasirūpinti patikima meilužе. Ir ne-

* *Atsiprašau, ponia... Girtas anglas... padegtas pudelis... (pranc.)*

sileiskite mulkinami netikrų iliuzijų: „esą, pasibaigus maitinimui krūtimi; kai visą naktį galės miegoti savo lovoje; kai pradės lankyti universitetą". Tušti pažadai lyg nevaldomų žirgų kinkinys velka žmogų per pabirusius akmenis ir milžiniškus kaktusus, o šis kaip įmanydamas mėgina pagriebti susipynusias vadeles. Viskas baigta: vedybos Patrikui nebeteikė jokio malonumo – vien pareigą ir prievolę. Prieš grįždamas pas šeimą, pajutęs poreikį pamąstyti, jis susmuko ant artimiausio suoliuko. Tolumoje ryškėjantys žydri Taičio paplūdimyje pūpsantys nameliai ir skėčiai atmintyje prikėlė tolimus prisiminimus. Rodos, jis buvo Tomuko metų, kai pirmą kartą čia atvyko, o ryškiausi prisiminimai atėjo iš laikų, kai jis buvo maždaug kaip Robertas: vandens dviračiai, kuriais malti Afrikos paplūdimiuose jam taip nepaprastai patiko; šokinėjimas ant smėlio pilių, kurias taip rūpestingai jam statė užsienietės auklės; kaip smakrui vos siekiant medinį prekystalį, jam pirmą kartą buvo leista pačiam užsisakyti mėgstamiausią gėrimą ir ledus. Jau būdamas paauglys Patrikas į paplūdimį tempdavosi knygas. Pastarosios padėdavo pridengti pūpsinčias maudymosi kelnaites, kai blyškiuose Lė Leko smėlynuose slapčiomis žvilgčiodavo į pro šalį praplaukiančias pirmojo įdegio nurausvintas merginas be viršutinės maudymosi kostiumėlio dalies. Nuo to laiko Taičio paplūdimys traukėsi ir traukėsi, kol galiausiai kone visą jį prarijo jūra. Kai Patrikui buvo dvidešimt, savivaldybė mėgino paplūdimį atnaujinti, privertusi ten tūkstančius tonų atvežtinio žvirgždo. Kasmet per Velykas šimtai buldozerių įlankoje supustytą smėlį paskleisdavo dirbtiniame

paplūdimyje, tačiau žiemą audros jį ir vėl supūsdavo atgal.

Palinkęs į priekį Patrikas rankomis parėmė smakrą. Pirmasis kavos ir brendžio poveikis tarsi į vandenį nusviestas akmuo, kuris, prieš panirdamas į dugną, dar keletą kartų strykteli paviršiumi, jau buvo pradėjęs slūgti, palikdamas tik nervingą įtampą. Patrikas įbedė pavargusį žvilgsnį į dabartinį autentiško paplūdimio šešėlį, jei apskritai *autentiškas* – tinkamas žodis paplūdimiui apibūdinti. Jį Patrikui teko girdėti dar anuomet, kai buvo savo vaikų amžiaus. Šiam apgailėtinam dabarties tikslumui išsisklaidžius, Patrikas pasileido atgal per geologinius periodus, kol galiausiai atsidūrė tobulame pirmykščio paplūdimio nuobodulyje, kuriame žiojėjo tušti uolos duburiai ir nesudėtingos molekulės, bilijonus metų neišmaniusios, ką čia su savimi padarius. Ar būtų galima sugalvoti šį tą daugiau nei tiesiog imti ir pradėti stumdytis? Buvo matyti ištisos eilės tuščių veidų, sakytum, maldaujančių draugų, kad sekmadienio vakarui šie pasiūlytų kokį naują restoraną. Iš pirmykščio paplūdimio žmonių gyvenimas atrodė panašus į Žeriko *Medūzos plaustą**: žalsvi vaiduokliai, kuriuos po truputį apsemia šaltas laiko vandenynas.

Patrikas užsimanė dar truputėlį išgerti, kad kaip nors išsivaduotų iš savo paties vaizduotės chaoso. Ir truputėlį užkąsti. Ir truputėlio sekso. Kaip būtų pasakęs Simusas, jis privalėjo nusileisti ant žemės. Vėl prisijungti prie sa-

* *Teodoras Žeriko (Theodore Gericault, 1791–1824) – žymus prancūzų tapytojas, ypač išgarsėjęs alegoriniu paveikslu „Medūzos plaustas“. – Vert. past.*

vos rūšies ir paplūdimyje raugėjančių gyvūnų, kuriuos nuo tankaus kailio skiria tik skustuvo ašmenys ir vaškas. Jų pretenzingas noras užimti aukštesnę padėtį jiems iš-ties brangokai kainuoja, tačiau slapčia jie ir toliau trokšta ropoti krumpliais kabindamiesi į smėlį, spygaudami ir kriuksėdami, pešdamiesi ir poruodamiesi. Taip, iš tiesų jis privalėjo grįžti į tikrovę. Kiek tolėliau ant suoliuko sėdėjusi žila senyvo amžiaus moteris patinusiais keliais sulaikė Patriką nuo smūgių, besipilančių į krūtinę, krušos ir beprasiveržiančio staugimo, skelbiančio, kas čia tikrasis šeimininkas. Moteris ir, žinoma, vis didėjanti vidurdienio pagirių kankynė.

Prisivertęs pakilti Patrikas šiaip ne taip įveikė likusius paskutinius šimtus metrų iki Taičio. Sūpuodama, lygiu rausvu betonu jo link artėjo bemaž nuoga mergina neapsakomai tobula krūtine ir bamboje žibančiu deimantu. Akimis pagavusi jo žvilgsnį mergina nusišypsojo ir pakėlė rankas, tarsi ilgus baltus savo plaukus būtų rišusi į pakeltą palaidą uodegą. Iš tiesų ji tik norėjo parodyti, kaip jos kūnas atmestomis rankomis atrodytų lovoje. Ak, Dieve, ir kodėl šis pasaulis taip prastai surėdytas? Ir kodėl čia pat užkėlus ją ant įkaitusio automobilio, nevalia nuplėšti tą žalsvai melsvą dingstį prisikasti iki bikinio apačios? Ji to norėjo ir jis norėjo to paties. Ką gi, svarbiausia – jis to norėjo. Tiesa, galbūt ji norėjo tik to, ką turėjo, – galios sutrikdyti kiekvieną heteroseksualų vyrą, nederėtų užmiršti ir kolegių lesbiečių (pridūrė Patrikas su tarnautojui būdingu lipšnumu), kuriuos ji tiesiog išmušdavo iš pusiausvyros, vaikštinėdama pirmyn atgal tarp savo depresijos kankinamo vaikino ir

greito nediduko automobilio. Mergina praėjo pro šalį ir Patrikas nusvirduliavo tolyn. Ji netgi galėtų į gabalus sukapoti jo lyties organą ir nusviesti jį ant smėlio. Patrikas ūmai pajuto, kaip kojomis pradeda sruventi kraujas, o netoliese netikėtai pajutę mėsą susipeša šunys. Staiga jį apėmė noras vėl atsisėsti, atsigulti, pasikasti giliai po žeme. Kaip vyras jis buvo žuvęs. Verčiau būtų sutikęs tapti voru patinu, kurį apvaisinta patelė akimirksniu praryja, užuot buvęs po gabalėlį naikinama žmogiška pastarojo kopija.

Patrikas stabtelėjo priešais plačius baltus laiptus, besileidžiančius iki Taičio paplūdimio. Tolumoje buvo matyti pirmyn atgal su kibirėliu rankoje bėginėjantis Robertas, mėginantis užpildyti tekantį griovį. Keistai skvarbiu žvilgsniu jį stebėjo motinos glėbyje įsitaisęs Tomukas, rankoje spausdamas čiulptuką. Jiedu atrodė laimingi, nes jiems buvo skirtas visas motinos dėmesys, o štai jis jautėsi nelaimingas: mat viena, kas jam liko, – visiškas jos nedėmesys. Tokia bent jau buvo vietos priežastis, tačiau vargu ar autentiškas jo kančių paplūdimys. Bet trauk jį devynios – tą autentišką paplūdimį. Jis privalo ten žengti ir vėl būti tėvu.

– Sveikas, mielasis, – pasisveikino Marija su ta amžinai išvargusia šypsena, kurioje jos akys, rodos, nėmaž nedalyvavo. Jie buvo apsigyvenę sunkesniame pasaulyje, kuriame ji privalėjo ištverti nuolatinius sūnų reikalavimus ir pragaištingą poveikį vienišumo besiilginčiai prigimčiai, metų metus turinčiai taikstytis be minutėlės vienatvės.

– Sveika, – atsakė Patrikas. – Gal papietaukime?

– Man rodos, Tomukas tuoj tuoj užmigs.

– Tiesa, – atsakė Patrikas, susmukdamas į savo gulimąjį krėslą.

Visuomet atsirasdavo puiki priežastis jo troškimus paversti niekais.

– Pažiūrėk, – guodėsi Robertas, rodydamas Patrikui patinusį akies voką. – Man įkando uodas.

– Na, pernelyg nepyk ant uodų, – atsiduso Patrikas, – kanda tik nėščios uodės, o štai moterys niekuomet nesiliauja kandusios, net ir pagimdžiusios keletą vaikų.

Ir kodėl jis visa tai pasakė? Atrodo, kad šiandien jį bus užvaldžiusi zoologinė neapykanta moterims. Jei kas apskritai ir kandžiojosi, tai nebent jis pats. Jokiu būdu ne Marija. Čia jį vienintelį kankino nirtulingas nepasitikėjimas moterimis. Jo vaikai anaiptol neturėjo jokios priežasties dalintis su juo panašiu jausmu. Jis privalo suimti save į rankas. Bent jau pasistengti suvaldyti depresiją.

– Atsiprašau, – teisinosi Patrikas, – nesuprantu, kaip man tai išsprūdo. Jaučiuosi neapsakomai pavargęs.

Šypsodamasis tarsi atsiprašinėtų jis apsidairė aplinkui.

– Man regis, tau reikia pagalbos su tuo grioviu, – griebdamas antrąjį kibirėlį Patrikas pasiūlė Robertui.

Bėgiodami pirmyn atgal jiedu pilstė jūros vandenį į smėlį, kol įsitaisęs motinos rankose Tomukas pagaliau iš tiesų užsnūdo.

2002-ųjų rugpjūtis

10

Išsiveržęs iš vaikiško žydro baseinėlio, kuriame vos prieš akimirką patenkintas žaidė, Tomukas staiga pasileido smėliu šnairakiuodamas, ar kartais jo nesiveja mama. Stumtelėjusi kėdės atlošą Marija pasileido jam įkandin. Tačiau Tomukas pasirodė neįtikėtinai vikrus, kasdien vis vikresnis. Jis jau buvo pasiekęs paskutinį laiptelį, beliko kirsti tik Rožės promenadą ir būtų iš- puolęs į gatvę. Stryktelėjusi per trejetą laiptelių Marija suspėjo sugriebti sūnų, kai šis jau siekė stovinčio automobilio kampą, už kurio pajūrio keliu važiuojantys vairuotojai tikrai negalėjo jo pastebėti. Tomukas spardėsi ir muistėsi, kai mama pakėlė jį ant rankų.

– Niekuomet daugiau taip nedaryk, – perspėjo ji kone springdama ašaromis. – Niekuomet taip nedaryk. Tai labai pavojinga.

Tomas springo iš juoko ir jaudulio. Šią naują pramogą jis buvo atradęs vakar, kai jie ir vėl atvyko į Taičio paplūdimį. Praeitais metais jis buvo išmokęs mėtyti pėdas, jei nuo mamos pavykdavo atsiplėšti daugiau kaip tris metrus.

Kol Marija Tomuką nešė tolyn nuo kelio skėčio link, staiga jis virto visiškai kitu vaiku – įniko čiulpti nykštį ir prieraišiai delnu glostė mamai veidą.

– Mama, ar viskas gerai?

– Esu labai nuliūdusi, kad bėgi ant kelio.

– Ketinu padaryti ką nors labai pavojinga, – pūtėsi Tomukas. – Taip, iš tikrųjų.

Marija negalėjo susilaikyti nenusišypsojusi. Jos vaikas buvo toks neapsakomai mielas.

Ir kaip ji galėjo tvirtinti esanti nuliūdusi, jei jau kitą minutę buvo tokia laiminga? Tačiau, kita vertus, kaip ji galėjo tvirtinti esanti laiminga, jei dar prieš akimirką norėjo šaukti? Marijai paprasčiausiai nelikdavo laiko net pamėginti suvokti visus savyje kilusius jausmus. Ją pernelyg ilgai buvo apėmusi sekinanti jaudulio būsena, ypač deranti su nuolat kintančiomis vaikų nuotaikomis. Kartkartėmis ji jautėsi taip, tarsi visai būtų pamiršusi apie savo pačios buvimą. Norėdama save susigrąžinti, ji turėdavo išsiverkti. Jos nesuprantantys žmonės buvo tikri, kad šios ašaros – ilgai gniaužtos kosminės katastrofos, jos visiško išsekimo, pervargimo ar vyro neištikimybės pasekmė, tačiau iš tiesų tai buvo intensyvus neišvengiamo egotizmo kursas, skirtas žmogui, žūtbūt norinčiam save atgauti, kad ir toliau galėtų save aukoti. Marija visuomet buvo tokia. Jau vaikystėje jai pakakdavo pamatyti ant šakos tupiantį paukštelį ir, žiūrėk, netrukus jo pašėlusiai spurdanti širdelė tapdavo jos pačios širdimi. Kartais Marija imdavo svarstyti, ar šis pasiaukojimas – jos asmenybės dalis, ar paprasčiausia patologija. To ji taip pat negalėjo iki galo suprasti. Patrikas sukosi

pasaulyje, kuriame bet kokie sprendimai ir nuomonės atrodė nepaprastai įtikinamai.

Marija įsodino Tomuką į plastmasinę prie stalo įtvirtintą kėdutę.

– Ne, mamyte, nenoriu sėdėti dviejose kėdutėse, – prieštaravo Tomukas ir ropšdamasis atgal bei šelmiškai šypsodamasis pasileido laiptų link. Akimirksniu jį sučiupusi Marija vėl įsodino į kėdutę.

– Ne, mama, nebesodink manęs viršuje, nebeįmanoma to ištverti.

– Iš kur ištraukei visus šiuos posakius? – nusijuokė Marija.

Nešina keptu karšiu pasirodė namų šeimininkė Mišelė, Tomuko pusėn sviesdama priekaištingą žvilgsnį.

– *C'est dangereux, ca**, – subarė ji Tomuką.

Vakar Mišelė tvirtino, kad tikrai uždrožtų savo vaikams, jei šie pasileistų ant kelio. Marija jau buvo pratusi prie nenaudingų patarimų. Ji nieku gyvu negalėtų suduoti Tomukui, kad ir kas benutiktų. Ši mintis jai kėlė šleikštulį, be to, ji buvo tikra, kad bausmė – tai geriausias būdas nieko iš to neišmokti. Vaikas atsimena tik smurtą, o pagrįstas tėvų sielvartas virsta jo paties kančia.

Ketl buvo didžiausias nenaudingų patarimų bagažas, kurį nuolat papildydavo jos pačios motinystės gilaus nesėkmių šaltinio atsargos. Ketl visuomet kaip įmanydama stengėsi užgniaužti laisvą Marijos dvasią. Tiesa, ji anaiptol neaugino jos kaip lėlytės (buvo pernelyg užsiėmusi, kad pati viena tuo užsiiminėtų), veikiau jau it rizikingą kapitalą: iš pradžių bevertį, tačiau vieną dieną

* *Tai pavojinga (pranc.)*

galintį atsipirkti, tarkime, susituokus su dideliu namu ar garsiu vardu. Ketl buvo aiškiai pareiškusi, kad tekėti už advokato, netrukus neteksinčio net ir kaži kur užsienyje labai pusėtino namo, buvo labai jau toli iki jos įsivaizduojamos sėkmės. Ketl nusivylimas suaugusia Marija buvo vien pasekmė ją užvaldžiusio nusivylimo gimus Marijai. Marija nebuvo berniukas. Mergaitės, kurios nėra berniukai, yra baisus nusivylimas. Ketl buvo sugalvojusi dingstį, esą Marijos tėvas neapsakomai troškęs sūnaus, tačiau iš tiesų ši neviltis priklausė jos tėvui, kareiviui, moteris mieliau iškeitusiam į karą ir apskritai santykius su silpnąja lytimi pakentusiam nebent dėl vilties susilaukti vyriškos lyties palikuonio. Panašią viltį jis perdavė ir visoms trims savo dukroms.

Marijos tėvas, priešingai, džiaugėsi ja tokia, kokia ji yra. Jo paties drovumas, sumišęs su Marijos drovumu, sugebėjo juodu išlaisvinti. Pirmuosius dvidešimt gyvenimo metų mažai kalbėjusi Marija mylėjo tėvą vien todėl, kad šis niekuomet nebuvo privertęs ją pajusti, kad jos tylėjimas – visiška nesėkmė. Jis puikiai suvokė, kad visa tai dėl pernelyg didelės įtampos ir įspūdžių pertekliaus. Praraja, Marijos jausmų pasaulį skyrusį nuo visuomenėje įsigalėjusių normų, buvo pernelyg didžiulė, kad ji būtų įstengusi kaip nors ją peržengti. Būdamas jaunas tėtis jautėsi panašiai, tačiau pamažu išmoko pateikti pasauliui save tokį, koks iš tiesų jis nebuvo. Stiprus Marijos autentiškumas jos tėtį grąžino prie savo tikrojo aš.

Marija labai ryškiai prisiminė tėvelį, tačiau visus prisiminimus sustingdė ankstyva jo mirtis. Jai buvo vos keturiolika, kai jį pakirto vėžys. Nuo tėčio ligos ją „sau-

gojo" netikusi paslaptis, dar labiau pabloginusi iki tol buvusią padėtį. Paslaptis buvusi tariama Ketl pagalba, jos užuojautos pakaitalas. Mirus Henriui, Ketl ragino Mariją „būti drąsiai". Būti drąsiai reiškė net ir tokiu metu nelaukti užuojautos. Tiesą sakant, jos tikėtis būtų buvę beprasmiška, net jei nebūtų atimta tokia galimybė. Jų patirtys buvo iš esmės skirtingos. Ši netektis Mariją nepaprastai sutrikdė: ji įsivaizdavo tėvelio kančias, ją apėmė baisi beprotybė nuo suvokimo, kad jis vienintelis būtų supratęs jos jausmus, kilusius dėl jo mirties. Tačiau, kita vertus, didžioji jų santykių dalis buvo nebylus bendravimas, todėl, matyt, nebuvo jokios priežasties jį nutraukti. Ketl tik bandė dėtis, esą dėl netekties jaučiasi labai panašiai. Iš tiesų ją kankino tik paskutinioji nuolat ją lydėjusio nusivylimo dalis. Tai buvo taip nesąžininga. Ji buvo per jauna tapti našle, tačiau per sena, kad ir vėl galėtų pradėti gyvenimą jai priimtinomis sąlygomis. Per tėčio laidotuves Marija galutinai įsitikino motinos jausmų sterilumu ir išmoko jos nekęsti. Jei koks gabalėlis gailesčio dar ir buvo užsilikęs, gimus vaikams, kone visiškai dingo. Dabar jis apskritai pakibo ant plauko ir su kiekvienu nauju pykčio proveržiu galėjo nutrūkti.

Naujausia Ketl staigmena – atsiprašinėti, kad nieko nepadovanojusi Tomukui jo antrojo gimtadienio proga. Esą ji ilgai ieškojusi „aukštyn žemyn" (vertimas: Harodo laiptelių), „tos nuostabios suvaldymo priemonės, kurią turėjo būdama vaikas". Kai Harodas ją apvylęs, esą ji buvo pernelyg pavargusi ieškoti ko nors kito.

– Jie ir vėl turėtų ateiti į madą, – tauškė Ketl, tarsi būtų ketinusi porą tokių padovanoti Tomui jo dvidešimtojo ar

trisdešimtojo gimtadienio proga ar bet kada, vos pasaulis atsikvošės ir vėl pradės gaminti vaikų suvaldymo priemones.

– Močiutė labai nusivylė neradusi priemonės tavęs suvaldyti, – Marija paaiškino Tomukui.

– Nenoriu jokių suvaldymo priemonių, – prieštaravo šis, dabar paprastai prieštaraujantis bet kokiam išgirstam teiginiui. To nežinodama Ketl buvo apstulbusi.

– Auklė buvo įpratusi jais net prisiekinėti, – paaiškino ji.

– O aš – juos keikti, – atšovė Marija.

– Iš tiesų, tai ne, – nesutiko Ketl. – Skirtingai nei Tomas, nebuvai skatinama keiktis it koks girtas jūreivis.

Paskutinį kartą jiems lankantis Ketl namuose Londone, Tomukas iš tiesų išpylė: „Ak, ne! Sušiktas reikalas! Mano skalbimo mašina ir vėl įjungta“, ir tariamai ją išjunginėdamas spaudinėjo neveikiantį skambutį šalia Ketl židinio.

Tą patį rytą Tomukas girdėjo, kaip „sušiktą reikalą“ minėjo Patrikas, perskaitęs Sotebių laišką. Pasirodė, kad Budeno paveikslas yra klastotė.

– Koks tuščias moralinių pastangų švaistymas, – pastebėjo Patrikas.

– Visai ne švaistymas. Tu gi dar nežinojai, kad jie suklastoti, kai nusprendei jų nebevogti.

– Žinau, tiesiog taip yra: jei būčiau žinojęs, būtų buvę išties nesunku apsispręsti. – Vogti iš savo motinos? Niekuomet! – galėjau pareikšti jau iš pradžių, užuot metų metus svarstęs, ar netapus kelią tarp kartų pastojančiu Robinu Hudu, kuris vykdydamas teisingą nusikaltimą

mėgina įvesti lygybę. Motinai išties pavyko priversti savęs nekęsti už tai, kad esi garbingas, – tūžo Patrikas, abiem rankomis suspausdamas galvą. – Ar apskritai vertėjo dėl to ginčytis? Ar tai buvo būtina?

– Apie ką tėvelis kalba? – paklausė Tomukas.

– Kalbu apie tavo sušiktos močiutės suklastotus meno kūrinius.

– Ne, ji nėra mano sušikta močiutė, – purtydamas galvą rimtai prieštaravo vaikas.

– Simusas – ne pirmas žmogus, išviliojęs pinigus iš *mano* sušiktos močiutės. Kažkoks prekiautojas meno dirbiniais Paryžiuje šį nesudėtingą ėjimą padarė jau prieš trisdešimt metų.

– Ne, ji nėra tavo sušikta močiutė, – tauškėjo Tomukas, – ji mano sušikta močiutė.

Neseniai Tomukas suvokė, kas yra nuosavybės jausmas. Ilgą laiką jam nė į galvą nešovė, kad kas nors galėtų priklausyti jam, dabar gi jam priklausė viskas.

Pirmąją rugpjūčio savaitę Marija su Tomuku liko vieni. Patriką Londone sulaikė ypatinga byla, kuri, kaip Marija įtarė, vadinosi *Julija prieš Mariją*, tačiau dėjosi, esą tai – kas kita. Ir kaip ji galėjo tvirtinti pavydinti Julijai, jei, tiesą sakant, jau kitą akimirką jai nepavydėjo? Retsykiais ji netgi jautė jai dėkingumą. Marija tikrai nenorėjo, kad Patriką kas atimtų, tačiau tuo pat metu nemanė, kad tai galėtų kada atsitikti. Mariją vienu metu buvo užvaldę pavydo ir atlaidumo jausmai, o vienintelis būdas priversti šias priešingas puses sugyventi – mėginimas būti kaip įmanoma atlaidesnei. Štai kodėl Patrikui niekuomet nekilo noras jos palikti – taip buvo

patenkintas ir jos pavydas. Struktūrinė schema pasirodė gana paprasta, išskyrus pora neatidėliotinų nesklandumų. Pirma, kartkartėmis Mariją netikėtai užvaldydavo nostalgija erotiniam judviejų gyvenimui – kol ji dar nebuvo motina. Tiesa, jos aistra išgaravo savaime; jau Marijai mėginant pastoti, ji sėkmingai buvo pradėjusi save naikinti. Antra, ją užvaldydavo pyktis vos pajutus, kad kurstydamas neištikimybę Patrikas sąmoningai blogina judviejų santykius. Štai kaip viskas buvo iš tikrųjų: Patrikui trūko sekso, o ji negalėjo jo duoti, todėl jis ieškojo jo kitur. Neištikimybė tebuvo formalumas, tačiau sukėlė esminę abejonę, pragaištingą atmosferą.

Robertas pirmą kartą ne namuose praleido ilgiau nei vieną naktį. Pirmąjį vakarą savo draugo Džeremio namuose jis atrodė išties atsipalaidavęs, kai juodu su Marija kalbėjosi telefonu. Žinoma, Marija irgi buvo patenkinta. Tai neabejotinai buvo ženklas, kad jis pasitiki tėvų meile, kurią jautė net ir nebūdamas su drauge. Tačiau, kita vertus, be Roberto buvo gana neįprasta. Marija prisiminė jį Tomuko metų, kai jis vis dar bėgo, kad būtų vejamas, ir slapstėsi, kad būtų surastas. Net ir tuomet labiau nei Tomas jis buvo linkęs į savistabą ir susimąstymą. Viena vertus, Robertas gyveno pirmykščiame rojuje, kurio jo broliui niekuomet neteko pažinti, kita vertus, buvo jo pirmavaizdžiu. Tomukas daugiau mokėsi iš klaidų ir aiškesnių jų įkandin sužibėjusių vilčių.

– Man jau pakaks, – išpyškino Tomukas, ropšdamasis nuo kėdės.

Marija mostelėjo Mišelei, tačiau ši aptarnavo kitą klientą. Rankoje ji laikė lėkštę bulvių traškučių. Jei To-

mukas būtų pastebėjęs juos anksčiau, vargu ar būtų valgęs žuvį, tačiau jei pastebėtų juos dabar, dar bent penketą minučių pasėdėtų kėdėje. Marija negalėjo atkreipti Mišelės dėmesio, todėl vaikas toliau ropštėsi nuo kėdės.

– Ar nenorėtum traškučių, mielasis?

– Ne, mama, nenoriu. Noriu, noriu traškučių, – pasitaisė jis.

Paslydęs Tomukas trinktelėjo skruostą į stalo kampą.

– Mama tave pakels, – kalbėjo jis skėsdamas rankytes.

Pakėlusi vaiką Marija pasisodino jį ant kelių švelniai sūpuodama. Užsigavęs Tomukas imdavo vadinti save *tu*, nors jau prieš šešetą mėnesių suvokė taisyklingą vienaskaitos pirmojo asmens vartoseną. Nuo to laiko dėl visiškai logiškų priežasčių Tomukas ėmė kreiptis į save *tu*, nes tą patį darė ir visi kiti. Be to, dėl visiškai logiškų priežasčių į kitus jis kreipdavosi *aš*, nes šie būtent taip save ir vadino. Tačiau vieną savaitę *tu nori* pagaliau virto *aš noriu*. Visi dabartiniai vaiko veiksmai – susižavėjimas, atmieštas pavojaus signalu, nuosavybės tvirtinimas, ritualinis prieštaravimas, troškimas viską pakreipti savo naudai – ir buvo tas sprogstantis perėjimas nuo *tu* prie *aš*, nuo *matyti save tėvų akimis* iki *išvysti save savosiomis*. Tiesa, kaip tik dabar Tomukas išgyveno gramatikos regresą, nes ir vėl panoro tapti *tu* – mamytės padarėliu.

– Taip sunku todėl, kad tavo valia ir yra tai, kas varo tave per gyvenimą, – praėjusį vakarą aiškino Salė. – Tad kodėl turėtum norėti palaužti vaiko valią? Kaip tik tai norėjo padaryti ir mūsų motinos. Mat *būti geram* reiškia būti palaužtam.

Marijos amerikietė draugė Salė buvo didžiausia jos sąjungininkė. Taip pat mama, apipilta nereikalingais patarimais, taip pat nusprendusi suteikti vaikams tvirtą paramą, nuritinti nuo kelio savo pačios auklėjimo akmenį, kad šie galėtų nevaržomai bėgti. Tiesa, pastarąją užduotį lydėjo prieštaringi komentarai: pakaks būti kilimėliu prie durų; nebūk savo vaikų verge; susigrąžink figūrą; pradžiugink vyrą; išeik „prasiblaškyti"; nueik į vakarėlį, nes visą laiką leisdama su vaikais išsikraustysi iš proto tikrąja šio žodžio prasme; labiau gerbk save, patikėdama vaikus kam nors kitam ir imdamasi rašyti straipsnį apie tai, kad moterys, patikėjusios vaikus į kitų rankas, neturėtų jausti kaltės; negadink vaikų pildydama bet kokią jų užgaidą; palik mažuosius tironus žliumbti vienus, kol galiausiai patys liausis supratę, kad žliumbti beprasmiška; šiaip ar taip, vaikams patinka ribos. Užplūsdavo ir itin prieštaringi gandai: niekuomet nevartok paracetamolio, visuomet vartok paracetamolį, paracetamolis stabdo homeopatinį poveikį, homeopatija neveiksminga, homeopatija veiksminga vienais atvejais, tačiau kitais – ne; gintaro vėrinys slopina dantų skausmą; šis išbėrimas veikiausiai yra alergija karvės pienui, gali būti, kad ir kviečiams, neatmetama ir oro taršos galimybė, nes per pastaruosius dešimtį metų tarša Londone padidėjo net penketą kartų; sunku pasakyti, galbūt tai praeis savaime. Dar pasitaikydavo pačių netikėčiausių palyginimų ir akivaizdaus melo: mano dukra nepabudusi išmiega visą naktį; vos trijų savaičių jai jau nebereikėjo vystyklų; jo motina maitino jį krūtimi iki penkerių metų; mums taip pasisekė – abu gavo užtikrin-

tas vietas *Akorno* kompanijoje; mokykloje jos geriausia draugė – Cilos Blek vaikaitė*.

Visas šias beprotybes praleisdama pro pirštus Marija mėgino nulaužyti nudžiūvusias savo pačios gyvenimo šakas – visiškai atsiduodama, sekindama save, niršdama ir apimta siaubo, jausdama įtampą tarp priklausomybės ir savyje bei vaikuose glūdinčios nepriklausomybės, kurią, po teisybei, dar reikėjo atpažinti, tačiau tam visiškai nebuvo laiko: matyt, tai – geriausias būdas grįžti prie meilės instinkto šaknų, o pamėginus ten pasilikti pradėti iš ten ir veikti.

Marija suprato, kad Salė prispausta prie tos pačios sienos kaip ir ji, tad juodvi gali viena kita pasikliauti. Praeitą vakarą Salė faksu jai atsiuntė laišką, kurio perskaityti Marija dar neturėjo laiko. Išplėšusi iš fakso aparato popieriaus lapą ji įbruko jį į rankinuką. Galbūt kai Tomukas užsnūs – per tą laiką, kol jis miegos, reikėjo kaip nors jėga mėginti sugrūsti likusią gyvenimo dalį. Kai vaikas užmigdavo, Marija paprastai pasijusdavo pernelyg beviltiškai, kad ir pati galėtų užsnūsti: mat nuolat būgštavo, kad, gink Dieve, neišsimuštų iš jo ritmo ir ko nors nepadarytų kitaip.

Traškučiai jau buvo netekę galios Tomuką užlaikyti ilgiau, todėl jis ir vėl pradėjo ropštis iš kėdutės. Paėmusi vaiką už rankytės Marija leidosi jo vedama prie laiptų, prie kurių jis verždavosi ir anksčiau. Laikydamiesi už rankų jiedu žingsniavo Rožės promenada.

* *Cila Blek (Cilla Black, g. 1943 m.) – anglų dainininkė ir dainų autorė; dirba televizijoje. – Vert. past.*

– Kaip smagu ir minkšta kojoms, – tauškėjo Tomukas. – Ak, – staiga jis stabtelėjo priešais išglebusių kaktusų eilę, – kaip jie vadinasi?

– Tai kažkokia kaktusų rūšis, mielasis. Tikslaus pavadinimo nežinau.

– Tačiau aš noriu žinoti tikslų pavadinimą, – neatlyžo vaikas.

– Namuose užmesime akį į mano knygą.

– Gerai, mama, užmes... Ak! O ką ten daro tas berniukas?

– Jis žaidžia vandens šautuvėliu.

– Nori palaistyti gėles.

– Na, tai būtų išties tinkamas jo panaudojimas.

– Tai gėlių laistymui, – paskelbė Tomukas.

Ištraukęs rankytę iš Marijos delno vaikas pasileido pirmyn. Nors jiedu kone be pertraukos buvo kartu, neretai Marijai valandų valandas pavykdavo į jį nė nežvilgtelėti. Arba jis buvo pernelyg arti, kad galėtų matyti jį visą, arba visas Marijos dėmesys buvo sutelktas į pavojaus akimirkas, todėl viso kito tiesiog nelikdavo laiko įvertinti. Dabar Marija pagaliau išvydo jį visą – galėjo be rūpesčio stebėti savo taip garbinamą berniūkštį mėlynais marškinėliais, chaki spalvos kelnytėmis ir ryžtinga eisena. Jo veidas atrodė neįtikėtinai gražus. Retkarčiais Mariją apnikdavo nerimas, ar jis nesusilauks pernelyg daug dėmesio, ar pernelyg prie jo nepripras. Ji puikiai prisiminė, kaip ligoninėje Tomukas pirmą kartą pramerkė akis. Jose spindėjo sunkiai paaiškinamas tvirtas ryžtas; galia suteikti pasauliui prasmę, kad jame būtų galima rasti vietos kitokiam žinojimui, kurį jis pats jau turėjo. Robertas pasaulį išvydo visiškai kitos

nuotaikos – buvo justi stipri emocinė įtampa ir nerimas, kurį, tiesą sakant, dar reikėjo suvokti.

– Ak, – niekaip netilo Tomukas, – ką ten daro tas juokingas žmogus?

– Jis dedasi nardymo kaukę ir kvėpavimo vamzdelį.

– Tai mano nardymo kaukė ir mano kvėpavimo vamzdelis.

– Tuomet labai miela, kad leidai jam jais pasinaudoti.

– Aš leidau jam pasinaudoti, – pritarė Tomukas. – Jis gali jais pasinaudoti, mama.

– Ačiū, mielasis.

Tomukas žygiavo toliau. Dabar jis dosnus, tačiau maždaug po dešimties minučių jo energija išseks ir viskas pradės slysti iš rankų.

– Ar nevertėtų mums grįžti į paplūdimį ir šiek tiek pailsėti?

– Nenoriu šiek tiek pailsėti. Noriu į žaidimų aikštelę. Man taip patinka žaidimų aikštelė, – vapaliojo jis pasileisdamas į kojas.

Šiuo dienos metu žaidimų aikštelė vargu ar apskritai buvo tinkama žaisti. Pavojingas kopėčių rėmas, nuo kurio leidosi metalinė čiuožykla, buvo taip smarkiai įkaitęs, kad, rodos, būtų nesunkiai iškepusi kiaušinienė. Šalimais ant spyruoklės nepakenčiamai girgždėjo plastmasinis ponis. Jiems priėjus prie medinių vartų, Marija juos atidarė.

– Ne, mama, aš pats noriu tai padaryti, – Tomuko balsas nuskambėjo neapsakomai skausmingai.

– Gerai jau, gerai, – neprieštaravo Marija.

– Ne, aš tai padarysiu, – pasiryžo vaikas, stumdamas nepasiduodančius vartus, kuriuos dar sunkino metalinė

lentelė su aštuonetu žaidimo aikštelės taisyklių – taisyklių keturis kartus daugiau nei sūpuoklių. Pagaliau jiedu žengė rožinės spalvos guminiu takeliu, vaizduojančiu gudronuotą dangą. Kreivais laiptais užsiropštęs iki pakylos virš čiuožyklos Tomukas smuko į kitą kiaurymę, priešais gaisrininko lazdelę, kuria nusileisti jam pačiam taip ir nepavyko. Aplenkusi laiptelius Marija nuskubėjo jo pasitikti. Nejau jis išties išdrįstų leistis žemyn? Nejau visiškai nesugeba įvertinti savo galimybių? Galbūt ji pati pernelyg būgštauja, kai išties reikia tik šiek tiek žaismingumo? O gal tai – instinktas nelaimei užbėgti už akių? Ar bet kuri kita pasaulio mama galėtų rūpintis mažiau stebėdama šį žaidimą? Ar verta dėtis nerūpestingai, ar visuomet apsimetinėti yra toks jau vykęs dalykas? Sykį, kai Marija stovėjo prie baseino, Tomukas staiga pasileido atgal prie čiuožyklos. Bėgdamas vaikas ūmai apvirto, trenkdamas galvą į čiuožyklos kraštą. Dėl patirto šoko ir nuovargio jis ilgą laiką neišleido nė garso. Vėliau jo veidukas išraudo ir išsiveržė pratisas riksmas; burnoje virpėjo rausvas liežuvis, o akyse tviskėjo gausiai susikaupusios ašaros. Marijai, kaip visuomet, sakytum kas būtų strėlę smeigęs į krūtinę. Tąsyk pakėlusi vaiką ant rankų ji glaudė jį prie širdies, mėgindama nuraminti ir nusiraminti pati.

– Skudurėlis su etikete, – šnirpščiojo Tomukas. Marija jam buvo padavusi nosinaitę su etikete. Tačiau pasirodo, kad skudurėlis be etiketės ne tik kad nebuvo didesnė paguoda, bet ir dar labiau jį nuvylė, nes tarsi erzindamas priminė kitus – su etiketėmis.

Pakėlusi Tomuką ant rankų Marija paskubomis nužygiavo į paplūdimį. Visas drebėdamas vaikas nuščiuvo

ir įniko čiulpti nykštį toje pačioje rankoje spausdamas nosinaitę. Nuotykis baigėsi, tyrinėjimas pasiekė savo ribas ir buvo nutrauktas, kaip ir reikėjo tikėtis, priverstinai. Marija paguldė jį ant čiužinio po skėčiu nuo saulės, o pati išsitiesusi šalia užsimerkė ir nutilo. Ji girdėjo, kaip nurimęs Tomukas įniko dar garsiau čiulpti pirštą, o jau netrukus iš pasikeitusio vaiko kvėpavimo suprato, kad vaikas užmigo. Marija atsimerkė.

Dabar jos valioje buvo valanda ar net pora, per kurias ji privalėjo atsakyti į laiškus, sumokėti mokesčius, pabendrauti su draugais, atgaivinti protą, atlikti keletą užduočių, paskaityti gerą knygą, pamąstyti apie puikų pinigų „gamybos" planą, atlikti jogos pratimus, paskaityti apie osteopatiją, apsilankyti pas dantų gydytoją ir šiek tiek nusnūsti. Nusnūsti? Nejau ji dar pamena, kas apskritai yra miegas? Kadaise šis žodis Marijai reiškė ilgą nuo sąmonės saugančią pertvarą, visišką šešerių, aštuonerių–devynerių valandų „atsijungimą". Dabar ji galėjo pasvajoti nebent apie netrikdomus dvidešimties minučių poilsio skutelius; poilsio, kuris jai tik priminė, kokia iš tiesų yra nusikamavusi. Praėjusią naktį Marijai taip ir nepavyko sumerkti akių, nes ją buvo apėmęs siaubas, kad jai miegant Tomukui gali nutikti kas bloga. Visą naktį ji kaip įmanydama mėgino su tuo kovoti tartum sargybinis, puikiai suvokiantis, kad prisnūdus tarnybos metu jam gresia mirties bausmė. Dabar Marijai išties reikėjo šiek tiek numigti, nugrimzti į pagirias panašų popiečio miegą, panirti į varginančius sapnus, tačiau prieš tai ji dar ketino perskaityti Salės laišką tarsi ženklą savo laisvės, kuri, kaip pati jautė, buvo ne tokia tvirta kaip

Tomuko, nes ji negalėjo išmatuoti jos ribų taip, kaip tai galėjo padaryti jis. Laiškas pasirodė gana praktinio pobūdžio: Salė jame pranešė, kada atvykstanti į Sen Nazerą; tiesa, pabaigoje ji pridūrusi: „Vakar aptikau tokius Aleksandro Gerceno žodžius: „Mums atrodo, kad vaiko tikslas yra augti, nes jis auga. Tačiau jo tikslas yra žaisti, mėgautis, tiesiog būti vaiku. Jei žvilgtelėtume į proceso pabaigą, paaiškėtų, kad gyvenimo tikslas yra mirtis."*

Būtent tai Marijai ir knietėjo paaiškinti Patrikui, nes likęs su Robertu dviese jis taip įnikdavo mankštinti Roberto protą, mėgindamas įskiepyti jam mažumėlę skepticizmo, jog kartais, rodos, išties užmiršdavo leisti jam žaisti, mėgautis savimi ir tiesiog būti vaiku. Tiesa, Tomukui Patrikas netrukdė eiti savo keliu iš dalies todėl, kad buvo pernelyg užsiėmęs savo paties psichologiniu išlikimu, iš dalies Tomuko troškimas žinoti buvo peržengęs bet kokius tėvų siekius. Prieš užsimerkdama ir paskutinį kartą žvilgtelėjusi į miegančio vaiko veiduką Marija pagalvojo, kad jam žaisti ir mėgautis yra ne kas kita, kaip mėginti užvaldyti aplinką.

* *Aleksandras Ivanovičius Gercenas (Aleksandr Ivanovič Gercen, 1812–1870) – garsus rusų provakarietiškų pažiūrų rašytojas ir mąstytojas, vadinamas „Rusijos socializmo tėvu". – Vert. past.*

11

– Kur dingo mano pimpaliukas? – po maudynių išsitiesęs ant mėlyno rankšluosčio stebėjosi Tomas.

– Pradingo, – atsakė Marija.

– Oi! Jis čia, mama, – praskėtęs kojytes džiaugėsi jis.

– Man išties palengvėjo, – pastebėjo Marija.

– Išties palengvėjo, – pritarė Tomas.

Pažaidęs vonioje Tomukas neparodė jokio noro vėl būti apvilktas. Pižama, bloga lemiantis ženklas, kad netrukus teks keliauti į lovytę, retsykiais turėdavo palaukti, kol vaikas užmigs, – štai tuomet ja ir apvilkdavo. Jei ruošiantis miegui išdykėlis pajusdavo Marijos skubėjimą, jis imdavo dar labiau ją gaišinti.

– Oi, tik ne tai! Mano pimpaliukas ir vėl dingo, – guodėsi Tomas. – Mane tai išties liūdina.

– Nejaugi, mielasis? – paklausė Marija, pastebėjusi, kad Tomukas kartoja vakarykščius jos virtuvėje pasakytus žodžius, jai numetus stiklinę ant žemės.

– Taip, mama, tai mane varo iš proto.

– Ir kur jis galėjo dingti? – paklausė Marija.

– Negaliu tuo patikėti, – tauškėjo vaikas luktelėjęs, kad mama galėtų įvertinti netekties dydį. – Ak, štai ir jis! – Tomukui kuo puikiausiai sekėsi pamėgdžioti džiugesį, kuris ją pačią užplūsdavo, radus pieno buteliuką ar netikėtai pradingusį batelį.

Staiga pašėlusiai šokinėdamas aukštyn žemyn Tomukas sukniubo ant lovos ir ėmė vartytis ant pagalvių.

– Būk atsargus, – perspėjo Marija pastebėjusi, kad vaikas šokinėja pernelyg arti metalinės lovos pertvaros.

Būtų sunku prireikus suspėti laiku jį pačiupti, apsaugoti nuo aštrių kampų ar sunkių briaunų ir leisti patirti nuotykį iki galo. Marija neapsakomai norėjo miego, tačiau dabar tikrai nereikėjo parodyti nė menkiausio susierzinimo ar nekantrumo.

– Esu cirko akrobatas, – džiūgavo Tomukas, pamėginęs apsiversti kulvirsčias, tačiau parvirtęs ant šono. – Mama sako: „Būk atsargus, mažasis beždžioniuk“.

– Būk atsargus, mažasis beždžioniuk, – Marija klusniai kartojo savo žodžius. Sūnui ji turėtų padovanoti direktoriaus kėdę ir garsintuvą. Iki šiol visuomet jam buvo sakoma, ką daryti, dabar atėjo jo eilė.

Diena Marijai pasirodė ypač ilga ir ji jautėsi be galo nuvargusi, ypač aplankius Eleonorą slaugos namuose. Užėjusi į jos kambarį su Tomuku Marija visaip mėgino neparodyti esanti sukrėsta. Vienoje burnos pusėje nebuvo likę visų viršutinių dantų, o kitoje tarsi juodi stalaktitai kyšojo vos trejetas. Plaukai, kuriuos paprastai ji plaudavo kas antrą dieną, dabar buvo susivėlę į riebaluotą netvarkingą kupetą, po kuria švietėsi duobėta kaukolė. Kai Marija pasilenkė ją pabučiuoti, staiga tvokste-

lėjo baisus tvaikas, akimirksniu privertęs ją prisiminti apie rankinuke gulintį maišelį. Marija turėjo numaldyti motinišką savo veržlumą, ypač kai šalia – puikiausias motiniško santūrumo pavyzdys.

Eleonoros dūlėjimą ypač išryškino tarp jos ir Tomuko atsiradusi nedermė, nelikus lygybės, kuria dar visai neseniai galėjo su juo dalintis. Praeitais metais tiek vienas, tiek kitas nesugebėjo nei aiškiai kalbėti, nei tvirtai vaikščioti. Eleonora buvo netekusi pakankamai dantų, kad likusių skaičiumi kone prilygtų Tomukui, kuriam tiek pat buvo prasikalę naujų. Naujas Eleonoros poreikis šlapintis į sauskelnes puikiai derėjo su Tomuko vystyklais. Tiesa, šiemet viskas pasikeitė. Jau visai netrukus mažajam vystyklų nebereikės, o Eleonorai, atvirkščiai, jų reikės vis daugiau. Jam dar tik kalėsi krūminiai dantukai, jai jau netrukus šie bus apskritai vieninteliai likę dantys. Tomukas jau pradėjo taip greitai vaikščioti, kad net mamai sunkiai sekėsi jį sulaikyti, o štai Eleonora vargiai bepasėdėdavo kėdėje ir jau netrukus bus prirakinta prie lovos. Marija stabtelėjo prie slidaus numatomo pokalbio šlaito. Dirbtinis judviejų entuziazmas dėl Tomuko pažangos netrukus ėmė atrodyti tarsi slaptas įžeidimas. Nebuvo jokio reikalo Eleonorai užsiminti ir apie Robertą, buvusį jos sąjungininką, spėjusį puikiai išmokti tėvo priešiškumo pamokas.

– Oi, ne! – guodėsi Tomukas Eleonorai. – Alabala pavogė mano halumbalum.

Neretai suaugusiųjų pasaulyje įstrigęs nesuprantamų žodžių kamštyje vaikas imdavo atsakinėti savo išgalvota kalba. Marija jau buvo pratusi prie šio žavingo keršto,

todėl susidomėjo atsiradusiu Alabala; šis šviežutėlis naujadaras, regis, apibūdina klasikinį blogiuko, Tomukui priešiško veikėjo, vaidmenį; o štai Tomuko palydovas, jo paties sąžinė, buvo vardu Felanas. Vaikas šypsodamasis žvelgė į Eleonorą. Tačiau nesulaukė deramo atsako. Apimta siaubo ir įtarimo ji stebeilijo į Tomuką. Atrodo, ji įžvelgė anaiptol ne vaikišką išradingumą, o savo didžiausios baimės pranašą: jau netrukus, kai niekas nebeįstengs jos suprasti, ji irgi nebegalės nieko suprasti. Marija mėgino gelbėti padėtį:

– Tarškia, kas ant seilės užeina, – aiškino ji. – Dabar vienas mėgstamiausių jo posakių (manau, tikrai pastebėsite Patriko įtaką), – Marija dar sykį pamėgino nusišypsoti, – *tai visiškai neįmanoma.*

Eleonoros kūnas mažumėlę pasviro į priekį. Įsitvėrusi medinių kėdės atramų ji pervėrė Mariją įniršio kupinu žvilgsniu.

– Visiš-kai ne-įmanoma, – spjaute išspjovė ji ir atšlijusi atgal vos girdimai pridūrė. – Tai tiesa.

Eleonora ir vėl grįžtelėjo į Tomuką, tačiau šįsyk su kaži kokiu godumu. Dar prieš akimirką paleidęs nesuprantamų svaičiojimų papliūpą dabar vaikas ištarė žodžius, kuriuos ji kuo puikiausiai suprato. Šių žodžių pati Eleonora nebūtų įstengusi pasakyti, tačiau jie kuo puikiausiai atitiko jos būseną.

Šis tas panašaus nutiko, kai Marija skaitė garso knygų sąrašą: jas Eleonora galėjo užsisakyti Anglijoje. Būdas pasirinkti knygą neturėjo jokio aiškaus ryšio nei su autoriumi, nei su turiniu. Kai Marija skaitė Džeinės Osten, Prusto, Džefrio Arčerio ir Džilio Kuperio knygų pavadinimus,

Eleonora nerodė jokio susidomėjimo. Tačiau kai ji perskaitė pavadinimą *Išbandyti nekaltumu**, Eleonora pradėjo linkčioti galvą ir godžiai ploti rankomis, sakytumei, norėtų vandeniu apsitaškyti krūtinę. Panašią jaudulio bangą sukėlė ir *Dulkių derlius*. Netikėtai išgirdusi šiuos pavadinimus, Eleonora staiga prisiminė savo rašytą raštelį, kurį drebančia dėmėta ranka buvo davusi Marijai.

Marijai šiaip ne taip pavyko perskaityti neaiškius didžiosiomis raidėmis pieštuku pakeverzotus žodžius: „KODĖL SIMUSAS NEATEINA MANĘS APLANKYTI?“

Marija galėjo įtarti priežastį, tačiau jai sunkiai sekėsi tuo patikėti. Anksčiau ji niekuomet nebūtų įtarusi, kad Simusas galėtų būti toks niekšas. Prisitaikėliškas jo būdas visuomet mišo su iliuzija, esą jis – nuostabus žmogus ar bent jau dega troškimu toks pasirodyti. Ir štai tau kad nori – nepraėjus nė dviems savaitėms, kai Sen Nazeras galutinai pateko į fondo rankas, geradarę it nereikalingą šiukšlių maišą Simusas išmetė lauk.

Marija prisiminė, ką Patrikas kalbėjo galiausiai pasinaudojęs įgaliotinio teisėmis, kurias motina jam suteikė pasirašant dėl namo: „Žmogui, mėginančiam atsikratyti naštos ir taip nušliaužti iki kapo, tiesiog nepasiseka to padaryti. Deja, antros vaikystės neduoda niekas, niekas nesuteikia ir teisės nusimesti atsakomybės naštą.“ Tąsyk Patrikas nusigėrė iki žemės graibymo.

Marija žvilgtelėjo į Eleonoros veidą. Jame buvo įsispaudusi kančia. Jos akys atrodė blausios lyg ką tik

* *„Išbandyti nekaltumu“ („Ordeal by Innocence“, 1958) – Agatos Kristi romanas. – Vert. past.*

pastipusios žuvies, tačiau šį vangumą bus įbrėžusios pastangos atsiplėšti nuo tikrovės. Marija suprato, kad bedantė Eleonoros burna yra tikras savižudiškas gestas, sumišęs su siaubingu nuolankumu, kurį ji pabrėžė paskelbdama bado streiką. Anokia čia bėda susidėti naujus dantis, tačiau, atrodo, reikia būti be galo užsispyrusiam, kad savaitė po savaitės nepaliautum suktis savęs neigimo verpete ir nė nepastebėti, kaip šie krenta ir krenta, nė-maž nepaisydami nei gydytojų, nei antidepresantų, nei slaugos namų, nei jos noro gyventi liekanų.

Marija pajuto, kaip ją nusmelkia tragiškas jausmas. Priešais ją buvo moteris, dėl savo vizijos ir vyro apleidusi šeimą, o štai dabar ta vizija ir vyras apleido ją pačią. Marija prisiminė, kaip Eleonora, dar aiškiai kalbėdama, buvo jai pasakojusi, esą juodu su Simusu pažinojo vienas kitą „ankstesniuose gyvenimuose“. Vienas tokių „ankstesnių gyvenimų“ prabėgo prie Airijos krantų kyšančiame skelige, į kurį Simusas ją nusivežė pačioje savo finansinio piršimosi pradžioje. Aną nepamirštamą audringą dieną paėmęs Eleonorą už rankos jis tikino: „Airijai reikia tavęs“. „Prisiminusi praeitą gyvenimą“ Eleonora pajutusi, esą dar anais gūdžiaisiais amžiais, kai Airija buvo tapusi krikščionių taikiniu, kaip tik tame skelige juodu su Simusu gyveno kaip vyras ir žmona. Anuomet visoje toje migracijų bei plėšimų sumaištyje pamažu nutrūko jos ryšiai su artimiausiais giminaičiais. Tačiau apsilankęs Sen Nazere Simusas išsyk supratęs, kad Prancūzijai jo reikia labiau nei Airijai – Eleonoros. Esą septynioliktajame amžiuje šis namas buvęs vienuolynas, o prisiminus dar vieną „praeitą gyvenimą“ paaiškėjo, kad Eleonora

jame buvusi vyriausioji vienuolė (tai tampa aišku kaip dieną, vos pradedi apie tai pasakoti). Marija prisiminė, kad nuo to laiko jai ir „prilipusi“ „vienuolės“ pravardė. O kas visų keisčiausia – kaip tik tuo metu Simusas buvęs vienuolyno abatas. Ir štai dabar likimo valia jiedu ir vėl drauge, šįsyk – „dvasinėje bendrystėje“, kuri, tiesa, buvo ne taip suprasta ir sukėlė nemažai paskalų.

Kai prislėgtu mergaitės balsu Eleonora visa tai papasakojo Marijai, ši nusprendė su ja nesiginčyti. Daugiau ar mažiau Eleonora tikėjo viskuo, kas nebuvo tiesa. Tai buvo jos geraširdiškos prigimties dalis – tarsi pirmoji pagalba, neįtikėtinus dalykus paverčianti tikėtinais. Jai žūtbūt reikėjo apsigyventi šiuose istoriniuose pasakojimuose, kad tik kaip nors užglaistytų lovoje nepatenkintą aistrą (vėliau tai turėjo pernelyg daug pasekmių), kuriai, tiesa, pakako laiko atlikti savo vaidmenį valdų dalybose. Anuomet Marijai visa tai atrodė be galo juokinga. Dabar gi jai neapsakomai knietėjo priklijuoti atsiknojusį Eleonoros patiklumo sienpopierį. Siaubingos išpažinties atvirumo akimirką iškyla poreikis būti reikalingam – Marija tai puikiai žinojo.

– Aš jo paklausiu, – pažadėjo Marija, švelniai dėdama ranką ant Eleonoros rankos. Nors ji dar nebuvo sutikusi Simuso, tačiau žinojo, kad šis – savo vasarnamyje. – Galbūt jis susirgo ar išvyko į Airiją.

– Airiją, – sušnibždėjo Eleonora.

Kai Marija su Tomuku žingsniavo prie automobilio, staiga stabtelėjęs vaikas ėmė purtyti galvą:

– Vaje, mieloji, – dūsavo jis. – Neatrodo, kad Eleonora jaustųsi gerai.

Marijai patiko tiesmukiška vaiko užuojauta kenčiančiam. Jis dar nebuvo išmokęs dėtis, esą nieko neįvyko, ar koneveikti žmogų, kuriam kas nors nutiko. Kai Tomukas galiausiai užsnūdo mašinoje, Marija nusprendė patraukti tiesiai į Simuso namus.

– Na, dabar, užgriūvus visoms šioms bėdoms, – teisinosi Simusas. – Pamaniau, kad tai – šeimos reikalas ir panašiai, ir pati Eleonora vargu ar labai norėtų mane matyti. Be to, jei atvirai, Marija, *Pegaso* leidykla jau kariasi man ant sprando. Mano knygą jie norėtų įtraukti į pavasario katalogą. Turėdamas tiek daug minčių viską privalau gniaužti. Kaip manai, kas geriau – *Mano širdies būgno dūžiai* ar *Mano būgno širdies dūžis*?

– Na, nežinau, – atsakė Marija. – Man rodos, priklauso nuo to, ką turite galvoje.

– Puikus patarimas, – džiaugėsi Simusas. – Jei kalbėtume apie būgnus, mane išties nepaprastai džiugina tavo mamos pažanga. Taisydama sielą ji tarsi žuvis vandenyje. Neseniai gavau jos elektroninį laišką, kuriame pranešė atvykstanti į intensyvius rudens kursus.

– Nuostabu, – tarė Marija. Ji ėmė nerimauti, kad mašinoje gali nesuveikti monitorius. Nors žalia lemputė mirkčiojo kaip įprastai, tačiau Marija niekuomet nebuvo jo jungusi automobilyje.

– Manau, kad taisydama sielą Eleonora turėjo galimybę išties nemažai pasisemti. Tiesiog garsiai mąstau, – berte bėrė žodžius Simusas ir susijaudinęs suposi kėdėje, užstodamas kompiuterio ekrane šviečiantį vaizdą, – ten buvo senyvo amžiaus odos drabužiais vilkinti inuitė, kuriai iš burnos kyšojo pypkė. – Jei tavo mamytė su Eleono-

ra apskritimo centre vadovautų visam ritualui, pavyktų užmegzti, na, supranti, išties galingą ryšį. Ištiesęs abiejų rankų pirštus Simusas atsargiai juos sunėrė.

Vargšelis Simusas, galvojo Marija, iš tiesų jis – ne toks jau blogas žmogus, tiesiog visiškas kvailys. Būdavo, kartais ji net susiginčija su Patriku, kurio motina blogesnė. Ketl niekam niekuomet nėra nieko davusi, Eleonora atidavė viską. Šeimai tiek viena, tiek kita neatnešė jokios naudos, išskyrus nebent tai, kad Marija dar turėjo šiokių tokių „vilčių", kurios, tiesa, atrodė be galo tolimos: mat jos iki skrupulų savanaudė motina daugiau apie nieką, išskyrus save, negalvojo; vos sučiaudėjusi lakstė pas gydytoją ir kartą per mėnesį vyko atostogauti, kad kuo greičiau pamirštų nusivylimą ankstesnėmis atostogomis. Atimtos paveldėjimo teisės Patriką drąsino tęsti blogesnės motinos varžybas, tačiau Simuso galvoje galbūt jau sukosi mintis atimti net šį privalumą ir susišluoti į kišenę Ketl pinigus. Tačiau ar iš tiesų jis buvo toks jau blogas žmogus, kuriam taip puikiai sekasi dėtis visišku kvailiu? Sunku pasakyti. Ryšys tarp kvailumo ir niekšybės pasirodė painus ir sunkiai išnarpliojamas.

– Galiu įžvelgti vis daugiau ir daugiau ryšių, – nesiliovė tauškęs Simusas, sukdamas nykščius. – Jei atvirai, Marija, nemanau, kad parašysiu dar vieną knygą. Taip tiesiog galima išsikraustyti iš proto.

– Neabejoju! – atsakė Marija. – Negalėčiau net pradėti rašyti.

– Esu jau pradėjęs, – gyrėsi Simusas. – Tiesą sakant, net keletą kartų. Galbūt viskas yra pradžia, supranti, ką turiu galvoje?

– Ir kiekviena su nauju širdies dūžiu, – pastebėjo Marija. – Ar veikiau būgno dūžiu.

– Tiesa, tiesa, – pritarė Simusas.

Staiga monitoriuje pasigirdo nubudusio Tomuko verksmas. Marijai palengvėjo, kad jai pavyko.

– Oi, atleiskite, turiu lėkti.

– Artimiausiomis dienomis būtinai pamėginsiu aplankyti Eleonorą, – pažadėjo Simusas, lydėdamas Mariją prie vasarnamio durų. – Išties vertinu tavo pastebėjimus apie širdies dūžius ir buvimą šią akimirką – tai suteikė man nemažai minčių.

Kai Simusas atidarė duris, skambtelėjo varpeliai. Pakėlusi akis Marija išvydo trejetą kinų hieroglifų, tabaluojančių ant varinės lazdelės.

– Laimės, taikos ir klestėjimo, – palinkėjo Simusas. – Tai – neatsiejami dalykai.

– Deja, visai ne tai tikėjausi išgirsti, – nuliūdo Marija. – Trečiojo sąskaita nė nesvarstydama pasirinkčiau du pirmuosius.

– Tačiau kas tai yra klestėjimas? – niekaip netilo Simusas, lydėdamas ją prie automobilio. – Tik tai, kad išalkęs turėtum ką užkąsti. 1840 m. Airijai tai buvo atsakyta, o ir šiandien milijonai žmonių visame pasaulyje negali tuo pasidžiaugti.

– O Dieve brangus, – atsiduso Marija. – 1840-ųjų Airijai tikrai ne ką galiu padėti. O štai Tomukui galiu suteikti „didžiausią jo klestėjimą“ arba, kitaip sakant, pietus.

Kiek atlošęs galvą Simusas pratrūko sveiku juoku.

– Atrodo, kad tai bus paprasčiau, – pritarė jis, nemaloniai pliaukštelėjęs Marijai per nugarą.

Atidariusi automobilio dureles ji iškėlė vaiką iš kėdutės.

– Kaip gyvuoja mažasis vyrutis? – pasiteiravo Simusas.

– Kuo puikiausiai, – atsakė Marija. – Jis čia puikiai leidžia laiką.

– Ir visa tai todėl, kad turi tokią nuostabią mamą, – meilikavo Simusas, o jo ranka Marijai ant nugaros marškinėliuose jau baigė pradeginti skylę. – Tačiau turiu pastebėti, kad dirbant su siela ypač svarbu sukurti saugią aplinką. Būtent tą mes ir mėginame čia padaryti. Galbūt Tomukas jau pradeda tai suprasti, na, supranti, tam tikru lygiu.

– Manau, kad taip, – pritarė Marija, neprieštaraujanti dėl šio pagyrimo, net jei iš tiesų jis buvo skirtas pačiam Simusui. – Jis – labai imlus vaikas.

Pakėlusi Tomuką ant rankų Marija galėjo išsisukti nuo Simuso artumo.

– Oi, – šūktelėjo Simusas, įrėmindamas juodu didžiuliame glėbyje, – motinos ir vaiko archetipas. Man tai primena mano mamą. Ant jos vienos galvos augome aštuoniese. Anuomet troškau daugiau dėmesio, nei man buvo skiriama. – Prisiminęs save jaunesnį ir mažiau nušvitusį Simusas atlaidžiai sukikeno. – Mano šeimoje buvo išties didžiulė dinamika. Tačiau žvelgdamas iš dabartinio atstumo nesiliauju stebėjęsis, kaip ji įstengė be perstojo duoti ir duoti. Žinai, Marija, dabar suprantu, kad ji sėmė iš visuotinio šaltinio, archetipinės motinos ir vaiko energijos. Tikiuosi, supranti, ką turiu galvoje? Noriu apie šį tą panašaus parašyti ir savo

knygoje. Visa tai susiję su šamaniška mano veikla – tam tikru mastu. Ką tik pradėjau ją rašyti. Todėl mielai priimu bet kokias mintis – akimirkas, kai pasijunti kažkieno palaikomas, na, supranti, anapus savo paties aukos.

– Turiu apie tai kiek pamąstyti, – atsakė Marija, staiga supratusi, iš kur visos mažosios Simuso silpnybės, priverčiančios mamytes atiduoti jam savo turtą. – O dabar iš tiesų jau turiu pamaitinti Tomą.

– Žinoma, žinoma, – neprieštaravo Simusas. – Ką gi, iš tiesų buvo malonu su tavimi pabendrauti, Marija. Tikrai jaučiu, kad tarp mudviejų yra ryšys.

– Aš irgi jaučiu, kad man daug kas paaiškėjo, – pritarė Marija.

Marija puikiai suprato, kad, tarkime, toks kvailas pažadas „artimiausiomis dienomis aplankyti Eleonorą“ reiškia vien tai, jog iš tiesų jis neaplankys jos nei šiandien, nei rytoj, nei poryt. Ir apskritai ar verta švaistyti savo „mažąsias silpnybes“ moteriai, kurios vardu užrašyta vos pora Budeno klastočių?

Nunešusi Tomuką į virtuvę Marija paguldė jį ant bufeto. Ištraukęs iš burnos nykštį vaikas įsistebeilijo į ją sumania veido išraiška – pusiau rimtai, pusiau juokdamasis.

– Simusas – labai juokingas žmogus, mama, – pareiškė jis.

Marija pratrūko juoku.

– Iš tiesų juokingas, – pritarė ji, bučiuodama vaikui kaktytę.

– Jis – iš tiesų labai juokingas žmogus! – tvirtino Tomas, pagavęs mamos juoką. Jis stipriai užmerkė akis, kad dar labiau pradėtų juoktis.

Nėra ko stebėtis, kad tą pačią dieną pabendravusi su Eleonora ir Simusu Marija pasijuto tarsi netekusi jėgų, todėl vargu ar iš geliančio kūno ir išsiblaškiusios galvos dar buvo galima tikėtis šiokio tokio budrumo. Šiandien, rodos, bus šis tas nutikę. Ji dar nesugebėjo tinkamai to įvertinti, tačiau, atrodo, tai bus vienas iš tų netikėtų proveržių, kurie, tiesą sakant, buvo vienintelis būdas kaip nors apskritai užbaigti konfliktą. Marijai nebuvo laiko apie tai pamąstyti, kol nuogas Tomukas vis dar voliojosi lovos vidury.

– Tai buvo išties nepaprastas šuolis, – pliauškė vaikas, vėlei stodamasis ant kojų. – Turbūt esi sužavėta, mama.

– Tikrai taip, mielasis. Ką norėtum šįvakar paskaityti?

Prieš gvildenant sudėtingą klausimą mėgindamas susikaupti Tomukas stabtelėjo.

– Galima rimtai pasvarstyti apie ledinukus, – atsakė jis žodžiais iš senos Patriko knygos, tebesimėtančios Sen Nazere.

– Poną Aukštyn ir poną Žemyn?

– Ne, mama, nenoriu šios knygos.

Iš lentynos paėmusi *Babarą ir profesorių Grifitoną* Marija peržengė lovos pertvarą. Jiedu turėjo ritualą apžvelgti dieną, todėl ji uždavė įprastą klausimą *Ką šiandien nuveikėme?* Kaip ir buvo galima tikėtis, Tomukas nustojo šokinėjęs.

Pažeminęs balsą vaikas rimtai papurtė galvą.

– Triušiukas Petriukas suėdė mano vynuoges, – pasiskundė jis.

– Ne! – Marija buvo priblokšta.

– Ponas Makgregoras labai supyks ant Simuso.

– Kodėl ant Simuso? Maniau, kad tai triušiukas Petriukas pavogė vynuoges.

– Ne, mama. Simusas.

Kad ir ką Tomukas buvo „pasigriebęs“, šiaip ar taip, tai toli gražu nepriminė „saugios aplinkos“, apie kurią Simusas paistė kaip neišvengiamą „darbui su siela“. Veikiau tai buvo panašu į vagių aplinką. Jei Simusas nematė reikalo skirti daugiau dėmesio Eleonorai, kai šioji dar tebežvangino jo gyvenime tokį stiprų atgarsį turėjusiais pinigais, tai kodėl turėtų vargintis pildydamas jos pažadus savo nugalėtiems varžovams? Simuso vaizduotėje knibždėte knibždėjo konkuruojančių brolių ir seserų, o Patriką su Marija įsivaikino vien tam, kad vėliau nugalėtų archajiškose varžybose, kuriose nei vienam, nei kitam nebuvo tekę jo apmokymų. Ir apskritai kokia nauda iš moters, kuri net nebeįstengtų nupirkti jausmų šalinimo aparato? O iš jos įpėdinių, kasmet rugpjūtį priplūstančių į jo nuosavybe jau tapusią fondo teritoriją?

12

– Niekaip nesuprantu, – varstydamas akimis kraunančią daiktus Mariją stebėjosi Robertas. – Kodėl turime išvykti?

– Puikiai supranti, kodėl, – atsakė Marija.

Nusvirusiais pečiais įspraudęs tarp kelių rankas Robertas sėdėjo ant lovos krašto. Jei būtų laiko, Marija būtinai prisėstų šalia, jį apkabintų ir vėl leistų jam išsiverkti, tačiau kol Tomukas miegojo, ji privalėjo suspėti sukrauti daiktus.

Per pastarąsias pora parų Marijai nepavyko sumerkti akių – ji buvo vienodai išvarginta ir netekties, ir troškimo kuo greičiau iš čia ištrūkti. Namai, paveikslai, medžiai, Eleonoros dantys, Patriko vaikystė ir jos vaikų atostogos – išvargusioje Marijos galvoje visa tai buvo susikaupę tarsi po potvynio iškilę griuvėsiai. Pastaruosius septynetą metų jai atrodė, kad Patriko vaikystė – tartum virvė, brūžinanti sugniaužtus jo kumščius. Marijai iš tiesų viskas buvo įkyrėję iki gyvo kaulo. Per vėlu mėginti apsaugoti Robertą, kad ir jo neužvaldytų Patriką

kankinęs neteisybės jausmas, tačiau nuo Tomuko vis dar buvo galima nuslėpti pernelyg įsisiautėjusią paveldėjimo teisių dramą. Šeima po truputį ėmė skaldytis, todėl galiausiai iš čia pasprukus buvo galima tikėtis ir vėl ją suvienyti.

Patrikas buvo išėjęs atsisveikinti su Eleonora. Jis buvo pažadėjęs susilaikyti nuo bet kokių negrąžinamai karčių žodžių, jei kartais nebetektų daugiau jos pamatyti. Jei Patrikas būtų pastebėjęs artėjančios mirties ženklų, jis nieko nelaukdamas skriste nuskristų palaikyti motinos už rankos, tačiau visi kiti vargu ar pultų registruotis *Grand Hotel des Bains*, kad kaip nors gautų galimybę slaugos namuose pabudėti prie jos mirties patalo.

– Jei nužudytume Simusą, ar namas liktų mums? – staiga paklausė Robertas.

– Ne, – atsakė Marija, – jis atitektų kitam fondo vadovui.

– Tai taip neteisinga, – niuro Robertas. – Nebent pats tapčiau vadovu. Taip! Esu tikras genijus!

– Tačiau turėtum tam fondui ir vadovauti.

– Ak, taip, tiesa, – sutiko Robertas. – Na, gal Simusas imtų atgailauti. – Staiga jis prakalbo tikra airiška tarme. – Galiu tik atsiprašyti, Marija. Nesuprantu, kas man buvo šovę į galvą, kai iš jūsų ir šių mielų mažylių bandžiau atimti namus, tačiau dabar sugrįžau į protą ir labai norėčiau, kad žinotum: net jei širdyje ir neįstengtum man atleisti dėl to siaubo, kurį buvau jums suteikęs, aš ir pats niekada negalėsiu sau atleisti. – Robertas pratrūko raudoti.

Marija puikiai suprato, kad apsimestinis sūnaus verksmas buvo labai panašus į tikrą. Pirmą sykį po Tomo gimimo ji suprato, kad iš tikrųjų Robertas buvo vienintelis, kuriam labiausiai jos reikėjo. Didžiausia jos pirmagimio jėga buvo tai, kad aplinką jis mieliau vertė juokais, užuot švaistęs laiką mėgindamas ją užvaldyti, nors, tiesą sakant, net ir tai Robertui puikiai sekėsi. Keletą dienų jo žaismingumą buvo pakeitęs troškimas, ilgesys ir nuoskauda. Marija pastebėjo, kad tai ir vėl pasikartojo. Iš tiesų ji niekad taip ir nepriprato prie to, kad iš netyčia nugirstų pokalbio gabalėlių Robertas pamėgdžiodamas sukuria vientisą paveikslą. Nenuostabu, kad pastarosiomis dienomis jį buvo visiškai užvaldęs Simusas. Marija buvo pernelyg pavargusi, kad sugebėtų šį tą daugiau nei išspausti dirbtinę šypseną, vyniodama jo mažiau nei prieš savaitę pirktas maudymosi kelnaites. Viskas įvyko taip neapsakomai greitai. Atvykęs su Robertu Patrikas rado raštelį, kuriame buvo klausiama, ar namuose neatsirastų „kiek vietos“ Kevinui su Anete. Kitą rytą per pusryčius trumpam užsukęs Simusas tikėjosi sulaukti atsakymo.

– Tikiuosi, kad netrukdau, – šūktelėjo jis.

– Nė trupučio, – atsakė Patrikas. – Malonu, kad taip greitai pasirodėte. Gal kavos?

– Ne, ačiū, Patrikai. Tiesą sakant, pastaruoju metu rašydamas knygą pernelyg piktnaudžiavau kofeinu.

– Ką gi, tikiuosi, neprieštarausite, jei aš ir be jūsų juo papiktnaudžiausiu.

– Jauskis kaip namie, – atsakė Simusas.

– Kaip namie? – įsiuto Patrikas tarsi prie saito pririštas kurtas. – Gal šį vienintelį metų mėnesį čia jūs esate

mano namuose? Tai ir yra visa reikalo esmė. Puikiai žinote, kad motinos dovanos nustatytas terminas mums suteikia teisę visą rugpjūtį naudotis namu, todėl tikrai nesiruošiame taikstytis su aplink šmirinėjančiais jūsų draugais.

– *Terminas* skamba pernelyg jau teisiškai, – svarstė Simusas. – Deja, sutartyje nėra užsiminta, kad mūsų fondas turėtų jums teikti nemokamas atostogas. Puikiai suprantu, kaip tau sunku susitaikyti su motinos valia, todėl ir buvau pasiruošęs neigiamos tamstos energijos antplūdžiui.

– Man atrodo, dabar nekalbama apie tai, kaip man sunku susitaikyti su motinos valia, o veikiau jau apie tai, kaip tau pavyksta su ja susitvarkyti. Tad verčiau nenukrypkime nuo temos.

– Tai – vienas su kitu susiję dalykai.

– Idiotui viskas susiję.

– Prašyčiau be asmeninių įžeidinėjimų. Tai susiję todėl, kad tiek viena, tiek kita priklauso nuo Eleonoros valios.

– Aišku kaip dieną, ko ji nori. Neaišku viena: nejau gviešiesi ir dalies, kuri tau visiškai netinka?

– Na, manoji vizija yra gerokai platesnė nei ši, Patrikai. Mano požiūris – holistinis. Todėl, mano galva, mums visiems – tau ir tavo šeimai, Kevinui ir Anetei, ir man – derėtų rasti bendrą sprendimą. Galbūt visiems vertėtų pamėginti ritualais pasakyti, ką davėme šiai bendruomenei ir ko iš jos tikimės.

– Ne, tik nereikia dar vieno ritualo. Kas jums, žmonės, darosi su tais ritualais? Nematau nieko bloga tiesiog

pasikalbėti? Kai paauglystėje gyvenau ten, kur dabar yra tamstos vasarnamis, ten buvo du miegamieji. Kodėl tavo draugų neapgyvendinus laisvame viršutinio aukšto kambaryje?

– Dabar ten mano darbo kambarys ir biuras.

– Neduok Dieve, jei kas įsibraus į privačią erdvę.

Nusiringęs nuo Marijos kelių Tomukas pradėjo tyrinėti. Jo negalėjimas nustygti vietoje jai leido suvokti, kokie suparalyžiuoti yra visi likusieji. Jai labai nepatiko matyti Patriką, sustingusį rudeniškoje paauglystėje: dogmatišką ir sarkastišką, pilną pagiežos dėl motinos veiksmų, tačiau vis dar slapčia tebesvajojantį apie Simuso vasarnamį kaip savo paauglišką guolį, kuriame praleido nesuskaičiuojamas pusiau nepriklausomas vasaras. Vienintelis Tomas, nevaržomai šliaužiodamas grindimis, galėjo leisti protui tekėti kur panorėjus, nes jis nė nenumanė apie visą šį sumautą reikalą. Pastebėjusi, kad vaikas jau pasiruošęs sprukti, Marija trumpam atitrūko nuo įsisiautėjusios Patriko ir Simuso dramos, nors ir jautė, kad įprastiniame tuščiame Simuso meilikavime atsirado kaži koks piktas įtūžis.

– Ar žinote, – prabilo Patrikas, vėl kreipdamasis į Simusą, – kad Laplandijos karibų vyriausiasis šamanas geria musmirių prisiėdusio šiaurinio elnio šlapimą, jį pavaduojantis asmuo – šamano šlapimą ir taip toliau – iki pat žemiausios grandies atstovo, kuris šliaužiodamas sniegu maldauja nors mažyčio lašelio elnio šlapimo, tiesa, jau kokio dvylikto perdirbimo?

– Ne, nežinojau, – sausai atkirto Simusas.

– O aš maniau, kad tai – jūsų profesija, – stebėjosi Patrikas. – Šiaip ar taip, ironiška, tačiau pirmasis

šlapimas yra pats nuodingiausias. Vargšas vyriausiasis šamanas, mėgindamas atsikratyti nuodais, svirdinėja ir prakaituoja, o štai perfiltruotas kelių kepenų šlapimas tampa nekenksmingas, nors haliucinogeninis poveikis išlieka. Žmogaus noras įgyti visuomenėje padėtį yra toks didelis, kad jis negaili nei dvasios ramybės, nei brangaus laiko, kad tik kaip nors prasibrautų prie to, kas galiausiai pasirodo besanti tik nuodinga patirtis.

– Visa tai labai įdomu, – pastebėjo Simusas, – tačiau nesuprantu, ką bendra tai turi su mūsų aptariamu klausimu.

– Tik tiek, kad mane jaudina vienintelis dalykas – garbė, todėl šioje „bendruomenėje" tikrai nesu pasirengęs nusmukti į pačią visos šios šlapimo hierarchijos apačią.

– Jei nenori būti bendruomenės dalimi, neprivalai čia pasilikti, – ramiai atsakė Simusas.

Stojo trumpa tyla.

– Puiku, – ūmai prabilo Patrikas. – Dabar bent jau žinome, ko tamsta iš tiesų sieki.

– Dink iš čia, – staiga neištvėręs suriko Robertas. – Palik mus ramybėje. Tai – mano močiutės namai, todėl turime daugiau teisių čia likti nei tu.

– Nusiraminkime, – mėgino raminti Marija, uždėdama ranką ant Roberto peties. – Tikrai iš čia neišvažiuosime, vos įpusėjus vaikų atostogoms, nesvarbu, grįšime čia kitąmet ar ne. Gal kaip nors pavyktų susitarti ir su jūsų draugais. Jei savaitei galėtumėte paaukoti savo darbo kabinetą, paskutinę savaitę galėtume juos apgyvendinti pas mus. Manau, kad tai pakankamai teisinga.

Atrodo, kad Simusas svyravo tarp jį užvaldžiusio įniršio ir begalinio noro pasirodyti teisingam.

– Pakalbėsime apie tai vėliau, – atlyžo jis. – Jei atvirai, pirma turiu apdoroti keletą šiuo metu mane užvaldžiusių neigiamų jausmų, kol būsiu pasiruošęs priimti vieną ar kitą sprendimą.

– Apdorok savo pasitraukimą, – mestelėjo Patrikas, pasiruošęs baigti pokalbį. – Jauskis kaip namuose. Atlik ritualą.

Patrikas pradėjo žygiuoti aplink stalą ir išskėtė rankas tarsi ketintų išvaryti Simusą iš namų, tačiau netikėtai sustojo.

– Tarp kitko, – lenkdamasis prie Simuso tęsė Patrikas, – Marija man pranešė, kad vos Eleonora įteikė tau dovaną – namus, ėmei ir visiškai ją apleidai. Ar tiesa? Po viso to, ką ji dėl tavęs padarė, bent jau galėtum užsukti jos aplankyti.

– Man tikrai nereikia tavo paskaitų apie mudviejų su Eleonora draugystės reikšmę, – atšovė Simusas.

– Klausyk, puikiai suprantu, kad ji – tikrai nekokia draugija, – nesiliovė Patrikas, – tačiau, kad ir kaip ten būtų, tai – jūsų bendrai rasto lobio dalis.

– Man jau tikrai pakaks ypač svetingo tamstos dėmesio, – tūžo Simusas, o jo veidą nudažė raudonis. – Bandžiau būti kantrus...

– Kantrus? – pertraukė jį Patrikas. – Savo bendrais bandai užkimšti mūsų namus, Eleonorą išmetei į šiukšlių krūvą vien todėl, kad neliko nieko, ką dar galėtum iš jos išpešti. Jei manai, kad *kantrus* yra tinkamas žodis tam apibūdinti, anglų turėtum mokytis

kaip užsienio kalbos, užuot pasirašinėjęs sutartį dėl knygos.

– Tikrai neprivalau kęsti šių įžeidinėjimų, – vis labiau niršo Simusas. – Mudu kartu su Eleonora įkūrėme šį fondą ir žinau, kad ji tikrai nenorėtų, kad kas nors mėgintų sutrukdyti jam klestėti. Mano galva, didžiausia tragedija yra tai, jog taip ir nesupratai, kad šis fondas ir yra pagrindinis tavo motinos gyvenimo tikslas. Be to, atrodo, visiškai nesupranti, kokia ji nepaprasta moteris.

– Labai klystate, – paprieštaravo Patrikas. – Nebūčiau drįsęs nė pasvajoti apie dar nepaprastesnę.

– Aišku kaip dieną, kur link tai ritasi, – įsiterpė Marija. – Turėtume kiek apsiraminti. Nematau jokios prasmės toliau vienas kitą kandžioti.

– Tačiau mieloji, – nesutiko Patrikas, – juk daugiau mums nieko ir neliko – tik kandžiotis.

Tai buvo tiesa – jam tik tai ir buvo likę. Marija suprato, kad atostogas iš Patriko paniekos griuvėsių teks vaduoti jai vienai. Lūkesčio, esą ji būsianti nenuilstamai sumani ir tuo pat metu visiškai palaikanti Patriko pusę, Marija negalėjo nei visiškai patenkinti, nei visiškai nuvilti.

Pakėlusi Tomuką ant rankų ji suprato, kad motinystė jai ir vėl neleis pasijusti vienišai. Kone visą savo trečiąjį dešimtmetį Marija gyveno viena ir atkakliai laikėsi savo bute net ir jau laukdamasi Roberto. Marija visuomet jautė stiprų poreikį išnirti iš žmonių srauto. Dabar retai ji būdavo viena, o jei ir būdavo, vis viena jos mintys būdavo apkrautos kitų nurodymais. Neapsvarstytos prasmės kaupėsi nelyginant neatplėšti laiškai. Marija puikiai

suprato, kad jose vis daugiau ir daugiau priminimų, jog gyvenimas liko neperžiūrėtas.

Dabar vienatvę Marija privalėjo dalintis su Tomuku. Ji prisiminė kadaise Džonio cituotus žodžius apie „motinos akivaizdoje vienišą kūdikį“. Jie kažkodėl ilgam įstrigo Marijos galvoje, ir dabar po Patriko ir Simuso kivirčo stebėdama, kaip Tomas žaidžia savo mėgstama žarna ir laikydamas ją už kraštų stebi ant grindų tykštančią sidabrinę vandens čiurkšlę, ji staiga pajuto spaudimą paraginti jį padaryti ką nors naudinga – palaistyti gėles ir bent neišpurvinti kelnių, tačiau jam nepasidavė, nes beprasmiškame sūnaus žaidime ji pajuto tartum kokią savitą laisvę. Tomukas nesitikėjo jokių rezultatų ar naudos, nepuoselėjo jokio plano – jam tiesiog patiko stebėti tekantį vandenį.

Dabar, rodos, tinkamiausias laikas pasiduoti nostalgijai, kai išvykimas, kurio Marija taip laukė, atrodė tikrai neišvengiamas, tačiau ji tik šaltu žvilgsniu stebeilijo į sodą ir dangų, kuriame nesimatė nė mažiausio debesėlio. Buvo laikas eiti.

Įėjusi į namą Marija patraukė tiesiai į savo kambarį trumpam pailsėti ir išvydo ant lovos drybsantį Patriką, o šalimais buvo pastatyta taurė raudono vyno.

– Šį rytą nebuvai itin draugiška, – pastebėjo jis.

– Ką turi galvoje? – paklausė Marija. – Nebuvau ir labai nedraugiška. Tai čia judu su Simusu svaidėtės žodžiais.

– Rodos, termobaterinis zvimbimas pagaliau dingo, – atsakė Patrikas.

Sėsdamasi ant lovos krašto Marija netyčia užkliudė Patriko ranką.

– Ar pameni, kaip anais gerais laikais po pietų drauge eidavome į lovą? – Patrikas nuklydo į prisiminimus.

– Tomukas ką tik užmigo.

– Puikiai supranti, kad ne tai – tikroji priežastis. Juk mudu anaiptol negriežiame dantimis iš apmaudo dievagodamiesi, kad pasitaikius pirmai progai stačia galva pulsime į lovą: tai netgi neįmanoma. – Patrikas užmerkė akis. – Jaučiuosi taip, tarsi dardėtume menkai apšviestu baltu tuneliu... – netilo jis.

– Tai buvo vakar pakeliui iš oro uosto, – pastebėjo Marija.

– Vien kaulai be mėsos, – atkakliai savo laikėsi Patrikas. – Nieko nebėra kaip buvę, kad ir kiek kokteilių bare padavėjui kartotum magiškus žodelius.

– Man viskas yra, – pataisė Marija.

– Sveikinu, – burbtelėjo Patrikas ir visiškai nutilo. Jo akys taip ir liko užmerktos.

Galbūt ji pernelyg žiauri? Gal derėtų šiek tiek labdaringos veiklos – pasiūlyti užuojautą? Marija suprato, kad visų šių dėmesio maldavimų neįmanoma patenkinti vien todėl, kad kaip nors būtų galima pateisinti Patriko neištikimybę. Jis tikrai išsigąstų, jei staiga ji pultų su juo mylėtis. Ar išsigąstų? Kaip ji galėtų tai sužinoti, jei pirmoji niekuomet neparodytų jokios seksualinės iniciatyvos? Visa tai jai buvo žuvęs reikalas, todėl ji negalėjo jo kaltinti dėl meilės nuotykių. Tai atsitiko gimus Tomukui. Marija negalėjo nustoti stebėjusis, kaip negrįžtamai nutrūko ryšys. Tai buvo instinkto galia – nuo išsekusio, pavargusio ir gendančio Patriko visas jėgas sutelkti jaudinančiai naujojo vaikelio galimybei. Panašiai atsitiko

ir gimus Robertui, tačiau tai truko vos keletą mėnesių. Šįsyk erotinį jos gyvenimą visiškai pasiglemžė artumas Tomukui. Jos santykiai su Patriku nutrūko, gedulingoje eisenoje iš paskos vilkdami kaltės ir pareigos šleifą. Išsitiesusi šalia vyro Marija keletą sekundžių tuščiu žvilgsniu stebeilijo į lubas, kol galiausiai taip pat užsimerkė. Juodu tysojo lovoje, pamažu leisdamiesi nešami negilaus miego.

– Ak, Dieve brangus, – šūktelėjo Marija Robertui, keldamasi nuo grindų, ant kurių klūpėjo šalia praverto lagamino. – Visiškai užmiršau pranešti močiutei ir Salei, kad išsikraustome.

– Turiu pastebėti, kad tai be galo apmaudu, – mėgdžiodamas Ketl atsakė Robertas.

– Pažiūrėkim, ar tu teisus, – atsakė Marija ir atsisėdusi šalia jo ėmė rinkti motinos telefono numerį.

– Na, turiu pastebėti, kad tai išties apmaudu, – pasigirdo Ketl balsas, priversdamas Mariją prisidengti burną ranka, kad kaip nors nepratrūktų juoku. – Puiku, – sušnabždėjo ji Robertui. Jis pergalingai iškėlė rankas.

– O kodėl negalėtum ir šiaip atvykti? – paklausė Marija motinos. – Atrodo, kad Simusui patinka su tavimi bendrauti labiau nei mums. O tai jau daug ką pasako, – ilgokai patylėjusi pridūrė ji.

Dėdamasi, esą tai – „puikios naujienos“, Salė pažadėjo, kad jų visų aplankyti būtinai atvyks į Londoną.

– Prašalaičiui ši vieta gali pasirodyti it koks gražus stiklinis indas, kuriame visiškai nėra oro. Privalai kuo greičiau iš čia sprukti, kol nesprogai.

– Ji džiaugiasi dėl mūsų, – atsakė Marija.

– Na! Na! – gėlė Robertas. – Tikiuosi, kad ji taip pat neteks namų, tuomet ir mes galėsime dėl jos pasidžiaugti.

Grįžęs Patrikas mestelėjo raštelį ant lagamino, kurį Marija kaip įmanydama mėgino uždaryti, tačiau nepavykus susmuko šalia durų stovinčioje kėdėje. Ji pastebėjo, kad tai – Eleonoros pieštuku pakeverzotas raštas:

MANO VEIKLA ČIA BAIGTA. NORIU GRĮŽTI NAMO. PRAŠAU SURASTI SLAUGOS NAMUS KENSINGTONE?

Marija ištiesė raštelį Robertui.

– Nė nežinau, kuris sakinys man labiausiai patiko, – kalbėjo Patrikas. – Jei ji iš tiesų ketina vykti į Kensingtoną, nedidelis nešamaniškas jos turtas bus iššvaistytas greičiau nei per metus. O paskui, jei ji būtų tokia kvaila, kad dar norėtų likti gyva, spėk, kas ją pusgyvę norėtų laikyti karališkoje miesto dalyje?

– O man patiko klaustukas, – pastebėjo Marija.

– Eleonora išties turi gebėjimą bet kokius mūsų jausmus ar moralinius postūmius paversti didžiuliais konfliktais. Dar ir dar kartą ji priverčia mane savęs nekęsti, nors ir esu visiškai teisus. Dorybę ji geba paversti bausme.

– Man rodos, turėtume ją apsaugoti nuo siaubo, kad iš tiesų Simusui rūpėjo tik jos pinigai.

– O kam? – nustebo Robertas. – Ji to nusipelnė.

– Klausyk, – įsiterpė Patrikas. – Tai, ką šiandien išvydau, tebuvo siaubo apimtas žmogus. Siaubo, kad teks

vienišai numirti; kad apleis šeima, kaip padarė Simusas; kad yra visiškai apmauta ir kad panašiai kaip jos motina ji pati elgėsi kaip visiškas lunatikas, vaikščiojantis per miegus. Bejėgė nuo savo pačios įsitikinimų, susidūrusi akis į akį su tikra kančia. Žodžiu, dėl visko apimta siaubo. Jei išpildytume jos prašymą, galbūt ji užmirštų savo sumautą filantropiją ir pereitų šeimos pusėn. Šiaip ar taip, vargu ar kas nors dar galėtų jai nors kiek padėti, tačiau prieš patenkant į pragarą, tai bent jau suteiktų jai šiek tiek ramybės.

Niekas nepratarė nė žodžio.

– Tikėkimės, kad tai bus bent jau ne pragaras, o skaistykla, – vylėsi Marija.

– Na, nesu labai kompetentingas šiuose dalykuose, – pastebėjo Patrikas, – tačiau jei skaistykla yra ta vieta, kur kančia, užuot žeminusi, veikiau apvalo, nematau jokios vilties.

– Na, tuomet bent jau mums tai galėtų būti skaistykla.

– Nieko nesuprantu, – kalbėjo Robertas. – Ar močiutė ruošiasi pas mus gyventi?

– Ne mūsų bute, – paaiškino Marija. – Slaugos namuose.

– O mes turėsime už ją sumokėti?

– Kol kas ne, – atsakė ji.

– Tačiau tuomet tai būtų galutinė Simuso pergalė, – svarstė Robertas. – Jam atiteko visas namas, o mums – tik luošė.

– Ji nėra luošė, – paprieštaravo Marija, – tik ligotas žmogus.

– Oi, atsiprašau, – pasitaisė Robertas, – tai jau visai kita kalba. Tuomet mums pasisekė. – Staiga jis prabilo konferansjė balsu. – Šiandienos nugalėtojai, Melrouzų šeima iš Londono, į namus parsiveš pasakišką prizą. Šis nuostabus ligotas žmogus negali nei kalbėti, nei vaikščioti ir netgi nueiti į tualetą. – Pamėgdžiojęs netveriančius džiaugsmu plojimus Robertas perėjo prie rimto, tačiau paguodžiančio tono. – Mielasis Simusai, – pareiškė jis, dėdamas ranką ant įsivaizduojamo žmogaus, – nors jūs žaidėte išties puikiai, tačiau galiausiai Lėtos mirties raunde jiems pavyko jus įveikti. Bet tikrai neleisime jūsų namo tuščiomis rankomis, todėl dovanojame jums šį kaimelį Pietų Prancūzijoje su penkiolika hektarų nuostabaus miško, didžiuliu baseinu ir sodais, su vaikų žaidimų aikštelėmis...

– Nuostabu, – šūktelėjo Marija. – Iš kur visa tai?

– Nemanau, kad Simusas apie tai jau žino, – įsiterpė Patrikas. – Eleonora privertė mane perskaityti atviruką, kuriame buvo rašoma, kad jis atvyksiąs jos aplankyti, kai išsikraustys šeima. Vadinasi, jis dar nebuvo pas ją užsukęs.

– O ar ji atrodė kaip ta, kuri dar gali persigalvoti?

– Ne, – atsakė Patrikas. – Paduodama man raštelį ji šypsojosi.

– Dirbtine ar nuoširdžia šypsena?

– Nuoširdžia, – atsakė Patrikas.

– Tuomet tai blogiau nei manėme, – svarstė Marija. – Ji ne tik bėga nuo tiesos ir nenori pripažinti tikrųjų Simuso motyvų, tačiau yra pasirengusi dar vienai aukai. Vienintelis dalykas, kuriuo ji dar gali jį pradžiuginti, – išvykimas. Tai – besąlygiška meilė, kuria žmonės papras-

tai myli savo vaikus, jei apskritai įmanoma taip mylėti. Tokiu atveju auka tampa vaikai.

– Užuodžiu stiproką krikščionišką kvapą, – pastebėjo Patrikas. – Daryti gerą darbą ir tuo pat metu pripažinti, jog esi bevertis, – visa tai tam, kad pažemintum išdidumą. Likdama čia ji negalėtų nekreipti dėmesio į Simuso išdavystę, tačiau kitu atveju išduoti liktume tik mes. Dėl jos užsispyrimo vis dar niekaip nesugebu atsikvošėti. Žmonių mulkinimas su Dievo valia tikrai neturi nieko bendra.

– Rodos, nei kalba, nei juda, – svarstė Marija, – tačiau tik pažiūrėk, kokia jos įtaka.

– Kas taip, tai taip, – sutiko Patrikas. – Visi šie tauškalai, palyginus su verksmu ir dejone, yra vieni niekai. Visa tai mane varo iš proto: mus valdo vienas bežadis tironas po kito.

– O kur atostogausime kitais metais? – paklausė Robertas.

– Galime vykti kur panorėję, – atsakė Patrikas. – Pagaliau išsivadavome iš šios provincinės tobulybės. Iškrentame iš atviruko ir kraunamės lagaminus. – Jis atsisėdo ant lovos šalia Roberto. – Bogota! Ruanda! Suteikime vaizduotei laisvę. Na, tik įsivaizduok trumputę Aliaskos vasarą tundros vidury. O šiuo metu ypač graži yra Tierra del Fuego. Niekas nesistumdo paplūdimiuose, išskyrus tuos triukšmadarius rėkiančius jūros liūtus. Išties pakaks tų pakyrėjusių Viduržemio jūros malonumų su visais tais vandens dviračiais ir *pizzas au feu de bois**. Mūsų pasaulis tapo austre.

* *Ant laužo keptomis picomis (pranc.)*

– Nekenčiu austrių, – pasakė Robertas.

– Buvau ant jų paslydęs, – prisiminė Patrikas.

– Ką gi, kur norėtum nuvykti? – įsiterpė Marija. – Gali rinktis ką panorėjęs.

– Amerika, – šūktelėjo Robertas. – Noriu į Ameriką.

– O kodėl gi ne? – neprieštaravo Patrikas. – Visi išguiti europiečiai tradiciškai ten ir keliauja.

– Niekas mūsų neišvarė, – pastebėjo Marija, – tiesiog galiausiai tapome laisvi.

2003-iųjų rugpjūtis

13

Ar Amerika iš tikrųjų bus tokia, kokią įsivaizdavo? Kartu su visu pasauliu didžiąją savo gyvenimo dalį Robertas buvo veikiamas amerikietiškų įvaizdžių. Galbūt ta vieta už jį jau buvo įsivaizduota, todėl ir nesugebės nieko daugiau pamatyti.

Lėktuvui dar stovint Hitrou oro uoste, pirmasis Robertą užvaldęs įspūdis – visur tvyrantis isteriško minkštumo jausmas. Mat keleivių ėjimą buvo gerokai pristabdžiusi raudonplaukė moteris, kurios keliai buvo sulinkę nuo viršsvorio.

– Aš negaliu ten. Negaliu ten įlisti, – švokštė ji. – Linda norėtų, kad sėsčiau prie lango, tačiau tikrai negaliu ten įlisti.

– Linda, sėsk ten, – nebeištvėrė didelis šeimos tėvas.

– Tėveli! – šūktelėjo Linda, kurios dydis bylojo pats už save.

Visa tai buvo labai panašu į Londono turistinėse vietose matytą vaizdą – ypatingą amerikiečių nutukimo rūšį. Ne kokį nors gurmano ar sunkvežimio vairuotojo

viršvorį, o riebalus žmonių, nusprendusių, kad šiame pavojingame pasaulyje neprošal tapti savo pačių avarinės apsaugos pagalvėmis. O kas, jei koks psichopatas užgrobtų autobusą, dargi užmiršęs atvežti žemės riešutų? Todėl geriau dėl viso pikto jau dabar tuo pasirūpinti. O jei koks teroro išpuolis, nejau reikėtų likti alkanam?

Galiausiai „avarinės apsaugos pagalvėms" šiaip ne taip pavyko įsispraustі į sėdynes. Robertas dar niekuomet nebuvo matęs tokių tuščių veidų – kažkokie ant didžiulių kūnų pūpsantys kontūrai. Palyginti ryškūs jų tėvelio bruožai ir tie atrodė tartum sudegusios žvakės likučiai. Kai sprausdamasi į savo sėdynę „ponia pagalvė" netikėtai grįžtelėjo į nusidriekusią sulaikytų keleivių eilę, jos išblukusiose šviesiai rudose akyse švietė kaži koks rudas nuovargis.

– Labai jums ačiū už kantrybę, – atsiduso ji.

– Labai miela, kad ji dėkoja už tai, ko nesame jai davę, – murmėjo Roberto tėtis. – Galbūt jai turėčiau padėkoti už jos judrumą.

Roberto mama mestelėjo jam įspėjamą žvilgsnį. Pasirodo, jų vietos – tuoj pat už „pagalvių".

– Kylant lėktuvui, turėsi nuleisti atramas rankoms, – tėtis įspėjo Lindą.

– Mudviem su mama tenka dalintis viena sėdyne, – sukikeno ji. – Mūsų užpakaliukai ne patys mažiausi!

Robertas žvilgtelėjo pro tarpą tarp sėdynių. Jis neišmanė, kaip joms pavyks nuleisti atramą rankoms.

Po susidūrimo su „pagalvių šeimynėle" Robertas pajuto visur tvyrantį minkštumo jausmą. Net ir keletas prakaulių veidų, kuriuos ant sutrūkinėjusių gatvės

plytelių Manheteno centre jam teko išvysti šią minkštą vaškinę popietę, atrodė it apkartęs minkštumas suviliotų vaikų, kuriems buvo leista tikėtis visko. Kiek akys aprėpia, tikrai netrūko ko užkrimsti: druska apibarstyti riestainėliai, ledų vežimėlis, patiekalų pristatymas, riešutų dubenėlis ant prekystalio, tiesiai už kampo stovintis užkandžių automatas. Robertas pajuto spaudimą pasiduoti šlamščiančio gyvulio instinktui, ir ne paprasto, o pramoninio laukti netveriančio gyvulio, kuris, tiesą sakant, ir nebuvo priverstas to daryti, nes net ir nebūtų tai leista.

Ąžuolo bare Robertas išvydo keletą išbalusių vyrukų: išsiplėtusiomis lyg grybų poromis, plačiomis chaki spalvos kelnėmis jie mindžikavo priešais cigarečių vitriną. Visi, rodos, dėjosi besą tikri vyrai; kikeno ir kuždėjosi tarpusavyje tarsi mokinukai, rodos, tik ir laukiantys, kad juos kas užkluptų ir priverstų išversti prikimštas pastelinių su sagutėmis kampuose marškinėlių kišenes ir dar pareikalautų nusiimti plastmasines kepuraites, su kuriomis jie atrodė tarsi būtų pradėję plikti. Juos stebėdamas Robertas pasijuto toks suaugęs. Prie kaimyninio staliuko jis pastebėjo senyvo amžiaus moterį, kuri dažytomis lūpomis įsikandusi kokteilio taurės kraštą iš lėto siurbčiojo rožinės spalvos skystį. Ji atrodė tarsi kupranugaris, mėginantis paslėpti gerklėje įstrigusius žąslus. Lange juodo molinio indo atspindyje Robertas stebėjo ateinančius ir išeinančius žmones, pasirodančius ir vėl pradingstančius geltonus taksi automobilius, nepaprastai greitai besisukančius parko karietaičių ratus, kurie artėdami imdavo trauktis, kol sumažėdavo iki rankinių laikrodžių dydžio, o galiausiai ir visai pranykdavo.

Parke buvo šviesu ir šilta; jame buvo pilna berankovių suknelių ir ant pečių kybančių švarkelių. Svetimoje vietoje Robertą užvaldė didesnio budrumo jausmas, kurį, tiesa, gerokai slopino nuovargis, o Niujorko žavesį netruko pakeisti įspūdis, esą jis matęs tai tūkstantį kartų. Londono parkuose vyravo gamta, Centriniame parke – pramogos. Joms buvo išnaudotas kiekvienas centimetras. Tarp neaukštų kalvų ir lygumų vinguriavo šlako takai, lenkdami zoologijos sodą ir riedyklą, ramybės kampelius, sporto aikšteles ir visą gausybę žaidimų aikštelių. Įkandin riedutininkų su ausinėmis sklido muzika. Paaugliai ropštėsi į nedidelius pilkšvai bronzinių uolų piliakalnius. Iš po tilto arkos aidėjo prislopinta serpentininė fleitos muzika. Tolstant ją pakeitė mechaniškas karuselės švilpimas.

– Mama, pažiūrėk – karuselė! – šūktelėjo Tomas. – Noriu pasisupti. Iš tiesų negaliu jai atsispirti.

– Gerai, – nusileido Roberto tėtis susierzinimą mėginančiu nuslėpti balsu.

Tomuką pasupti buvo patikėta Robertui. Jis turėjo užsilipti ant to paties arkliuko ir prisegti broliuką saugos diržu.

– Ar tai – tikras arklys? – paklausė Tomas.

– Taip, – atsakė Robertas. – Tai – didelis laukinis Amerikos žirgas.

– Tu būsi Alabala ir pasakysi, kad tai – laukinis Amerikos žirgas, – įsakinėjo Tomas.

Robertas pakluso broliui.

– Ne, Alabala! – staiga mostelėjęs smiliumi griežtai šūktelėjo Tomukas. – Tai – karuselių arklys.

– Ai! Atsiprašau, – atsiprašinėjo Robertas, karuselei pajudėjus.

Jau netrukus ši lėkė kaip pašėlusi, net per greitai. Lakostėje Robertui neteko matyti tokių piestu stovinčių, raudonomis šnervėmis prunkščiančių žirgų storais ambicingai parko pusėn pasuktais kaklais. Tačiau dabar jis – kitame žemyne. Atrodo, kad atgrasiai plyšaujanti muzika iš proto buvo išvariusi net ir visus prie centrinės įvorės pritvirtintus klounus, nes pakėlęs galvą Robertas pastebėjo, jog, užuot glaudęsi po švieselėmis nusėtu dirbtiniu dangumi, jie turėjo tenkintis didžiuliais tepalais aptekusiais strypais. Visa – tiek ši pašėlusi karusėlė, tiek visas nesaugus įrenginys – jam pasirodė tipiškas amerikietiškas reiškinys. Kodėl, tiesą sakant, Robertas nelabai galėjo paaiškinti. Matyt, Amerikoje viskas turi savybę nors akimirksniui pasirodyti tipiška. Kaip jo kūnui pokštą iškrėtęs antrasis vidurdienis, panašiai ir visos kitos staigmenos čia turėjo šį tą bendra.

Kiek atsiplėšę nuo karuselės jie sutiko ryškią vidutinio amžiaus moterį, palinkusią ties savo kambariniu šuneliu.

– Gal norėtumėt kapučino? – paklausė ji, tarsi šiam tai turėtų būti didžiulė pagunda. – Ar pasiruošęs gerti kapučiną? Nagi! Pirmyn! – Moteris smarkiai susijaudinusi pliaukštelėjo rankomis.

Tačiau šunelis, tempdamas pavadėlį, traukėsi atgal tarsi tvirtindamas: „Aš Dandis Dimontas ir kapučino negeriu“.

– Man rodos, jis aiškiai pasakė *ne*, – pastebėjo Roberto tėtis.

– Ššš... – tildė jį Robertas.

– Turiu galvoje, – tarė Tomukas, ištraukęs iš burnos nykštį ir atsilošdamas vežimėlyje, – man rodos, jis aiškiai pasakė *ne*. – Vaikas sukikeno. – Na, tai tiesiog neįtikėtina. Mažytis šunelis nenori kapučino! – Įkišęs nykštį atgal į burną Tomukas įniko žaisti su minkštute seilinuko etikete.

Po penkių minučių tėveliai jau buvo pasiruošę grįžti į viešbutį, tačiau kai Roberto žvilgsnis staiga užkliuvo už vandens, jis pasileido tiesiai prie jo.

– Pažiūrėkite, – šūktelėjo jis, – ežeras.

Kraštovaizdis buvo toks, kad atrodė, jog tolimas ežero krantas stūkso tiesiai virš dvibokščio Vestsaido dangoraižio. Šios akytos uolos fone marškiniuoti vyrukai pro nendrėmis prižėlusias saleles traukė metalines valtis, mergaitės fotografavo savo drauges, užgulusias irklus, o mėlynose gelbėjimosi liemenėse pūpsojo sustingę vaikai.

– Pažvelkite, – šaukė Robertas, ne itin įstengdamas išreikšti nuostabą, kaip visa tai atrodė neapsakomai tipiška.

– Noriu prie ežero, – savo norų neužmiršo ir Tomukas.

– Ne šiandien, – prieštaravo Roberto tėtis.

– Bet aš noriu, – vaikas pratrūko rėkti, o jo blakstienas akimirksniu suvilgė ašaros.

– Nagi, palenktyniaukime, – pasiūlė tėtis ir, pagriebęs vežimėlį, pasileido bronzinių statulų alėja. Tomuko protestą netruko pakeisti raginimai *Greičiau!*

Lenktynėms pasibaigus, pasirėmęs į vežimėlio rankeną Roberto tėtis mėgino atgauti kvapą.

– Rinkimų komisija turėtų būti įsikūrusi Edinburge, – žiopčiojo jis šalia didžiulių Roberto Bernso ir Valterio Skoto, palinkusių nuo savo genijų naštos, statulų. Kiek

tolėliau gerokai mažesnis žvitrus Šekspyras puikavosi savo meto drabužiais.

Čerčilio viešbutis, kuriame jie buvo apsistoję, buvo be patarnavimų, todėl Roberto tėtis išskubėjo pirkti virtuvo ir svarbiausių maisto produktų. Kai tėtis grįžo, Robertas užuodė nuo jo sklindantį šviežio viskio kvapą.

– Jėzau, – skundėsi tėtis, pirkinių krepšyje ieškodamas dėžutės, – išeini žmogus nupirkti virtuvo, o grįžti tik su kažkokiu kelioniniu karštųjų gėrimų aparatėliu.

Visai kaip nevaržomi Lindos ir jos mamytės užpakaliukai, žodžiai, rodos, taip pat turėjo teisę užimti tiek vietos, kiek išgali. Robertas stebėjo, kaip iš rudo popierinio krepšio tėtis išima arbatą, kavą ir butelį viskio. Butelis jau buvo nugertas.

– Tik pažiūrėkite į šias purvinas užuolaidas, – pliauškė tėtis, pastebėjęs, kad Robertas skaičiuoja jo nugerto butelio kiekį. – Likusioji Niujorko dalis gali kvėpuoti neužterštu oru vien todėl, kad pas mus įtaisyti taršos filtrai, susiurbiantys visus oro teršalus. Selė perspėjo, esą šios vietos apdaila „tiesiog įauga į kraują“, – kaip tik dėl šito labiausiai ir jaudinuosi. Geriau vengti prie ko nors prisiliesti.

Robertas, paprastai visad jautęs jaudulį viešėdamas viešbutyje, dabar gana skeptiškai žiūrėjo į šią aplinką. Pelės papilvės rausvumo kiniškas kilimas su centre pavaizduota medaliono piktograma puikiai derėjo prie riebaluotų provincialių sofos ir fotelio apmušalų. Virš sofos, ant vėdryno spalvos sienos kabėjo indėniškas gobelenas, kuriame buvo pavaizduotos prie šulinio nerangiai šokančios moterys, o priekyje ganėsi kelios karvės. Priešais kabėjo didelis paveikslas su dviem balerinomis –

viena citrinos geltonumo, kita – rausvu klostuotu sijonėliu. Vonios kambaryje tarsi Mėnulyje žiojėjo išraustos duobės. Kadaise geltona sienos apmušalų spalva buvo papilkėjusi, o emaliniuose dažuose atsiradę dėmių. Jei prieš patekdamas į vonios kambarį nejautei būtinybės išsimaudyti, tai apsilankęs ten būtinai pajusi norą tai padaryti. Vaizdas iš tėvų kambario, kur šokinėdamas ant lovos Tomukas šūkčiojo *Pažiūrėkite į mane! Aš astronautas!*, vėrėsi į surūdijusią oro kondicionierių sistemą, virpančią kiek žemiau visiškai netinkamo lango. Iš svetainės, kurioje Robertas turės miegoti sofoje su Tomuku (arba tiksliau, pažįstant Tomą, kur privalės įsitaisyti tėtis, kai Tomas užims jo vietą mamos lovoje), matėsi nuostabus vulkaninių uolienų klodas, dengiantis artimiausią dangoraižį.

– Tarsi gyventum karjere, – pastebėjo tėtis, šliūkštelėdamas į taurę keletą gurkšnelių viskio. Nužygiavęs prie lango jis nuleido pilkas plastmasines žaliuzes. Nukritusi žaliuzių kartis dusliai žvangtelėjo į svetainės oro kondicionieriaus sistemą.

– Prakeikimas, – šūktelėjo Patrikas.

Roberto mama pratrūko juoku.

– Juk tik keletą naktų, – ramino ji. – Eikime pietauti. Tomas, rodos, per amžius neketina užmigti. Snustelėjo trejetą valandų lėktuve. O kaip tu? – kreipėsi ji į Robertą.

– Noriu prabusti. Ar galiu išgerti kokakolos?

– Ne, – atsakė mama, – ir taip jau pernelyg įsiaudrinęs.

– Obuolių ir cinamono skonio, – murmėjo Roberto tėtis, toliau iškraustinėdamas pirkinius. – Niekaip

negalėjau rasti avižų skonio avižų ar obuolių skonio obuolių, vien obuolių skonio avižas. Ir cinamoną, sumaišytą su dantų pasta. Taip neblaivus būdamas dantis netyčia išsivalysi avižomis, o pusryčiams imsi ir sušlamši dubenėlį dantų pastos – ir nepastebėsi jokio skirtumo. Taip galima ir iš proto išsikraustyti. Jei kur ir nėra priedų, regis, tuo jie taip pat neapsakomai didžiuojasi. Mačiau pakelį ramunėlių arbatos, ant kurio buvo parašyta *be kofeino*. Ir kodėl ramunėlių arbatoje apskritai turėtų būti kofeino? Patrikas išėmė paskutinį ryšulį.

– Ryto griaustinis, – perskaitė Roberto mama. – Nejau nepakanka Tomuko, griaudėjančio it ryto griaustinis?

– Tai tavo bėda, mieloji, nes tau Tomas atstoja viską: arbatą, kavą, globą... – staiga sąrašą nutraukė tyla, o paskutinę pastabą Patrikas pakeitė bendresniu komentaru. – *Ryto griaustinis* yra nepaprastai poetiškas kūrinys – o štai ir citata. Praskalavęs gerklę Patrikas garsiai perskaitė: „*Neretai gimstantis vis po kitu dangumi, vidury be perstojo kintančios scenos, įsuktas nenugalimo srauto, pagriebiančio viską aplinkui, amerikietis neturi laiko prie nieko prisirišti. Jis įpranta tik prie pokyčių, ir iki gyvenimo pabaigos juos laiko įprasta žmogaus dalimi. Jis jaučia jiems potraukį, dar daugiau – juos įsimyli; nes tik nepastovumas, kurio jis tikrai nevadina nelaime, ir kuria aplink stebuklus.*" – Aleksis de Tokvilis*.

– Tad pats matai, – tęsė Patrikas, šiaušdamas Roberto plaukus, – *prabusti* geriausiu atveju reikštų prisitaiky-

* *Aleksis de Tokvilis (Alexis de Tocqueville, 1805–1859) – prancūzų politinis mąstytojas, visuomenės veikėjas ir istorikas; žymiausias jo veikalas – „Amerikos demokratija". – Vert. past.*

ti prie šios šalies nuotaikos, bent jau tūkstantis aštuoni šimtai keturiasdešimtųjų ar panašiai.

Tomukas užsiropštė ant stalo, kurio apsauginis apskritas stiklas buvo maždaug centimetru siauresnis už stalą, todėl kraštuose buvo matyti išlindusi tamsiai raudona poliesterio staltiesė.

– Eime į restoraną, – pasiūlė Roberto mama, švelniai paimdama Tomuką ant rankų.

Lifte Robertas pajuto tvyrant kone tūžmingą tylą, stojusią dėl dalykų, kurių tėvai neišsakė vienas kitam, tačiau ne ką mažiau pakurstytą ir beprotiško gumbagalvio liftininko, kuris, užuot atsiprašęs, ką, Roberto galva, jam derėjo padaryti, tik išdidžiai pareiškė, kad liftas buvo įrengtas 1926 m. Apskritai Robertui patiko senienos (pavyzdžiui, dinozaurai ar planetos), tačiau liftai, jo manymu, turėjo būti nauji. Šeima troško kaip galima greičiau ištrūkti iš šio raudono aksominio narvo. Kol beprotis liftininkas aukštyn žemyn stumdė žalvarinę rankeną, prie pirmojo aukšto liftas ūmai pradėjo trūkčioti, kol galiausiai ir visai sustojo – keliais centimetrais žemiau vestibiulio.

Kol gaubiami blausios šviesos jie žingsniavo žvilgančiomis grindimis, iš kampuose lipančių vamzdžių kilo garai, o kai kur vietoj grindinio akmenų išdėliotos ilgomis juostomis žiojėjo milžiniškos grotos. Robertas stengėsi nepasiduoti baimei ir nė nemėgino visiškai jų išvengti, tačiau ir eidamas jomis nesijautė itin jaukiai, todėl pamėgino būti kaip įmanoma lengvesnis. Deja, gravitacijos dėsnis veikė kaip niekad puikiai.

– Kodėl grindys žvilga? – paklausė jis.

– Vienas Dievas žino, – atsakė tėtis. – Galbūt dėl geležies ar sugrūstų citatų. O galbūt jie ką tik išsunkė iš jų kofeiną.

Nepaisant kelių pageltusių laikraščio straipsnelių, iškabintų ant langų, ir ranka pakeverzoto DIEVAS LAIMINA MUS, nebuvo galima rasti jokios užuominos, kad ir čia, *Veneros* picerijoje, bus gaminamas toks pat siaubingas valgis kaip viešbutyje. Regis, ir čia salotų bei picų porcijos buvo tokios pat beprotiškai didelės, kokias Robertas pastebėjo jau Hitrou oro uoste. Gana kukliai fetos sūriu ir pomidorais prasidėjęs jų sąrašas baigėsi ananasais ir šveicarišku sūriu. Tariamame jūros gėrybių skyrelyje dominavo keptas viščiukas, o visa kita buvo tiekiama su prancūziškų bulvyčių ir svogūnų garnyru.

– Skanu, net seilės varva, – perskaitė Robertas. – Ką reiškia šis posakis? Ar tai, kad valgant pradeda tįsti seilės?

Mama pratrūko juoku.

– Tai labiau primena policijos pranešimą, ką ši radusi kažkieno šiukšlių dėžėje, nei valgį, – skundėsi tėtis. – Įtariamasis – neabejotinai keistokas tropinių vaisių, minkšto prancūziško sūrio ir vėžiagyvių derinys, – niurnėjo jis su amerikietišku akcentu. Maniau, kad prancūziškos bulvytės dabar jau vadinamos gruzdintomis bulvytėmis*, – stebėjosi Robertas.

* *Gruzdintos bulvytės (Freedom fries) buvo kitas prancūziškoms bulvytėms (French fries) amerikiečių sugalvotas pavadinimas, JAV kilus antiprancūziškai bangai po to, kai diskusijose dėl 2003 m. Irako puolimo Prancūzija neprisijungė prie koalicijos ir pasakė griežtą „ne“. – Vert. past.*

– Pigiau parašyti DIEVAS LAIMINA MUS nei perspausdinti šimtus valgiaraščių, – pastebėjo tėtis. – Ačiū Dievui, Ispanija laisva valia prisijungė prie koalicijos, kitaip dar ispanišką omletą tektų pavadinti *Aukščiausiojo Teismo omletu su keletu gruzdintų bulvyčių*. Angliška bandelė galbūt ir galėtų pakelti panašų apsivalymą, tačiau po panašių išpuolių turkiškos kavos tikrai nebedrįsčiau užsisakyti. Ne, dėkui. – Roberto tėtis susmuko atgal į krėslą. – Su Amerika jau esu turėjęs meilės romaną, todėl dėl dabartinio jos įsikūnijimo jaučiuosi gerokai apmulkintas. Žinoma, tai – didžiulė ir sudėtinga visuomenė, tačiau labai tikiuosi, kad jai užteks jėgų pasitaisyti. Tačiau kurgi jos? Kur dingo maištas? Satyra? Skepticizmas?

– Sveiki! – ant padavėjos drabužių buvo prisegtas ženklelis su užrašu KAREN. – Ar jau išsirinkote? Ak, – atsiduso padavėja, žvilgtelėjusi į Tomuką, – koks tu mielas.

Robertą buvo pradėjusios hipnotizuoti jos keistai ir nenuoširdžiai draugiškos manieros. Jam be galo knietėjo išlaisvinti ją iš prievolės būti linksmai. Robertas buvo tikras, kad ji labai nori namo.

Šyptelėjusi mama pasakė:

– Norėtume *Vezuvijaus* be ananasų arba rūkyto kalakuto, arba... – ji pratrūko bejėgišku juoku. – Atsiprašau...

– Mamyte! – šūktelėjo Robertas, taip pat pratrūkdamas juoku.

Smarkiai užsimerkęs ir pirmyn atgal pavartęs akis Tomukas taip pat nenorėjo likti nuošalėje:

– Na, turiu galvoje, – kalbėjo jis, – tai neįtikėtina.

– Galbūt mums derėtų pabandyti iš kito galo, – pamėgino padėtį taisyti Roberto tėtis. – Norėtume

picos su pomidorais, ančiuviais ir juodosiomis alyvuogėmis.

– Picos kaip Lė Leke, – įsiterpė Robertas.

– Bus matyti, – atsakė tėtis.

Karen mėgino paslėpti sumišimą dėl produktų stygiaus.

– Gal su mocarela?

– Ne, dėkui.

– Tai gal apšlakstyti bazilikų aliejumi?

– Jokių apšlakstymų, dėkui.

– Sutarta, – nusileido ji, susitaikiusi su nepataisomu užsispyrimu.

Slystelėjęs plastikiniu stalu Robertas pasidėjo galvą ant sunertų rankų. Jautėsi tarsi visą dieną nesiliautų ginčytis su savo paties kūnu: užsimanęs bėgti jis privalėdavo likti vietoje, o štai dabar nerimsta, kai iš tiesų turėtų būti lovoje. Kampe įjungto televizoriaus garsas buvo prisuktas tiek, kad nebūtų įmanoma jo girdėti, tačiau per mažai, kad jis apskritai nebūtų girdimas. Jo skleidžiama šviesa krito įstrižai kavinės. Robertui anksčiau niekuomet neteko stebėti beisbolo žaidimo, tačiau jis buvo matęs filmų, kuriuose kilni žmogaus dvasia beisbolo aikštelėje nugali visas negandas. Jis prisiminė vieną filmą, kuriame sąžiningą beisbolo žvaigždę gangsteriai mėgino priversti pralaimėti žaidimą; paskutinę minutę, kai tas žaidėjas jau buvo su viskuo susitaikęs, o iš minios sklindantys nusivylimo atodūsiai, regis, buvo sukaupę viso pasaulio, netekusio bet kokios vilties, nusivylimą, staiga tarsi apėmus transo būsenai jam prieš akis iškilo vaizdas, kaip kadaise kažkur Amerikos vidury, kviečių lauke, pirmą

sykį jam pavyko numušti kamuoliuką. Nesiryždamas išduoti šio vaikystėje išgyvento nuostabaus dabar sulėtinto judesio, dangiškos anuomet jį apėmusios palaimos ir nuolat prijuostę ryšinčios motinos, mokiusios jį niekuomet nemeluoti, paskutinę akimirką beisbolininkas teisingai įmušė kamuoliuką. Tąsyk gangsterių sumišimas buvo kiek panašus į Karen sumišimą, kai ši laukė, kol pagaliau bus išsirinktos picos, tik gal kiek tūžmingesnis, tačiau beisbolininko mergina juo tikrai didžiavosi, nors iš abiejų pusių ją supo gangsteriai, mat iš esmės ji buvo labai panaši į jo motiną, tik brangesniais persiko spalvos drabužiais; visa minia, rodos, šėlte pašėlo, nes viltis ir vėl buvo gyva. Paskui, žinoma, prasidėjo automobilių vaikymasis, o gangsteriai, neturintys tobulai ištreniruotos sportinės reakcijos, sudėtingoje sankryžoje, kai jų pačių blogas būdas staiga virto prastu vairavimu, nesuvaldė automobilio ir sprogo.

Per televiziją transliuojamame žaidime gangsterius, atrodo, lydėjo didesnė sėkmė: mat čia kamuoliuką vargu ar apskritai kada pavyko kliudyti. Kas penkias minutes žaidimą nutraukdavo reklama, kol galiausiai tarsi iš niekur ekrane didžiulėmis auksinėmis raidėmis nutįso užrašas WORLD SERIES.

– Kur mūsų vynas? – nerimo tėtis.

– Tavo vynas, – pataisė Roberto mama.

Robertas pastebėjo, kaip nutilęs tėtis sunkiai nurijo pastabą. Kai nešina buteliu raudonojo vyno pagaliau pasirodė Karen, tėtis nieko nelaukdamas gurkštelėjo keletą gurkšnių tartum mėgindamas nuplauti gerklėje įstrigusią ką tik mestą pastabą. Prie Roberto ir Tomuko Karen

pastatė aukštas stiklines, pilnas ledų, užlietų spanguolių sultimis. Robertas apatiškai gurkštelėjo gėrimo. Diena pasirodė neįtikėtinai ilga. Ir ne tik dėl įtempto bei varginančio skrydžio, bet ir dėl visų kitų įvažiavimo į šalį formalumų. Nors tėtis juokavo, esą dėl prezidento Bušo, postringavusio apie *tarptautinius teroristus*, jis būtinai pasiskelbs *tarptautiniu turistu*, tačiau pagundai pavyko atsispirti. Šiaip ar taip, kai jo pase jau buvo dedamas antspaudas, staiga pasirodžiusi juodaodė Imigracijos tarnybos pareigūnė liepė jam užeiti į atskirą kambarį.

– Jai sunkiai sekėsi suvokti, kaip anglas teisininkas galėjo gimti Prancūzijoje, – aiškino jis taksi automobilyje. – Pridėjusi ranką prie galvos ji kalbėjo: „Aš tik mėginu suprasti jūsų gyvenimą, pone Melrouzai". Atsakiau, kad bandau padaryti tą patį, todėl jei kada prisėsiu parašyti autobiografiją, būtinai vieną egzempliorių atsiųsiu ir jai.

– Ak, – atsiduso Roberto mama, – tai štai kodėl mums teko laukti dar pusę valandos.

– Na, žinai, žmonės, nekenčiantys biurokratijos, tampa arba bailiais, arba pradeda iš to krėsti juokus.

– Kitą sykį pamėgink pabūti bailiu – taip bus greičiau.

Kai galiausiai picos buvo patiektos, Robertas suprato, kokios iš tiesų jos beviltiškos. Storais it sauskelnės paplotėliais jos nėmaž nebuvo pritaikytos tam atvejui, kai trūksta devyniasdešimt procentų produktų. Į vieną kampą sukasęs visus pomidorus, ančiuvius ir alyvuoges Robertas dviem kąsniais sukimšo miniatiūrinę picą. Pastaroji nėmaž nepriminė skanios, plonytės, kiek apskrudusios Lė Leko picos, tačiau kažkaip, galbūt todėl, kad

slapčia vylėsi, jog būtent tokia ji ir bus, Robertas netyčia pravėrė spąstų dureles savo praleistoms vasaroms, kokių daugiau nebebus.

– Kas ne taip? – paklausė mama.

– Noriu picos kaip Lė Leke. – Robertą buvo užplūdęs neteisybės jausmas ir neviltis. Tačiau jis nenorėjo verkti.

– Ak, mielasis, puikiai tave suprantu, – guodė mama, paliesdama jo ranką. – Žinau, kad šiame beprotiškame restorane viskas atrodo netikra, tačiau Amerikoje mes būtinai puikiai praleisime laiką.

– Kodėl Bobis verkia? – paklausė Tomukas.

– Jis nuliūdęs.

– Tačiau aš nenoriu, kad jis verktų, – aiškino mažasis. – Nenoriu! – šaukė jis, kol galiausiai pats pratrūko ašaromis.

– Prakeikimas, – neištvėrė Roberto tėtis. – Taip ir maniau, kad geriau būtų buvę vykti į Ramsgeitą.

Pakeliui į viešbutį Tomukas vežimėlyje užsnūdo.

– Manau, mums pagaliau reikėtų baigti šias slėpynes, – išpyškino Roberto tėtis, – ir liautis apsimetinėjus, kad norime miegoti kartu. Tu su abiem vaikais miegok miegamajame, o aš įsitaisysiu ant sofos.

– Gerai, – nesiginčijo Roberto mama, – kaip nori.

– Nėra reikalo svaidytis tokiais arogantiškais žodžiais *kaip nori*. Tiesiog į viską žvelgiu realiai.

Akimirksniu užmigęs Robertas nubudo, kai šalia lovos esančio laikrodžio ekrane švietė raudoni skaičiai – 2:11. Mama su Tomuku miegojo, tačiau iš svetainės sklido prislopintas garsas. Robertas išvydo priešais televizorių ant grindų susmukusį tėtį.

– Mėgindamas išskleisti šią sumautą sofą išsinarinau nugarą, – murmėjo Patrikas ir prispaustomis prie kilimo šlaunimis darė atsispaudimus.

Ant stiklinio staliuko stovėjo tris ketvirtadalius nugertas butelis viskio, o šalimais mėtėsi suglamžytas skausmą malšinančių *Codis* vaistų lakštas.

– Apgailestauju dėl tos *Veneros* picos, – pratarė tėtis. – Po apsilankymo ten, *Carnegie Foods* prekybos tinkle, ir štai jau keletą valandų spoksodamas į šį nusikalstamą televizijos kanalą, priėjau prie išvados, kad čia atostogaujant tikrai geriau laikytis pasninko. Pramoninis paukščių ir galvijų auginimas toli gražu nesibaigia skerdyklose, jis baigiasi mūsų kraujyje, kai iš narvo išsiveržusios Henrio Fordo maistinės raketos šauna tiesiai į mūsų pražiotą burną, o mūsų gendančiame kūne po truputį tirpsta augimo hormonai bei genetiškai modifikuotas maistas. Net jei netyčia pasitaiko, kad maistas nėra „greitas“, poreikis kimšti toks didelis, jog jau netrukus bet koks dykinėjantis rajūnas vėl atsiduria užkandžių pilnoje gatvėje. Šiaip ar taip, mus veža ant to paties transporterio kaip ir beplunksnius elektros srove dobiamus viščiukus.

Robertas pastebėjo, kad tėtis kiek išsigandęs; jo akys buvo pasruvusios krauju, o ant marškinių švietė riebalų dėmės. Jis sukinėjo savo paties tauškalų kamščiatraukį. Robertas suprato, kad jis tikrai netapo pokalbio dalyviu, tačiau jam buvo leista klausytis šių kalbų. Kol jis miegojo, visą tą laiką tėtis tarsi kaltinamasis mintyse pirmyn atgal šlitinėjo teismo sale.

– Man patiko tas parkas, – pasakė Robertas.

– Parkas išties puikus, – pripažino tėtis, – tačiau

visa kita šioje šalyje – vien didžiuliais automobiliais važinėjantys žmonės, be paliovos svarstantys, ką čia dar sušlamštus. Kai išsinuomosime mašiną, pats galėsi įsitikinti, kad iš tiesų tai – tik važiuojantis valgomasis, pilnut pilnutėlis nedidelių staliukų ir puodelių laikiklių. Tai – tauta išbadėjusių vaikų, mojuojančių tikrais ginklais. Jei pavyks išvengti bombos, neabejotinai susprogsi nuo *Vezuvijaus* picos. Viskas veda į pražūtį.

– Baik, prašau, – maldavo Robertas.

– Atsiprašau. Tiesiog jaučiu... – netikėtai tėtis sutriko. – Tiesiog negalėjau užmigti. Parkas nuostabus. Miestas – tiesiog atima žadą. Tai aš pats kaltas.

– Ar viskis yra pasninko dalis?

– Deja, – pripažino tėtis kaip įmanoma šelmiškiau, kaip šį žodį buvo pratęs tarti Tomukas, – viskis yra šis tas *nepaprastai* švaraus, todėl visiškai pagrįstai negali būti įtrauktas į kovą prieš korupciją.

– Ak, – tepasakė Robertas.

– Arba į kovą su korupcija, kaip jie čia pratę sakyti. Kova su teroru, kova su nusikalstamumu, kova su narkotikais. Man atrodo, jei esi pacifistas, bent jau privalai kovoti su kova, kitaip tiesiog liksi nesuprastas.

– Tėveli, – dar kartą įspėjo Robertas.

– Atsiprašau, atsiprašau. – Patrikas pačiupo kontrolinį pultą. – Verčiau išjunkime šį protą varginantį niekalą ir ką nors paskaitykime.

– Sutarta, – sutiko Robertas, stryktelėdamas ant sofos. Jis žinojo, kad dedasi linksmesniu nei iš tiesų yra, kiek panašiai kaip Karen. Matyt, tai užkrečiama ar bent šis tas panašaus į maisto papildą.

14

– Ak, Patrikai, ir kodėl mūsų niekas neperspėjo, kad mūsų mielas gyvenimas baigiasi? – tarškėjo teta Nensė, vartydama fotografijų albumą.

– Nejau niekas? – stebėjosi Patrikas. – Tai tiesiog siutina. Tačiau, kita vertus, anuomet jis tikrai nesibaigė žmonėms, galėjusiems tą padaryti. Pasitikėdama patėviu jūsų motina jį sugriovė savo rankomis.

– Ar žinai, ką baisiausia padarė tas, nepabijosiu pavartoti *velnio*...

– Šiais laikais išties populiarus žodis, – sumurmėjo Patrikas.

– Išpera? – tęsė Nensė, trumpam primerkusi akis, kad Patriko pastaba neišmuštų iš pusiausvyros.

– Jis grabaliojo mane mamytės automobilyje, kai ši kamuojama vėžio gulėjo namuose. Tuomet jis jau sirgo Parkinsono liga, todėl jo rankos nebuvo vikrios, jei supranti, apie ką kalbu. Mamytei mirus, jis net paprašė mano rankos. Ar gali įsivaizduoti? Aš tik nusijuokiau, nors kartais pagalvoju, kad galbūt būtų buvę geriau, jei

būčiau sutikusi. Džinis ištempė vos porą metų, o man jo mirties dieną nebūtų tekę stebėti, kaip mažojo jo sūnėno vyrukai tempia mano tualetinį staliuką iš miegamojo, kai dar guliu lovoje. Šaukiau tiems storžievams darbiniais drabužiais: „Ką jūs darote? Tai mano šepečiai plaukams šukuoti." „Mums įsakyta viską paimti", – niurnėjo jie ir meste išmetė mane iš lovos, kad ir ją vėliau galėtų įstumti į furgoną.

– Būtų buvusi didesnė trauma, jei būtumėte ištekėjusi už fiziškai atstumiančio žmogaus, – samprotavo Patrikas.

– Ei, tik pažiūrėk, – šūktelėjo Nensė, versdama albumo lapą, – tai – Ferlis, kur praleidome karo pradžią, kol mamytė vis dar buvo užstrigusi Prancūzijoje. Tai buvo dieviškiausias namas visame Longailende. Ar žinai, kad dėdė Bilis turėjo septyniasdešimties hektarų sodą? Aš jau nebekalbu apie miškus ir laukus, kurių taip pat buvo per akis. Šiandien žmonės mano besą visagaliai, Longailende turėdami penkių hektarų sodą. Vidury sodo tarp dekoratyviai apkarpytų medžių stovėjo gražiausias rausvo marmuro sostas, kuriame mielai žaidėme močiutės žingsniais. Kadaise jis priklausė Bizantijos imperatoriui... – Nensė atsiduso. – Visa prarasta, visi gražiausi dalykai.

– Deja, daiktai turi savybę būti prarasti, – pastebėjo Patrikas. – Imperatorius neteko sosto dar prieš tai, kai dėdė Bilis prarado sodo baldus.

– Na, bent jau dėdės Bilio vaikai galėjo parduoti Ferlį, – užsiplieskė Nensė. – Niekas iš jų jo nepavogė.

– Visomis keturiomis jums pritariu. Po Eleonoros poelgio esame labiausiai finansiškai nuskurdinta giminės atšaka, – postringavo Patrikas. – Kiek laiko buvote

atskirta nuo motinos? – paklausė jis tarsi norėdamas sušvelninti pokalbį.

– Ketvertą metų.

– Ketvertą metų!

– Na, į Ameriką išvykome prieš porą metų, iki prasidedant karui. Mamytė pasiliko Europoje, mėgindama įsigyti išties puikių dalykėlių iš Prancūzijos, Anglijos ir Italijos, o Amerikoje ji atsidūrė, praėjus porai metų po vokiečių įsiveržimo. Juodu su Džiniu paspruko per Portugaliją. Puikiai prisimenu, kada jiedu atvyko žvejybiniu laivu, kurį išsinuomojo, kad perkeltų iki Niujorko, staiga į vandenį pliūptelėjo lagaminas su batais. Pamenu, tąsyk pamaniau, kad jei nuo vokiečių pavyko paspruktі netekus tik lagaminėlio su batais, karas tau išties nebuvo toks jau negailestingas.

– Tačiau kaip jūs be jos visą tą laiką jautėtės?

– Žinai, prieš keletą metų, kai Eleonoros dar nebuvo ištikęs priepuolis, turėjome su ja ypač nemalonų pokalbį. Ji man papasakojo, kad kai mamytė su Džiniu atvyko į Ferlį, ji nusiyrė į ežero vidurį ir atsisakė su jais kalbėti, nes buvo taip smarkiai įtūžusi ant mamytės, kodėl ši net ketvertą metų buvo mus apleidusi. Mane ištiko šokas, nes nieko panašaus negalėjau prisiminti. Na, turiu galvoje, matyt, mus, jaunutes, tai turėjo išties smarkiai paveikti. Tačiau aš prisimenu tik pamestus mamytės batus.

– Man rodos, kiekvieno galvoje išlieka tai, kas jam atrodo svarbiausia, – svarstė Patrikas.

– Eleonora man prisipažino nekenčianti mamytės, – pasakė Nensė. – Tikrai nemaniau, kad tai *genetiškai* paveldima.

– Jos genuose lizdą buvo susisukusi baimė, – pastebėjo Patrikas. – Eleonora man nuolat pasakodavo istoriją, esą ji nekentusi motinos todėl, kad ši pavogė iš jos du jai brangiausius žmones – tėvelį ir auklę.

– Tiesa, ir man teko prisirišti prie automobilio, kai jie išvežė auklę, – tarsi varžydamasi prisipažino Nensė.

– Še tau kad nori: ar nemanote, kad kiek nepaklūstate genams?

– Visai ne! Keikiau Džiną. Tai jis įtikino mamytę, esą mudvi jau didelės, kad dar reikėtų auklės.

– O kaip dėl tėtės?

– Na, mamytė tik tvirtino, kad nebegalinti jo daugiau pakęsti. Kiekvieną savaitę jis varydavo ją iš proto dėl nežaboto išlaidumo. Pavyzdžiui, prieš žirgų lenktynes Askotoje, užuot įsigijęs vieną lenktynių žirgą, jis nusipirko visus. Supranti, apie ką aš?

– Tai bent buvo gyvenimas, – stebėjosi Patrikas. – Galima tik pasvajoti, kad mane šitaip erzintų Marija, pirkdama visą tuziną žirgų, užuot kėlusi paniką, kai Tomukui prireikia naujos poros batų.

– Na, jau neperdėk.

– Tai – vienintelė prabanga, kurią dar galiu sau leisti. – Staiga suskambo telefonas ir Nensė nuskubėjo į darbo kabinetą šalia bibliotekos, palikdama Patriką ant minkštos sofos, kiek įlinkusios nuo raudono odos nuotraukų albumo, kurio nugarėlėje buvo įspausti auksiniai skaičiai – 1940.

Patriko vaizduotėje iškilęs vaizdas, kaip užsispyrusiai tylinti Eleonora iriasi į ežero vidurį, mišo su dabartine jos, prirakintos prie lovos ir atkirstos nuo viso pasaulio, padėtimi.

Tą pačią dieną, kai Eleonora įsikūrė kilimais išklotame ir perkaitintame slaugos namų kape Keningtone, Patrikui paskambino jų direktorius.

– Jūsų motina norėtų tučtuojau jus matyti. Ji tvirtina šiandien mirsianti.

– Ar yra pagrindo manyti, kad ji teisi?

– Medicininiu požiūriu nėra, tačiau ji primygtinai reikalauja.

Nenoriai palikęs advokato kontorą Patrikas nuvyko pas Eleonorą. Jis rado ją pravirkusią iš baisaus nusivylimo, apėmusio dėl neišsakytų svarbių dalykų. Po gero pusvalandžio jai pagaliau šiaip ne taip pavyko išlementi *Šiandien mirsiu*. Tai nuskambėjo su visu stulbinančiu naujai atgimusios motinystės stebuklu. Vėliau, po pusvalandį trukusių veblenimų ir kovos su ašaromis, be pažado numirti beveik nepraeidavo nė diena.

Kai Patrikas pasikalbėjo su Ketlyn, žvitria airių kilmės sesele, atsakinga už Eleonoros aukštą, ši tik patapšnojo jam per petį ramindama:

– Man atrodo, kad ji pergyvens mus visus. Štai kad ir gydytojas Makdugalas. Būdamas septyniasdešimties jis vedė dvigubai už save jaunesnę moterį, tokią mielą ir draugišką. Deja, po metų atsitiko tragedija ir jis susirgęs Alzheimerio liga buvo atvežtas čia. Moteris buvo be galo ištikima ir kasdien ateidavo jo lankyti. Tačiau po metų ji susirgo krūties vėžiu ir mirė praėjus trejiems metams po santuokos, o jis ir šiandien dar viršuje, ir *gana stiprios sveikatos*.

Nusikvatojusi Ketlyn paliko Patriką vieną tvankiame koridoriuje, šalia uždarytos vaistinės.

Labiau nei netikslios Eleonoros prognozės Patriką nuliūdino jos pačios savęs apgaudinėjimas ir dvasinė tuštuma. Mintis, esą ji turinti ypatingą tikslios savo mirties valandos nuojautą, buvo labai panaši į dienos sapnus, valdžiusius visą jos gyvenimą. Tik birželį, kai pargriuvusi išsinarino klubą, Eleonora pradėjo kiek tikroviškiau žiūrėti į tai, kokia iš tiesų jos galia valdyti savo mirtį. Po griuvimo Patrikui teko ją lankyti Čelsio ir Vestminsterio ligoninėse.

Per pusryčius Eleonorai leisdavo morfijų, tačiau neramų jos būdą buvo išties sunku palaužti. Patrikas negalėjo nepavydėti to nenugalimo noro žūtbūt išsikapstyti iš lovos, dėl kurio Eleonorai net keletą kartų teko griūti, dešinysis smilkinys nusidažė tamsiai raudona spalva, ištino ir paraudo nosis, pagelto dešinysis paakys ir galiausiai sutrupėjo šlaunikaulis, tačiau kurio vedama ji ir dabar prisikasė iki užtvaros prie *Evans Nesbit Jubilee* lovos krašto ir suglebusiomis baltomis šviežių įdrėskimų išmargintomis rankomis visaip mėgino atsistoti. Iš didžiulio jos vapenimų ir beprasmio skiemenavimo vandenyno iškilo ir keletas suprantamų sakinių.

– Turiu susitikti, – pasakė Eleonora, vėl bandydama nusigauti iki lovos krašto.

– Esu tikras, jog tas, su kuriuo turi susitikti, pats čia ateis, – ramino ją Patrikas, – juk jis žino, kad negali atsikelti.

– Taip, – sutiko ji, trumpam susmukdama atgal ant krauju suteptos pagalvės, tačiau netrukus vėl truktelėjusi į priekį Eleonora pratrūko ašarom, – turiu susitikti.

Eleonorai neužteko jėgų ilgesnį laiką taip išsilaikyti, todėl jau netrukus lėtai raitydamasi ji ir vėl susmuko į lovą, po to pasigirdo pratisa neišvengiamų nesąmonių papliūpa. Paskui ištartas ir su niekuo nesusietas *jau nebe* taip ir liko kyboti ore. Susierzinusi Eleonora rankomis slydo veidu ir atrodė, kad tuoj tuoj pravirks, tačiau kūnas ją ir vėl išdavė.

Galiausiai jai pavyko tai padaryti.

– Užmušk mane, prašau, – paprašė Eleonora, netikėtai stipriai sugriebdama Patriko ranką.

– Mielai tau padėčiau, – atsakė Patrikas, – deja, tai prieštarauja įstatymams.

– Jau nebe, – šaukė Eleonora.

– Visi darome, ką galime, – neaiškiai pasakė jis.

Mėgindamas surasti kokią praktišką paguodą, Patrikas pabandė įsiūlyti motinai ananasų sulčių iš plastikinio butelio, stovėjusio ant staliuko prie lovos. Pakišęs ranką po viršutine pagalve, Patrikas kilstelėjo jos galvą ir sukepusias lūpas atsargiai suvilgė sultimis. Staiga jis pajuto, kaip šis švelnus poelgis pakeitė jį patį. Atrodo, dar niekam nebuvo rodęs tokio rūpestingumo, nebent savo vaikams. Pasikeitė kartų tekėjimo kryptis, ir štai jis su didžiausiu rūpesčiu laiko savo niekam nereikalingą ir visiškai sumišusią išdavikę motiną. Kaip pakelti jos galvą ir nebūgštauti, kad neuždus? Stebėdamas, kaip burnoje voliojamos sultys, o veidą iškreipia išsigandęs ir išsiblaškęs žvilgsnis, kol motina kaip įmanydama mėgina priminti gerklei, kaip reikia nuryti, Patrikas iš visos širdies norėjo, kad jai pavyktų.

Vargšė Eleonora, vargšė mažoji Eleonora, jai buvo išties blogai, jai reikėjo pagalbos, reikėjo globos. Patriko norui padėti, rodos, neliko jokių kliūčių ar trukdžių. Jis pats nustebo, kaip staiga į ginčus linkusį ir nusivylusį jo protą užvaldo fizinis veiksmas. Pasilenkęs jis pabučiavo jos kaktą.

Staiga išdygusi seselė Patriko rankoje pastebėjo stiklinę.

– Ar davėte jai išgerti šiek tiek storinamųjų? – paklausė ji.

– Ko tokio?

– Storinamųjų, – pakartojo seselė, ištraukdama dėžutę tokiu pat pavadinimu.

– Tikrai nemanau, kad motinai dabar rūpėtų sustorėti, – pastebėjo Patrikas. – Galbūt turite dėžutę pavadinimu *Nusidėvėjusiems*?

Seselė atrodė priblokšta, tačiau Eleonora šypsojosi.

– Dėvėjusiems, – nuaidėjo ji.

– Šiandien ji sukirto labai gausius pusryčius, – seselė atkakliai laikėsi savo.

– Varta, – pasakė Eleonora.

– Prievarta? – pataisė Patrikas.

Suktelėjusi savo laukinį žvilgsnį jo pusėn Eleonora atsakė:

– Taip.

– Grįžusi į slaugos namus, jei nori, gali nustoti valgiusi, – pasiūlė Patrikas. – Tokiu būdu galėsi labiau valdyti savo likimą.

– Taip, – sušnabždėjo ji šypsodamasi.

Pirmą sykį Eleonora atrodė atsipalaidavusi. Patrikas taip pat. Jis nusprendė apsaugoti motiną nuo klaikesnio

jai skirto gyvenimo. Taip jau bent galėjo įsijausti į sūnaus vaidmenį.

Patrikas pervertė ir kitus Nensės fotografijų albumus, daugiau kaip šimtą vienodais raudonos odos viršeliais knygų, pradedant 1919-aisiais ir baigiant 2001-aisiais. Jie gulėjo lentynoje tiesiai priešais jį. Kitoje kambario dalyje stūksojo puošnių odos viršeliais knygų stirtos, o kiek žemiau – blizgi namų apdailos ir dekoravimo literatūra. Net dvejos kambario durys – vienos vedančios į prieškambarį, kitos – į darbo kabinetą, kuriame Nensė kalbėjosi telefonu, – netrukdė bibliotekai. Jos taip pat buvo pripildytos nugarėlių netikrų knygų, stūksančių ant *trompe l'oeil* lentynų, sumaniai sujungtų su tikrosiomis. Durims užsivėrus, kambaryje įsivyraudavo stiprus klaustrofobijos jausmas. Iš Nensės sklindantis apmaudas ir nostalgija, nė trupučio nesumažėjusi nuo tada, kai paskutinį kartą ją matė prieš aštuonerius metus, Patriką dar labiau įtikino, kad būtina vengti gyventi praeities pasaulyje, įkalintame tarp albumų sienų, be to, vengti ir *o galėjo būti taip* tikrovės, kurioje Nensės vaizduotė atrodė dar labiau nežabota. Nebuvo jokios prasmės kaip nors mėginti įtikinti ją gyventi šia diena, nes ji įsikibusi laikėsi net ne tikrosios praeities, o savo pačios kone prieš keturiasdešimt metų patirtos neteisybės versijos. Plutokratijos žara Patriką dabar viliojo ne daugiau nei po vakarėlio likusi neplautų indų krūva. Kaži kas buvo negrįžtamai dingę ir to kaži ko pabaiga buvo susijusi su švelnumu, kurį jis pajuto Eleonorai, ligoninėje padėdamas jai atsigerti ananasų sulčių.

Kaskart susitikdamas su teta Patrikas vis iš naujo stebėjosi, kaip jo motina skiriasi nuo savo sesers. Tiesa, jų

kraštutiniai požiūriai į žemiškus ir nežemiškus dalykus buvo kilę iš to paties šaltinio – motinos išdavystės ir finansinės nuoskaudos. Nensė visą kaltę suvertė patėviui, o Eleonora išdavystės jausmą mėgino užkrauti Patrikui. Nesėkmingai, kaip dabar jam patiko galvoti, tačiau vos keletą valandų pabendravęs su teta Patrikas pasijuto tarsi sveikstantis alkoholikas, gimimo dienos proga dovanų gavęs kokteilį.

Aukšti švarūs langai vėrėsi į plačią pievą, besidriekiančią iki dekoratyvinio baseino, virš kurio kybojo medinis japoniškas tiltelis. Iš ten, kur sėdėjo, Patrikas galėjo matyti Tomuką, mėginantį persisverti per tiltelio turėklą ir švelniai prilaikomą Marijos. Jis rodė pirštu į egzotišką vandens paukštį, raibuliuojantį skaidriame baseino vandenyje. O gal tai buvo karpis, pabrėžiantis japonišką temą. O gal koks samurajaus ginklas, švytintis purve. Buvo pavojinga nepakankamai įvertinti dekoratyvinį Nensės kruopštumą. Sėdėdamas nedidelėje prie tvenkinio stūksančioje pagodoje Robertas rašė dienoraštį.

Girgždėdamos prasivėrė kelios neskaitomos klasikos lentynos ir kambaryje vėl pasirodė Nensė.

– Mūsų turtingasis pusbroliukas, – pranešė ji ir atrodė, kad po bendravimo su pinigais būtų atsigavusi.

– Kuris?

– Henris. Jis man pranešė, kad kitą savaitę ketinate vykti į jo salą.

– Tiesa, – prisipažino Patrikas. – Tesame tik varginga ištiesta letena baltųjų, besikariančių Amerikoje gyvenantiems giminaičiams ant kaklo.

– Henris pasiteiravo, ar tavo vaikai gerai išauklėti. Pasakiau, kad dar nieko nesuspėjo sulaužyti. „Kiek laiko jie jau čia?“ – paklausė jis. Kai pasakiau, kad atvykote maždaug prieš porą valandų, jis tepasakė: „Viešpatie, Nense, nejau tai – įrodymas? Paskambinsiu rytoj ir turėsi man viską papasakoti.“ Juk tikrai ne kiekvienas gali didžiuotis pasaulinio garso Meiseno statulėlėmis.

– Po Tomuko apsilankymo, man rodos, jis taip pat nebegalės.

– Nekalbėk šitaip! – sudraudė jį Nensė. – Nenervink manęs.

– Tikrai nežinojau, kad Henris tapo tokiu pasipūtėliu. Nemačiau jo mažiausiai dvidešimt metų. Išties malonu, kad apskritai leido mums atvykti. Kaip paauglys jis buvo vienas iš tų įprastų tipelių – savimi patenkintas maištininkas. Tačiau, rodos, Henrio maištingumą bus numalšinusi Meiseno figūrėlių armija. Ir kas galėtų jį apkaltinti, kad jai pasidavė? Tik įsivaizduok visus tuos blizgančius spiečius porcelianinių melžėjų, užtvindžiusių kalvos viršūnę ir priplūdusių visą slėnį, o vargšelis Henris visus juos įveikti turėjo su vienu vieninteliu vertybinių akcijų paketu.

– Atrodo, kad vaizduotė tave nunešė pernelyg toli, – pastebėjo Nensė.

– Atsiprašau, – pasakė Patrikas. – Teisme nebuvau net trejetą savaičių. Žodžiai patys kaupiasi...

– Puiku, tavo senai tetai dabar reikia šiek tiek pailsėti. Vėliau eisime pas Valterį ir Bertą gerti arbatos, todėl privalau puikiai jaustis. Žiūrėk, kad vaikai nevaikščiotų po pievą basi ar neitų į mišką. Bijau, kad ši Konektikuto

dalis yra tikras Laimo ligos židinys, o šiemet erkės ypač įkyrios. Sodininkas stebi, kad sode nesiveistų nuodingoji gebenė, tačiau miškų jis tikrai negali aprėpti. Laimo liga tiesiog siaubinga. Ji gali atsinaujinti, o negydoma sugriauti visą gyvenimą. Štai kaime gyvena berniukas, kuriam išties nėra gerai. Jį ištinka psichozės priepuoliai. Betė visą laiką vartoja antibiotikus. Ji „gydosi pati". Be to, jos galva, saugiau manyti, kad tau nuolat gresia pavojus.

– Pagrindas nuolatiniam karui, – pastebėjo Patrikas. – *Tout ce qu'il y a de plus chic**.

– Na, jei tau patogiau taip manyti.

– Manau, kad taip. Nebūtina to sakyti prie jos.

– Būtinai to *ne*sakyti prie jos, – užsiplieskė Nensė. – Ji – viena seniausių mano draugių, be to, įtakingiausia Penktosios aveniu moteris, todėl ją užgaulioti – tikrai ne pati geriausia mintis.

– Nė nemaniau tai daryti, – teisinosi Patrikas.

Nensei išėjus, Patrikas patraukė tiesiai prie gėrimų baro ir nenorėdamas palikti nešvarios taurės keletą gurkšnių burbono truktelėjo tiesiai iš *Make's Mark* butelio. Susmukęs atgal į fotelį jis įsispitrijo pro langą. Nesuvokiamas Naujosios Anglijos kraštovaizdis atrodė neapsakomai gražus, tačiau iš tiesų čia glūdėjo daugiau pavojų nei Kambodžijos pelkėse. Marijai jau buvo įbrukta keletas brošiūrų apie Laimo ligą (ši buvo vadinama Konektikuto miesto, vos keletas kilometrų nuo čia, vardu), todėl nebebuvo jokio reikalo pulti ir pasakoti apie tai šeimai.

* *Tikra prabanga (pranc.)*

– Saugiau manyti, kad tau nuolat gresia pavojus. – Kažkoks žodinis tikas vertė Patriką sakyti *Saugiau manyti, kad esi saugus, jei iš tiesų tau negresia pavojus*, tačiau jau netrukus jį nugalėjo didžiulė paranoja. Šiaip ar taip, šiuo metu iš tiesų virš jo kybojo nuolatiniai pavojai: kepenų cirozės, santuokos subyrėjimo, ribinės baimės. Patrikas bandė save įtikinti, kad niekas dar nėra numiręs nuo jausmo, tačiau nė truputėlio tuo nepatikėjo ir, apsipylęs šaltu prakaitu, jautė, kad miršta iš baimės. Juk visuomet žmonės mirdavo nuo jausmų, formaliai juos įkūnydami kaip kulką, butelį ar auglį. Visiems tokiems kaip jis – turintiems chaotišką pagrindą ir stiprų intelektą, tačiau beveik nieko, kas juos jungtų, – žūtbūt reikėjo kokio vidurio pagrindo. Be šito dieną Patrikas jautėsi būdraujančiu protu, virš kraštovaizdžio sklandančiu plėšriu paukščiu ir bejėgiu nakties protu, laivo denyje sudribusia medūza. *Erelis ir medūza* – pasakėčių autorius Ezopas nepasivargino apie tai parašyti. Išleidęs šiurkštų, kiek pamišusį juoką Patrikas ir vėl patraukė burbono pusėn šiek tiek gurkštelėti. Tiesa, vidurio pagrindą dabar buvo užliejęs alkoholio liūnas. Pirmasis gurkšnis maždaug dvidešimčiai minučių jį privertė susikaupti, tačiau po kitų naktinis Patriko protas it tamsūs saulėlydžio ašmenys skriete praskriejo virš kraštovaizdžio.

Patrikas suprato, kad visa tai – dėl žeminančios Oidipo dramos. Nepaisant visos tariamos revoliucijos santykiuose su Eleonora ir mažytės užuojautos pergalės prieš neapykantą, esminis jos poveikis Patriko gyvenimui taip ir liko nepakitęs. Pagrindinis jo egzistencijos jausmas buvo panašus į uždelstą šuolį, nesibaigiančią

baimę ir klaustrofobišką agorafobiją. Nėra abejonių, kad šioje baimėje buvo ir šis tas universalaus. Jo sūnūs, nepaisant begalinio Marijos rūpesčio, taip pat išgyvena baimės akimirkas, tačiau tai – tik trumpalaikės bėdos, o štai Patrikas jautė, kad baimė yra jo pagrindas, ant kurio jis laikosi, ar veikiau jokio pagrindo neturinti duobė, į kurią yra įpuolęs. Tokio įsitikinimo jam niekaip nepavyko susieti su visišku motinos nesugebėjimu sutelkti dėmesį kitam žmogui. Tiesa, jis turėjo sau priminti, kad pagrindinis Eleonoros gyvenimo bruožas ir buvo nesugebėjimas. Ji troško vaiko, tačiau buvo netikusi motina. Užsimanė rašyti pasakojimus vaikams, tačiau tapo prasta rašytoja. Galiausiai, panūdusi tapti filantrope, visus savo pinigus sukišo savanaudžiui šarlatanui. Dabar ji trokšta numirti, tačiau net ir šito nesugeba padaryti. Ji gebėjo bendrauti tik su žmonėmis, pasiskelbusiais vartais kokios išpūstos abstraktybės, tarkime, žmonijos ar išganymo, kaži ko tokio miaukiančio ir vemiančio, ko Patrikas neįstengė padaryti. Bėda, kad kai esi kūdikis, dar nežinai, kaip atskirti nesugebėjimą nuo pykčio; ši bėda ir dabar dar retsykiais jį aplanko apgirtusio vidurnakčio valandą. Tai jau pradėjo smelktis ir į jo susikurtą Marijos įvaizdį.

Marija buvo atsidavusi motina Robertui, tačiau po metų atsidavimo ir vėl tapo žmona, nes troško antro vaiko. Kai gimė Tomukas, galbūt suvokusi, kad tai – jos paskutinis vaikas, Marija įstrigo Madonos ir kūdikio įvaizdyje, mėgindama išsaugoti tyrumą, kurį dar papildė jos pačios iš naujo atrasta nekaltybė. Šiame tvariame ir nepakenčiamame Betliejuje Patrikui teko nepavydėtinas

Juozapo vaidmuo. Marija nebekreipė į jį nė mažiausio dėmesio, ir kuo labiau jis jo reikalavo, tuo labiau jautėsi savo jaunėlio sūnaus varžovu. Patrikas nukrypo į šalį, pas Juliją, o kai romanas pasibaigė, jis stačia galva puolė į alkoholio liūną – mėgino kaip nors užsimiršti. Privalo liautis. Jo amžiuje derėtų arba imti priešintis, arba pradėti bendradarbiauti su mirtimi. Nebuvo jokio pagrindo pradėti žaisti susinaikinimą, nes jaunatviška nesugriaunamumo iliuzija buvo seniai išgaravusi.

O Dieve, rodos, jis bus persistengęs su *Maker's Mark*. Protingiausia dabar būtų nusinešti butelį į viršų ir likusį jo turinį supilti į nugertą kuprinėje paslėptą burbono butelį, o vėliau, užšokus į miestą, Nensės gėrimų barui nupirkti naują. Aišku, jam teks gerokai truktelėti ir iš naujo butelio, kad šis taptų panašus į senąjį, kol dar nebuvo pradėjęs jo baiginėti. Praktiškai mažiausiai sudėtinga pasirodė būti geru alkoholiku. Trečiųjų pasaulio šalių bombardavimas šiuo metu buvo tapęs laisvalaikio praleidimo būdu. „Kai kam tai atrodo tinkama“, – murmėjo Patrikas, svirduliuodamas po kambarį. Šiuo paros metu jis buvo kiek padauginęs alkoholio. Jo mintys trūkinėjo, o jei blykstelėdavo kokia protingesnė, žiūrėk, ją akimoju imdavo ir nukirsdavo koks didesnis koziris.

Reikia patikrinti: šeima sode. Patikrinti: prieškambaryje tyla. Užšokti į viršų, užtrenkti duris, pasičiupti kuprinę ir perpilti burboną – visa atrodė jo rankose. Automobilio rakteliai. Žemyn ir sprukti iš čia. Pasakyti šeimai? Taip. Ne. Taip. Ne! Greičiau į mašiną. *Ding ding ding*. Sumautos amerikietiškos geldos saugusis *ding ding*. Saugesnė regėjosi staigi ir žiauri mirtis. Policija.

Maldauju – tik ne policija, mal-dau-ju. Žvirgždėtu kaimo keliu tikrai nepavyks pasprukti nepastebėtam. Įvykiai valdomi, nebevaldomi. Įtaigūs pasiūlymai. Sprukti iš čia, kuo toliau nuo šio girgždesio ir tiesiai į saulėtą kaimo prieglobstį. Geriau jau jį būtų kas išgrindęs. Grėsminga paprastų piliečių nuosavybė – grandininiai pjūklai ir betono maišytuvai. „Pernelyg ilgai gyvenome baimėje! Turime teisę apginti savo šeimą!" Biblijoje yra pasakyta: „Pradžiugs dykuma ir tyrlaukiai, krykštaus pražysdama dykvietė. Ir žmogus užvaldys ir viešpataus erkėms". Skriedamas mėlynos sidabro spalvos *Buik LeSabre* Patrikas šūkaliojo su kalniečio akcentu. Jis niekaip negalėjo sustoti. Apskritai negalėjo sustoti. Negalėjo sustabdyti automobilio, negalėjo nustoti gėręs, negalėjo sustabdyti kukluksklano. Kai Patrikas tylomis įvažiavo į pagrindinį kelią, vedantį miestan, prieš akis šmėkštelėjo raudonas *Stop* ženklas. Jis sustojo prie *Vino Veritas* alkoholinių gėrimų parduotuvės. Automobilio durelės kaži kaip užsirakino pačios. Kad tik būtų saugi pusė. *Ding ding ding.* Rakteliai liko uždegimo ritėje. Patrikas loštelėjo galvą atgal mėgindamas apmalšinti pusiaujyje įsisukusį skausmą. Matyt, slanksteliai dyla. O gal inkstai išbrinkę? „Privalome rasti būdą išsikapstyti iš dvilypės savo įpročių dėžutės", – Patriko murmesys buvo panašus į manieringą saviauklos balsą magnetofono juostoje. – „Tai nebus arba slanksteliai, arba inkstai, tai bus ir viena, ir kita. Išeik už dėžutės ribų! Būk kūrybingas!"

Tiesiai priešais jį, anapus geležinkelio bėgių, žaidimų aikštelės apačioje buvo matyti dar vienas *ir viena, ir kita* bei jų aplinkybės. Viena vertus, akį rėžė ryškus

amerikiečių šeimos gyvenimo sentimentalumas, besiskleidžiantis tarp įvairiaspalvių lempučių, čiuožyklų ir žaidimo aikštelių, kita vertus, didelėje veja apželdintoje teritorijoje už grandininės tvoros du storapilviai policininkai mokė vokiečių aviganį suplėšyti į gabalus bet kokį netikėlį, pasikėsinusį į Niumiltono taiką ir gerovę. Vienas policininkas už antkaklio laikė šunį, o antrasis didelėmis minkštomis apsauginėmis rankovėmis stypčiojo kitame pievos gale. Staiga nurūkęs veja ir įsikibęs policininkui į rankovę įsiutęs aviganis kaip pašėlęs ėmė purtyti galvą. Drėgname ore nuaidėjęs jo urzgimas galiausiai nustelbė vaikų šūkčiojimus bei savimi susirūpinusių mašinų urzgimą. Ar vaikai jautėsi saugesni ar tiesiog buvo tikri, kad saugiau manyti, jog nuolat tau gresia pavojus? Botero formos šeimynėlė, prie apvalių iškylos staliukų čiaumojanti minkštas bandeles, ramiai stebėjo pirmąjį policininką, nuo kolegos rankos mėginantį atplėšti įsiutusį jauną aviganį. Griuvęs ant žolės antrasis policininkas bandė įtikinti šunį, kad jis – ne koks nors niekšelis, bet vienas iš tų gerų vaikinų.

Vino Veritas parduotuvėje buvo trijų dydžių *Maker's Mark* burbono butelių. Suabejojęs, kuris tinkamiausias pakeisti senąjį, Patrikas galiausiai nusipirko visus tris.

– Geriau būti saugiam nei vėliau apgailestauti, – paaiškino jis pardavėjui.

– Geriau tuo tiesiog patikėti, – aistringas pardavėjo patarimas Patriką spirte išspyrė į automobilių aikštelę.

Patrikas jau buvo perėjęs į kitą girtumo fazę – saldesnę, liūdnesnę, lėtesnę. Kad ištvertų viešnagę pas Valterį su Bete, o ir apskritai bet ką, Patrikui dabar reikėjo *ir*

viena, ir kita – ir mažumėlę išgerti, ir didelio puodelio kavos. Tiesą sakant, Patrikas buvo tikras, ir netgi galėtų pats tai patvirtinti, kad Nensės bare turės palikti anaiptol ne mažiausią *Maker's Mark* butelį. Jis nesugebėjo atsispirti pagundai dar įsigyti ir mažytį buteliuką – štai ir visa šeimynėlė. *Ding ding ding.* Nuplėšęs raudoną dirbtinio vaško kepurėlę Patrikas ištraukė kamštį. Kai burbono gurkšniai slydo gerkle, jam prieš akis iškilo vaizdas, kaip staiga pro grindis ir lubas prasiveržęs ugningas spindulys visur aplinkui įžiebia ugnį ir pažeria skeveldras. Koks palengvėjimas.

Kavos parduotuvė *Geriausia kaip niekad latė kava* pasirodė verta savo beprotiško pavadinimo. Pro ausis praleidęs pasiūlymą paskanauti skaidraus karamelinio vanilinio frapučino, prigrūsto gardžių ledų ir žemuogių skonio plaktos grietinėlės, Patrikas užsisakė puodelį juodos kavos. Jis braute prasibrovė pro besispiečiančius žmones.

– Gero apetito! – stumtelėjęs prekystaliu kavą palinkėjo Pytas, bjaurus aštrialiežuvis blondinas, ryšintis prijuostę.

Per senas, kad įstengtų prisiminti paskutinę *Gerą dieną*, Patrikas su nerimu priėmė tą išpūstą *Gero apetito.* Ir kur baigiasi visas šio apsimestinio linksmumo Veimaras? „Tavo diena gili ir prasminga“, – vaipydamasis murmėjo Patrikas ir, įsitvėręs didžiulio puodelio, svirduliuodamas yrėsi patalpa. „Palaimingo gėrimo“, – sėsdamas drėbtelėjo jis. – „Pasirūpinkite, kad orgazmą patirtumėte visame kūne“, – nesiliovė burbėti pietietišku akcentu. – „Pasistenkite, kad jis tęstųsi kuo ilgiau.“ Juk jūs to verti. Jūs

to nusipelnėte. Nes jūs – ypatingas ir unikalus žmogus. Juk pagaliau vien ko vertas puodelis kavos ir nevalgoma bandelė. Verčiau jau Pytas apsiribotų labiau realistinėmis galimybėmis: „Atsigaivink šaltu dušu“ ar „Pasistenk nesukulti mašinos“.

Štai ir vėl grįžo tas uždegantis ir išprotėjęs girtumas, kuris tvankioje mašinų aikštelėje, regis, buvo kažkur dingęs. Taip taip taip. Po kelių gurkšnių kavos niekas nebegalėjo jo sustabdyti. Kitame kavinės gale savo kompiuteriu dirbo geidulinga medicinos studentė rausva nerta palaidine ir išblukusiais džinsais. Jos mobilusis telefonas buvo padėtas ant skalūninio *Heat and Glow* židinio krašto šalia *Walkmano* ir kaži kokio sunkiai atpažįstamo gėrimo. Susikėlusi ant kėdės kojas ir plačiai jas išskėtusi, tarsi ką tik būtų pagimdžiusi savąjį *Hewlett Packard*, į stalo pakraštyje gulinčią *Ligos patologiją* mergina retsykiais įsprausdavo padrikų pastabėlių. Jam žūtbūt reikia su ja pasimylėti – reikėti pagrindu. Ji tokia atsipalaidavusi. Kol Patrikas be paliovos ją skvarbė akimis, mergina mestelėjo į jį nedrovų ir ramų žvilgsnį. Ji nusišypsojo. Net baisu, kokia ji buvo tobula. Nuleidęs galvą Patrikas nedrąsiai šyptelėjo. Jis negalėjo pakęsti merginos draugiškumo. Tai jį privertė pajusti norą pravirkti. Ji gi būsimoji gydytoja, galbūt net galėtų jį išgelbėti. Iš pradžių sūnūs jo ilgėtųsi, tačiau galiausiai priprastų. Šiaip ar taip, jie galėtų gyventi ir su juo. Nėra abejonių, kad mergina – nepaprastai šiltas ir mielas žmogus.

Staiga tartum sudžiūvusį lapelį Patriką įsuko Oidipo sūkurys – jis troško vienos paguodos po kitos. Pasaulyje esama kalbų, kurios geismui ir stokai reikšti

turi skirtingus žodžius, tačiau anglų kalboje jiedu kuo puikiausiai suplakti į apnuogintą vienintelio žodelyčio intymumą – *trokšti*. Trokšti meilės, kad numalšintum meilės troškimą. Kova su troškimu neišvengiamai sukuria naują troškimą. Viskis – ne ką geresnis prižiūrėtojas, nei kad buvo jo motina. Vėliau žmona ar galėtų tapti ir šis rausvas nertinis, jei nusvirduliavęs per kavinę ir puolęs prieš jį ant kelių Patrikas staiga imtų maldauti malonės? Ir kodėl apskritai jam užėjo noras tai padaryti? Kur dingo buvęs erelis? Kodėl staiga liovėsi šaltai registravęs traukos jausmą ir neįliejo jo į dabartinę proto būseną ar toliau už jo – į paprasčiausią savo egzistencijos tiesą? Kodėl, užuot likęs prie savo minčių ištakų, jis naiviai turėtų pulti prie jų objektų? Užmerkęs akis Patrikas susmuko kėdėje.

Čia, paniręs į savo vidinės tikrovės didybę, kur liaujamasi vaikiusis rausvų nertinių ir gintaro spalvos gėrimų, jis pradeda įžvelgti savo mintis, blykčiojančias tiesiai prieš akis tartum visa gausybė vėdintuvų tvankioje sausakimšoje patalpoje. Nebesitenkindamas anais netikrais vaizdais ir supratęs, kad trokštama jo pabaiga yra anaiptol ne sąmonės aptemimas ar orgazmas, o veikiau žinios ir vidinė įžvalga, pirmenybę Patrikas atidavė ką tik pastebėtam blykčiojimui, pasklidusiai šilumai ir girtam svaiguliui – visa tai pakeitė paprastai jį užplūstančius žodinio proto vaizdus. Bėda tik ta, kad net ir pasikeitus ieškojimų objektui, ieškojimų kančios niekur nedingo. Patrikas pajuto, kaip, užuot išsisukęs nuo tuštumos, jis lekia jos link. Ir didelio čia daikto. Pagaliau gal ir geriau jam būtų buvę leistis savo saldžiosios aistringo

„pasidulkinimo“ svajonės įkandin. Patrikas atsimerkė. Mergina buvo dingusi. Troškimas dviem kryptimis. Šiaip ar taip, kryptys yra iliuzija. Troškimų visata. Nesibaigianti melancholija.

Girgždanti kėdė. Vėlu. Šeima. Arbata. Pasistenk apie nieką negalvoti. Galvok: negalvok. Beprotybė. *Ding ding ding*. Valdymas, nebevaldymas. Prašau, liaukis galvojęs. Kas klausia? Kas yra klausiamas?

Kai Patrikas pasiekė Nensės namus, visi priekaištingai ir irzliai mindžikavo prie tetos automobilio.

– Jūs nė neįsivaizduojate, kas man nutiko Niumiltone, – pradėjo teisintis Patrikas, svarstydamas, ką čia sugalvojus, jei netyčia kas imtų ir pasidomėtų.

– Jau ruošėmės išvažiuoti be tavęs, – atsakė Nensė. – Betė negali pakęsti, kai kas nors vėluoja. Tokie tiesiog iškrenta iš jos svečių sąrašo.

– Galima apsi..., – drėbtelėjo Patrikas. – Norėjau pasakyti, galima ją suprasti, – pasitaisė jis. Tačiau šiaip ar taip, ir vieną, ir kitą versiją užgožė girgždantis kelias ir uždarinėjamų durelių trenksmas. Įsiropštęs į Nensės mašiną ir susmukęs šalia Tomuko Patrikas užsisvajojo, kad arbatėlės metu kas nors galėtų jam sužindyti *Maker's Mark* buteliuką. Važiuojant Patriką buvo apėmęs lengvutis snaudulys, kol galiausiai jis pajuto, kaip pradeda mažėti greitis ir mašina visiškai sustoja. Išlipęs Patrikas išvydo aplink plytintį didžiulį mišką. Tarsi didžiulės žydrai geltono vandenyno bangos iš visų pusių pūpsojo Berkšyro kalvos. Artimiausios kalvos viršūnėje stūksojo balta Valterio ir Betės sienos arka. Vienu metu Patrikas pasijuto ir kamuojamas jūros ligos, ir ką tik nusileidęs ant žemės.

– Neįtikėtina, – sumurmėjo jis.

– Puikiai tave suprantu, – pritarė Nensė. – Čia beveik viskas priklauso jiems.

Arbatos vakarėlyje Patrikas jautėsi tarsi dalyvautų ne itin patikimu vidutiniu atstumu. Vieną akimirką jam atrodė, kad blausiasi it televizijos ekrane pasirodęs akvariumas, kitą jis ėmė skęsti. Visur aplinkui sukiojosi tarnaitės, avinčios iki skausmo baltais bateliais. Nedidukas ispanas liokajus. Saldi atvėsinta ruda cinamono arbata. Penktosios aveniu tauškalai. Tik pamanykit, visi leipo juokais iš to, ką ketvirtadienį pietų metu leptelėjo Henris Kisindžeris.

Paskui prasidėjo išvyka po sodą. Priešakyje žygiavo Valteris, kartkartėmis ištraukdamas ranką iš Nensės parankės, kad visiškai ne vietoje čiaukštelėtų žirklėmis, kurias laikė zomšine pirštine apmautoje rankoje. Jis tikrai nebūtų ėmęsis jokių sodo darbų, jei šie nebūtų nudirbti. Valterio santykiai su sodo darbais buvo panašūs į mero santykius su gyvenamaisiais namais, kurių statybai pasibaigus, jis tik žirklėmis čirkšteli inauguracinį kaspiną. Jam iš paskos žingsniavo Betė ir Marija su vaikais. Betė sodu nesidomėjo, o retsykiais buvo justi net nusivylimas. Kai pasirodė dekoratyviai iškarpytas elnias, stūksantis gėlių lysvės pakraštyje, ji nė nemanė slėpti savo pasibjaurėjimo:

– Jis man bjaurus! Panašus į kengūrą. Mielai užpilčiau ant jo acto, kad nunyktų. Klimatas čia tiesiog neįmanomas: iki gegužės vidurio sniego iki juosmens, o nepraėjus nė dviems savaitėms jau gyvename lyg Vietname.

Atsidūręs visos grupelės gale Patrikas dėjosi apimtas sodininkystės transo ir palinkęs prie bevardės gėlelės spoksojo į ją nieko nematančiu žvilgsniu, vildamasis atrodyti labiau panašus į Andriaus Marvelo šešėlį nei į seną girtuoklį, būgštaujantį, kad tik niekas nemėgintų jo įtraukti į pokalbį*. Tuščia veja tapo dėžę primenčiu labirintu, dekoratyviai iškarpytų gyvūnų zoologijos sodu (iš kurio buvo pašalinta pasmerktoji kengūra) ir galiausiai citrinmedžių giraite.

– Tėveli, tik pažiūrėk! *Sanglier!* – šūktelėjo Tomukas, pirštu rodydamas į garbanotą, dideliu šnipu bronzinį šerną, kurio kojos atrodė pernelyg plonytės, kad galėtų išlaikyti nukarusį pilvą ir didžiulę galvą su iltimis.

– Taip, mielasis, – atsakė Patrikas.

Laukinį šerną Patrikas visuomet vadino prancūziškai, todėl kai ir Tomukas jį pavadino prancūziškai, jis liko smarkiai sukrėstas. Ir kaip vaikas galėjo visus metus nepamiršti šio žodžio? Nejau jis vis dar prisimena Sen Nazero sode prikritusių figų pusėn risnojantį šerną ar naktimis besiknaisiojantį tarp vynmedžių ir įnirtingai ieškantį sunokusių vynuogių? Ne, tikrai ne. *Sanglier* buvo tik žodis statulos sutvėrimui įvardyti. Jau spėjęs atsukti jam nugarą Tomukas pasileido per pievą, vaizduodamas lėktuvą. Pasirodo, kad Patrikas vienintelis pajuto sielvartą, o ir tas nebuvo vertas nė sutriušusio skatiko. Mat ilgesys Sen Nazerui jį seniai nustojo graužęs. Jo netektis tik atskleidė tikrąją nesėkmę: jis

* *Andrius Marvelas (Andrew Marvell, 1621–1678) – anglų poetas, priklausęs poetų metafizikų rateliui; anglikonų dvasininko sūnus; jo poezijoje vyrauja metafizinės temos. – Vert. past.*

nesugeba būti tokiu tėvu, kokiu norėtų. Jis yra žmogus, susipainiojęs labiau nei jo protėviai ir primetęs vaikams savo nereikalingą meilę. Patrikas ją sukūrė iš to, ką pats vadino Pirmąja zona, kurioje tėvas pasmerkia vaiką patirti tai, ko pats gyvenime labiausiai nekentė, tačiau jis pats vis dar buvo įstrigęs Antrojoje zonoje, kurioje po Pirmosios zonos likęs skausmas jį privertė padaryti naujų klaidų. Antrojoje zonoje *duoti* rėmėsi tuo, ko stokojo pats davėjas. Niekas taip nesekino kaip ši iš stokos pasirodžiusi gausiai atlyginanti aistra. Patrikas pradėjo svajoti apie Trečiąją zoną. Jautė, kad ji visai čia pat, tuoj pat už kalvos tarsi derlingame slėnyje nuaidėjęs aidas. Galbūt dabartinis jo chaosas – tik visiškas nebepakeliamos savo paties būties atmetimas. Jis privalo liautis gėręs – ne rytoj, tačiau jau šią popietę, vos pasitaikys nauja galimybė.

Dėl sužibusio vilties žiburėlio pajutęs keistą jaudulį Patrikas ir toliau laikėsi nuo visų nuošaly. Išvyka tęsėsi. Tolimame giraitės pakraštyje stūksojo akmeninė Dianos statula, amžinai medžiojanti kitame pakraštyje sprunkantį bronzinį šerną. Tuojau už namo pro išpuoselėtą giraitę vinguriavo šaltiniuotas takelis. Tarp plačių ąžuolų ir bukų kamienų virpčiojo šviesos lopinėliai. Praėję giraitę jie pralenkė angarą, kuriame didžiuliais ventiliatoriais, sunaudojančiais tiek elektros energijos, kad būtų užtekę nedideliam kaimeliui, žiemą buvo šildomas agapantas. Šalia angaro stovėjo vištidė, didesnė net už Patriko butą Londone ir keistai nepriteršta, kad jam net šovė mintis, ar tik nebus tai genetiškai modifikuotos vištos, sukryžmintos su agurkais, kad tik liautųsi tuštinęsi. Žengusi šviežiomis pjuvenomis, po raudonomis

šilumos lempomis įtaisytose kiaušinių dėjimo dėžėse Betė rado keletą taškuotų rudų kiaušinių. Kiekviena kiaušinienės lėkštė jai, regis, kainavo keletą tūkstančių dolerių. Tiesa buvo tokia, kad Patrikas negalėjo pakęsti nė vieno piniguočio, ypač tada, kai pats nusprendė tokiu netapti. Paprastai tai iš savo turtų kiauto niekaip neišlendantys žmonės. Be redakcinio žodelio *galėti* jų pačių troškimai taip ir klajotų tarsi nesulaikomi nuobodos, nepermaldaujami ir įnoringi. Tokie žmonės, pasitelkę visas emocinio šykštumo formas, gali sudaryti net dosnumo regimybę: „Galite naudotis mūsų ketvirtuoju namu, kuriame mes vis viena niekad negyvename. Mūsų pačių ten nebūtų, tačiau jus prižiūrėtų Karmen ir Alfonsas. Ne, tai tikrai ne bėda, be to, kaip tik dabar praradome sumą, vertą dviejų tokių. Sumokėjome jiems didžiulius pinigus, o jie nepajudino nė piršto."

– Ką ten murmi? – paklausė Nensė, kurią išties erzino tai, kad Patrikas neatrodė kaip susižavėjęs svečias.

– Ai, nieko, – atsakė Patrikas.

– Ar nenuostabi vištidė? – skatino Nensė.

– Būtų tikra privilegija čia gyventi, – atsakė Patrikas, staiga prisiminęs visuomenines savo pareigas.

Kai išvyka po sodą baigėsi kiaušinių dovanojimu, baigėsi ir visa viešnagė. Pakeliui į Nensės namus Patrikas kovojo su savo sprendimu daugiau nebeimti nė lašo. Palankus metas apsispręsti nebegerti, kai nėra kito pasirinkimo, tačiau jau po kelių minučių jis buvo pasirengęs įsiropšti į asmeninę *buiko* alkoholinių gėrimų parduotuvę. Koks skirtumas, jei pradėtų nuo rytojaus? Patrikas puikiai jautė, kad kažkodėl tai yra didžiulis skirtumas.

Jei šiandien tęstų ir toliau, rytoj neišvengiamai kankintų pagirios, ir visa diena prasidėtų apnuodytu palikimu. Tačiau labiau už viską jam norėjosi puoselėti tą menkutę viltį, kurią užgimstant pajuto sode. Jei nustotų gerti rytoj, tai būtų vien iš gėdos, – gerokai bjauresnė ir mažiau patikima motyvacija. Tačiau, kita vertus, kas ta Trečioji zona? Patriko protą buvo aptemdžiusi įtampa. Niekaip nepavyko atnaujinti vilties.

Nensės bibliotekoje Patrikas įsispitrijo pro langą, tuo pat metu jautė, kad pats yra stebimas burbono butelio, ką tik pakeisto tetos gėrimų bare. Būtų kur kas protingiau nugerti jį tiek, kiek buvo nugerta pirmajame, dabar tuščiame butelyje. Kai Patrikas jau buvo beatlyžtantis, staiga kambaryje išdygo Nensė ir, teatrališkai atsidususi, tiesiai priešais jį susmuko į fotelį.

– Jaučiu, kad taip iš tiesų ir nepasikalbėjome apie Eleonorą. – Rodos, ir pati bijau ko nors paklausti, nes paskutinį kartą kai ją išvydau, mane, tiesą sakant, ištiko šokas.

– Ar girdėjote, kad ji buvo parkritusi?

– Ne!

– Ji susilaužė klubą ir pateko į ligoninę. Kai nuvažiavau jos lankyti, ji ėmė manęs maldauti, kad ją nužudyčiau. Beje, to paties ji prašo iki šiol. Kai tik nuvažiuoju...

– Ak, ne, – pertraukė Nensė, – tikrai nemanau, kad ji rimtai! Na, visa tai atrodo pernelyg jau graikiška. Turėtų būti furijos, užsiundomos ant vaikų, nužudžiusių savo tėvus.

– Yra, – atsakė Patrikas. – Kartėlio graužikės.

– Ak, Dieve brangus, – dūsavo Nensė, pasikraipydama kėdėje. – Viskas taip sudėtinga. Turiu galvoje, suprantu, kad galima netekti noro gyventi, kai prarandi kalbos dovaną, nebegali pajudėti, paskaityti ar pažiūrėti filmo.

– Neabejoju, kad padėti jai numirti būtų didžiausias meilės įrodymas.

– Na, nenoriu, kad mane neteisingai suprastum, tačiau galbūt išnuomotu greitosios pagalbos automobiliu vertėtų ją nuvežti į Olandiją.

– Mirtina būtų jau pati kelionė į Olandiją, – pastebėjo Patrikas.

– Prašau, nebekalbėkime apie tai. Tai pernelyg skaudu. Jos vietoje tikrai negalėčiau pakęsti tokios pabaigos.

– Gal norėtumėte išgerti? – paklausė Patrikas.

– Ne, ačiū. Aš negeriu, – atsakė Nensė. – Nejau nežinojai? Savo akimis stebėjau, kaip tai po truputį griovė tėvelio gyvenimą. Tačiau jei nori išgerti, prašau.

Patrikui prieš akis iškilo vaizdas, kaip vienas iš jo vaikų sako: „Savo akimis mačiau, kaip tai po truputį griovė tėvelio gyvenimą“. Patrikas pajuto, kad pradėjo linkti į priekį.

– Veikiau jau norėčiau nenorėti, – pasakė jis, atšlydamas ir užmerkdamas akis.

15

Marijai sunkiai sekėsi patikėti, kad Patrikas su Robertu įsikūrė viename motelio kambaryje plona kilimine danga, o ji su Tomuku – kitame. Ant plastikinių stiklų buvo užmesti plastmasiniai čiužiniai, o ant plastikinių išviečių užtiestos *Sanitarinės jūsų pačių saugumui* juostos. Koridoriuje trankėsi ledų aparatas, nevalingai Marijai primindamas jos pačios santuoką. Anksti ryte teko taikstytis su nepaliaujamu greitkelio ūžesiu. Tiesa, prie sklandžios ir begalinės jos rūpesčių tėkmės šis garso takelis išties derėjo. Maždaug ketvirtą valandą ryte tarsi metronomas, kurį ji tingėjo išjungti, pradėjo be perstojo tiksėti vieni ir tie patys žodžiai: „Tarpvalstybiniai – valstybiniai, tarpvalstybiniai – valstybiniai". Nemiga tapo tinkamu visų šių pašaipių dermių pagrindu; ledų aparatas – santuoka; tarpvalstybiniai – valstybiniai. Pakankama, kad galėtų išvaryti iš proto. O gal atvirkščiai – neleidžia iš jo išsikraustyti? Kilusios sąsajos. Marijai sunku buvo patikėti, kad šeima švaisto pinigus vien tam, kad galėtų leisti siaubingą laiką viename tų Amerikos

migracijos *niekur*. Toks ilgas kelias ir tiek mažai vietų, tiek draugiškumo ir tiek mažai intymumo, tiek kvapų ir tiek mažai skonio. Marijai be galo knietėjo parvežti vaikus atgal į Londoną, toli nuo skurdaus Amerikos triukšmo, atgal į jų sodrų įprastinį gyvenimą.

Patrikas jau ilgą laiką laikėsi tradicijos, atostogoms baigiantis, išplėšti juos iš kokios gana mielos vietos. Praeitais metais tai buvo Sen Nazeras, šiais – Henrio sala. Marija, žinoma, džiaugėsi, kad jis nustojo gerti, tačiau pirmąją savaitę jis elgėsi panašiai kaip daugelis pasigėrusių žmonių: buvo ūmus, staiga supykdavęs, netekęs vilties. Vienu metu buvo perdurti visi skauduliai, o inkstai perpildyti. Henris iš tiesų buvo tikras košmaras, tačiau jis bent jau atstojo šiokius tokius santykius, o visų svarbiausia – jis buvo šeimininkas, vaikams dovanojęs žaidimų aikštelę su nuosava prieplauka ir paplūdimiais, paprastomis bei motorinėmis valtimis ir, didžiam Tomo susižavėjimui, nuosava benzino kolonėle.

– Na, turiu galvoje, tai neįtikėtina, Henris turi nuosavą benzino kolonėlę! – skėsdamas delniukus ir purtydamas galvą Tomukas šūkčiojo net keletą kartų per dieną.

Robertą buvo užvaldžiusi tikra statistinė hektarų ir miegamųjų karštinė, todėl jis niekaip nesiliovė skaičiavęs Henrio valdų, tačiau apskritai abu berniukai vienodai puikiai leido laiką, trumpam įšokdami į ledinį vandenį ir plukdomi greitaeigiu Henrio kateriu.

Tačiau visa kita klojosi nekaip. Jau pirmųjų pietų metu Henris paprašė Marijos išvesti Tomuką iš valgomojo, kai jo monologą apie moralinę Izraelio neišvengiamybę

didinti branduolinį ginklavimąsi pertraukė vaiko aikčiojimai apie benzino kolonėlę.

– Sirai dabar deda į kelnes, ir teisingai... – piktdžiugiavo Henris.

– Bvvv, – šūkčiojo Tomukas. – Bvvv...

– Esu tikras, kad posakis *Vaikus reikia matyti, tačiau nereikia jų girdėti* jums žinomas.

– O kaipgi? – atsakė Marija.

– Man visuomet atrodė, kad jis pernelyg liberalus, – svarstė Henris, keldamas kaklą iš marškinių, kad pabrėžtų savo sąmojį.

– Turbūt jums būtų geriau daugiau jo nematyti, – ūmai įniršusi šūktelėjo Marija ir, pagriebusi Tomuką, paskubomis išnešė jį iš kambario, o jai pavymui nėmaž nesutrikdytas toliau kuo ramiausiai tekėjo Henrio monologas.

– Kai admirolas Jamamotas galiausiai nutraukė Perl Harboro puolimą, jam užteko išminties labiau pasikliauti sumanumu nei pergale. Tai jis yra sakęs: „Ponai, pažadinome miegantį drakoną". Būtent taip turėtų mąstyti pasaulinio masto teroristai ir visos juos remiančios valstybės. Savo taktiniu branduolinių ginklų arsenalu, o ne vien priešui atbaidyti skirta branduoline programa Izraelis turėtų aiškiai visam regionui paskelbti, kad jis stovi petys į petį...

Nusigavusi į pievą Marija ėmė įsivaizduoti, kad Henris yra vienas iš tų atrištų ir staigiai paleistų balionų, kuriuos taip mėgsta stebėti Tomukas, kai šie šnypšdami sūkuriuoja kambaryje, kol galiausiai išsekę subliūkšta ant grindų.

– Noriu paleisti balioną, mama, – staiga prakalbo vaikas, nedideliais ratais sukdamas rankytes.

– Iš kur žinojai, kad kaip tik dabar galvojau apie balioną? – paklausė Marija.

– Žinojau, – atsakė Tomukas ir šypsodamasis pakreipė galvą.

Panašių akimirkų pasitaikydavo neretai, todėl Marija, rodos, jau turėjo prie jų priprasti, tačiau vis viena niekaip neperstojo stebėjusis neregėtu jų tikslumu.

Nepratarę nė žodžio juodu išėjo iš namų ir patraukė nedidelio uolėto paplūdimio, plytinčio pačioje pievos papėdėje, link. Marija įsitaisė uolų apsuptame nedideliame sidabro baltumo smėlio lopinėlyje, kurį dar juosė ir juodas jūros dumblių vainikas.

– Ar dar ilgai manimi rūpinsies? – staiga paklausė Tomukas.

– Taip, mielasis.

– Kol sukaks keturiolika?

– Kiek tik pats norėsi, – atsakė Marija. – Kiek tik galėsiu... – pridūrė ji.

Kitą dieną Tomukas paklausė Marijos, ar ji mirsianti, į ką ji atsakiusi: „Taip, bet tikiuosi, kad neilgam“. Sūnaus atradimas, kad mama mirtinga, nupūtė visas dulkes, spėjusias jos galvoje nugulti mirties grėsmę, kuri staiga iš pačios siaubo gelmės ir vėl pažvelgė jai tiesiai į akis. Marija nenorėjo, kad mirtis verstų ją liūdinti vaiką. Ir kodėl jis negalėjo dar nors kiek ramiai pažaisti? Kodėl kiek ilgėliau negalėjo jaustis saugus? Marijai pavyko kiek atgauti pusiausvyrą: mat ji nusprendė, kad jo susidomėjimas mirtimi yra perėjimo iš kūdikystės į vaikystę

rezultatas, tačiau neatmetė ir galimybės, kad tai dėl Patriko nekantrumo, privertusio šį perėjimą įvykti anksčiau laiko. Penkerių Robertas taip pat išgyveno panašų persilaužimą. Tačiau Tomukui tebuvo vos treji.

Atsisėdęs Marijai ant kelių vaikas įniko čiulpti nykštį, kita ranka čiupinėdamas minkštą seilinuko etiketę. Jis kone miegojo. Atsiklaupusi ant kelių Marija prisivertė nurimti. Dėl sūnaus ji galėjo padaryti tokių dalykų, kokių nesugebėjo ne tik dėl savęs, bet ir dėl Roberto. Tomukui jos reikėjo, kad jaustųsi saugus, tačiau jai jo reikėjo, kad įprasmintų savo dorybę. Vaikas priversdavo prislėgtą Mariją pralinksmėti, išsekusią – atrasti naują jėgų šaltinį, o susierzinusią – daugiau kantrybės. Rami tarsi ją supančios uolos Marija kantriai laukė, kol vaikas užsnūs.

Nors diena pasitaikė neįtikėtinai karšta, jūra pasirodė besąs tikras šaldytuvas, atpučiantis lengvutį skeptišką vėjūkštį. Marijai patiko jausmas, kad Mainėje jau tvyro priešiškumo dvasia ir jau visai netrukus tarsi į paplūdimį atklydęs šuo ji pati ims vaikyti visus savo dykinėtojus. Tarp dviejų žiemų jūroje godžiai sublykčiojo šiaurės pašvaistė. Marija ėmė įsivaizduoti, kaip ji ima tįsti nelyg koks sulysęs El Greco šventasis. Nuo šios minties ji pajuto norą ir vėl tapyti. Vėl mylėtis. Ją užplūdo noras galvoti, kad ji, kaip anksčiau, sudarinėjanti sąrašus, tačiau kaži kaip neteko laisvės. Visa Marijos esybė dabar buvo neatsiejama nuo Tomuko. Ji jautėsi tartum žmogus, kuriam maudantis, pavagiami jo drabužiai, ir vargšelis niekaip nebeišmano, kaip ištrūkti iš šio alinančio nuostabaus baseino.

Kai Tomukas snaudė jau kokias penkias minutes, Marija galėjo įsitaisyti patogiau. Atsisėdusi priešais krantą pievos pakrašty ji ištiesė vaiką visu ūgiu tarp kojų tarsi šis būtų ką tik pagimdytas, tiesa, atvirkščiai. Drabužėliais pridengusi jį nuo saulės, Marija išsitiesė ant žolės ir, užmerkusi akis, pati pamėgino pailsėti, tačiau jos mintys, rodos, užmetė kilpą tolimam Ketl motinystės stiliui ir daliai, turėjusiai nemenką poveikį ir jos pačios fanatiškumui. Marija mąstė apie savo auklę ir, spręsdama vieną problemą po kitos, nuklydo į vaikų pasaulį, kuriame nėra nei sekso, nei meno, nei nuodų, nei pokalbių, – vien praktinis gerumas ir valgis. Nenuostabu, kad augindama vaiką Marija pasijuto tarsi būtų auklė, prižiūrėjusi ją, kai pati buvo vaikas. Tai Marijai padėjo tapti kitokiai nei Ketl, kuri visiškai nesugebėjo ja rūpintis. Marijai jos pačios asmuo atrodė absurdiškas ir intriguojantis: ji jautėsi įkalinta jo viduje, nors tuo pat metu viską regėjo jo akimis. Aplinkui šokinėjo mintys apie motinas ir motinystę, sekdamos siūlų giją, kurios, deja, niekaip nepajėgė išnarplioti.

Rymodama prie šios juodos jūros, nuo kurios dvelkė lengvutis vėsokas vėjelis, Marija kaži kodėl pajuto, kaip ima viską labai aiškiai suprasti. Tomukas miegojo, o visi kiti nė nežinojo, kur ji šiuo metu. Pirmą sykį po daugelio mėnesių niekas nieko iš jos nereikalavo, ir staiga nebejausdama spaudimo Marija galėjo įvertinti šeimoje tvyrančią tropinę neišspręstos priklausomybės nuotaiką. Eleonora buvo panaši į ligotą vaiką, maldaujantį Patriko visa tai „baigti“, Tomukas – tarsi tėvus skiriantis teisėjas, jei apskritai Patrikas dar kada būtų mėginęs prisiartinti

prie abejingo jos kūno; Robertas su savo dienoraščiu visuomet laikėsi nuošaly. Mariją pagavo audros žvilgsnis; savarankiškesnė nei iš tikrųjų ji atrodė dėl poreikio būti reikalingai. Tiesa, vien tenkinant nesaikingus kitų žmonių poreikius Marijai tikrai nepavyktų išlikti. Dėl aistros aukotis neretai ji pasijusdavo tarsi kalinė, nuolankiai kasanti duobę savo pačios kapui. Patrikui reikėjo revoliucijos prieš savo priklausomybės tironiją, o jai – prieš savo aukojimąsi. Nors Marija buvo persitempusi ir visiškai užvaldyta, atsigręžusi į geriausius savo instinktus ji tik dar labiau stūmė save į spąstus. Protestą, kurio dėl brolių konkurencijos buvo galima tikėtis iš Roberto, iš tiesų daugiau reiškė palyginti nestabilus Patrikas. Nelaimei, Marija taip pat pradėjo bodėtis mažiausia užuomina, kad jai reikia Patriko, nes jo bejėgiškumą ir taip pakankamai ryškino Tomukas su Eleonora. Patrikas bandė prikaišioti Marijai, kad ši pernelyg lepinanti vaiką, tačiau jei Tomukas turėjo būti pasiruošęs išsiversti be kai kurių mamos lepinimų, Patrikas – juolab. Galbūt jis net ne subrendęs, o veikiau supuvęs. Galbūt jame jau seniai įsisukusi kokia psichinė gangrena, o pasklidęs gedimo kvapas jai kėlė šleikštulį.

Šį vakarą atsiprašiusi nuo vakarienės Marija pasiliko su Tomuku. Dabar Patrikui su Robertu vieniems teks akis į akį susidurti su pažadintu Henrio užstalės kalbų drakonu. Dar prieš pietus, įsitaisiusi ant nublukusių rožinių pagalvėlių prie lango, kuris vėrėsi į įlanką, o stikluose kraujavo ir žėrėjo nuo jūros atsispindinti vakaro gaisa, kai gražiai elgėsi vaikai ir net Patrikas šypsojosi prie mineralinio vandens stiklinės, Marija suvokė, kad

ilgiau nei penkias minutes Henrio kreipimosi į tautą tikrai neištvers. Henrį buvo įsukęs užsienio politikos verpetas, skriejantis tolyn į rytus nuo Izraelio, per Centrinės Azijos šalis, buvusias Tarybų Sąjungos valstybes, nepralenkdamas ir „liaudies respublikų". Marija būgštavo, kad prieš miegą gali nuklysti iki Šiaurės Korėjos. Nėra abejonių, kad Henrio galvoje sukosi klastingas planas panaudoti branduolinį ginklą prieš Korėją, kol ši dar nespėjo sunaikinti Pietų Korėjos ir Japonijos. Marija buvo taip toli nuo visų šių postringavimų.

Išsiprausęs Tomukas pareiškė norą įsiropšti į Marijos lovą, o ji, žinoma, neįstengė jam atsakyti. Prisiglaudę vienas prie kito juodu skaitė *Vėją gluosniuose**. Vaikas užsnūdo kaip tik tuomet, kai paiškylavę Žiurkė su Kurmiu leidosi upe žemyn. Kai Patrikas įėjo į kambarį, Marija irgi buvo užsnūdusi; knyga gulėjo ant kelių, o akiniai vis dar kabėjo ant nosies.

– Vos nesusimušiau su Henriu, – paskelbė Patrikas, kambaryje pasirodęs sugniaužtais kumščiais, kurie, regis, vis dar ieškojo taikinio.

– Ak, mielasis, ir kas nutiko šį vakarą? – paklausė ji.

Patrikas be perstojo kartojo, esą jų erotinis, pasikalbėjimų ir visuomeninis gyvenimas seniai pasibaigęs, ir jiedu tik vykdo biurokratines tėvų pareigas. O dabar nors visiškai nusikamavusi ir ką tik pakirdusi iš miego, Marija buvo pasiruošusi gyvam pokalbiui.

– Šiaurės Korėja.

** „Vėjas gluosniuose" („The Wind in the Willows", 1908) – Keneto Grehamo (Kenneth Graham) klasika tapęs literatūros kūrinys vaikams. – Vert. past.*

– Taip ir žinojau.

– Tu visuomet viską žinai. Nesistebiu, kad jautei ir tai, kad gali likti be pietų.

Kad ir ką Marija besakytų, viskas buvo blogai. Kad ir ką darytų, Patrikas vis viena jautėsi apleistas. Marija pamėgino dar kartą.

– Na, jau prieš pietus turėjau nuojautą, kad toliau seks Šiaurės Korėja.

– Būtent taip Henris ir galvoja: toliau – Šiaurės Korėja. Turėtumei prisijungi prie koalicijos.

– Ar kivirčijaisi su juo, ar dabar ketini tai daryti su manimi?

– Pernelyg jau pasikliaujame demokratiniu galimybės prieštarauti stebuklu. Henris tiesiog negali pakęsti nevaržomų kalbų, tačiau iš dalies todėl nedrįsta to pripažinti. Tiesa, jis įkyriai kartojo, esą kaip neapsakomai mums pasisekė, kad negyvename šalyje, kurioje tave gali nušauti vien už tai, kad esi kitokios nuomonės.

– Jis nori tave nušauti.

– Būtent.

– Puiku. Mūsų atostogos taptų smagesnės.

– Smagesnės? Ar pirmiausia pati neturėtum daugiau pramogauti, kad būtų smagiau?

– Man atrodo, kad vaikams išties smagu.

– Ak, tiesa, juk tai – svarbiausia, – pamaldžiai pasakė Patrikas. – Užsiminiau Henriui, – tęsė jis, pirmyn atgal vaikštinėdamas prie lovos, – kad, mano galva, dabartinė užsienio politika sutelkta vien į projektus. Amerika su savo fundamentalistinių pažiūrų prezidentu priešakyje ir tūkstančiu ginklų, skirtų masiniam visų kitų tautų

naikinimui ir taip toliau ir taip toliau, yra tikra niekšų šalis.

– Ir kaip visa tai buvo nutildyta? – Marija nesiliovė kursčiusi jo agresijos politiką.

– Skeptiški juokeliai. Tiesiamas kaklas. Gausybė netikrų šypsenų. Tai priminė man „vieną įvykį, mūsų gyvenime ana ten atlikusį ne patį menkiausią vaidmenį". Pasakiau, kad Rugsėjo vienuoliktoji – vienas labiausiai sukrečiančių įvykių istorijoje, tačiau kaip juo buvo pasinaudota (o tai neretai vadinu Rugsėjo dvyliktąja), sukrėtė ne ką mažiau. Jau kitą dieną ta trasuojančia kulka tapo žodis *karas*. Karas yra veiksmas tarp dviejų valstybių. Nuo šio žodžio net trisdešimt metų rūpestingai išsisukinėjo britų vyriausybė kovodama su Airijos Respublika. O štai kam galėjo prireikti kelių šimtų savižudžių maniakų rankoms patikėti visą valstybę, jei vėliau tai netapo karo priežastimi nė su viena valstybe? Ir žinai, ką Henris į tai atsakė? „Man atrodo, paprastas Petras Petraitis tikrai nemato jokio skirtumo. Karą turėjome parduoti Amerikos liaudžiai." Būtent tai ir buvo mūsų pokalbio bėda – mano kaltinimai tapo jo prielaidomis: parduoti karą Amerikos liaudžiai, išbandyti naujus ginklus, skatinti karinės pramonės kompleksą, valstybės lėšomis nušluoti nuo žemės paviršiaus šalį, kurios vyriausybinės įmonės pelnosi iš rekonstrukcijų, ir taip toliau. Henriui visa tai išties patinka, todėl vargu ar jis imtų tuščiai apgailestauti.

– O kaip elgėsi Robertas?

– Puikus jaunesnysis advokatas, – atsakė Patrikas. – Jis pakreipė kalbą kiek kita linkme ir įgudusiai iškėlė „nekaltai žuvusiųjų" problemą. Robertas paklausė Henrio,

ar nekaltybė yra išskirtinė Amerikos privilegija. Viena bėda, kad Henris neabejotinai atsakęs *taip*, todėl tapo kiek sunkoka kurstyti jį toliau. Atrodo, kad Henris nebemato reikalo net apsimetinėti, nebent paistydamas apie nevaržomą kalbą.

– Ir ką jis atsakė Robertui?

– Tepasakė, kad matyti, kaip puikiai jį „ištreniravau". Nė neabejoju, kad Henris pamanė, jog mudu – viena komanda, atkeliavusi tiesiai iš pragaro. Tiesa, jį nepaprastai sutrikdė paskutinis mano puolimas, kai pareiškiau, kad iš tikrųjų „išsivysčiusi" šalis, skirtingai nei santykinai galinga, turėtų rimtai susirūpinti tuo, jog vos du procentai pasaulio gyventojų sunaudoja net penkiasešimt procentų visų Žemės išteklių, ar bent pamąstyti apie gresiantį bet kokios ne amerikietiškai kultūrai priklausančios rūšies išnykimą ir taip toliau. Kiek nebesivaldydamas dar pridūriau, kad nykstanti gamta – tai pernelyg jau didelė kaina, kurią privalome užmokėti už kelias ne per daug senas mūsų piniguočių užgaidas.

– Stebiuosi, kaip iki šiol jis dar neišmetė mūsų lauk, – pastebėjo Marija.

– Nesijaudink, pamėginsiu dar rytoj. Galiausiai jį pričiupsiu. Dabar jau numanau, kas jį liūdina. Politika tėra įdomus žaidimas, tačiau pinigai – šventas reikalas.

Marija suprato, kad Patrikas nejuokavo. Jis atrodė toks įsitempęs, kad jam žūtbūt reikėjo ką nors sunaikinti, ir šįsyk tai nebuvo jis pats.

– Gal pasistenk mūsų neišmesti dar nors keletą dienelių? Mat ką tik baigiau išpakuoti daiktus. – Marija pamėgino atrodyti linksma.

– Tu, kaip visada, jau spėjai patogiai įsitaisyti su savo meilužiu, – pastebėjo Patrikas.

– Dieve, ir tai – žmogus, tvirtinantis, kad jo nekamuoja pavydas?

– Pavydas manęs nekamuoja, mane kamuoja pyktis. O tai gerokai svarbiau. Po netekties pirmiausia visuomet pasirodo pyktis, o tik vėliau – egoizmas.

– Prieš pyktį dar būna nerimas, – pridūrė Marija pajutusi, kad suvokia, apie ką kalbama. – Šiaip ar taip, man rodos, perėjai visą trejybę, net jei vienas iš jų visuomet imdavo viršų. Tai – tikrai ne tas pats, kas apsipirkti, negali tiesiog imti ir pasirinkti pyktį.

– Būtum išties nustebinta.

– Žinau, kad renkiesi pyktį, nes šis mažiau žemina.

– Aš nesirenku pykčio, – sušuko Patrikas, – tačiau norom nenorom jis mane vis viena užvaldo.

– Turiu galvoje, renkiesi būtent jį iš visų jam artimiausių jausmų.

Sutrikdytas Patriko šūksnio Tomukas apsivertė lovoje ir kaži ką negarsiai sumurmėjo.

– Nukrypsti nuo temos, – gerokai tyliau pasakė Patrikas. – Kaip visuomet, mudu negalime miegoti drauge, nes tu miegi su mūsų trejų metų sūnumi.

– Mudu galime miegoti drauge, – atsiduso Marija, – pastumsiu jį į lovos kraštą.

– Noriu mylėtis su moterimi, o ne dūsaujančia kalčių ir nuolankumo krūva, – nevaisingai sušnypštė Patrikas.

Mirkčiodamas apsiblausiusiomis akytėmis Tomukas atsisėdo lovoje.

– Ne, tėveli, nustok kalbėti niekus! – sušuko jis. – O tu, mama, nustok liūdinti tėvelį!

Atlikęs savo darbą ir griuvęs atgal į pagalvę vaikas ir vėl nugrimzdo į miegus. Kambaryje įsiviešpatavo tyla, kurią galiausiai nutraukė Patrikas.

– Aš nekalbėjau niekų... – prabilo jis.

– Dėl Dievo meilės, – atsakė Marija. – Tau išties neverta stengtis dar ir prieš vaiką pasirodyti teisiam. Nejau nesugebi išgirsti, ką jis sako? Jis nori, kad mudu nustotume bartis, ir tikrai ne to, kad pradėtum su juo ginčytis.

– Žinoma, – atsakė Patrikas, staiga pajutęs, kaip jam viskas įkyrėjo. – Atsigulsiu jo lovoje, nors niekaip nesuprantu, kodėl vadinu ją *jo* lova. Matyt, turėčiau liautis apsimetinėjęs ir pavadinti ją savąja.

– Nėra jokios būtinybės...

– Ne, yra, – nesutiko Patrikas ir spruko iš kambario.

Nors Patrikas staiga ją apleido, tačiau jam nepavyko perduoti jausmo, kad ji palikta. Marija sumišai pajuto palengvėjimą, pyktį, kaltę ir liūdesį. Jos jausmų gyvenimo debesis banguote bangavo ir buvo toks greitas, jog ji niekaip negalėjo liautis stebėjusis, retsykiais net apimta pavydo, žmonėmis, kurių „neveikia jokie jausmai". Ir kaip jiems tai pavyksta? Šią akimirką Marija tikrai nebūtų atsisakiusi tai išsiaiškinti.

Miegamajame buvo veranda, įrengta tiesiai virš svetainės šviesliangio, prie kurio Marija sėdėjo prieš pietus. Priėjusi prie prancūziškų langų ji ėmė įsivaizduoti, kaip juos atidaro, pradeda stebėti žvaigždes ir staiga patiria apreiškimą.

Tačiau tai neatsitiko. Mat jos kūną pamažu įsuko miego verpetas. Ant mėnulio užslinkęs nedidelis debesies

ruoželis priminė kadrą iš kino filmo *Un Chien Andalou**: mėnuliu nuslenka debesies ruoželis ir skustuvo ašmenys pjauna akies obuolį. Ši staiga iškilusi vizija, tiesą sakant, kartu buvo ir vizijos pabaiga. Ar ir Marijos kas neapakino, todėl kaži ko nepastebėjo, o galbūt apakino tai, ką iš tiesų matė, tačiau į ką nepakentė žiūrėti? Deja, ji buvo pernelyg pavargusi, kad tai išsiaiškintų. Jos mintys labiau panašėjo į gijas, o miegas priminė budrumo nuotrupas.

Marija atsigulė ir jau po akimirkos ją užklojo plonytis pertraukto poilsio sluoksnelis. Neilgai trukus jos miegus ir vėl išbaidė atgal į kambarį įsliūkinęs Patrikas. Ji pajuto įbestą į ją jo žvilgsnį: jis mėgino išsiaiškinti, ar ji nemiega. Marija nedavė nė menkiausio ženklelio. Galiausiai Patrikas atsisėdo iš kitos pusės prie Tomuko, kuris miegojo pačiame lovos viduryje it viduramžių lovoje gulintis kardas, skiriantis nevedusių jaunuolių porą. Ir kodėl ji nenori prie jo prisiliesti? Kodėl, vienoje lovos pusėje iš pagalvių susukusi Tomukui lizdą, ji negali atsigulti su juo kitoje? Ji nebejautė jam nė menkiausio gailesčio. Tiesą sakant, pirmą kartą per visą santuoką Marija net galėjo įsivaizduoti, kad viena su vaikais gyvena bute, o nelaimingas Patrikas kur nors kitur, tiesą sakant, kur tinkamas.

Kitą dieną Mariją nepaprastai sukrėtė toks jos šaltumas, tačiau jau netrukus priprato ir prie jo.

Marija visuomet jautė, kad jis kažkur šalia – visiems įprastos šilumos pakaitalas. Dabar ji priėmė jį

* *„Un Chien Andalou" („Andalūzijos šuo", 1929) – Luiso Bunuelio (Luis Bunuel) siurrealistinis filmas. – Vert. past.*

lyg atsiskyrėlis, nusprendęs apsigyventi uoloje. Beveik neprireikė pastangų atsispirti ir nervinių Patriko kerų antplūdžiui. Pernelyg jau sunku buvo judėti pagal jo nuolat besikeičiantį nuotaikų ritmą. Gal ir jai vertėtų likti tokiai, kokia yra. Štai Patrikas ruošėsi sužlugdyti jų atostogas, tačiau pirmiausia jis ketino priversti ją pritarti, esą jo kova su Henriu yra nepaprasto jo sąžiningumo, o ne nebevaldomo susierzinimo ženklas. Ji atsisakė. Nuo to vakaro tapo aišku, kad Patriko sprendimas prieštarauti Henriui tapo pavojingas.

– Bus sunku palaikyti pokalbį, jei nesiliausi prieštarauti viskam, ką sakau, – tiesmukai pasakė Henris. – Pamėginkime tapti smagiai besišnekučiuojančia šeima.

– Tai – jau patvirtinta geros valios ir vienybės formulė, – Patrikas švystelėjo vieną iš savo trumpų rėksmingų juokelių.

– Esi nepakantus kaip Jasiras Arafatas, – pastebėjo Henris. – Nejau tau atrodo, kad taika ir pralaimėjimas yra vienas ir tas pats? Aš tik bandau ir toliau būti svetingas. Tačiau tikrai neprivalai priimti mano svetingumo, jei tavo ideologinės pažiūros su juo nesutampa, – tardamas *ideologinės* Henris tyliai sukikeno, nes jam šis žodis pasirodė toks pat juokingas, kaip vietoj nenustygstančiam keturmečiui – *užpakalis*.

– Tiesa, – sutiko Patrikas, – išties neprivalau.

– Tačiau norėtume, – paskubomis įsiterpė Marija.

– Kalbėk už save, – irzo Patrikas.

– Aš ir kalbu, – atsakė ji, – tačiau, kitaip nei tu, dar nepamirštu ir vaikų.

– Nejaugi? Juk dar šįryt Tomukas pastebėjo, kad Henris „labai juokingas žmogus“, o kaip pati žinai, Robertas jį praminė *Hitleriu*. Tiesą sakant, labai abejoju, ar kalbi ir už save pačią, nes dar vakar buvai išvaryta nuo pietų stalo.

To jau buvo per daug. Kitą rytą jie išvažiavo. Marija tikėjosi, kad Patrikas galėtų būti toks užsispyręs, pasipūtęs ir pragaištingas, tačiau niekaip negalėjo jam atleisti, jog į paskutinį savo išpuolį įtraukė ir vaikus.

Už plonytės motelio kambario sienos koridoriuje vibruodamas ledų aparatas toliau gamino kubelius. Tarpvalstybiniu zvimbimu šįsyk rūpinosi širšės tranas. Šalia plakęsis Tomukas, kaip visada, jau po akimirkos pakeitė norą ir atsisėdęs pareiškė:

– Noriu, kad paskaitytum pasaką.

Marija klusniai paėmė *Vėją gluosniuose*, kurį juodu buvo pradėję skaityti Meine.

– Ar pameni, kur mudu sustojome? – paklausė Marija.

– Žiurkė pasakė Kurmiui, kad jis yra tikras paršas, – pranešė vaikas, iš nuostabos pūsdamas akis. – Nors iš tiesų jis yra Žiurkė.

– Teisingai, – nusijuokė Marija. Niūrią gruodžio popietę Žiurkė su Kurmiu ruošėsi grįžti atgal prie upės kranto. Vos užuodus senųjų namų pėdsakus, Kurmį staiga apėmė neapsakomas ilgesys ir nostalgija. Žiurkė skubėjo prie upės kranto, į savuosius namus, įsitikinusi, kad ir Kurmis norės ten keliauti. Tačiau neištvėręs Kurmis prisipažino Žiurkei, kad jį kamuoja namų ilgesys. Marija dar sykį perskaitė sakinį, kuriuo jie baigė praeitą naktį.

– Įsispitrijusi į jį Žiurkė nepratarė nė žodžio ir tik švelniai patapšnojo Kurmiui per petį. Tik praėjus kiek laiko ji liūdnai sumurmėjo: „Dabar viską suprantu! Ir koks vis dėlto aš paršas! Paršas – tai aš. Paršas – tikras paršas!“

– Turiu galvoje... – pasakė Tomukas.

Kažkas pabeldė į duris. Dėdama knygą į šalį Marija paklausė, kas ten.

– Bobis! – šūktelėjo Tomas. – Žinojau, kad tai tu, nes, na, nes tai tu!

Nusvirusiais pečiais ir nekreipdamas dėmesio į brolio tauškalus Robertas atsisėdo ant lovos.

– Nekenčiu šios vietos, – pasakė jis.

– Žinau, – paguodė jį Marija, – tačiau jau šįryt išsikraustome.

– Ir vėl, – sudejavo Robertas. – Jau spėjome pakeisti tris motelius po to, kai persekiojantis advokatas išmetė mus iš tos nuostabios salos. Vertėtų įsigyti namus ant ratų.

– Po pusryčių paskambinsiu Salei ir paklausiu, gal būtų galima į Longailendą atvykti keliomis dienomis anksčiau nei planavome.

– Nenoriu į jokį Longailendą, noriu namo, – pasakė Robertas.

– Užuodęs namų kvapą Kurmis panoro į juos grįžti, – įsiterpė Tomukas, palinkdamas į priekį palaikyti brolio.

Galiausiai visi nutarė, kad jei negalės vykti tiesiai į Longailendą, pasakys Patrikui, kad nori atgal į Angliją.

– Pakaks tos kelio magijos, – pasakė Robertas. – Prašau.

Marija paskambino Salei, tačiau Longailende nebuvo jokio atsakymo. Galiausiai ji rado ją Niujorke.

– Privalome grįžti atgal į miestą, nes susprogęs vandens bakas užliejo butą apačioje. Kaimynai iškels mums bylą, o mes iškelsime ją santechnikams, kurie tik praeitais metais įrengė tą baką. Dėl prasto bako modelio santechnikai apkaltins bakus gaminančią įmonę. O namo gyventojai iškels bylą pastato administracijai (nors šiuo metu visi atostogauja), kad ne dviem valandoms, o dviem dienoms buvo nutrauktas vandens tiekimas. Jei atostogauji kur nors Toskanoje ar Nantukete, tai gali sukelti išties didžiulę dvasinę traumą.

– Dievulėliau, – stebėjosi Marija. – Ar nebūtų paprasčiau tiesiog išvalyti ir įrengti naują baką?

– Tai taip be galo angliška, – pastebėjo Salė, sužavėta neįprasto Marijos stoicizmo.

Pusryčių metu Marija paaiškino, kad Niujorko apartamentuose nėra vietos, nors Salė tvirtino, kad, nepaisant visų nepatogumų, jie yra laukiami.

– Nenoriu jokių nepatogumų, – išpyškino Robertas, – noriu kuo greičiau iš čia dingti.

– Mes skrendame lėktuvu, – tarškėjo Tomukas, išskėtęs rankytes tarsi sparnus, – o lakūno kabinoje sėdi Alabala.

– Vaje, – Roberto, rodos, tai nėmaž nesužavėjo, – tuomet verčiau palaukime kito skrydžio.

– Jis vairuos ir kitą lėktuvą, – neatlyžo Tomas, ne mažiau nei kiti stebėdamasis Alabalos sumanumu.

– Ir kaip jam tai pavyksta? – paklausė Robertas.

Akimirką dairydamasis į šalis Tomukas, sakytum, ieškojo atsakymo.

– Jis pasinaudojo katapulto krėslu, – pagaliau atsakė jis, išleisdamas katapulto krėslo garsą, – tuomet Felanas sustabdė lėktuvą ir Alabalai pasisekė ten patekti!

– Tačiau mūsų bilietai negrąžinami, – įsiterpė Patrikas.

– Tikrai būtume galėję įsigyti naujus už pinigus, kuriuos iššvaistėme šiems siaubingiems moteliams, – pastebėjo Robertas.

– Tau neblogai pavyko ir jį išmokyti ginčytis, – pasakė Marija.

– Bėda ta, kad nėra su kuo, tiesa? – šaipėsi Patrikas. – Man rodos, mums visiems tos Amerikos jau per akis.

16

Po griuvimo Eleonoros nuolatiniai maldavimai numirti privertė Patriką pasidomėti įstatymais apie eutanaziją ir savižudybę su pagalba. Panašiai kaip anuomet, kai buvo atimta paveldėjimo teisė, Patrikas ir vėl tapo šlykščiųjų motinos įgeidžių teisiniu vergu. Iš pirmo žvilgsnio atsikratyti Eleonora atrodė labiau gundančiai nei netekti Sen Nazero, tačiau vėliau, susidūrus su praktiniais klausimais, ta nešvankybė, kurią jis buvo prašomas padaryti, prasiveržė su visa Jokūbo I laikų tragedijų energija. Net jei slaugos namai ir neatitiko įprastinės *Keršytojo tragedijos** veiksmo vietos ir laiko, Patrikas vis viena jautė pavojų kėsintis į Dievo, kaip keršytojo, monopoliją ir imtis tokio pat aistringo keršto, kaip Aukščiausiasis vienos Italijos pilies katakombose. Patrikas pamėgino suimti save į rankas

* *„Keršytojo tragedija" („Revenger's Tragedy", 1606) – Tomo Midletono (Thom Middleton) drama, kurioje pasakojama apie Italijos dvariškių aistras ir intrigas. Satyriškas dramos stilius ir cinizmas būdingas karaliaus Jokūbo I laikų tragedijoms. – Vert. past.*

ir atidžiai išnagrinėti visus motyvus. Paprastai numirėlis nėra toks jau užsispyręs, kad būtinai paleistų vaiduoklį, aišku, jei įkandin jo nesivelka kokia nuodėmė. Motina buvo tarsi nukritusi uola, užkirtusi kalnų perėją. Galbūt jis ir sugebėtų patraukti ją iš kelio, tačiau jei tikslas yra žudyti, jos vaiduoklis amžinai nebeduotų jam ramybės.

Patrikas nusprendė neprisidėti prie motinos mirties. Maldavimas padėti numirti buvo paskutinė ir šlykščiausia gudrybė moters, be perstojo reikalavusios nuo pat tos akimirkos, kai jis pasirodė šiame pasaulyje, tarsi ji būtų vienintelė, kurią čia nuolat reikia džiuginti. Vėliau apsilankiusį pas Eleonorą Patriką ir vėlei persmelkė jausmas, kad žiauriausias jo poelgis būtų palikti viską kaip yra. Jis mėgino nesiliauti niršęs, kad kaip nors numalšintų norą išpildyti motinos pageidavimą, tačiau, kita vertus, ne ką mažiau jį kankino ir gailestis. Gailestį buvo dar sunkiau pakelti, todėl troškimą atkeršyti Patrikas palaikė palyginti paviršutiniška proto būsena.

– Nagi, pirmyn, padaryk sau paslaugą ir tapk žmogžudžiu, – murmėjo jis, rinkdamas Savanoriškos eutanazijos draugijos telefono numerį.

Prieš išvykdamas į Ameriką Patrikas slėpė savo atradimus. Jis nieko nepasakojo Marijai, nes be kivirčų jiedu vargu ar apskritai galėjo aptarti ką nors rimta. Jis nieko nepasakė ir Julijai, nes jų meilės romanas skaičiavo paskutines dienas. Šiaip ar taip, nenuostabu, kad slaptumas buvo esminis dalykas šalyje, kurioje už pagalbą kam nors numirti buvo baudžiama keturiolikos metų laisvės atėmimu. Patrikas skaitė įvairiausius straipsnius, kuriuose buvo pasakojama apie seseles, iš kilnių paskatų

suleidusias vaistų ir taip patekusias už grotų. Savanoriškos eutanazijos draugija, nepaisant savo daug žadančio pavadinimo, deja, niekuo negalėjo padėti. Tai buvo tik organizacija, bandanti pakeisti įstatymus. Patrikas prisiminė straipsnį apie Artūrą Koestlerį ir jo žmoną, kurie savo namuose Montpeljė aikštėje užsidusino ant galvos užsimovę *Exit* organizacijos plastikinius maišelius. Moteris, pakėlusi Savanoriškos eutanazijos draugijos telefono ragelį, apie *Exit* organizaciją apskritai nieko nebuvo girdėjusi. Ji net negalėjo atsakyti į daugumą Patriko klausimų: mat jos patarimus būtų buvę galima vertinti kaip konsultaciją savižudybės klausimu, o tai būtų laikoma nusikaltimu, baudžiamu pagal tą patį kodeksą, kaip ir už pagalbą nusižudyti. Pasirodo, moteris nebuvo girdėjusi ir apie *Dignitas* organizaciją ir negalėjo jam patarti, kaip su ja susisiekti. Kai bevaisis pokalbis jau ėjo į pabaigą, Patriko nepaleido mintis, kad *The Everlasting* tikrai nebus vienintelė, kurios taisyklės prieštarauja „savęs paskerdimui". Informacinė tarnyba, kuriai visos teisinės pasekmės, rodos, buvo nė motais, pagaliau jam pasakė *Dignitas* telefono numerį.

Širdis daužėsi kaip pašėlusi, kai Patrikas bandė prisiskambinti į Šveicariją. Vokiškai atsiliepęs ramus balsas, kaip paaiškėjo, mokėjęs ir angliškai, pažadėjo atsiųsti informacijos. Kai Patrikas privertė atskleisti ir teisines galimybes, balsas paaiškino, kad eutanaziją vykdo ne pats gydytojas; tai – paties paciento savižudybės su pagalba atvejis. Šveicarų gydytojas barbitūratą išrašyti galėtų tik įspėjęs ir visiškai įsitikinęs, kad savižudybė yra savanoriška. Be to, jei laukdamas anketos Patrikas norintis

pasistūmėti į priekį, iš Eleonoros turėtų gauti sutikimo laišką ir gydytojo išvadas apie ligonės būklę. Jis paaiškino, kad motina nebepajėgia rašyti ir vargu ar sugebėtų pati susileisti vaistus.

– Ar ji galėtų pasirašyti?

– Vargu.

– O nuryti?

– Vargu.

– Tuomet galbūt mes ir galėtume padėti.

Po skambučio į Šveicariją Patriką staiga užplūdo jaudulio banga. Pasirašyti ir nuryti – štai kur tikrasis raktas į rojų, štai kur kodas paleisti raketą. Laiko liko ne tiek ir daug, tad Eleonora bet kurią akimirką galėjo jo netekti. Patriką apėmė baimė, kad tik brangusis barbitūratas neimtų be naudos tekėti blizgančiu jos skruostu. O jos parašas dabar tapo panašus į kalnų įrašus, primenančius pirmuosius Tomuko bandymus rašyti. Patrikas pirmyn atgal žingsniavo svetainėje savo bute. „Visą darbą" jis atlikinėjo namuose, todėl luktelėjo, kol Robertas išeis į mokyklą, o Mariją su Tomuku pats nuveš į Olandijos parką ir tuomet jau puls į tyrimus. Dabar visas butas buvo jo valioje. Nebuvo nieko, kam būtų reikėję pasiaiškinti ar būti draugiškam. Tarsi užversto kambario kampe stovinčiame narve uždaryta papūga be paliovos žingsniuodamas pirmyn atgal Patrikas niekaip nesiliovė kartojęs *Pasirašyti ir nuryti, pasirašyti ir nuryti.* Staiga jis pajuto didžiulę įtampą, todėl stabtelėjęs iš lėto iškvėpė orą, kad kaip nors atsikratytų jausmo, jog dar akimirka ir nualps. Jaudulį lydėjo grėsminga nuojauta, panaši į peilį, prikištą prie gerklės. Patrikas ketino išpildyti

Eleonoros valią. Tačiau nejau jam dera šitaip trokšti tą padaryti?

Apčiuopęs savo žmogžudiško ilgesio pėdsakus Patrikas pajuto didžiulį nerimą. Kas pasirodė nauja, tačiau, kaip vėliau nuspręsta, iš tiesų visuomet ir buvo, buvo jo noras pačiam išmaukti stiklinę barbitūrato. *Be skausmo vidurnaktį viską baigti* – sutrumpinus šiuos magiškus žodžius, šiam gėrimui būtų galima sugalvoti net cheminį pavadinimą – *Beskauvidbaiginas*. „Dieve brangus! Jūs turite *beskauvidbaigino* buteliuką! Gal galėčiau gurkštelėti lašelį?"– ūmai koridoriaus gale suspigęs Patrikas apsigręžė žingsniuoti atgal. Jo mintys blaškėsi įvairiose vietose ar veikiau vienoje vietoje, viską nusitempdamos paskui save. Staiga jo vaizduotėje iškilo nedidelis kuklutis protesto maršas, reikalaujantis nutraukti beprasmes kančias. Prasidėjęs Hampstede ir patraukęs Šveicariško kotedžo link maršas neįtikėtinai greitai išaugo, kol galiausiai buvo uždarytos visos parduotuvės, nustojo dardėti traukiniai ir paliktos be priežiūros kiūksojo apleistos degalinės. Pasruvę Vaitholo link Londono gyventojai liejosi į minią, keikdami beprasmes kančias ir reikalaudami *beskauvidbaigino*, kol galiausiai užtvindė visą Trafalgarą ir Parlamento aikštę. „Ir kodėl šuo su kate turi teisę nudvėsti", – dūsavo Patrikas, – o ji... – jis prisivertė sustoti. – „Būk geras, užsičiaupk", – nusprendė jis, susmukdamas ant sofos. – „Aš tik mėginu padėti savo senai motinai", – pakeitęs balsą apgaudinėjo jis save. – „Tiesą sakant, ji kiek neteko savo prekinės išvaizdos. Nebesimėgauja gyvenimu kaip buvo pratusi. Ji net nebegali žiūrėti savo senojo televizoriaus. Akys atsisakė. Jei pats mėgini

ką nors jai paskaityti, ji tik pradeda jaudintis. Gąsčiojasi mažiausio menkniekėlio, net ir gražiausių savo prisiminimų. Išties siaubinga padėtis."

Kas čia kalbėjo? Su kuo jis kalbėjosi? Patrikas pasijuto užvaldytas.

Jis iš lėto iškvėpė orą. Slėgė didžiulė įtampa. Atrodo, kad tai sau jis ruošė širdies smūgį, per klaidą nužudydamas ne tą žmogų. Patrikas juto, kaip skyla į dalis dėl paprastutės savo padėties – sūnus prašo nužudyti motiną – kuri, po teisybei, tapo nebepakeliama. Tačiau paprastutė jos padėtis – žmogus bijo kiekvienos naujos savo gyvenimo minutės – buvo dar sunkiau pakeliama. Pamėginęs su tuo susitaikyti Patrikas pabandė pamąstyti apie tai, apie ką nekentė mąstyti, – apie Eleonoros išgyvenimus. Jis žinojo, kad kankindamasi lovoje ji maldauja mirties. Staiga, kai bet kokie išsisukinėjimai neteko galios, Patrikas pratrūko ašaromis.

Šįryt jo bute pagaliau baigėsi keršto ir gailesčio kova ir jis vienu du liko su gerokai paprastesniu troškimu – išlaisvinti visus šeimos narius, taip pat ir motiną. Patrikas nusprendė, kad prieš vykdamas į Ameriką būtinai gaus gydytojo išvadas. Nebuvo jokios prasmės kreiptis į slaugos namų gydytoją, nes vienintelis jo tikslas – palaikyti pacientų gyvybę, nesvarbu, kad ir kiek šie maldautų mirtinos dozės. Gydytojas Fenelonas buvo Patriko šeimos gydytojas, tačiau anksčiau jis niekuomet nebuvo apžiūrėjęs Eleonoros. Jis buvo mielas ir išsilavinęs žmogus, kurio katalikiškos pažiūros toli gražu neleido į visas puses švaistytis naudingais receptais ir greitomis specialisto išvadomis. Anksčiau Patrikas buvo tikras, kad

gydytojas – pakankamai suaugęs žmogus, tačiau Ampleforte pasiklausius jo paskaitų apie etiką, jam netgi buvo šovusi mintis, ar tik gydytojas nebus paprašęs kunigo, kad šis jo paauglišką apžvalgą apšlakstytų sutvirtinančiu skysčiu.

– Man vis dar atrodo, kad savižudybė yra nuodėmė, – postringavo gydytojas Fenelonas, – tačiau tikrai nemanau, kad iš gyvenimo pasitraukti nusprendusius žmones gundo velnias: mat jau yra nustatyta, kad juos kamuoja liga, vadinama depresija.

– Paklausykite, – prabilo Patrikas, mėgindamas kaip galima nepastebimiau atsikvošėti, išgirdęs, kad svečių sąraše esama net paties velnio, – kai nebegali nei pajudėti, nei ištarti žodžio, nei paskaityti, be to, jauti, kaip pamažu tave apleidžia protas, patikėkite, depresija tampa nebe liga, o vienintele tinkama reakcija. Visa ši linksmybė sutrikdo liaukų veiklą arba prireikia antgamtinės jėgos, kad kaip nors ją paaiškintum.

– Depresija susirgusiems žmonėms mes skiriame antidepresantų, – gydytojas Fenelonas atkakliai laikėsi savo.

– Ji jau seniai juos vartoja. Tiesa, nuo jų ją apima dar didesnis pasišlykštėjimas gyvenimu. Vos pradėjusi juos vartoti, ji ir ėmė manęs maldauti ją nužudyti.

– Bandymas įveikti mirtį gali tapti išties didžiule privilegija... – pradėjo gydytojas Fenelonas.

– Tikrai nemanau, kad ji norėtų įveikti mirtį, – pertraukė jį Patrikas. – Ji net nebegali atsistoti. Jei turėjote galvoje tai, kad jums tai būtų didžiulė privilegija, turiu pastebėti, kad man labiau rūpi jos gyvenimo kokybė nei jūsų.

– Turėjau galvoje tai, – tęsė gydytojas su didesniu šaltakraujiškumu, nei kad buvo galima laukti po pasipylusios Patriko sarkazmo krušos, – jog kančia net gali pakeisti žmogų. Neretai atsitinka, kad po atkaklios kovos žmogų apima neapsakoma ramybė, kurios anksčiau jam niekuomet nebuvo tekę patirti.

– Kad apskritai galėtum pajusti bet kokią ramybę, pirmiausia turėtum nors mažumėlę jausti ir save, o kaip tik to mano motina ir nebegali padaryti.

Kai linktelėjęs galvą gydytojas Fenelonas sudribo į savo odinį krėslą, lentynoje pasirodė Nukryžiuotasis. Tiesa, ir anksčiau Patrikas ne kartą jį buvo pastebėjęs, tačiau kaip tik dabar jam pasirodė, kad jis iš jo šaiposi – šlovę ir kančią sukeisdamas vietomis, o įprastai pasibjaurėtiną dalyką paversdamas pagrindine gyvenimo prasme: beje, ne vien žemiška, apie kurią žmogus verčiamas pamąstyti giliau, tačiau ir didžiai slėpininga iš nuodėmių atpirkto pasaulio, kai prieš du tūkstančius metų Jėzus buvo neteisingai nuteistas. Ką reiškia, kad pasaulis buvo atpirktas iš nuodėmių? Tikrai ne tai, kad jų sumažėjo. O ir kaip ši siaubinga ir iškrypusi Jėzaus egzekucija galėjo turėti įtakos panašiam atpirkimui, kuris, Patriko galva, iš tiesų taip ir neįvyko? Iki šiol Patrikas buvo įsitikinęs, kad krikščionybė jo gyvenime neatlieka nė menkiausio vaidmens, tačiau dabar jis ėmė jausti jai neapykantą, nes ji drįsta dumti Eleonorai akis, esą mirčiai – savas laikas. Pasišvaistęs dar keliomis mokyklinuko pastabomis gydytojas Fenelonas galiausiai sutiko parašyti išvadas apie Eleonoros būklę. Jis tikino save, esą tai – ne jo reikalas, kam jos bus

panaudotos, ir susitarė su Patriku susitikti po dviejų dienų slaugos namuose.

Patrikas patraukė tiesiai pas motiną pranešti jai puikių naujienų ir paruošti ją gydytojo vizitui.

– Noriu... – sustugo ji, o po pusvalandžio pridūrė, – Šveicarija.

Patrikas jau buvo pasiruošęs, kad susidūrus su motinos nekantrumu šis neišvengiamai užvaldys ir jį patį.

– Viskas einasi kaip sviestu patepta, – ramiai pasakė jis.

– Tu... rodai... kaip... mano... sūnus, – galiausiai Eleonorai pavyko išlementi.

– Tą nesunku paaiškinti, – atsakė Patrikas. – Aš ir esu tavo sūnus.

– Ne! – prieštaravo Eleonora, atrodo, visiškai tikra tuo, ką kalba.

Kai Patrikas išėjo, jam vis labiau ėmė dingotis, kad jau netrukus Eleonora nebesugebės net duoti sutikimo.

Kai kitą dieną Patrikas su gydytoju Fenelonu užėjo į dvokiantį Eleonoros kambarį, ji atrodė apimta kaži kokio isteriško linksmumo, kurio Patrikui anksčiau niekuomet nebuvo tekę pastebėti, tačiau kurio priežastį jis beregint suprato. Jai atrodė, kad turėtų elgtis kaip įmanoma geriau, kad taip užkariautų gydytojo palankumą ir įrodytų esanti gera mergaitė, nusipelniusi paslaugos. Eleonora žiūrėjo į jį su didžiausia pagarba. Jis gi yra tikrasis jos išvaduotojas, tikrasis jos mirties angelas. Gydytojas Fenelonas paprašė Patriko pasilikti, kad padėtų suprasti nerišlią Eleonoros kalbą. Patikrinęs jos reakciją, nepastebėjęs jokių pragulų, apžiūrėjęs bendrą odos būklę,

rodos, jis liko nepaprastai sužavėtas. Išvydęs didelį baltą ir raukšlėtą Eleonoros pilvą Patrikas akimirksniu nusuko galvą, įsitikinęs, kad jam nederėtų matyti tiek daug apnuoginto motinos kūno, be to, tiesą sakant, jis ir nenorėjo jo matyti. Motinos nekantrumas varė jį iš proto. Ir kodėl ji kaip tik dabar negali parodyti tos kančios, kuriai apibūdinti praeitą savaitę jis įdėjo šitiek pastangų? Atrodo, ji niekuomet nepavargs jį žeminti. Patrikas jau galėjo įsivaizduoti, kokias nepakenčiamai optimistines išvadas gydytojas Fenelonas parašys, grįžęs į savo kabinetą. Praeitą vakarą rašydamas sutikimo raštą Patrikas negalėjo pakęsti minties, kad jau netrukus jam ir vėl teks pamatyti motiną. Kad ir kaip ten būtų, Fenelono laiškas tikrai neturėtų pasirodyti anksčiau, nei šeima išvyks atostogų į Ameriką, todėl jis nusprendė viską atidėti iki sugrįžimo.

Amerikoje Patrikas bandė negalvoti apie padėtį, kurios vis viena nebuvo įmanoma pajudinti iš vietos, tačiau jautė, kaip ši makabriško užmojo paslaptis jį gerokai tolina nuo šeimos. Metęs gerti Patrikas įsikibęs laikėsi savo girtuokliškos Trečiosios zonos vizijos, pasirodžiusios Valterio ir Betės sode. Pamėginęs ją apibūdinti, jis suprato viena: tai – kilnumas, kurio pagrindas anaiptol ne atlyginimas ir ne pareiga. Nors ir neįstengė aiškiai jos apibrėžti, Patrikas visomis keturiomis kabinosi į trapią intuiciją, kas iš tiesų yra būti geram.

Ir tik grįžtant į Angliją jis papasakojo Marijai, kas iš tikrųjų dedasi. Tuo metu Tomukas miegojo, o Robertas žiūrėjo filmą. Iš pradžių nieko nepasakiusi galiausiai Marija išreiškė užuojautą dėl to, ką Patrikui teko

išgyventi. Ji mintyse svarstė, ar verta garsiai išsakyti jai kilusias abejones: pernelyg įsigilinęs į savo motyvus, ar nebus pamiršęs pasidomėti Eleonoros? Noras mirti buvo vienas įprasčiausių dalykų gyvenime, tačiau iš tiesų numirti – visai kas kita. Eleonoros maldavimai padėti toli gražu nebuvo siūlymas pašalinti ją iš kelio, gal tik vienintelis jai likęs būdas išlikti šeimos dėmesio centre. Tačiau ar ji suvokė, kad iš tiesų turės pakelti prieš save ranką? Marija buvo tikra, kad Eleonoros vaizduotėje sukosi be galo išmintingas, giliomis tarsi kalnų ežeras akimis gydytojas, kuris linkėdamas *labos nakties* lenkiasi jos pabučiuoti lemtingu bučiniu, o ne vilgo jos lūpas kartaus barbitūrato skysčiu. Eleonora buvo vaikiškiausias žmogus, kokį Marijai apskritai kada teko pažinti, įskaitant ir Tomuką.

– Ji to nepadarys, – galiausiai tarė Marija. – Nenurys jokios tabletės. Net jei ir iškviestum specialią greitąją oro pagalbą, net jei ją apžiūrėtų Šveicarijos gydytojai ir duotų sutikimą, guldau galvą – ji atsisakytų tą daryti.

– Jei ji priverstų mane veltui skristi į Šveicariją, pažadu – pats ją užmuščiau, – pasakė Patrikas.

– Esu tikra, kad tai jai išties patiktų, – kalbėjo Marija. – Eleonora tikrai nesupyktų, jei kas nors jai paimtų iš rankų mirtį, o ne įdėtų ją ten.

– Kad ir kaip ten būtų, – nekantriai atsidusęs atsakė Patrikas. – Privalau suprasti ją taip, tarsi žodžiai, kuriuos vienintelius jai pavyko ištarti, iš tiesų tai ir reiškia.

– Nė neabejoju, kad jos noras numirti yra labai nuoširdus, – neprieštaravo Marija. – Tiesiog nesu tikra, kad ji tą padarys.

Net ir su ausinėmis Robertas pajuto, kad tėveliai įsitraukę į rimtą pokalbį. Atlaisvinęs ausis jis pasiteiravo, apie ką juodu kalbasi.

– Apie močiutę – kaip galėtume jai padėti, – paaiškino Marija.

Robertas vėl užsidėjo ausines. Apie Eleonorą jį domino vienintelis dalykas – ar ji dar gyva. Nusprendę, kad tai gali sukelti per didelį nerimą, tėveliai nei jo, nei Tomuko daugiau nebesivežė lankyti močiutės. Robertui prireikė išties nemažai pastangų prisiminti, kad prieš keletą metų jis buvo jai artimas, tačiau dabar tos pastangos jam pačiam neatrodė vertos nė skatiko. Kartais matydamas savo antrąją močiutę Robertas pradėdavo stebėtis savo abejingumu Eleonorai, nes kaip priešingybę stipriai užveržtam Ketl egoizmo mazgui jis prisimindavo švelnų Eleonoros būdą ir gerų jos ketinimų skaudulius. Tiesa, Robertas niekaip negalėjo susitaikyti su Eleonoros išdavyste: kaip visa tai atrodė neteisinga, ir apskritai, kokia neteisybė, kad Eleonora yra Eleonora – ne tik dėl ją užgriuvusių skaudžių nelaimių, bet ir todėl, kad ji yra tokia, kokia yra. Tačiau galų gale juk ir visų atžvilgiu nėra teisinga, kad jie yra tas, kas yra: mat negali būti kuo nors kitu. Tikrai nebuvo taip, kad jis norėtų būti kuo nors kitu, tiesiog buvo baisu pagalvoti, kad blogiausiu atveju prireikus jis negalės to padaryti. Robertas ir vėl nusiėmė ausines, tarsi šios būtų pradėjusios jį varžyti. Šiaip ar taip, komedija, kurioje kalbantis šuo galiausiai tampa Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentu, nebuvo tokia jau vykusi. Robertas ekrane įsijungė žemėlapį. Jame buvo matyti, kad jų lėktuvas – jau

kažkur virš Airijos krantų, į pietus nuo Korko. Vėliau ekrane pasirodė Londonas, Paryžius ir Biskajos įlanka. Kitame žemėlapyje buvo matyti Kasablanka, Džibutis ir Varšuva. Ir kiek ši informacinė pramoga gali tęstis? Ar jie turi ryšį su Mėnuliu? Galiausiai ekrane sušvito vienintelis dalykas, kurį iš tiesų visi norėjo sužinoti, – iki lėktuvo nusileidimo liko 52 minutės. Keičiantis laiko juostoms, skrydis tęsėsi jau septynetą valandų. Greitis, aukštis, temperatūra, Niujorko vietos laikas, Londono vietos laikas. Jie viską tau pasako, išskyrus lėktuvo vietos laiką. Rodos, laikrodžiai neįstengė pasivyti šių iškreiptų ir praturtintų minučių. Apvertę ciferblatus aukštyn kojom visi tarėsi, esą tai ir yra DABAR, kol nusileidę ant žemės ir vėl toliau galės skaičiuoti tikslų laiką.

Robertui knietėjo kuo greičiau pajusti kojomis žemę ir grįžti į Londoną. Dabar, kai jie neteko Sen Nazero, Londonas tapo tikraisiais jo namais. Robertas buvo girdėjęs pasakojimų apie vaikus, kurie tariasi esą įvaikinti, o tikruosius tėvelius įsivaizduoja gerokai mielesnius žmones už tas niūrias žmogystas, su kuriomis jie priversti gyventi. Panašiai jam nutiko ir su Sen Nazeru, kurį visuomet laikė savo tikraisiais namais. Kai praėjo sukrėtimas, kad jų neteko, pamažu apniko mintis, kad tikroji jo vieta – tarp permirkusių gimtojo miesto skelbimų lentų ir didžiulių platanų. Palyginti su sausakimšu Niujorku, Londonas vis dar žvalgėsi atgal į kaimą, o padrikas jo gatvelių nuošalumas, rodos, prieštaravo net pačiai miesto idėjai. Nepaisant to, Robertui magėjo grįžti pas gličiu juodu purvu subjaurotus parkus, lietaus išplautas žaidimų aikšteles, lapų kritėsiais nuklotas

pievelės, mokyklos koridoriaus veidrodyje atsispindinčią šiurkščią mokyklinę uniformą ir duslų mašinos durelių trenksmą prieš važiuojant į mokyklą. Nieko, atrodo, negalėjo būti egzotiškesnio už visų šių jausmų gelmę.

Palydovė įspėjo Mariją, kad prieš leidžiantis lėktuvui ji privalo pažadinti vaiką. Kai Tomukas pabudo, Marija akimirksniu jam įkišo buteliuką su pienu. Išgėręs pusę skysčio ir ištraukęs buteliuką iš burnytės Tomukas pasakė:

– Alabala lakūno kabinoje! – Jis stebėjo brolį, o jo akys atrodė išsprogusios. – Jis ketina nuleisti lėktuvą!

– Vaje, vaje, – dejavo Robertas. – Patekome į pavojų.

– Kapitonas pasakė: „Ne, Alabala, tu neturi teisės nuleisti lėktuvo, – čiulpdamas nykštį Tomukas nesiliovė tauškėjęs, – „lėktuvą nuleisti gali tik Felanas".

– Ar Felanas ten irgi yra?

– Taip, yra. Jis – piloto bendrininkas.

– Iš tiesų? O kas tuomet pilotas?

– Skotas Treisis.

– Vadinasi, tai – Tarptautinio gelbėjimo lėktuvas?

– Taip. Privalome išgelbėti pentatentoną.

– O kas tas pentatentonas?

– Iš tikrųjų tai – ežys, įkritęs į upę!

– Temzę?

– Taip! Ir jis nemoka plaukti, todėl Gordonui Treisiui teko jį gelbėti *Žaibapaukščiu 4**.

Ištraukęs ranką Tomukas dumbluotu Temzės vandeniu ėmė plukdyti povandeninį laivą.

* *„Žaibapaukštis" („Thunderbird") – britų serialas vaikams. – Vert. past.*

Niūniuodamas *Žaibapaukščio* melodiją Robertas barbeno į juos skiriančią atramą rankoms.

– Galbūt tau pavyktų įkalbinti ją pasirašyti sutikimo raštą, – kalbėjo Patrikas.

– Gerai, – atsakė Marija.

– Bent jau galėtume sutvarkyti visus elementus...

– Kokius elementus? – paklausė Robertas.

– Nesvarbu, – atsakė Marija. – Tik pažiūrėkite, jau bemaž nusileidome, – tęsė ji, mėgindama sužadinti jaudulį, kuris šiaip vargu ar kiltų dėl apačioje atsivėrusių žėrinčių laukų, sausakimšų kelių ir krūvelėmis susispietusių nedidelių rausvų nameliūkščių.

Kai jie atvyko namo, koridoriuje sukrautoje laiškų krūvoje gulėjo ir *Dignitas* nario anketa bei gydytojo Fanelono išvados. Visiškai nusivaręs nuo kojų Patrikas sudribo ant juodos sofos ir ėmė peržiūrinėti *Dignitas* brošiūras.

– Visi čia aprašyti žmonės kentė nuo sunkių mirtinų ligų ir tegalėjo pajudinti vos vieną akies voką, – aiškino jis. – Bijau, kad jos liga nepasirodys pernelyg sunki.

– Nagi, nunešiu viską ir pažiūrėsime, ką jie nuspręs, – pasakė Marija.

Patrikas jai ištiesė savo paties prieš išvykstant į Ameriką parašytą sutikimo raštą, kurį paėmusi Marija patraukė tiesiai į slaugos namus. Viršutiniojo aukšto koridoriuje valytojos buvo palikusios atviras duris, kad išvėdintų kambarius. Tarpduryje Marija pastebėjo, kad Eleonora yra gana rami, tačiau supratusi, kad kažkas įsiveržė į jos kambarį, įsibrovėlio pusėn sviedė įniršusį ir sumišusį žvilgsnį. Kai Marija pranešė, kas būsianti,

griebdamasi savo grotuotos lovos turėklų, beviltiškai dūsaudama ir murmėdama Eleonora pamėgino atsikelti. Marija suprato sutrukdžiusi Eleonorai bendrauti su kita tikrove, kurioje viskas atrodė ne taip blogai kaip Žemės planetoje. Staiga Mariją užvaldė jausmas, kad abi gyvenimo pusės yra siaubingos, perskirtos ne mažiau gąsdinančios platybės. Nenuostabu, kad žmonės kaip įmanydami bandė iš čia pasprukti.

Nebuvo jokios prasmės Eleonoros klausti, kaip ji jaučiasi, ar pamėginti užmegzti pokalbį, todėl Marija, kaip ir visi kiti, tiesiog trumpai išdėstė tai, kas vyksta. Atrodo, patekusi į šeimos koordinates Eleonora buvo apimta siaubo. Marija paskubomis išdėstė savo apsilankymo tikslą ir pasiūlė garsiai perskaityti laišką.

– Jei iš tiesų jaučiate, kad tai yra tai, ką norėjote pasakyti, galite čia pasirašyti, – pasiūlė ji.

Eleonora linktelėjo galvą.

Pakilusi Marija uždarė duris, iš pradžių įsitikinusi, ar koridoriuje nepasirodė kokia seselė. Prisitraukusi kėdę prie lovos ir prispaudusi skruostą prie rankinių turėklų, laišką Marija pasukusi Eleonoros pusėn. Keistai nervindamasi ji pradėjo jį skaityti:

Per keletą pastarųjų metų patyriau ne vieną priepuolį ir po kiekvieno pasijusdavau gerokai silpnesnė nei anksčiau. Dabar vos beįstengiu pajudėti ir beveik nebegaliu kalbėti. Esu prirakinta prie lovos, nebelaikau išmatų ir šlapimo. Negalėdama pajudėti ir niekam nebereikalinga jaučiu nuolatinį skausmą, siaubą ir nusivylimą. Tikrai nebėra vilties, kad nors truputėlį pagerėtų, o silpnaprotystė

(šito labiausiai bijau) nuolat stiprėja. Jaučiu, kaip kaskart mane vis labiau apleidžia jėgos. Mirties nebijau, net atvirkščiai – ilgiuosi. Tikrai nemanau, kad yra kitas būdas išvaduoti mane iš kančių. Prašau, jei galite, padėkite man.

Nuoširdžiai jūsų,

– Ar manote, kad tai teisinga? – paklausė Marija, vos sulaikydama ašaras.

– Ne...aip, – sunkiai pratarė Eleonora.

– Turiu galvoje, ar laiškas jums atrodo teisingas?

– Aip.

Nepratardamos nė žodžio jos kiek laiko laikė viena kitą už rankos. Eleonora sausomis akimis godžiai įsikibo į Mariją.

– Ar norite jį pasirašyti?

– Pasirašyti, – sunkiai nurydama seiles pakartojo Eleonora.

Ištrūkusi į gatvę Marija pajuto fizinį palengvėjimą – pagaliau išgaravo šlapimo ir virtų kopūstų tvaikas ir išsisklaidė laukiamojo nuotaika, kai vėluoja mirties traukinys. Ji pajuto dėkingumą dar už tai, kad pasisekė bent akimirką pabendrauti su Eleonora. Įsitvėrusi jos rankos Marija pajuto ne tik maldavimą, bet ir tvirtą ryžtą, todėl pradėjo svarstyti, ar tąsyk abejodama, ar iš tiesų Eleonora pasiruošusi savižudybei, tik nebus suklydusi. Tačiau atsirado ir jausmas, kad šis tas negrįžtamai prarasta – jausmas, kad iš tiesų Eleonora niekuomet nebuvo susijusi nei su žemiška šeimos, draugystės ar politikos tikrove, nei su vidinio ar dvasinio pasitenkinimo tiesa. Tiesiog vieną paaukojo dėl kito. Jei Eleonora būtų

priklausiusi genčiai, kurioje be perstojo aidėtų sirena, raginanti pasirinkti tai, ko galima tuoj tuoj netekti, ji tikrai būtų ryžusis likti gyva, net jei jos savižudybė būtų kuo puikiausiai suorganizuota. Tuomet atrodytų, kad išsigelbėjimas slypi kur nors kitur. Pagaliau juk likti gyvai visuomet atrodytų dvasingiau – išmokti kantrybės, ištverti apvalomąsias kančių liepsnas ir panašiai. Tačiau gyvenant siaubingą gyvenimą, dvasingiau atrodo numirti – susijungti su ištakomis, nustoti buvus našta, tunelio gale susitikti su Jėzumi ar panašiai. Dvasinis Eleonoros gyvenimas, nors ir nepraradęs teorinio pagrindo, buvo pakliuvęs į nuolatinių metamorfozių srautą: mat, palyginti su kita gyvenimo dalimi, ji niekuomet nebuvo stipriai prie jo prisirišusi.

Kai Marija grįžo namo, į prieškambarį jos pasitikti išlėkė Tomukas. Dėl aplink kaklą apsivijusio daugiaspalvio sudedamojo dodekahedrono, kurį Tomukas nešiojo kaip dygų šalmą, jam sunkiai sekėsi apglėbti rankomis mamos šlaunis. Į kojines įmautose rankose jis laikė baterijomis valdomą pasakos švieselių ratą, pirktą Kinijos cirke Blekhyte.

– Juk mes Žemėje, tiesa, mama?

– Dauguma mūsų – taip, – atsakė Marija ir jos mintyse iškilo tarpduryje išvystas Eleonoros veidas.

– Taip, žinojau tai, – išmintingai atsakė Tomas. – Išskyrus astronautus, kurie yra Visatoje už Žemės. Jie tiesiog sklendžia, nes ten nėra gravitacijos!

– Ar pasirašė? – pasiteiravo tarpduryje išdygęs Patrikas.

– Taip, – atsakė Marija, įteikdama jam laišką.

Laišką, nario anketą ir gydytojo išvadas Patrikas išsiuntė į Šveicariją ir, palūkėjęs keletą dienų, paskambino pasiteirauti, ar motinos prašymas patenkintas.

– Šiuo atveju, man atrodo, galėsime jums padėti, – toks buvo atsakymas.

Patrikas atkakliai atsisakė veltis į savo jausmus, leisdamas panikai, pakylėtai nuotaikai ir iškilmingumui užgulti durų skambutį, kol pats į juos žvilgčiojo pro užtrauktas užuolaidas, dėdamasis, kad jo nėra namuose. Tiesa, Patrikui padėjo jau kitą savaitę šeimą staiga užgriuvusi praktinių poreikių audra. Kai Marija Eleonorai pranešė šią naujieną, ją pasitiko švytinti šypsena. Patrikas užsakė skrydį kitam ketvirtadieniui. Slaugos namuose buvo pranešta, esą Eleonora išsikraustanti, tačiau nebuvo paaiškinta kur. Ciuriche buvo užsakyta gydytojo konsultacija.

– Trečiadienį visi galėsime nueiti su ja atsisveikinti, – pasiūlė Patrikas.

– Tik be Tomuko, – nesutiko Marija. – Praėjo nemažai laiko, kai jis paskutinį kartą ją matė, be to, jis neslėpė, kad tai jį nuliūdino. Robertas tai bent jau gali prisiminti ją sveiką.

Nė viena Marijos artimiausia draugė negalėjo trečiadienio popietę pasilikti su Tomuku, todėl galiausiai ji buvo priversta paprašyti motinos.

– Žinoma, padarysiu viską, kad jums padėčiau, – tarškėjo Ketl, pamaniusi, kad galbūt tai – geriausias metas reikiamam ėjimui. – Galite atvežti jį per pietus. Amparo pagamintų jam puikių žuvies pirštelių, o jūs, atsisveikinę su nelaiminga senąja Eleonora, galėtumėte užsukti puodelio arbatos.

Trečiadienį Marija su Tomuku jau stovėjo prie motinos buto durų.

– Mamos nėra namuose, – paaiškino Amparo.

– Tikrai? – nustebo Marija, tuo pat metu stebėdamasi, kad nustebo.

– Ji išėjo nupirkti sausainių prie arbatos.

– Bet greitai grįš...

– Ji grįš papietavusi su drauge, tačiau nesirūpink, pati paglobosiu tavo mažylį.

Meilikaudama Amparo su vaikišku godumu ištiesė rankas. Anksčiau Tomukas ją buvo matęs vos kartą, todėl Marija labai nenoriai, o svarbiausia, apimta neapsakomo nuobodulio, patikėjo jai vaiką. Niekuomet, tikrai niekuomet ji daugiau nebeprašys motinos pagalbos. Tačiau šis jos sprendimas lyg koks į jūrą krentantis atplyšęs skardžio gabalas pasirodė toks negrąžinamas ir pavėluotas. Nusišypsojusi Amparo Marija paliko Tomuką, nė nebandydama šio pernelyg įtikinėti, kad tik vaikui nešautų į galvą, jog padėtis kelia rūpesčių.

„Jei reikia, vadinasi, reikia“, – nusprendė Tomukas, siekdamas svetainėje tuojau už židinio išjungto skambučio. Jam patiko stovėti ant nedidelės kėdutės ir spaudinėti skambutį: jis įleisdavo visus, kas tik pasibelsdavo į židinio dureles. Kai atsisveikinusi su Marija Amparo pasivijo Tomuką, šis jau labinosi su kažkokiu svečiu.

– Tai barsukas! – pasakė jis.

– Kas tas barsukas? – paklausė Amparo, šiek tiek nerimaudama.

– Ponas Barsukas nerūko cigarečių, – aiškino Tomukas, – nes jos verčia jį augti ir mažėti. Todėl jis rūko cigarus!

– Oi, ne, mielasis, tik pats nerūkyk, – kalbėjo Amparo. – Tai ypač nesveika.

Užsiropštęs ant kėdutės Tomas dar kartą spustelėjo skambutį.

– Paklausyk, – pasakė jis. – Kažkas beldžiasi prie durų.

Nusiropštęs ant žemės vaikas įniko lakstyti aplink stalą.

– Jau bėgu atidaryti durų, – aiškino jis grįždamas prie židinio.

– Būk atsargus, – perspėjo Amparo.

– Tai ponia Penelopė, – kalbėjo Tomas. – Tu būsi ponia Penelopė!

– Gal galėtum man padėti susiurbti dulkes? – paklausė Amparo.

– Taip, miledi, – atsakė Tomas, mėgdžiodamas Parkerio balsą. – Savo skrybėlaitėje rasi termosą karšto šokolado. – Stūgtelėjęs iš malonumo Tomukas krito ant sofos pagalvėlių.

– O Dieve brangus, ką tik čia viską sutvarkiau, – dejavo Amparo.

– Pastatyk man namą, – paprašė Tomukas, mėtydamas pagalves ant grindų. – Pastatyk man namą! – Šaukė jis, kai ši suskubo jas grąžinti atgal. Nuleidęs galvą vaikas rūsčiai suraukė antakius. – Pažiūrėk, Amparo, tai mano piktas veidas.

Amparo nusileido vaiko norui turėti namą ir šis netrukus įlindo tarp dviejų pagalvių, o vietoj stogo buvo uždėta trečioji.

– Labai gaila, – įsitaisęs tarškėjo Tomukas, – tačiau Beatričė Poter jau senokai mirusi.

– Labai apgailestauju, mielasis, – guodė jį Amparo.

Tomukas vylėsi, kad jo tėveliai gyvens ilgai ilgai. Jis labai norėjo, kad juodu taptų nemirtingi. Šį žodį jis išmoko vaikiškoje knygelėje *Graikų mitai*. Ariadnė tapo nemirtinga, kai Dionisas ją pavertė žvaigžde. Tapti nemirtingam reiškia gyventi amžinai, tiesa, kaip žvaigždė. Tomukui nesinorėjo, kad jo tėveliai virstų žvaigždėmis. Kokia iš to nauda? Tuomet jie tik žibėtų.

– Tik žibėtų, – skeptiškai pasakė jis.

– Dieve brangus, eime su Amparo į tualetą.

Tomukas niekaip negalėjo suprasti, kodėl pastačiusi jį prie klozeto Amparo mėgino numauti jam kelnytes.

– Nenoriu sisiuko, – kategoriškai pareiškė vaikas ir jau buvo beeinąs lauk. Tačiau tiesa buvo tokia, kad su Amparo buvo itin sunku kalbėtis. Atrodo, kad ji nieko nesuprato. Tomukas nusprendė leistis į ekspediciją. Griuvusi jo įkandin Amparo niekaip nesiliovė paisčiusi.

– Ne, Amparo, – pasakė atsisukęs Tomukas, – palik mane ramybėje!

– Negaliu tavęs palikti, mielasis. Tave privalo prižiūrėti koks nors suaugęs žmogus.

– Ne! Aš! – šaukė Tomas. – Tu tiesiog mane erzini!

Amparo net susirietė iš juoko.

– Dieve brangus, – šūktelėjo ji. – Kiek daug žodžių tu jau žinai.

– Man žūtbūt reikia išsikalbėti, kitaip mano gerklė užsikimš nuo žodžių, – paaiškino Tomukas.

– Kiek tau metų, mielasis?

– Treji, – atsakė Tomas. – O kaip tu manei?

– Maniau, kad mažiausiai penkeri, tu atrodai toks suaugęs vaikas.

– Hm! – atsakė jis.

Supratęs, kad vis viena neįmanoma ja atsikratyti, Tomukas nusprendė elgtis su ja panašiai kaip tėveliai elgiasi su juo, norėdami jį suvaldyti.

– Nori, papasakosiu Alabalos istoriją? – paklausė jis.

Juodu ir vėl atsidūrė svetainėje. Pasodinęs Amparo į fotelį, jis pats įsiropštė į savo pagalvių urvą.

– Vieną kartą seniai seniai, – pradėjo Tomas, – Alabala gyveno Kalifornijoje. Sykį su mama jis važiavo ir prasidėjo žemės drebėjimas!

– Tikiuosi, kad istorija turės laimingą pabaigą, – vylėsi Amparo.

– Ne! – prieštaravo Tomas. – Tu negali manęs pertraukinėti! – Atsidusęs jis pradėjo iš naujo. – Atsivėrė žemė ir Kalifornija nugarmėjo į jūrą, kas, kaip pati gali įsivaizduoti, nebuvo labai patogu. Kai užliejo didžiulė banga, Alabala pasakė mamai: „Galėtume nuplaukti į Australiją!“ Jie taip ir padarė, ir Alabalai buvo leista vairuoti mašiną. – Kiek paieškojęs įkvėpimo tęsti pasakojimą ir staiga viską prisiminęs Tomukas pridūrė: „Kai jie nukako į Australiją, ten koncertavo Alanas Reizoras!“

– Kas tas Alanas Reizoras? – visiškai sutrikusi pasiteiravo Amparo.

– Jis – muzikantas, – atsakė Tomukas. – Jis turi malūnsparnių, smuikų, trimitų ir grąžtų. Tame koncerte dalyvavo ir Alabala.

– Kuo jis grojo?

– Jis grojo dulkių siurbliu.

Grįžusi po pietų Ketl aptiko Amparo, susiėmusią už šonų ir nebetveriančią juoku, kad koncerte buvo grojama dulkių siurbliu, tačiau dar labiau ją buvo užvaldžiusi isterija, kai staiga šovė mintis, kad bendraudami su Tomuku kiti vaikai būtų tiesiog sužlugdyti.

– Ak, brangioji, – dūsavo ji. – Jis – išties nuostabus mažas berniukas.

Kai abi moterys kaip įmanydamos stengėsi nekreipti į jį dėmesio, pagaliau visas laikas buvo Tomuko rankose. Jis nusprendė, kad niekuomet nenorės tapti suaugusiuoju. Jam nepatiko, kaip suaugusieji atrodo. Šiaip ar taip, jei jis taptų suaugusiuoju, kas tuomet atsitiktų jo tėveliams? Jie pasentų kaip Eleonora ir Ketl.

Sučirškė vidaus telefonas ir Tomukas pašoko ant kojų.

– Aš atsiliepsiu! – pareiškė jis.

– Jis pernelyg aukštai, – nesutiko Ketl.

– Bet aš noriu!

Nekreipdama į jį dėmesio Ketl pati nuspaudė mygtuką ir įleido vidun. Už jos stovėjęs Tomukas sušuko.

– Ir kodėl reikėjo taip šaukti? – paklausė Marija, įėjusi į butą.

– Močiutė neleido man nuspausti mygtuko, – pasiskundė jis.

– Tai ne vaikų žaidimas, – paaiškino Ketl.

– Taip, bet jis gi yra žaidžiantis vaikas, – mestelėjo Marija. – Nejau taip gaila, jei spustelėtų telefono mygtuką?

Nusprendusi nekreipti dėmesio į dukters polinkį ginčytis, galiausiai Ketl pasiryžo jam pasipriešinti.

– Nieko nesugebu teisingai padaryti, – siuto ji, – todėl galime manyti, kad suklydau – tuomet nebus jokio reikalo tai įrodinėti. Aš ką tik grįžau, todėl bijau, kad arbata dar neparuošta. Kaip paklaikusi lėkiau iš pietų, kurių nieku gyvu negalėjau praleisti.

– Taip, – nusijuokė Marija. – Pastebėjome, kaip žvalgaisi pro parduotuvės langus, kai bandėme pastatyti mašiną. Nesijaudink, daugiau tikrai neprašysiu tavęs pasaugoti vaiko.

– Išvirsiu arbatos, jei norite, – pasiūlė Amparo, suteikdama Ketl galimybę likti su šeima.

– Ačiū, nereikia, – atkirto Ketl. – Dar ir pati galiu išvirti arbatos.

– Ar aš vaikiškas? – paklausė Tomukas, artėdamas prie tėčio.

– Ne, – atsakė Patrikas. – Tu – vaikas. Tik suaugusieji gali būti vaikiški ir, Dieve brangus, mes iš tiesų tuo naudojamės.

– Matau, – išmintingai linktelėjęs galvą pasakė Tomukas.

Prislėgtas Robertas susmuko į fotelį. Jam jau iki gyvo kaulo buvo pakyrėjusios abi močiutės.

Įsvirduliavusi atgal Ketl su palengvėjimo atodūsiu padėjo padėklą.

– Tai kaip tavo mama? – paklausė ji Patriko.

– Tepasakė porą žodžių, – atsakė jis.

– Ar jie turi kokią reikšmę?

– Tobulą: „Nieko nedarykite."

– Norėjai pasakyti, kad ji nebenorėjo... vykti į Šveicariją? – paklausė Ketl, pabrėždama žodžius, kurių, kaip ji manė, nesuprato vaikai.

– Visiškai teisingai, – atsakė Patrikas.

– Kažkokia painiava, – pastebėjo Ketl.

Marija dėjo pastangas, kad tik susilaikytų neištarusi mėgstamo mamos posakio *Koks nusivylimas*.

– Tai – toks dalykas, kuriam visi jaučiame prieštaringus jausmus, – kalbėjo Patrikas. – Marija pati viską matė. Man atrodo, jai ne itin rūpėjo rezultatai ar tiesiog nelabai juos suprato. Šiaip ar taip, žadu rimtai paisyti paskutinio jos nurodymo. Tiesiog nieko nedarysiu.

– Nieko nedarysi!? – pakartojo Tomas. – Turiu galvoje, kaip galima nieko nedaryti? Mat nieko nedarydamas tu jau kažką darai!

Patrikas pratrūko juoku. Pakėlęs Tomuką ir pasodinęs jį ant kelių jis pabučiavo jam į kaktą.

– Daugiau nebeisiu jos lankyti, – pasakė Patrikas. – Ne iš pykčio, o iš dėkingumo. Ji įteikė mums dovaną, todėl būtų nedėkinga jos nepriimti.

– Dovaną? – nustebo Ketl. – Galbūt šiam žodžiui suteikei kokią naują reikšmę?

– O kas belieka, jei neteiktume žodžiams naujų reikšmių? – nerūpestingai atsakė Patrikas. – Jei to nedarytume, koks menkas, liūdnas ir nuobodus būtų pasaulis. Be to, nejau įmanoma kitaip? Juk visuomet yra daugiau reikšmių, nei sugebame iš pirmo žvilgsnio pastebėti.

Ketl jau buvo spėjusi ne kartą pasipiktinti, tačiau pirmasis tylą nutraukė nuo tėvelio kelių nusiritęs Tomukas ir sukdamas ratus aplink pyragaičiais ir arbata nukrautą stalą pradėjo šaukti:

– Nieko nedaryti! Nieko nedaryti!

St. Aubyn, Edward

Au-05 Motinos pienas: [romanas] / Edward St Aubyn; iš anglų kalbos vertė Kristina Gudelytė. – Vilnius: Mintis, 2008. – 304 p. – (Šiuolaikinis Europos romanas, ISSN 1822-721X)

ISBN 978-5-417-00973-0

Romano centre – Melrouzų šeima. Keistai ir įtikinamai savo gimimą pasakojančio Roberto, juokingai kandaus seksualiai žmonos apleisto vyro Patriko, motinystei atsidavusios Marijos, sekinamos vaikų ir begalinio troškimo nekartoti motinos klaidų, paveikslais St. Aubynas atskleidžia ištisą netikrų pažadų voratinklį, į kurį įsipainiojusi ir ši kadaise iškili šeima, kurios vienintelį likusį turtą – seną Pietų Prancūzijoje stovintį namą – Patriko motina rengiasi padovanoti *New Age* judėjimui.

UDK 820-3

Edward St Aubyn
MOTINOS PIENAS
Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Kristina Gudelytė

Redaktorė *Angelė Rukšėnienė*
Viršelio dailininkė *Loreta Uzdraitė*
Maketuotoja *Danutė Navickienė*

Leidykla „Mintis“, Z. Sierakausko g. 15, LT-03105 Vilnius
Spaustuvė „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
ausra@ausra.lt
Užsakymas 1420

Elegantiškas ir kandžiai sąmojingas Edvardo St. Aul
romanas įvairiapusiškai atskleidžia sudėtingus tėvų
vyrų ir žmonų santykius.

Motinos pienas – vaikų auginimo, santuokos, neištikimybės ir eutanazijos papročių analizė – nuostabi ir kiek rūgštoka St. Aubyno proza, meistriškai sujungianti didžiausią vidinį skausmą su šalčiausia komedija.

Edvardas St. Aubynas (Edward St Aubyn) gimė 1960 m. Anglijoje. Jo kūryba nominuota ir pelniusi ne vieną prestižinę literatūrinę premiją. Romanų *Raktas išeiti (A Clue to Exit)*, *Pakraštyje* (*On the Edge*) bei trilogijos *Šiek tiek vilties (Some Hope)* autorius kritikų vertinamas kaip *didžiulio talento rašytojas, vienas iškiliausių savo kartos anglų rašytojų – tikriausias mūsų gyvenimo prozos stilistas.*

ISBN 978-5-417-00973-0

www.mintis.eu